

Dieser Text steht noch zur Korrektur aus.

<1r>

DJe godlike voersienicheit
ansiende de olde werlt
nv ter hellen dalende / mit
sine(n) oghe(n) sijnre gued(er)tiere(n)-
heit en(de) barmh(er)ticheit / heeft
ontsteke(n) in den wtterste(n)
eynde(n) der eerden een seer groer hemels-
licht v(er)luchtende die herte(n) / en(de) sick ghe-
weerdighet te bereyden (crist)o den heren
ene la(n)terne . dat die duester herte(n) / seer ver-
hardet in den weghe der quader ghewoen-
ten / en(de) seer v(er)mits velen sunde(n) v(er)coldet . dat
licht des hillighe(n) gheloue(n) va(n) binne(n) sol-
de v(er)luchten . en(de) mitter hetten der my(n)ne(n)
des godlike(n) woerdes seer solde ontsteke(n) .
als den man meistergheerd / ghemeyn-
like ghenoeft groet ene(n) inwoenre
der stat deue(n)ter / des stichtes va(n) wtrecht .
ene(n) dyaken . va(n) leue(n) / konsten / oltheit en(de)
gracien gode en(de) den mensche(n) ansienlic en(de)
seer claer . Wa(n)t wtten gheslechte sijnre ol-
ders is hy ghenoeft grote . wa(n)t sijn va-
der was een schepen en(de) een raetsman
der stat va(n) deue(n)ter en(de) hiete werner gro-
te . Mer in sijnre ioghet toech hy totten
vniuersiteet studiu(m) va(n) parijs om te stu-
diren . daer hy soe seer toenam . datmen

<1v>

gheloeuet nae den ghetughe meister
wilhelm(us) sanghers va(n) parijs / dat in allen
vryen konsten / natuerlike(n) / zedelike(n) / in ghees-
telike en(de) werlike(n) rechte(n) / gheen ander
en waer in desen lande . Hy ghenck cyer-
lic gheclede(n) nae ydelheit der werlt. Hy
was vlytich sijn v(er)stant te beware(n) . wa(n)t
was hy somtijt in werscappe(n) . soe was hy
meer vlytich den andere(n) te diene(n) / dan hy
selue(n) ate . op dat hy niet plomp en wor-
de wt ou(er)loedicheit des etens . Mer als
oen die gued(er)tiere(n) heer wolde trecken
tot sijnre mynne(n) soe viel hy in ene swa-
re siecte / toe bedde ligghe(n)de in der stat va(n)

deue(n)ter / in iohans grote(n) of ockenbroecs <in HS: ockenbroec; ü.d.Z: s ergänzt>
hues / in su(n)te nicolaus kerspel op de(n) ber-
ghe . welke kerke in der stede des pasto-
ers die brueders der premo(n)street oerden
regiere(n) . Hier om qua(m) tot he(m) die prior
die cureet der seluer kerke(n) / draghende
mit he(m) dat eerwerdighe sacrame(n)t des
licha(m)s ons here(n) . en(de) hy v(er)maende meister
gheerde / dat hy die boeke va(n) der swarter
konst solde verberne(n) . wa(n)t die boeke
hadde hy en(de) die konst hadde hy ghe-
leert . nochtan(en) en oefende hie <in HS: hie a.r.R ergänzt> die konst niet
al wardet he(m) va(n) somighe(n) an gheteghe(n)

<2r>

dat hy se oefende . Mer v(er)maent en wol-
de hy den here(n) prior niet co(n)sentieren . waer
om ghenck hy va(n) he(m) / en(de) en gaf he(m) niet
dat sacramen(n)t des licha(m)s ons here(n) ihesu
(crist)i . Daer nae besach meister gheerd sijne <in HS: sijn; e ü.d.Z. ergänzt>
selues water . wa(n)t hy gheleert was in der
konst der medicine(n) . en(de) nae sine(n) eyghene(n)
ordel duchte he(m) dat die doot nae by was .
Hier om liet hie <in HS: hie a.r.R ergänzt> den here(n) prior wederhalen
mitte(n) hillighe(n) sacrame(n)t . hy v(er)sakede der
swarter konst . hy dede sine boeke va(n) dier
konsten v(er)bernen op den brinck . hy nam
dat sacrame(n)t ons here(n) licha(m) . en(de) tot nut-
ticheit sijnre kerke(n) gaf he he(m) die here sine
ierste ghesontheit . Als hy ghesont ghe-
worde(n) was / soe is hy v(er)wandelt in enen
andere(n) man . wa(n)t gode den here(n) anhan-
ghe(n)de / mit alre begheerte(n) achterliet hy
die dinghe die der werlt toehoere(n) . Hy
was canonic in tweekerke(n) . als toe
vrecht toe su(n)te martijn / en(de) in der kerke(n)
toe aken . Hy ouergaf die proeue in
die hande des pawes . Als oen sine vrien-
de baden dat hy daer mede oere(n) kindere(n)
voersien wolde / soe a(n)twoerde hy he(m) . Dat
my niet orberlic en/is . waer om solde ic
iv dat gheue(n) ? Hy ontblotede sick oec

<2v>

va(n) allen tijtlike(n) besittinghe(n) die seer groet
weren en(de) he(m) achterghelate(n) va(n) sine(n) olders .
Hy gaf den carthusers toe mon(n)ichusen
by aernem een deel ackere(n) landes ewelike
te besitte(n) . en(de) se gheue(n) he(m) somighe renthen

tot sine(n) leue(n) . Hy afleechde dat werltlike
habijt en(de) antoech dat habijt va(n) penite(n)ci-
en va(n) buten . mer daer onder droech hy een
haren cleet . Sijn spise was spaeric en(de) so-
ber . Hy plach sick selue(n) sine spise te berey-
den en(de) te coken . En(de) op dat hy vryer mocht
sick beco(m)mere(n) die hillighe scrift te lesen
of te beden / soe plach hy stedelic erweten
te coken / die ghene grote sorchuoldicheit
en behoue(n) in der cokinghe . En(de) als se by-
nae ghenoech ghesoden weren / soe warp
hy daer in ene(n) heerling / die tesame(n) mitte(n)
erweten ghecoketwart . en(de) alsoe hadde
hy potagie en(de) vijsch. ¶ Toe eenre tijt node-
de hy toe sijnre tafel ten eten here(n) lubbet
ten busch / die naemaels was een brueder
des huses here(n) florens . En(de) als se ter tafe-
len queme(n) soe stack meister gheerd sijn
hant onder die tafel . en(de) toech daer wt een
stuck coldes ghecocten ossen vleisches . en(de)
settet sine(n) gaste voer . en(de) se aten daer af .
¶ Heer deric gruter / die naemaels een mer-

<3r>

kelic man was en(de) een deuoet vicarius toe
doesborch / en(de) doe ter tijt een lectoer in der
scholen toe deunter / als hy sach dat meis-
ter gheerd ene snode v(er)sletene mutse dro-
ech / soe gaf he hy he(m) ene guede mutse . mer me-
ister gheerd en woldet niet ontfanghe(n) seg-
ghe(n)de . Wildy my mine armoede afhalen ?
¶ Als een man sach dat meister gheerd ene(n)
te schoerden rock va(n) oltheide(n) an hadde / seech-
de hy he(m) . Alre lieueste meister waer om gae-
dy alsoe ? Hy a(n)twoerde . Dat doe ic / niet wa(n)t
ickes niet en hebbe . mer op dat ic my sel-
ue(n) v(er)winne(n) moghe ¶ Hy gheng somtijt
ter kerke(n) anghetoghe(n) twee kouelen te-
ghe(n) die colde . In der kerke(n) der my(n)nerbrue-
dere(n) toe deunter hadde hy een cleyn hues-
ken / dat een venstere(n) had doer welken hy
dat licha(m) ons here(n) in der opheffinghe plach
an te schouwe(n) en(de) die pace te neme(n) en(de) dan
weder toe te doen . Sijn biechter was brued(er)
iohan op der eest / een my(n)nerbrued(er) va(n) gue-
den leue(n) / seer dat ghelt schuwe(n)de . nochtant
sine ghemeyne biecht va(n) beghin sijns older-
doms hadde ghehoert die eerweerdighe
en(de) deuote priester heer ghijsbert dou / biecht-
uader der deuoter sustere(n) in amstelredam

in hollant ¶ Jn dier tijt toech hy toe parijs

<3v>

in de(n) habijt va(n) penite(n)cien of v(er)worpe(n) ha-
bijt / en(de) cofte daer vele boeke / va(n) welken
die boeke camer toe heer florens hues
seer v(er)ciert en(de) gheriket is . en(de) om die te co-
pen soe gaf hy mildelic wt een kruesken
vol goldes . ¶ Hy visitierde oec here(n) iohan
ruesbroec prior toe groene(n)dael in braba(n)t
by bruecel . daer hy een sermoen dede va(n)
de(n) anxt godes . Meister gheerd ouersetse-
de oec in latijn een boec ba(n) der gheeste-
liker ond(er)truwinge . welc boec die voer-
seechde heer iohan in duetsch ghemaect
hadde . ¶ Nae sijnre bekieri(n)ghe soe schuel-
de meister gheerd vijf iaer lang . arbeide(n)-
de de(n) inwendighe(n) mensche(n) te wederma-
ke(n) totter ghelikenisse godes / daer hy toe
ghescape(n) was . ¶ Eens daghes dreyghe-
de oen de duuel moyenisse an te doen
trecke(n)de om <in HS: om ü.d.Z. ergänzt> te predike(n) in holla(n)t . Hier om
als gy reysede ouer die zee soe opreysde een
grote tempesteet en(de) onweder . dat hy sine
boeke die hy beslote(n) hadde in ene tonne
nauwe beware(n) mochte inghequetset .
¶ Als hy waer opsette te p(re)diken / soe plach
sijn clerc ioha(n)nes brinckering of een an-
der op die kerck doer een cedel te setten /
inholdende . dat op dien daghe / en(de) in dier

<4r>

vren en(de) in der stede sal meister gheerd
die groet p(re)diken . Wa(n)t mit godliker my(n)-
nen seer ontsteke(n) / in gheestelike(n) leue(n) en(de)
hilligher wa(n)deringhe wal gheoefent
en(de) gheproeuet / beghere(n)de alle mensche(n) te
beholde(n) en(de) totter beke(n)nisse der waerheit
te come(n) . wtgaende wtter enicheit sijnre
inwe(n)digher rusten en(de) vredes / daer hy go-
de allene bekent andachtich was / is in de-
se wtterste werlt inghegaen / en(de) begheerde
dat woert godes allen mensche(n) openbaer
te p(re)diken . Hier om dede hy sick in der ker-
ken va(n) wtrecht v(er)mits die onderste(n) kercli-
ken graden in ene(n) dyaken ordiniere(n) en(de) v(er)-
heffen . op dat gy die hillighe leringhe ende
die waerheit der eua(n)gelien / sonder enichs
wedersprecke(n) mochte opelike p(re)diken . Mer

totte(n) grade der priesterscap om oere seer hoghe weerdicheit / en(de) sijns selues seer diepe oetmoedich(ei)t en wolde hy nu(m)mer v(er)heuen werde(n) . v(er)kiesende meer in de(n) oetmoedighe(n) state gode ene(n) anghenome(n) dienst te bewisen . behalve(n) in also veel als salicheit der beholdender siele(n) mit woerde(n) en(de) exempel eysschede . Mer voersiene die ghemoede veelre mensche(n) in die berispinghe oerre ghebreke en(de) sunde(n) v(er)stuert te werden

<4v>

en(de) dat die viant des me(n)schelike(n) gheslechtes v(er)mits he(m) die p(re)dikinghe der saligher leringhe mochte behindere(n) / ten waer dat hy mit wittigher en(de) ordinierliker en(de) behoerliker auctoriteet en(de) macht waer waert en(de) ghesterct . soe ghenck hy toe den eerweerdighe(n) vader in (crist)o here(n) florens bisscop der kerke(n) va(n) vtrecht / ene(n) wysen man / va(n) eerbaerre wa(n)deringhe / en(de) v(er)heuenener oltheit en(de) ene(n) my(n)ner der gheestelicheit . he(m) kundich te doen die andacht sijnre bede en(de) sijn hillighe opset . Van wen hy gracioselike o(n)tfanghe(n) / v(er)creech volcomene auctoriteet en(de) macht mit brieue(n) / die ware leringhe des woordes godes doer al sine(n) stichte openbaer te p(re)diken . alsoe dat in de(n) steden en(de) dorpen gheen cureet of ander enich p(er)soen va(n) wat macht en(de) weerdich(ei)t hy waer he(m) lettete en(de) hinderde toe eigher tijt va(n) der p(re)dikinghe des woordes godes of niet toe te latene . weert dat hy den to eren des almechtighe(n) godes / sine strenglich(ei)t en(de) sine wrake wolde ontgaen ¶ Hier om die eerweerdighe vad(er) meister gheerd als hy mit dusdangher auctoriteet des bisscops ghesterctet was soe en liet hy niet af dat woert

<5r>

godes dat hillighe eua(n)gely (crist)i en(de) die hillighe scrift in alreha(n)de kerke(n) des voersechde(n) stichtes ope(n)baerlic en(de) heymelic alre weghe(n) te p(re)diken . toe allen steden dat eua(n)gely settende / niet om sake der neringhe / mer puerlic om (cristu)m alleen en(de) om salicheit der siele(n) / ridderscap gode vuerende op sijns selues kost . Mer hy nam alre

meest int beghin sijnre p(re)dikinghe mit he(m) ene(n) notariu(m) en(de) tughe op dat of hy enighe(n) wed(er)spreker of enighe(n) oen wille(n)de behindere(n) quame te hebbe(n) . op dat hy daer op vluchtes ene(n) notariu(m) mochte eyssche(n) . en(de) soedanighe(n) teha(n)te mit rechte mochte besculdighe(n) en(de) als hy v(er)wonne(n) waer mit weerdigher pine(n) mochte wederstaen . alst in velen steden hem gheschiede als wy wt waerre v(er)tellinghe ghehoert hebben . ¶ Hy hadde ene seer guese memorie . soe dat hy die sermone(n) der hilligher vaders / die hy alleen eens ghelesen hadde / alst he(m) ghenoeghede in der memorien onthielt . Hier om in den synodus en(de) v(er)gaderi(n)ghe der clerckscap toe vtrecht p(re)dikedede hy opelike dat sermoen su(n)te bernts va(n) der bekieri(n)ghe su(n)te pauwels . saule saule waer om v(er)uolgheste my / va(n) woer-

<5v>

de toe woerde voer die ghemeyne clerckscap . Hier om in velen steden et dorpe(n) predikende / den clercken en(de) leken luden / als toe vtrecht / toe deunter / toe zwolle / toe ca(m)pen / toe sutphen / toe amersford / toe amstelredam / gouden / leyden / delft en(de) dier ghelijc / daer hy hoppedede dat wt sijnre p(re)dikinghe salicheit der siele(n) mochte come(n) afkierde hy vele mensche(n) va(n) der boesheit . Hier om v(er)gaderde dat ghemeyne volck in groter menichte ghemeynlike om te hoere(n) sine sermone(n) . alsoe dat se in de(n) kerken of kerchoue(n) nauwe wesen en konden . Wa(n)t wt mynne(n) der bekieri(n)ghe alre mensche(n) seer ontsteke(n) / dede hy vake eens daghes vele sermone(n) tot den selue(n) volke . welke sermone(n) hy vake v(er)toech in die ander of derde vre . Hy p(re)dikedede oec de(n) clercke(n) va(n) vtrecht in die ghemeyne v(er)gaderinghe . en(de) sijn sermoen was teghe(n) die focaristen / dt is teghe(n) die priesters <in HS: ers; t ü.d.Z. ergänzt> die die byslapersche(n) by he(m) hielde(n) . Hier om beweghede hy mit sinre seer vuerigher p(re)dicacien / hillighe(n) leue(n) en(de) gueder wa(n)deringhe alle eertrijck en(de) volke / rijck en(de) arm / olden en(de) ionghe(n) / ionfere(n) en(de) warden / oec die mensche(n) va(n) beyde(n) kun-

<6r>

nen in echtschap gheseten . en(de) was sorch-
uoldich die te brenghe(n) toe penite(n)cie te
doen / tot v(er)smaenisse der werlt / tot hate
der sunde(n) / tot begheerte eens betere(n) leue(n)s /
tot o(n)tsichlicheit des wterste(n) ordels ende
des ewighe(n) helschen vuers / tot mynne(n)
des hemelsche(n) vad(er)landes / totte(n) salighen
beschouwe(n) godes en(de) totter begheerten
en(de) v(er)crighinghe die ewighe gheselschap
der enghel(e)n / mit woerde(n) en(de) exe(m)pelen woe <in HS: woe a.r.R. ergänzt>
hy

dat v(er)mochte te doen . Hier om vele pries-
ters / oec eerbare mans en(de) vrouwen in
velen steden va(n) herte(n) beweghe(n) / wt be-
gheerte(n) oerre y(n)nersten begheerde(n) seer
vuerichlike die werlt en(de) die werlike
wa(n)deringhe te laten / en(de) gode oere(n) schep-
per on waerre penite(n)cien / mit starcken
gheloue(n) / rechten hopen / mit ongheuen-
seder mynne(n) en(de) wt liefden der ewigher
guede(n) truwelic begherde(n) <in HS: begherde(n) a.r.R. ergänzt> te dienen . ¶ Wt
sijnre pre-
dicacien / guede(n) leue(n) en(de) wa(n)deringhe qua(m)
vele vruchte . wa(n)t he(m) anhenghe(n) oerre
heer florens / heer iohan va(n) vxarien /
heer iohan brinckering . en(de) seer veel an-
dere / die werlt v(er)sakende en(de) oere(n) begheer-
ten . Heer Florens ghebore(n) va(n) ledderdam

<6v>

in hollant by gorinchem gheleghe(n) was
een meister in de(n) konste(n) toe prage . en(de) wa(n)t
hy vicarius was toe deunter in su(n)te le-
buin(us) kerke op su(n)te pauwels altaer / soe
qua(m) hy toe deunter en(de) woende in de(n) hu-
se der vicarien su(n)te pauwels . welken
meister gheerd dede priester ordiniere(n) /
oen sendende totte(n) bisscop va(n) wormaes /
alsme(n) v(er)moedet om die symonie te schu-
wen . scriuende voer he(m) totte(n) prior der
carthusers dat hy he(m) vorderlic solde we-
sen of he(m) bystaen / segghe(n)de oen te wesen
ene(n) simpele(n) man en(de) recht op . ¶ Heer io-
han va(n) huxarien dat ene stat is in sassien
des stichtes va(n) paderborn by die con(n)cli-
ke abdye corbeyen / daer men secht te we-
sen dat hillighe licha(m) su(n)te vitus / die was
priester ordiniert . mer voercome(n) mitter
doot en celebrierde hy niet . en(de) wart be-

graue(n) op de(n) kerchoue der canonike(n) su(n)te
lebuijns . Dese selue heer iohan was
va(n) soe groter volcome(n)heit / datme(n) een
wijltides twiuelde wer hy of heer flo-
rens solde rectoer en(de) pater werden der
brueders toe deunter . ten lesten ouer-
droghe(n) se in here(n) florens . Dese selue
heer iohan was seer sorchuoldich om

<7r>

die bekieringhe der mensche(n) . Hier om doe
sijn vleischelike brued(er) heer henric clinghe-
biel va(n) huxarien priester tot he(m) qua(m) / die
naemaels die ierste monic toe wyndesem
was / soe badt hy er veel / en(de) sond(er)linghe
meister gheerd / dat se bidde(n) wolde(n) om
die bekieri(ing)he sijns brueders . waer om
seechde he(m) die selue meister gheerd . Hy is
dijn . En(de) wattan heer henric op die tijt niet
en anmercte die woerde sijns brueders io-
hans . hy Wart nochtan naemaels ghe-
helic bekiert totte(n) here(n) . ¶ Jn de(n) voersech-
de(n) huse der vicarien su(n)te pauwels was
ene camer / in welker die ghene die mit
heer florens woende(n) plaghe(n) v(er)mani(n)ghe
te doen / lerende die daer quame(n) totte(n) anx-
te en(de) my(n)nen godes . en(de) wa(n)te die voersech-
de heer iohan va(n) huxarien plach daer
seer vuerichlike te oefene(n) die my(n)ne om
gode die siele(n) te wynne(n) / soe wart hy nae
sijnre doot ghesien wa(n)derende / ghecleet
mit ene(n) seer cyerlike(n) clede . ¶ Meister
gheerd plach mitte(n) ghene(n) die mit he(m) we-
ren latijn te spreke(n) . en(de) duetsch sprac viel ne-
der en(de) cussede die eerde . Hier om toe eenre
tijt meister gheerd begrepe(n) va(n) den sine(n)

<7v>

dat hy duetsch sprac / wt reuere(n)cien en
dorsten se oen niet berispe(n) . en(de) als hy dat
merkede / alteha(n)tes viel hy ter eerde(n) ende
cuswsede se / Als ioha(n)nes vos va(n) huesden
wt holla(n)t / die naemaels prior toe winde-
sem wart / qua(m) toe meister gheerde soe
omhelsede hyene en(de) seechde . Dit is hy den
ic v(er)wachtete . Machschien voersiede die
grote dinghe die god doer he(m) wercke(n) solde .
v(er)noemt solde werde(n) in eertrike . dat te ver-
moede(n) is va(n) den deuoten en(de) gheestelike(n)

mensche(n) . dat naemaels dat to comende
werck toende . Wa(n)t sijn name is veer en(de)
wyde v(er)noemt . en(de) oerre veel sochte(n) raet
va(n) he(m) op dat se beholde(n) mochte(n) werden .

¶ Die eerwerdighe dyaken (crist)i meister
gheerd die grote / ontsteke(n) mitte(n) brande der
brued(er)liker mynne(n) / op dat hy he(m) en(de) allen
deuten priestere(n) en(de) clercke(n) hier omlang
oersake en(de) een reghel gaue rechtelic te
leue(n) / en(de) dat woert godes in der hilligher
kerke(n) nae de(n) ghemeyne(n) kerstene(n) ghelo-
ue(n) te predike(n) . soe v(er)gaderde hy nae der hil-
ligher scrift / die alle kerstene menschen
mit rechte omhelsen sulle(n) / oec somighe
scriften / woerde en(de) werke der hilligher

<8r>

ghelouigher vaders . en(de) oere ware boeke
va(n) manigherha(n)de cloestere(n) en(de) v(er)gaderinghe(n) .

¶ Als dan in sine(n) daghe(n) toe deunter ene sco-
le was in volre leue(n)dicheit veelre clercke(n) /
daer ionghe(n) en(de) olden / groet en(de) cleyn va(n) al-
reha(n)de lande der werlt v(er)gaderde(n) / die woer- <in HS: wor; e ü.d.Z. ergänzt>
de(n) daer in oere(n) fundame(n)t seer wal gheleert
en(de) ond(er)wiset . Hier om heft <in HS: heft a.r.R. ergänzt> die eerwerdighe me-
ister <in HS: meiste; r ü.d.Z. ergänzt> gheerd veel va(n) desen clercken die best
scriuen konde(n) in een tesame(n) v(er)gadert en(de) < in HS: en(de) ü.d.Z. ergänzt>
dede

die boeke der hilligher vaders in gueder
maniere(n) om weerdich loen v(er)mits he(m) wt-
scriue(n) . wa(n)t hy was een borgher va(n) deue(n)-
ter en(de) rijck va(n) tijtlike(n) guede . Als se dan
toe enigher tijt vlitelike v(er)creghe(n) die noet-
druftich(ei)t der cledinghe en(de) der cost . soe voer-
leechede die goddienstighe en(de) deuote vad(er)
heer florens raduwijn vicarius toe de-
uenter / mer v(er)mits meister gheerde beki-
ert / toe eenre tijt den selue(n) meister gheer-
de segghe(n)de . Alre liefste meister wat moch-
tet hindere(n) / dat ic en(de) dese clercken die scri-
uen en(de) nv va(n) guede(n) wille sin / dat wy toe
weken sulle(n) wtgheue(n) in een v(er)gaderden
en(de) leueden int ghemeyne ? En(de) meister
gheerd a(n)twoerde . Ghemeyn ghemeyn ?
Dese va(n) der biddende(er) oerden en sullen des

<8v>

gheensyns liden . Heer florens a(n)twoerde he(m) .
Wat mochtet hindere(n) / weert dat wyet bego(n)-

nen ? Machschie dat ons god v(er)leende / dat
wy wal voertgginghe(n) . Doe beriet sick
meister gheerd een wenich en(de) a(n)twoerde .
Beghint in de(n) name ons here(n) . ic sal iv
een truwe beschermer wesen teghe(n) alle
die ghene die teghe(n) iv opstaen en(de) arbeide(n)
willen iv in de(n) voersechde(n) dinghe te hin-
dere(n) . Als heer florens dan dusdane troeste-
like belofnisse o(n)tfanghe(n) hadde mit den
voersechde(n) clercke(n) va(n) guede(n) willen die te
scriuen pleghe(n) / soe leechden se dat loen oers
arbeides oerre hande dat se ouer weke v(er)-
diende(n) in ene ghemeyne burse . en(de) begon-
ne(n) in de(n) name godes in dier maniere(n) dat
ghemeyne leue(n) . welke leue(n) se mit groter
blijscappe(n) des herte(n) / en(de) mit salighe(n) ghe-
lucke der tijtliker guede voert an y(n)nichli-
le v(er)uolghede(n) . ¶ Als dan die voersechde
clercke(n) anmerkede(n) dat dit ghemeyne
leue(n) waer een wech der volcome(n)heit in
der ierster beghinne(n)der hilligher kerke(n)
ingheset va(n) den hillighe(n) apostele(n) wt re-
gieri(n)ghe des hillighe(n) gheestes . doe alle
die gheloeuighe(n) in den selue(n) kerstenen
gheloue(n) tesame(n) v(er)gaderende / was een her-

<9r>

te en(de) een siele in gode . en(de) nima(n)t <in HS: gestr. niet; nima(n)t ü.d.Z.
ergänzt> en was behoe-
uich onder he(m) . en(de) in de(n) eua(n)gely de(n) ghene(n) die
alle dinghe achterlate(n) en(de) (cristu)m nauolghe(n)
ho(n)deruolt en(de) dat ewighe leue(n) va(n) (crist)o was
belouet . en(de) voert ruste oers herte(n) en(de) licha(m)s
en(de) guede(n) vrede in deser oerre ghemeynre
voersieni(n)ghe vindende . wt guede(n) berade
en(de) wt guede(n) wille / va(n) meister gheerdes ra-
de / hulpe en(de) gonste / opsettede(n) se / ouerdro-
ghe(n) en(de) vestighede(n) voert an in soedanen
ghemeyne(n) leue(n) / onder ware ghehoersam-
heit here(n) florens al en waerse niet hoech-
like belouet / alle die daghe oers leuens
ewelike te bliue(n) . eten en(de) cledinghe en(de) an-
dere noetdrufte oerre lichame va(n) den ar-
beyde oerre hande int ghemeyn sond(er) op-
holde(n) te v(er)weruen . Wa(n)t wt godliker lief-
te en(de) my(n)ne oers naeste(n) godlike ingheestet /
begheerlike he(m) onderli(n)ghe te my(n)nen / en(de) ve-
le mensche(n) mit he(m) niet alleen clercke(n) / mer
oec leken va(n) guede(n) wille va(n) wat ku(n)ne se
weren / totter my(n)nen godes en(de) v(er)smaenisse

der werlt / setten se op tesame(n) int ghemeyn
mit woerde(n) en(de) oere(n) hillighe(n) exe(m)pelen sta-
delic te trecken . ¶ Hier om die deuote vader
heer florens mit sine(n) priestere(n) en(de) clercke(n)
int ghemeyn leue(n) tesame(n) wonende / wt

<10r>

sunde(n) en(de) ghebreke(n) gheteike(n)t hadde ghebie-
dende stre(n)ghelike sine(n) discipule(n) / dat se
die nae sijnre doot v(er)berne(n) solde(n) . dat se de-
den al mishaghede de(n) somighe(n) dese v(er)ber-
ninghe . hopende en(de) betruwe(n)de dat se in
desen cedelen gheuonde(n) solde(n) hebbe(n) vele
ope(n)baringhe(n) meister gheerde va(n) gode
ghetoent . En(de) machschie op <in HS: op ü.d.Z. ergänzt> dat hy niet
glorioes en schene / oec nae der doot / en
wolde hy niet dat se totter me(n)sche(n) kennis-
se quame(n) ¶ Hier om alreweghe(n) alle de-
uote v(er)gaderinghe priestere(n) / clercke(n) ende
sustere(n) bekent men dat se de(n) ierste(n) oerspro(n)g
<in HS: gestr. ghenome(n)> hier wt ghenome(n) hebbe(n) ende
sin doer almanien seer v(er)breidet . Dese deuo
te forme der y(n)nigher oefninghe ouerdra-
ghe(n)de mitter apostole(n) leue(n) / en(de) dese vuerich(ei)t
der nyer deuocien / die deuote sustere(n) in den
huse meister gheerdes to deunter / nae der
maniere(n) he(m) moghelic volcomelic nauol-
ghe(n)de . en laten niet af v(er)mits de(n)a arbeide
oerre hande spy(n)nende en(de) weuende / hem
en(de) den andere(n) die noetdrufte des leue(n)s en(de)
der spisen te weruen . Wa(n)t een leuendich
exempel der dieper oetmoedich(ei)t / eyghe-
ner steruinghe / inwe(n)digher y(n)nicheit en(de)
waerre hillicheit toene(n) se ouer altlant

<10v>

de(n) beghyne(n) en(de) deuoten sustere(n) . waer af doer
dese prou(n)cie alle v(er)gaderinghe der deuoter
sustere(n) / cloestere(n) en(de) vergaderinghe hebben ghe-
nome(n) een beghinlic oersprong der hilligh(er)
obserua(n)cien / discipline(n) en(de) vuericheit . Se en
pleghe(n) niet va(n) der vuericheit des gheestes en(de)
guede(n) oefeninghe(n) onder de(n) arbeit op te hol-
de(n) . mer die ghetide onser lieuer vrouwe(n) / va(n)
de(n) hillighe(n) gheest / va(n) der ewigher wijsheit .
die seue(n) psalme en(de) die vigilie en(de) der ghe-
lijc pleghe(n) se in duetscher talen nae meister
gheerdes ouersettinghe tesame(n) arbeide(n)de
deuotelike te lesen / en(de) sond(er) ou(er)uloedighe(n) cal-

linghe(n) deuotelike te beden . Als dan in alre-
ha(n)de steden en(de) dorpen vele priesters / clercke(n)
ionfere(n) weduen / mans en(de) vrouwe(n) om my(n)ne
des hemelsche(n) vad(er)landes / olders brueders
maghe en(de) vriende / clenode / ernnisse / besittin-
ghe en(de) alle dinghe die se in der werlt had-
de(n) seer willichlike achterliete(n) en(de) o(n)sen here(n)
ih(es)u (crist)o voer he(m) arme(n) arm gheworde(n) / in wa-
erre ghehoersa(m)heit cuischeit en(de) armoede(n) nae
maniere(n) der brueders en(de) sustere(n) der deuoter
v(er)gaderinghe toe deunter / wt heelre herte(n)
ewelike begherde(n) te dienen . die ma(n)ne der
doechde(n) doe ter tijt / vol va(n) gode die discipele(n)
were(n) meister gheerdes groet / stichtede(n) ve-
le woninghe in velen steden . en(de) arbeiden

<11r>

sorchuoldelike vele mensche(n) va(n) guede(n) wille(n)
die mans alleen en(de) die ionfere(n) en(de) weduen
des ghelijcs bysond(er) daer in te v(er)gadere(n) . En(de)
somich va(n) desen deuoten v(er)gaderinghe(n) isser
naemaels v(er)wandelt in die derde oerde en(de)
reghel su(n)te fra(n)ciscus . en(de) naemaels in no(n)-
nen en(de) regule su(n)e augustin(us) des bisscops
die ierst weren va(n) der derder reghel . behalue(n)
die vele v(er)gaderi(n)ghe der priestere(n) en(de) clercke(n)
en(de) deuoter sustere(n) / nae der wyse der ierster va-
ders / sond(er) enighe p(ro)fesside reghel in waerre
ghehoersa(m)heit / oetmoedich(ei)t / simpelheit / der-
uitighe eyghens guedes en(de) cuischeit in die
reghel (crist)i der my(n)nen gode truweclic diene(n)de .
¶ Als dan die deuoten priesters en(de) clercken
in heer florens hues toe deunter tesame(n) wo-
nede / en(de) oec somighe sustere(n) n meister gheer-
des hues sond(er) eyghenscap int ghemeyn le-
uende en(de) gode oerre(n) schepper truwelic diene(n)-
de(n) . so weren somighe brueders va(n) der bidde(n)-
der oerden / ouertreders oerre regule(n) en(de) pro-
fessien / die oer hillighe leue(n) sond(er)linghe dat
se int ghemeyn leuede(n) ope(n)baerlic an te vech-
ten en(de) heymelic te straffen niet op en hielde(n)
en(de) dattet va(n) der kerke(n) godes in de(n) cleme(n)tine(n)
laetsten v(er)worpe(n) en(de) v(er)ba(n)net waer arbeiden
se mit velen reden te beuweisen . Als dat meister

<11v>

gheerd groet een man seer wal gheleert in
allen gheestelike(n) en(de) werltlike(n) konste(n) hoer-
de / soe clam hy toe deunter op de(n) predick-

stoel / en(de) bestraffede se opelic va(n) ope(n)baerre
valscheit en(de) quad(er) wtghesprokener dwalin-
ghe . en(de) toende se te wesen p(re)dikers va(n) valscheit(er)
leringhe . proue(n)de mitter auctoriteet der eu-
angely en(de) der apostele(n) dat oer leue(n) en(de) wan-
deringhe nerghent va(n) der kerke(n) godes en
weer wed(er)proeuet . mer va(n) beghin der kers-
te(n)heit tot dier tijt toe altoes gheholde(n) en(de)
ghepresen en(de) waerachtelic weer een leue(n)
der eua(n)gelien en(de) apostole(n) . noch dat die cle-
me(n)tine(n) noch enighe andere gheestlike of
godlike rechte oere louelike en(de) gode anghe-
nome(n) wa(n)deringhe bestraffen / als se val-
schelike ghepredicket hadde(n) . mer altoes
seer opelike en(de) witlike ghelouet en(de) ghe-
presen hadde(n) . Mer v(er)mits der cleme(n)tinen
werde(n) wed(er)proeuet die bacherss die brue-
ders va(n) vryen gheesre ghenoeemt werden .
daer om wa(n)te se ene sond(er)linghe secte en(de) on-
gheloue(n) hadde(n) mit achte artikele(n) seer dwa-
elachtich / de(n) gheloue(n) en(de) kersteliker lerin-
ghe seer en teghe(n) / daer by sond(er) wtghespro-
ke(n) . waer om se mit rechte va(n) der hilligher
kerke(n) sin v(er)doemt . Mer dese voersechde

<12r>

priesters en(de) clercke(n) en sin noch bochers
noch lollerts of en hebbe(n) dat ye gheweest .
of en hebbe(n) ye in he(m) enighe secte der onghe-
loue(n) in he(m) ghehadt . mer hebbe(n) altoes
naeschickinghe der rechte(n) priesterlic ende
clerclic gheleuet en(de) leue(n) / niet bidde(n)de / mer
mit oere(n) hande(n) arbeide(n)de / als die manier
des leue(n)s wt auctoriteet des pawes cleme(n)s <in HS: Ad iaobu(m) in decret
a.r.R.>

va(n) priestere(n) en(de) clercke(n) te beware(n) opelike
bescreue(n) wort . Mer v(er)mits der cleme(n)tine(n) <in HS: Cu(m) q(ui)bus-da(m) .
ex(tra) de religiosis domib(us) a.r.R.>

wort wed(er)proeuet die staet somigher wyue /
die bynae als in v(er)woetheit des herte(n) ghe-
bracht / disputiere(n) en(de) predike(n) va(n) der ho-
gher driuoldich(ei)t en(de) va(n) den godlike(n) we-
sen . en(de) inbreghe(n) teghe(n) die artikele(n) des
hillighe(n) gheloue(n) en(de) teghe(n) die kerkelike
sacrame(n)ten twiuelinghe / en(de) vele simpele
mensche(n) hier in bedrieghe(n)de breghe(n) sy se
in velen dwalinghe(n) . en(de) doen oec veel an-
dere punten onderde(n) decsel der hillicheit
die groet perikel der siele(n) voerbaren .
Soedane beghine(n) te wesen en(de) tesamen

te wone(n) wort v(er)boden . die woe oec mit
rechte v(er)uolghen en(de) wederproeue(n) . want se
weerdich sin der v(er)uolghinghe . Mer dese sus-
tere(n) sin deuoet . van welke(n) in der seluer cle-
me(n)tinen wort voert ghesecht . Mer v(er)mits

<12v>

den voersechden woerden en meynen noch en den-
ken net weert dat somighe vrouwe(n) weren
die wt beloued(er) o(n)tholdinghe of oec niet be-
louet eerbaerlic in oere(n) woninghe(n) omghin-
ghe(n) om penitencie te doen / en(de) den here(n) der
doechden in de(n) gheeste der oetmodich(ei) te
diene(n) . dat is hem gheoerlouet / als hem die
here ingheeste(n) sal. ¶ Voert de pawes io-
hanes de twee en(de) twintichste scriuet totte(n)
bisscop der kerke(n) van straesborch ond(er) ande-
re(n) woerden aldus . Dine bruederlike brieue
voer ons en(de) o(n)sen bruedere(n) ghelesen inhiel-
den te wesen n dine(n) stichte en(de) in velen
lande(n) van almanien vrouwe(n) ghemeynli-
ke(n) beghinen <in HS: beghinen a.l.R. ergänzt> gheuoemt in seer grote(n)
ghetale / van
eerbare(n) state bynae de(n) ghetale van twee
hondert dusent boue(n)gaende . die de(n) name(n)
des here(n) niet ydel o(n)tfanghe(n)de / een oet-
moedich en(de) eerbaer habijt / salt nochtant
een habijt hiete(n) draghe(n) / en(de) der gueder
werke(n) en(de) den vleischelike onreyncheide(n)
v(er)saket / beware(n) se de(n) brudegom der heel-
heit en(de) der cuischeit ewighe o(n)choldinghe
en(de) sin ghehoersam de(n) eerbare(n) v(er)manin-
ghe(n) en(de) ghebode(n) oerre p(re)laten . welker so-
mighe tesamen in ene(n) den seluen huse tot

<13r>

meerre bewaringhe der ond(er)lingher cuisch(ei)t
wonen . niet te myn nochte(n) mitte(n) leuen /
wandringhe en(de) zeden sin se vlitich te seyen
in benedictien . dat se mit velen vruchten
moghe(n) v(er)gadere(n) in de(n) ouerste(n) . Mer als du
in de(n) voersechden brieuen hebste meede ghe-
screue(n) / soe sinter somighe p(re)laten en(de) re-
gieres der kerke(n) van alrehande stichen /
die niet ond(er)scheidenede tussche(n) guede(n) en(de)
v(er)kierde(n) leue(n) / en(de) dat koern niet wtwan-
ne(n)de van den kaue wt oersake der nyer in-
settinghe in de(n) cleme(n)tinen / soe was die <in HS: De instatu <in HS: statu; in
ü.d.Z. ergänzt> monacho(rum) . Cum de quibusdam (et cetera)>

vrouwe(n) die louelic leue(n) als die v(er)kierden
mit eenre sente(n)cien slaende / v(er)werpe(n) sy se
al sond(er) onderscheit / en(de) v(er)doeme(n) mit onbe-
scheiden pene(n) Hier om willen wy dat den
ghene(n) die gheen onderscheit en hebbe(n) tus-
schen dusdane p(er)sonen dat he(m) die toeganc
in anxte der siele(n) mitter hulpe(n) godes wer-
de bestoppet . en(de) v(er)mits der apostelscher
macht onderscheide(n) en(de) v(er)claren wy die wy-
ue die de(n) toepade der doechde(n) ingaende /
mit v(er)dienste(n) des leue(n)s / wtstorte(n) die sal-
uinghe der doechde(n) . en(de) oec die beslotene
vrouwe(n) va(n) ghesproefde(n) leue(n) en(de) wa(n)derin-
ghe mitter sente(n)cien der voersechder
insettinghe nuet ghemeynt en werden /

<13v>

noch en sulle(n) mit oerre strenglich(ei)t werde(n)
gheslaghe(n) . nae dien dat se mitte(n) apostelsche(n)
gonsten sin te v(er)heffen . Waer om wy stren-
ghelike v(er)bieden dat he(m) niema(n)t onder den
schijn deser seluer insettinghe enichsyns en
v(er)sture of en moye . mer dat hy he(m) oere(n) ghe-
woenlike(n) habijt laet draghe(n) en(de) als se
pleghe(n) te doen in oere rustelich(ei)t late leuen .
op dat se den here der doechde(n) / die een recht rich-
ter is en(de) machtich in dien daghe te bewa-
ren een yeghelics guede werke / v(er)mits
reynicheit des leue(n)s ridd(er)like diene(n)de / ver-
diene(n) moghe(n) te v(er)crighe(n) dat loen der ewi-
gher salicheit . dat nv de(n) beghe(n)nende(n) wort
belouet / mer de(n) volherdende(n) in der volle(n)-
bre(n)ghinghe wort ghegheue(n) . Hier om / ghe-
ne(n) mensche(n) en ist gheorleft <in HS: gheorleft a.l.R.> enich syns dese onse
scrift

te breke(n) of mit v(er)metelre koenheit daer te-
ghe(n) te doen. ¶ Wy sien oec dat ghene rech-
ten noch oec die cleme(n)tinen v(er)bieden pries-
ters en(de) clercke(n) of leken / noch oec die vrou-
wen / va(n) den andere(n) nocht(n) v(er)scheyde(n) / nae
der apostele(n) manier sond(er) enighe dwalin-
ghe beuonde(n) / tesame(n) te wesen en(de) te leue(n) /
en(de) in ene(n)huse tesame(n) te wonen . nae dien
dat die natuer daer toe gheneighet is . wa(n)t
die me(n)sche is een ghesellic edel diere . en(de)

<14r>

die ee toeherdet daer toe . wa(n)t tis beter
tesame(n) te wesen dan een alleen . en(de) die kers-

telike gheestelich(ei)t mede v(er)blidet he(m) alreme-
 est / wa(n)t <in HS: gestr. se> alle die ghelouede(n) were(n) tesame(n) .
 Och of dese bidde(n)de monike(n) saghe(n) in oer
 eyghene oerde / en(de) kundichde(n) oere(n) brueders
 dat alle die ghene oerre oerden die eyghen
 guet hebbe(n) sin in de(n) staet der v(er)doemnisse .
 en(de) en opstonde(n) niet teghe(n) die simpele scape
 (cris)ti tesame(n) leue(n)de / mit oere(n) hande(n) arbeide(n)de /
 die cuischeit on(der)linghe beware(n)de / va(n) den
 stricke(n) der werlt he(m) o(n)tholdende / oere(n) p(re)la-
 ten onderdanich wesende / die wescappe der
 gheesteliker me(n)sche(n) alleen mitte(n) name en(de)
 habite schuwe(n)de . va(n) den wilden en(de) weeli-
 ghe(n) brueders die oer reghel niet en beware(n)
 vlyende . alleen de(n) begheerte(n) oers scheppers
 anha(n)gende . welke p(er)sonen god die here in
 desen hillighe(n) leue(n) beware en(de) bescherme .
 ¶ Va(n) desen ghemeyne(n) leue(n) sin oec bullen
 der pawesen . als ten ierste(n) des pawes eu-
 genius de vierde(n) soe ghenoeft . daer nae
 des pawes sixtus des vierde(n) . en(de) oec ene bul-
 le here(n) frederics va(n)) blanke(n)hem bisscop toe
 vtrecht . Va(n) eyne(n) broed(er) der oerde(n) h(er)mite(n) su(n)te
 Aug(us)tij(n) de(n) meist(er) geerd bestrafde en(de) verwan .

<14v>

Hier en tussche(n) opstont een nye termina-
 rius va(n) ca(m)pen en(de) zwolle va(n) der bidde(n)-
 der oerden een brued(er) der heremiten su(n)te au-
 gustin(us) . barthololeus ghehiete(n) . die mit
 meister gheerd groet ene(n) sonderlinghe(n) strijt
 angaende / heeft sick v(er)meten opelike te pre-
 dikan sine(n) sermone(n) en(de) der waerre leringhe
 heel co(n)trarie . Wa(n)t die haetsche viant alre
 gueder die duuel / ansiende dat volc wt meis-
 ter gheerdes p(re)dikinghe va(n) oerre boesheit
 en(de) va(n) oere(n) quade(n) weghe(n) totte(n) waerachtighe(n)
 en(de) leuende(n) gode wt heelre herte(n) bekiert /
 soe arbeide hy doer sijn alre bedienstighe or-
 ghele als brued(er) bartholomeus voersecht
 den hederic der valscher leringhe te seyden .
 Va(n) welke(n) hederic doe se ierst opghinghe(n)
 screef meister gheerd totte(n) pastoer van
 zwolle / onder ander woerde(n) aldus spreke(n)de .
 Heer reynere ic doe iv te kenne(n) / dat een brue-
 der bartholomeus ghehiete(n) va(n) der oerden
 su(n)te augustin(us) / een nye terminarius toe
 ca(m)pen gheset / drie of vier sermone(n) daer ghe-
 daen heeft ouerdraghe(n)de mitter maniere(n)
 der vryer gheeste(n) . v(m)mer hy noemt en(de) v(er)ho-

gher diicke die vryen gheeste / en(de) prediker
teghe(n) die penite(n)cie / en(de) gaet bouen alle v(er)-
standelike en(de) ghepeynselike dinghe . en(de) ghe-

<15r>

bruket veelre o(n)nutter woerde en(de) dwali(n)ghe
alsmen secht . en(de) secht dat hy <in HS: gestr. se> niet en doet .
en(de) hy gaet mitte(n) andere(n) in tauernen en(de) cri-
ghet he(m) die vrientscap der groter / en(de) en be-
rispet niema(n)t . Niet en is scadeliker / dan
seer hoghe dinghe te p(re)diken . en(de) de(n) wech
daer toe niet te leren . Tis een doere der ket-
terien . die hoghe dinghe godes willen te
schouwe(n) / sond(er) voergaende reyninghe . die
nae su(n)te dyonisius woerde(n) men verberghe(n)
sal va(n) de(n) onpuren . Dese bartholomeus
secht oec . Die guede en(de) volcome(n) man en
sal niet ingaen in die woestine . wa(n)t dat
leue(n) der hereminten en is niet volcome(n) .
en(de) (crist)us wa(n)deringhe en heeft niet ghe-
weest in der woestine . En(de) soe wat god
is va(n) nature(n) / dat werde(n) wy va(n) gracie(n) . en(de)
dat die penite(n)cie sal gadelic wesen . en(de) dat-
tet leue(n) des volcomene(n) mensche(n) sal sundi-
ert wesen opt heel niet . Dese en(de) deser ghe-
lijc is my ghescreue(n) dat hy prediket . ic voer-
boetscappe iv desen wolf tot iv comende .
Mer die religiosen en hebbe(n) ghene priui-
legien te p(re)diken / behalue(n) als se die cureet
wil toelate(n) . alsoe dat hy se mach toelate(n)
of niet . Alsoe dunket my dat die meisters
in de(n) rechte(n) segghe(n) . Jst dat ghy oen toelate(n)

<15v>

wilt / soe p(re)dike hy de(n) volke oer sunde(n) en(de) ghe-
breke / en(de) (cristu)m den wech des hemelsche(n) ri-
kes . hy bedude dat eua(n)gely nae de(n) lerers /
en(de) achterlate die onbegripelike dinghe .
Jc wolden gheern heymelic hoere(n) mit
ene(n) notaruis en(de) tughe(n) . op dat wyy oen be-
gripen mochte(n) in sine(n) dwalende(n) woerde(n) . ende
dat hy alsoe va(n) sijnre p(re)dicacien wtghe-
sloten worde . op dat die duuel v(er)mits he(m)
niet en glorieerde ¶ Als dan die voersechde
brued(er) bartolomeus va(n) doderich niet
op en hielt vele dwalende woerde / kette-
rie en(de) v(er)kierde ydele woerde / der eua(n)gelie
en(de) apostelscher leringhe co(n)trarie <in HS: co(n)trarie a.l.R. ergänzt> opelike te
p(re)di-

ken . meister gheerd groet mitter my(n)ne(n)
godes ontsteke(n) / besorghede dat hy in den
hof va(n) vtrecht ghedaghet wart / daer si-
ne(n) voerworpene(n) pu(n)ten in een seker ter-
mijn te a(n)twoerde(n) . Als hy in de(n) selue(n) termijn-
seluer ope(n)baerde / v(er)sakede hy bynae alle
pu(n)ten die he(m) opghelecht worde(n) en(de) voer-
worpe(n) / va(n) welke(n) oec tuechnisse ghenoech
was mitte(n) eede dat hy se ye gheprediket
hadde . Waer om die vicarius in gheeste-
like(n) dinghe(n) des bisscops va(n) vtrecht / wt
rade der wiser in de(n) rechte(n) ouerdroech en(de)
kundichde / dat die voerseechde brued(er) bar-

<16r>

tholomeus in sijnre eyghenre p(er)sonen toe
ca(m)pen en(de) toe zwolle solde op de(n) predikestoel
gaen / en(de) alle pu(n)ten die he(m) voerworpe(n) we-
ren opelike wed(er)roepe(n) segghe(n)de dat hy die
pu(n)ten niet ghesecht en hadde . beuelde(n)de ene
nauwer ond(er)soekinghe here(n) florens de(n) bisscop
va(n) vtrecht . Waer op meister gheerde seer
qualike(n) te passe / was sorchuoldich dien
selue(n) bisscop en(de) prince des volkes en(de) der cleric-
scap mit stadighe(n) brieue(n) dusdanen dinck
de(n) kerstelike(n) gheloue(n) anroerende te open-
bare(n) en(de) v(er)staen te doen . Wen hy onder ande-
re(n) pu(n)ten badt de(n) perikele(n) der siele(n) toe hul-
pe te come(n) . op dat hy als een waerachtich
vicarius (crist)i / een hierde der scape / een guet
waker / in v(er)meringhe des gheloue(n) en(de) be-
schermi(n)ghe der kerke(n) / de staf des hierdes
teghe(n) die laghe(n) der viande oprichtede / en(de)
by oer wakede en(de) een strengher ond(er)soekin-
ghe in de(n) voerseechde(n) pu(n)ten te doen / om
gheens bedde / loen of yema(n)ts radinghe
dat achter te setten . op dat hy de(n) ongheleer-
de(n) vos / dat lelike beest va(n) menigherha(n)de
o(n)renicheit / beruchtighet / loghenachtich /
sundich / ene(n) openbare(n) anvechter des ghe-
loue(n) / de(n) valschen p(re)diker / va(n) ketterien sus-
pect / desen brued(er) bartholomeus niet

<16v>

meer toe en liete te p(re)diken / mer solde(n) wt sine(n)
stichte ghehelike v(er)driue(n) . op dat die kerste(n) ghe-
loue <in HS: loue a.l.R. ergänzt> va(n) de(n) valsche(n) p(ro)phete niet v(er)wonne(n)
en laghe .
op dat die v(er)woetheit der leken me(n)sche(n) die

clercscap wal leue(n)de als v(er)drucket boue(n)ghi(n)ghe .
 op dattet niet onghewrake(n) en bleue dat se
 in desen / arbeide(n) teghe(n) die kerclike macht en(de)
 vryheit der kerke(n) . Hier om nae behoerliker
 v(er)hoeringhe deser sake(n) / wt ghebode(n) des bisscops
 va(n) vtrect wart dese brued(er) bartholomeus
 and(er)werf totte(n) houe va(n) vtrect ghedaghet .
 en(de) hy arbeide de(n) termijn sijnre ope(n)baringhe
 mit somighe(n) va(n) de(n) rade va(n) ca(m)pen sine(n) bescher-
 mers voer te come(n) . o(n)tsiende he(m) in meister
 gheerdes teghe(n)woerdich(ei)t te ope(n)baren . Als
 dat henricus wilsem / doe een schepen toe ca(m)-
 pen / en(de) naemaels een p(ro)fessit brued(er) toe win-
 desem heymelic v(er)nam soe boetscapte hy
 dat meister gheerde toe deue(n)ter Et meister
 gheerd wtter my(n)nen godes ontsteke(n) / alst
 nv vespertijt was / steech hy op ene(n) waghe(n) /
 en(de) al die nacht reysende qua(m) hy des morghe(n)s
 toe vtrect ouer tien milen weghe(n) . Als
 dat die wedersake(n) hoerde(n) / worde(n) se v(er)ueert en(de)
 nae de(n) ghebode des bisscops ope(n)baerden se
 int gherichte in meister gheerdes teghenwoer-
 dicheit . Waer meister gheerd woerde ende

<17r>

wercke der tughe va(n) ouerysele teghe(n) brued(er)
 bartholomeus / behoerlike examiniert voert-
 brenghe(n)de . begheerdene he(m) <in HS: he(m) a.r.R ergänzt> mit rechte va(n)
 kette-
 rien v(er)wonne(n) te v(er)doeme(n) . Welke als se vliteli-
 ke examiniert weren / al <in HS: alser; gestr. else> voertmeer gheen
 stede en was te o(n)tvlyen . ten laesten die rich-
 ter wt rade en(de) conset der meisters in de(n) rech-
 ten / gheue(n)de die entelike sente(n)cie . seeche oen
 te wesen als ene(n) ketter . in wes teyken hy twee
 stucke(n) wandes va(n) andere verwen / een voer
 en(de) dat and(er) achter he(m) op sijn ouerste cleet ghe
 boet ope(n)baerlike an te nayan . Als die raet
 en(de) borghers va(n) ca(m)pen dese co(n)fusie en(de) scande
 o(n)weerdlike v(er)droghe(n) . soe moyeden se meis-
 ter gheedes vriende en(de) gu(n)ners mit v(er)witin-
 ghe en(de) laster . en(de) begonne(n) somighe(n) wt oerre
 stat te v(er)driue(n) . Onder welke(n) wart die deuote
 schoelmeister va(n) ca(m)pen wernerus keyncamp
 va(n) lochem / naemaels die ierste prior va(n) wyn-
 desem / om (cristu)m en(de) waerheit des rechte(n) ghe-
 loue(n) / opelike wtgheleyt mit vele lasters .
 Waer om die borghers va(n) ca(m)pen nae meis-
 ter gheerdes p(ro)phecie sin seer swaerlic ghesla-
 ghe(n) ¶ Hier om ter tijt dat meis-

ter gheerdes p(ro)phecie sin seer swaerlic ghesla-
ghe(n) ¶ Hier om ter tijt dat meister gheerd le-
uede en dorste niema(n)t va(n) der biddend(er) oerde(n)
noch yema(n)t anders va(n) wat macht of dig-
niteet hy was voertan teghe(n) dat hillighe

<17v>

leue(n) en(de) wa(n)deringhe der priestere(n) en(de) clercken
of sustere(n) der nyer v(er)gaderinghe opelike te
p(re)diken of te segghe(n) . behalue(n) machschien
int heymelic / nae manier der blasend(er) slan-
ghe(n) / daer se niet ontseghe(n) ontdect te werde(n)
dat leue(n) berispe(n)de te besoptte(n) . ¶ Mer die van
ca(m)pen oere(n) hate teghe(n) meister gheerd toeene(n)-
de v(er)worue(n) / dat niema(n)de en solde gheoerlouet
wesen te p(re)diken / dan alleen de(n) priesters .
Waer om hy ophend die orghele te p(re)diken /
sendende ene(n) boden totte(n) pawes / op dat sijn-
re p(er)sonen gheoerlouet weer te p(re)diken . mer
eer die bode wed(er)quam / soe eynde hy sijn le-
ue(n) . In der tijt dat hy ophielt te p(re)diken / ouer-
wette hy die ghetide onser lieuer vrouwe(n) / die
seuen psalmen va(n) penite(n)cien en(de) die virgilie
wtten latine in duetsche . toedoende tot somi-
ghe(n) sware(n) psalme(n) wat glosen om se lichte-
liker te v(er)staen . Hy hadde oec die ghewoen-
te / diicke des daghes he(m) gode de(n) here(n) te offere(n) .
waer af hy op ene tijt screyelike beclaghe-
de en(de) he(m) selue(n) berispede / dat hy he(m) op dien
dach niet dan tien werf en hadde gode ghe-
offert . Va(n) meist(er) gheert groet siecte en(de) dode
Als dan die eerweerdighe man meister
gheerd die grote gode en(de) de(n) deuote(n) me(n)-
sche(n) seer anghenaem / bynae dat hele stichte
va(n) vtrecht / en(de) die lande daer o(m)me lang mit

<18r>

sijnre vuerigher p(re)dikinghe en(de) mitte(n) water
der saligher wijsheit mit woerde(n) en(de) exe(m)pele(n)
en(de) mit velen guede(n) roeke der doechde(n) hadde
natghemaect / v(er)luchtet en(de) ontsteke(n) . alsoe
dat in velen steden priesters / clercke(n) / ionferen
weduen en(de) leken sine(n) voetstappen en(de) lerin-
ghe(n) anhanghe(n)de / totte(n) ghemeyne(n) leue(n) en(de)
totter apostelscher wa(n)deringhe / mit alre be-
gheerte(n) oerre y(n)nersten seer v(er)langhede / en(de) wt
sijnre p(re)dication veel vruchte(n) voertqua(m) . wa(n)t
veel henghe(n)re he(m) an / sine wa(n)deringhe nauol-
ghe(n)de / die werlt v(er)sakende en(de) oere(n) begheerte(n) .

soe gheschiede in dien lande / alremeest
toe deunter sware sterfte der pestile(n)cien in
de(n) iaer ons here(n) dusent drieho(n)dert en(de) vier-
en(de) tachtentich . Doe was daer een deuoet
clercke la(m)bertus stuerma(n) ghenoeemt meis-
ter gheerde anhanghe(n)de . als hy hoerde de(n)
sieck te wesen va(n) deser siecten / soe gheng hy
tot he(m) oen te vanden . En(de) wa(n)t hy kundich
was in der konst der medicine(n) / soe wart hy
seer ghebede(n) sine truwe(n) vrient toe bedde
ligghe(n)de wt graciën der troestinghe en(de) ghe-
sontmaki(n)ghe te visitiren . Welke(n) hy die
waldade(n) der goddie(n)stich(ei)t en(de) barmh(er)ticheit
in sulker noet te toene(n) niet en weygherde .
alremeest wa(n)t hy rijck was . en(de) hadde sijn

<18v>

testame(n)t nae meester gheerdes rade ordini-
ert . en(de) om een nye reguliers cloester cortes
te beghinne(n) ene su(m)me va(n) sekere(n) ghelde milde-
like gheschicket en(de) beset . Als dan die deuote
dyake(n) (crist)i meister gheerd sine(n) puls betast
hadde / soe gheuoelde hy alteha(n)t dat venijn
der pestile(n)cien doer die aderen en(de) zenen sijn-
re vinghere inwert hebbe(n) ghetoghe(n) / en(de) doer
sine arme hent totter borst en(de) totte(n) y(n)nerste(n)
crupende doergaen . Als hy dan alle dinghe
daer hy om ghecome(n) was gheschicket hadde /
en(de) weder in sijn hues ghecome(n) was / soe riep
hy alle die deuoten vaders heer florens en(de)
die andere priesters en(de) brueders der v(er)gade-
ringhe toe deue(n)te tot he(m) / en(de) voersechde
he(m) die o(n)tbindinghe sijns licha(m)s te ghenake(n)
en(de) dat hy cortes ontbonde(n) solde werde(n) . wa(n)t
hy de(n) dootlike(n) venijn in he(m) crupende niet we-
derstaen moghe(n) <in HS: moghe(n) a.I.R. ergänzt> sekerlic bekende . Als se dat
hoerde(n)
en(de) saghe(n) / soe worde(n) se <in HS: se ü.d.Z. ergänzt> alle seer bedrouet .
en(de) va(n)
ghewondede(n) herte(n) begonne(n) se mit screyeli-
ke(n) suchtinghe(n) en(de) claghe(n) de(n) selue(n) meister
te bidde(n) segghe(n)de . O alre liefste meister . O al-
re truweste vad(er) en(de) beschermer . wat sullen wy
hier nae doen . waer sulle(n) wy in sijnre afwe-
singhe toevlyen . Nv sal alle deuocie deses
onses landes / die b< dine(n) leue(n) onder die vlo-

<19r>

ghele dijnre beschermi(n)ghe began te bloyen

en(de) weder leue(n)dich wart / dy sterue(n)de mede
sterue(n) . Een yeghelic sal in sine(n) wech daen
hy ghecome(n) is nv wederkiere(n) . als wy teghe(n)s
die wed(er) ons opstaen ghene(n) beschermer
en(de) voervechter en hebbe(n) . Dese bidde(n)de mo-
niken sulle(n) ons mit oere(n) v(er)kierde(n) sermone(n) wt
de(n) lande v(er)driue(n) / en(de) sulle(n) arbeide(n) mit velen on-
rechte(n) te moyen . alser niema(n)t en is die die
monde der quaetsprekers bestoppe en(de) v(er)wyn-
ne . Tot wen sulle(n) alle deuote me(n)sche(n) va(n) bey-
den ku(n)nen / v(er)mits dijnre leringhe va(n) der ydel-
heit der werlt tot die begheerte een betere(n)
leue(n)s bekiert / va(n) deser vren voert an raet
en(de) hulpe soeke(n) ? Sal hier om yet v(er)gaen die
grote menichte der deuoter mensche(n) in deser
haester o(n)tsettinghe onses vaders en(de) patro-
ens ? O eerwerdighe vad(er) en(de) alre beste rader
wat raet gheue ghy ons in soe groter be-
nauwi(n)ghe ? Als die man godes hoerde / in-
ghegheestet va(n) de(n) hillighe(n) gheeste gaf
hy de(n) screyende(n) en(de) droeughe(n) alsoedane
a(n)twoerde . Mijn alre lieueste brueders en
wilt ghene(n) anxt hebbe(n) . noch iv herte en
ontsy he(m) . Gy sult wal bliue(n) in desen guede(n)
leue(n) en(de) hilligher wa(n)deringhe die ghy bego(n)-
ne(n) hebt . Wa(n)t god en sal niet ghehenghe(n)

<19v>

dit cleyn guet in sine(n) name(n) deuotelic bego(n)-
ne(n) laten te v(er)gaen . mer hy salt doen wassen
en(de) salt seer v(er)menichuoldighe(n) in seer vrucht-
bare(n) en(de) grote(n) vruchte(n) sijnre kerke(n) / tot sa-
licheit veelre siele(n) . Mer ic sal iv daer beter
wesen dan hier . wa(n)t ic sal iv rosen va(n) den
hemel in uwe(n) schoten nedersende(n) . Nochta(n)[t]
sominghe va(n) iv sulle(n) ene approbierde oerde
va(n) der kerke(n) anneme(n) . tot welke(n) alle de-
uoten va(n) beyden ku(n)nen in alle oere(n) noden
ene(n) sekere(n) toeganc sulle(n) hebbe(n) / om raet
hulpe en(de) beschermi(n)ghe te ontfanghe(n) . En(de)
se sulle(n) alle deuote p(er)sonen va(n) beyde(n) ku(n)nen
in oere(n) cloestere(n) en(de) v(er)gaderinghe(n) dat ghe-
meyne en(de) apostelsche leue(n) beware(n)de / ende
oec guetwillighe mensche(n) in der werlt wa(n)-
derende in alre my(n)nen goed(er)tierlic o(n)tfan-
ghe(n) / me(n)schlic tractieren / in oere(n) noden he(m)
toe hulpe te come(n) . in oere(n) teghe(n)heide(n) be-
scherme(n) / en(de) nae oerre macht se en(de) oerre tijt-
like en(de) gheestelike guede / als he(m) selue(n) en(de)
oere eyghene guede truwelic bescherme(n) en(de)

vordere(n) . Om deser sake wille bidde ic iv alle
en(de) ene(n) yeghelike(n) bysond(er) . en(de) ic beuele iv va(n)
godes weghe(n) . dat ghy nae mijnre doot
als ghy yerst ku(n)nen soedane(n) cloester ty(m)me-
ren / en(de) soedane brueders daer in setten / die
dese dinghe en(de) der ghelijc of oec meerre

<20r>

mit willighe(n) en(de) bereide(n) wille wille(n) volbre(n)-
ghe(n)op dat alle deuote(n) en(de) gheestelike me(n).
sche(n) ouer al dit / lant ond(er) den scheme oerre
vloghele(n) sekerlic moghe(n) schulen . en(de) allen
anxt der anvallend(er) quade af ghenomen /
de(n) here(n) alre doechde(n) sond(er) yema(n)ts weder-
spreke(n) en(de) behindere(n) truwelic moghe(n) die-
ne(n) . Als se dit hoerde(n) / soe wart oer gheest
wed(er) leue(n)dich in den here(n) . en(de) mit desen
woerde(n) en(de) seer guede(n) belofnissen sin se
seer ghetroestet . en(de) beuolen he(m) en(de) dit cley-
ne begonne(n) guet oerre deuocien de(n) ouers-
ten insienre alre dinghe mit stedighe(n) ghe-
bede(n) . En(de) wa(n)t hy he(m) beuole(n) hadde dat die
sominghe(n) een approbierde oerde anneme(n)
solde(n) / soe vraghede(n) se sorchuoldelike wat
oerde(n) se anneme(n) solde(n) . wa(n)tter luttel oerde(n)
va(n) der reformacien in dien lande weren .
En(de) hy riet he(m) die oerde(n) der regulier cano-
niken an te neme(n) / wa(n)t se en schijnt niet veel
va(n) uwer deser deuoter wa(n)deringhe ond(er)-
scheyde(n) . behalue(n) dat die daer in p(ro)fessiet
sin beware(n) wt lofnisse / dat ghy bewaert
sond(er) lofnisse . als die my(n)ne en(de) die drie sub-

<20v>

sta(n)cie pu(n)ten der oerden . Noch ghy priesters
en(de) clercke(n) noch oec uwe sustere(n) en sullen
yema(n)t in iv gheselschap o(n)tfanghe(n) . die die
cuyscheit / deruinghe eyghens guedes en(de)
ghehoersa(m)heit / en(de) boue(n) al die my(n)ne al
ist dat hy dit niet hoechlike en louet / ver-
smaert te beware(n) . en(de) mitte(n) hande(n) v(er)smaet
te arbeide(n) . Als dan die truwe en(de) wise kne-
cht godes meister gheerd voelde dat eyn-
de sijnre daghe te ghenake(n) / als mitter
ghemeynre sterflicheit ghesalaghe(n) . soe
eysschede hy die salighe wechspise en(de) hy
ontfeng se . Voert an die plage des here(n)
v(er)duldlike v(er)draghe(n)de / en wed(er)sprac niet
mitte(n) wtu(er)corene(n) ghegheyselt te werde(n) . op

dat hy de(n) toern des almechtighe(n) richters
soe veel te stercker mochte v(er)sachte(n) / woe
veel oetmoedigh(er) en(de) willigher dese te-
gheghe(n)woerdughe gheysele <in HS: le ü.d.Z. ergänzt> verdroeghe . Hier
om he(m) ghehelike de(n) godlike(n) wille ouer-
gheue(n)de en(de) der ouerster schickinghe he(m)
ond(er)werpe(n)de / beual truwelic de(n) here(n) sine(n)
strijt . aldus toe de(n) brueders by he(m) staende
cortelic spreke(n)de . Siet ic werde gheroep(e)n
va(n) den here(n) . en(de) die tijt mijnre ontbindin-
ghe naket . Augustin(us) en(de) b(er)nardus cloppe(n)
voer der doren . ic en mach niet voer by-

<21r>

gaen de(n) termijn va(n) gode ghesetet . Jc werde
ghedwonghe(n) mitten andere(n) sterflike(n) me(n)-
sche(n) te betale(n) die schult des vleisches . God
moet mine(n) wtganc bescherme(n) . die gheest
wa(n)dere totte(n) here(n) die oen ghemaect heeft .
Die eerde bedecke dat licham va(n) der eerde(n)
ghenome(n) / niet langhe daer bliue(n)de . God
gheue my ruste te vinde(n) nae der doot . om
wes my(n)ne wille ic ghearbeit / ghescreue(n)
en(de) gheprediket heb . Sijn discip(e)le(n) worde(n)
seer bedroeft . en(de) diep v(er)suchtende seechde(n)
se . Wat sulle(n) wy nv voert an doen . ende
wie sal ons voertmeer ond(er)wisen en(de) lere(n) ?
Du hebste onse vad(er) en(de) beschermer ghe-
weest . en(de) hebste totte(n) here(n) gheto-
ghe(n) . Nv sulle(n) onse wed(er)saken v(er)bliden .
en(de) die werltlike me(n)sche(n) sulle(n) ons bespot-
ten segghe(n)de . Dese en hebbe(n) ghene(n) leyds-
man noch princen . daer om sulle(n) se haes-
telic toe niete gaen . Jst sake dat se by
dine(n) leue(n) koen weren ons te bespote(n)
en(de) te v(er)maledien . wat sulle(n) se daen nae
dine(n) dode doen <in HS: doen a.l.R. ergänzt> . Dijn ghebet gheschye voer
ons . en(de) doe haestelic hulpe dine(n) achter-
ghelatene(n) soens . Wt dine(n) rade hebbe(n)
wy ons begonne(n) te betere(n) . helpe dat
wy volherde(n) moghe(n) . Als die goddensti-

<21v>

ghe en(de) barmh(er)tighe meister sach die herte(n)
sijnre discip(e)le(n) va(n) sine(n) v(er)scheyde(n) swaerlic
bedroeft . soe voertbarachte hy een gued(er)tie-
ren troestinghe segghe(n)de . Alre lieuesten
hebbet betruwe(n) in de(n) here(n) . en(de) en ontsiet
niet die werltlike me(n)sche(n) teghe(n) iv o(n)nut-

telic callende . Staet vastelic in de(n) hillighe(n)
 opsette . die here sal mit iv <in HS: iv a.l.R. ergänzt> wesen in deser ste-
 de . Wa(n)t die me(n)sche en sals ghene macht
 hebbe(n) te v(er)nielen . dat god opgheset heeft
 te doen . Soe vroe als ic come totte(n) here(n) .
 hope ic dat ic iv bloeme(n) va(n) de(n) hemel ne-
 derwerpe(n) sal . dat ghy gracie gheuoelen
 sult / en(de) vrucht doen sult in der werlt . Jc
 beuele iv alle gode en(de) sine(n) hillighe(n) En(de) siet
 heer florens mijn ghemynde discipel sal
 iv pater en(de) rectoer wesen . oen sult ghy
 in mijnre steden hebbe(n) . oen hoert / en(de) nae
 sine(n) rade weset he(m) ghehoersam . Jc en be-
 ke(n)ne ghene(n) he(m) ghelijc dien ic soe seer be-
 truwe . wen ghy als ene(n) vad(er) my(n)nen ende
 eren sult . Alsoe gued(er)tierlic troeste hy sine
 discipele(n) / die mit groter dreofnisse beuan-
 ghe(n) weren . loue(n)de die hulpe godes he(m) se-
 kerlic toecome(n)de . Welke(n) discipele(n) hy noch
 golt noch siluer en liet toe testame(n) . mer
 boeke der hilligher scrift en(de) arme cledere /
 en(de) somighe andere snode dinghe en(de) olde

<22r>

huesrade in een teyken der werlt v(er)smaenis-
 se / en(de) om lichteliker dat rike godes te v(er)cri-
 ghe(n) . ¶ Doe queme(n) oec tot he(m) somighe deuo-
 te schoelers . mitter siecte der pestile(n)cien ghesla-
 ghe(n) . beghere(n)de tot salicheit oerre siele(n) enighe
 salighe v(er)maninghe va(n) he(m) te hoere(n) . Tot wen
 hy goddie(n)stelike sprac . Jst dat ghy ene(n) gue-
 de(n) willen hebt altoes gode te diene(n) . soe mo-
 ghe ghy sekerlic steruen . Alle lexen die ghy
 gheleert hebbe(n) sulle(n) iv ghereke(n)t werden
 als dat pater noster / om der gued(er) andacht
 willen die ghy tot gode in de(n) studiere(n) hadde(n) .
 Als dit die ionghe(n) hoerde(n) / sin se ghetroes-
 tet . en(de) wed(er)kierende toe oere(n) herberghe(n)
 storue(n) se in gued(er) belijnghe . beuele(n)de gode
 en(de) sine(n) enghele(n) oere siele(n) / mitte(n) bloede (crist)i
 v(er)loest . Hier om nae der hoechtit der opne-
 ni(n)ghe onser lieuen vrouwe(n) marie(n) altoes
 ionfer / als nv su(n)te bernts dach v(er)scheen / soe
 is die deuote pater meister gheerd / wt
 sond(er)lingher deuocien die hie <in HS: hie a.l.R. ergänzt> had toe sunte
 bernd / als die so(n)ne ten auende daelde tus-
 sche(n) der vijfter en(de) sester vren opgaf sacrame(n)ten
 der hilligher kerke(n) / duerber va(n) gheloue(n)
 en(de) claer mit velen doechde(n) . in de(n) iaer ons
 here(n) dusent drie(n)ho(n)dert en(de) lxxxiiij . in der

<22v>

tijt des sesten pawes vrban(us) . en(de) des eerweedi-
ghe(n) here(n) florens va(n) weulichoue(n) <in HS: weulichoue(n); e ü.d.Z. ergänzt>
bisscops toe

vtrecht . ¶ Als dan dat droeuighe gheruchte
sijns dodes onder dat volc qua(m) / soe v(er)gadere(n)
vele gueder me(n)sche(n) om te begaen die beghe(n)c-
nisse soe mynlike(n) en(de) gode deuote(n) mans en(de)
meisters . Die gheestelike brueders en(de) suste-
re(n) wtstortede(n) goddei(n)stighe trane(n) / betale(n)de
die schult der me(n)scheliker begraui(n)ghe mit
ghebede(n) en(de) celebriri(n)ghe der missen . En(de) als
al dat kerkelike ambocht truwelic volle(n)-
bracht was / soe is sojn licha(m) ghedraghe(n)
totter kerke(n) onser lieuer vrouwe(n) marie(n) .
daert eerweerdlike begraue(n) wart . daer
hy stadelic dat woert godes mit leue(n)digh(er)
ste(m)men plach te p(re)diken . ¶ By dier tijt als
die eerweerdighe gheerd groet toe
deue(n)ter starf / soe stont een toe zutphen
op de(n) p(re)dikerstoel p(re)dikende . en(de) he(m) v(er)bliden-
de va(n) der doot soedane(n) mans / seechde hy
de(n) volke . Jc v(er)telle iv nye gheruchte . Meis-
ter gheerd die omloepe(n)de was <in HS: was a.l.R. ergänzt> doer die lande en(de)
brachte die mensche(n) in dwalinghe is ghe-
storie(n) . Als hy dat ghesecht hadde / soe viel
hy alteha(n)tes neder en(de) wart onmachtich
sijnre lede . en(de) wart va(n) de(n) andere(n) hen ghe-
draghe(n) . ¶ Meister wilhelm(us) va(n) saluariulla

<23r>

sangher va(n) parijs archidyaken va(n) braba(n)t / een
groet lerer in der godliker scrift / seer eerwer-
delike va(n) meister gheerd voelende scrieuet
aldus va(n) he(m) . Va(n) saligher ghehoechnisse
meister gheert / toeghenoemt groet is / salich-
like ghewa(n)dert totte(n) here(n) . Ende hy was <in HS: was a.r.R. ergänzt>
voerwaer

groet . wa(n)t in allen vryen kunste(n) / natuer-
like(n) / zedelike(n) / gheestelike(n) en(de) werltlike(n) rech-
ten en(de) godlike(n) scriften en was gheen ander
in desen lande . Hy was va(n) soe groter hillich(ei)t
en(de) stichtich(ei)t in dodinghe sijns vleisches / in
v(er)sakinghe der tijtliker dinghe / in v(er)smae-
nisse der werlt / in brued(er)liker liefde tot alle(n) /
in begheerte der siele(n) salich(ei)t / in vliticheit
te p(re)diken / in v(er)sakinghe en(de) v(er)doeminghe
der sunde(n) / in de(n) kettters he(m) teghe(n) te setten /

in v(er)uolginghe nae de(n) gheestelike(n) rechte(n)
die priesters die byslapersche hadde(n) / in te
bekiere(n) mans en(de) vrouwe(n) nae der werlt
leue(n)de tot ene(n) gheestelike(n) leue(n) / in truheit
tot o(n)sen here(n) de(n) pawes vrban(us) den sesten .
soe dat veel duser p(er)sonen tughede(n) ghe-
loeflike / dat se gheloefde(n) oen niet mynre
te wesen in den voerseechde(n) doechde(n) / dan
in den voerseechde(n) kunsten Van here(n) flore(n)s
den ierste(n) rector en(de) pater der vergadderi(n)ghen
priestere(n) ende clercken toe deunter

<23v>

Als nv va(n) saligher memorien meister
gheerd begraue(n) was en(de) in de(n) vrede
godes rustede . die deuote pater heer
flore(n)s / die ierste rectoer en(de) insetter der v(er)gade-
ringhe der clercke(n) toe deue(n)ter / doe ter tijt al-
re deuoter me(n)sche(n) alle des landes een vader
en(de) patroen / mitte(n) priestere(n) en(de) clercke(n) sijns
huses / en(de) mit andere(n) wysen en(de) deuote(n) mans
v(er)mits meister gheerde(n) wilneer totte(n) weghe
der waerheit ghebracht . als heer iohan ten
gronde / heer iohan brinckering / heer henric
clinghebile va(n) huxarien / henric wilsem va(n)
ca(m)pen / bertold ten haue va(n) zwolle . albert
en(de) clawes dreyer brueders / en(de) oere moeder
aleyd / heer lubbert ten bussche / heer gheerd
va(n) zuthpen en(de) here(n) amilien va(n) by bu-
ren / en(de) de(n) andere(n) brueders . soe was dese deuo-
te pater en(de) priester meister flore(n)s een vica-
rius der kerke(n) toe deue(n)ter / en(de) was v(er)mits der
p(re)dicacien miester gheerdes en(de) hulpe der god-
liker gracie(n) bekiert . wes hy een oetmodich
hoerre gheworde(n) was vlitich in allen din-
ghe(n) sijn naeuolgher te werde(n) . en(de) die salighe
rade da(n)cherlic ontfanghe(n) / my(n)dene als sine(n)
alre liefsten vad(er) en(de) ene(n) wy(n)ner sijnre salich(ei)t .
en(de) eerdene alreweghe(n) alst betaemde mit
seer groter weerdich(ei)t . waer om hy wed(er)/o(m)me

<24r>

va(n) he(m) onder sine(n) andere(n) discipele(n) meer v(er)dien-
de ghemy(n)et te werde(n) / en(de) voer die ander(n) ghe-
priset te werde(n) / om eerberhe(i)t en(de) satich(ei)t
willen sijnrezeden welke(n) hy v(er)ciert was ende
gheesteliker scheen . Hy was ghebore(n) va(n) der
stat leyderdam va(n) de(n) gheslechte des edele(n) ion-
kers va(n) arkel / in de(n) eynde va(n) holla(n)t gheleghe(n)

drie milen va(n) der stat vtrecht Sijn vader ra-
duwin(us) ghehiete(n) was va(n) gheruchte seer wal
bekent onde[r] de(n) sine(n) . va(n) tijtlike(n) guede en(de) rijc-
dome(n) nae sine(n) state wal v(er)ciert . Welke sinen
soen florens toe studiu(m) va(n) prage treck ende /
gaf he(m) gud(er)tiere(n) volbert en(de) hulpe . wa(n)t doe
ter tijt was toe prage een groet ghepriuile-
giert studiu(m) . en(de) oerre veel desen nederlande
toghen daer . Hy wart haestelic een guet me-
ister in de(n) kunste(n) / die claer was va(n) v(er)stande .
in te lere(n) was hy vlitich / wacker onder de(n) clerck-
ke / goddienstich tot sine(n) huesghenote(n) / eer-
weerdich totte(n) meisters . Als hy meester gheer-
des gheruchte hoerde / soe achterliet hy sijn va-
derlant en(de) is gheworde(n) sijn deuoet nauolgher
en(de) discipel . en(de) cortes een vader veelre deuo-
ter me(n)sche(n) / en(de) die ierste sichter der v(er)gaderin-
ghe der priester(n) en(de) clerckke(n) toe deue(n)ter . Sijn
habijt as simpel et graen . va(n) zeden seer
wal gheschicket va(n) cleynliker staturen .

<24v>

en(de) mynlic in de(n) ansien . Sijn haer was swart /
luttel baerdes / die ky(n)nebacke(n) een luttel roet
en(de) magher . kael in de(n) voerhoerfde . sijn staet
en(de) voertganc was vol reuere(n)cien . Hy was
een groet troester der deuoter me(n)sche(n) . en(de) oen
tesien en(de) va(n) he(m) dat woert godes te hoeren
was ghenoechlic. Ten lesten v(er)wonne(n) va(n) be-
de en(de) v(er)maninghe der brueders / en(de) die ghehoer-
sa(m)heit dwinghe(n)de co(n)entierde hy en(de) is pries-
ter gheworde(n) . en(de) hy is soe veel in alle(n) dinghe(n)
oetmoedigh(er) gheuonde(n) / woe veel hy va(n) dig-
niteten en(de) oerden meerre was . Va(n) welken
meister gheerd soedaen ghetuech gaf seg-
ghe(n)de . Jc heb eens ene(n) priester doen ordini-
ren . en(de) ic hope dat hijs weerdich is . Voert-
meer sal ic my hoede(n) / dat ic niet lichtelic des
ghelijc en doe . wa(n)t ic sienre luttel daer toe
bequaem . Nochta(n)[t] hy heer florens als waer-
achtich cleyn en(de) snode in sine(n) oghe(n) / en voel-
de niet grotes va(n) he(m) selue(n) wtter ordinierin-
ghe der clerckscap . mer die lagheste brueders
plach hy in sine(n) ghemoede he(m) voer te setten .
en(de) hy seechde aldus va(n) ene(n) simpele(n) clerck
die noch gheen orden en hadde . O of ic moch-
te voer mine(n) kelic in de(n) lesten ordel offere(n)
die penne des clerckes . Dese heer florens
was ierst een canonic su(n)te peters toe vtrecht .

<25r>

mer die proeue ne achterlate(n)de ontfeng
hy en vicarie toe deunter . op dat hy by meis-
ter gheerd waer / en(de) wt sine(n) exempel en(de) leri(n)-
ghe gheleert worde . Waer hy by eens enen
sijnre vriende toe seechde . Jc hope dat ic gheen
canonic sterue(n) en sal . mer dat ic i(n) <in HS: i(n) ü.d.Z. ergänzt> ene(n) oetmoe-
dighere(n) state gode diene(n) sal . Wt sine(n) guede(n)
en(de) eerbare(n) zeden mocht die man godes heer
florens va(n) de(n) vreemde(n) bekent werde(n) / dat hy
waa een deuoter vriend godes / en(de) een weer-
dich vicarius ih(es)u (crist)i . Welke als hy in gro-
ter weerdich(ei)t wart ghehadt om sijnre hillich(ei)t
en(de) abstine(n)cie wille. hy schuwede nochta(n)t te
mael seer va(n) de(n) mensche(n) gheert te werde(n) . En(de)
daer om schuwede hy int ope(n)baer wt te gaen .
en(de) mit sine(n) brueders binne(n) huses te bliuen
was he(m) een enich troest . wetende dat he(m) daer <in HS: daer a.r.R. ergänzt>
een
meerre voertganc en(de) de(n) andere(n) een exempel
der sta(n)tachticheit daer af quame . Gaende
daet die strate(n) gheng hy wackerlic / gheen
langhe callinghe waer make(n)de . mer mit
corten woerde(n) / of mit alleen mitte(n) ghelate
des hoefdes de(n) ghemoetende(n) gheuoech te
doen . mer die gheofferde eer achtede hy soe
cleyn va(n) buten / dat hy diicke niet an en mer-
kede die he(m) ghemoetede(n) / noch en vraghede
werwert se wa(n)derden . Als ter kerken

<25v>

ghenck soe bedede hy ond(er)weghe(n) . of hy dach-
te va(n) gode nae ingheesti(n)ghe des hillighen
gheestes . Jn grote(n) hoechtide(n) was hy gheern
ter vespere(n) en(de) ter hoemissen . Mit ene(n) clede
was hy te vreden . en(de) en droech gheen and(er)
cleet des vierdaghes dan des weckeldaghes <in HS: werkeldage; s ü.d.Z: ergänzt> .
Sine beffe was olt en(de) kael . en(de) in velen ste-
den als of se va(n) de(n) motten te betten waer .
An sine(n) voeten en hadde hy ghene schone
slosen als die andere vicarien . mer daer voer
hadde hie <in HS: hie a.l.R. ergänzt> he(m) ghemaect cleyne en(de) syde trippen
die mit olden ledder ond(er) ghelappet weren /
mit welke(n) hy sond(er) gherucht ghenck int
koer . Sijn ouerrock en(de) hoyke were(n) va(n) gra-
wen wande . sijn kouel was va(n) swarter of
va(n) graver verwen / die beyde die scholdere(n)
en(de) die naechtheit des halses bedecte . hy had-
de cleyne en(de) enghe mouwen / die so(m)tijt om

v(er)slytinghe wille der oltheit weren voer
mit nyen stucke(n) wandes v(er)maect . Wa(n)t die
oetmoedighe priester godes en schaemde
he(m) niet ene(n) olden rock va(n) de(n) scoed(er) ghelap-
pet te draghe(n) . mer seker hy en(de) al sijn brue-
ders twistede(n) mit hilligher twistinghe die
snodeste cledere te hebbe(n) / en(de) daer in die een
de(n) andere(n) boue(n) te gaen . ¶ Toe eenre tijt
cofte die scoed(er) la(m)bertus va(n) galen voer die

<26r>

brueders heer florens uses een stucke bor-
kens wandes va(n) grawer verwen . welker
wandt seer grof is . en(de) heer florens qua(m)
daer toe en(de) begheerde ene hoyke va(n) dien
wande te hebbe(n) . Die scoed(er) a(n)twoerde . Heer
ghy sijt alte kranck te draghe(n) soe grof en(de)
swaer wandt . Her florens a(n)twoerde . Jc
bin v(m)mer starck ghenoech . Heer lambert
qua(m) oec daer toe / beghere(n)de va(n) dien wande
te hebbe(n) twee mouwen . segghe(n)de . dat hy
twee par mouwe(n) v(er)sleten hadde an dien
rocke den hy an hadde . Ten leste(n) va(n) dien
of ghelike(n) wande hadde(n) oec rocke heer
gheerd zerbolt va(n) zupthen en(de) reynerus va(n)
haerlem / die soe enghe weren dat sy se mit
swaerheit wtoghe(n) . ¶ A Heer florens arbey-
de manichuoldelic ioha(n)nes kempis te v(er)oet-
moedighe(n) mit snoden en(de) v(er)worpene(n) cledere(n) .
wa(n)t <in HS: gestr. hy> ioha(n)nes was abel en(de) v(er)standel va(n)
sy(n)ne . Toe eenre tijt dede hy he(m) ene hoyke die
op der scholder ene(n) lap hadde va(n) ledder . mer
<in HS: gestr. hy> ioha(n)nes schickede alsoe die hoyke / dat
die lelicheit mer groet en scheen . Ten laes-
ten gaf hy he(m) twee grote schoe die die gro-
etheit sijnre voete boue(n) ghinghe(n) . die hy niet
wal en mocht schicke(n) tot sine(n) voete(n) . waer
om hy va(n) node v(er)drachtelich(ei)t moste hebben .

<26v>

¶ Nae dien dat heer flore(n)s tot he(m) v(er)gadert
hadde binne(n) de(n) huse sijnre vicarien een deel
ionghe(n) va(n) guede(n) wille / soe ware(n) se vlitich
oere(n) eyghene(n) wille en(de) oere eyghene synlich(ei)t
te doden . Waer o(m)me om te toene(n) woe sorch-
uoldich heer florens was om te doden die
houerdie in sine(n) discipele(n) als he(n)ricus bruen
va(n) leyden daer qua(m) en(de) toesprack ioha(n)ne(n) hoef-
den / daer hy mede studiert hadde . als heer

florens dat sach / soe gaf hy ioha(n)nes enen
 ky(n)nebacke(n) slach . Och woe swaer haddet gewesen <in HS: gewesen a.r.R.
 ergänzt>
 den hou(er)dighenherte(n) sooe gheslaghe(n) te werde(n)
 voer ene(n) werlike(n) me(n)sche(n) cortelic daer <in HS: daer a.r.R. ergänzt>
 toecome(n)-
 de . Als dan heer florens sach dat sine disci-
 pele(n) volcomelike weren bekiert totte(n) here(n) /
 en(de) dat se soe handelber en(de) boechsam were(n) /
 soe brachte hy oer ghet ine een / en(de) maeckede sie <in HS: sie a.r.R. ergänzt>
 oerre alre die by delen eens yeghelike(n) wa-
 ren . en(de) soe voertan begonne(n) se int ghe-
 meyn te leue(n) . Drie deuote heerflore(n)s plach
 deuotelic toe choer te gaen / om die met-
 tene te singhe(n) . en(de) sine brueders stonde(n) des
 ghelijc op in der nacht en(de) screuen noch se
 en hadde(n) stole / mer se seleghede(n) dat bret op
 oere(n) schoet en(de) dat exe(m)plaer op de(n) bedde .
 ¶ Seer soberlic en(de) spaerlic leuede(n) se / alsoe
 dat se ten aue(n)tmael niet ter tafele(n) en sa-
 ten . mer sitte(n)de op die floer hadde(n) se een

<27r>

dwele op oere(n)schoet . en(de) wast datme(n) ond(er)
 de(n) eten / aue maria ludede / soe dede se va(n) he(m)
 dat se op de(n) schoet hadde(n) en(de) vielen op oere
 knyen / spreke(n)de / aue maria . Oer dranck
 was een croesken biers nae maniere(n) der
 croesen daer men wijn wt pleghet te drinc-
 ken . ¶ Heer florens wetende en(de) va(n) herten
 voelende die woerde onses beholders . ic seech-
 de ick bin int middel va(n) iv als die dient . en(de)
 ter and(er) stede . die soen des me(n)sche(n) en is niet
 ghecome(n) ghedient te werde(n) mer te diene(n)
 en(de) sine siele te gheue(n) voer velen . soe was
 dese oetmoedighe knecht (crist)i heer flore(n)s
 mit sine(n) brueders dese lere vlytich te bewa-
 re(n) / redende he(m) alle(n) die he(m) anhenghe(n) va(n) wat
 state of oltheit se weren / dat se v(er)mits myn-
 ne(n) he(m) ond(er)linghe dien(n) solde(n) / ond(er)linghe
 oere borde(n) droeghe(n) / en(de) gheue v(er)worpene
 werke <in HS: gestr. en> ontseghe(n) . mer die oetmodighe
 oefeninghe gheern doen solde(n) . dat lieuer om
 te helpen dat myn eren hadde en(de) meer arbei-
 des en(de) ste(n)ghicheit . Hier om qua(m) by he(m) in
 ene salighe ghewoente en(de) ene gheproefde
 doechde dat een yeghelic brued(er) ene weke
 lanck in der coken solde diene(n) en(de) mit alre
 oetmodich(ei)t daer helpe(n) coken . of truwelic
 en(de) vroelic te doen dat he(m) va(n) den cock beuo-

len worde te doen . En(de) se were(n) alle <in HS: alle u.d.Z. ergänzt> vuerich

<27v>

toe die snodeste werke te doen . wa(n)t omt rike
godes te arbeide(n) was ghereke(n)t ene blide
ruste . Hier om die guede vad(er) en(de) suete meister
heer florens willende sine(n) ondersat(n) een guet
exempel gheue(n) / soe hielt hy oec sine weke
in der coken nae sine(n) v(er)moghe(n) . Welke(n) een
va(n) sine(n) nabere(n) beweghe(n) va(n) medelide(n) seech-
de . O guede heer waer om bisti in der co-
ken ? En hebby nieman(n)t die dit voer iv doen
mach ? En weert niet beter dat ghy ter ker-
ke(n) ghinghe(n) / en(de) een and(er) voer iv cokede ?
Die oetmoedighe dienre (crist)i flore(n)cius ant-
woerde he(m) . En sal ic niet meer begheren
dat ic hebbe(n) moghe alle der anderre ghebe-
de / dan alleen die mine ? Wa(n)t als ic in der
coken bin . soe sin alle die andere(n) voer my
sculdich te bidde(n) . En(de) ic hope meerre vrucht
te v(er)crighe(n) va(n) der anderre ghebede(n) die in der
kerke(n) sin . dan of ic alleen bedede . Alsoe stich-
tede hy die andere(n) mit woerde(n) en(de) oec exe(m)pele .
niet suekende dat he(m) ghenoechlic waer . Wa(n)neer
hy mitte(n) brueders at / soe plach hy he(m) dat iers-
te gherichte mit sine(n) hande(n) voer te setten .
en(de) daer om was hy seer droeuoich / dat hy om
sijnre siecte wille mitte(n) brueders niet stadelic
eten en mochte . ¶ Dese seer deuote heer flor-
rens va(n) weerdigher ghehoechnisse en wol-
de ny ledich gheuonde(n) werde(n) . mer die coste-

<28r>

le tijt arbeidede hy vruchtbaerlic toe te brenghe(n) .
en(de) horde he(m) seer al hadde hy een beneficiu(m)
sijn broet te v(er)gheues en(de) sond(er) arbeit te eten .
Dat hy va(n) den eerbaren meister gheerd had-
de gheleert en(de) o(n)tfanghe(n) / dat bewaerde hy
vlitelic . wes sente(n)cie was / dat niemant
tot oerre v(er)gaderinghe en solde o(n)tfanghe(n)
werde(n) / ten waer dat hy nae su(n)te pauwels
woerde(n) arbeide(n) wolde . Wa(n)t die hillighe
arbeit is seer nutte tot allen voertga(n)ghe .
v(er)mits welke(n) die gheylicheit des vleisches
wort ghet(e)m met . en(de) dat o(n)tbondene herte
wort ghet(e)m met va(n) lichtheit der wtdwa-
linghe . V(er)mits de(n) arbeit werde(n) oec die
scadelike dinghe gheschuwet . en(de) die ou(er)-
vloedighe callinghe wt ledicheit opstaen-

de werde(n) ghecortet . V(er)mits he(m) wort oec
der noetdrufftich(ei)t der bruedere(n) wijslic voer-
sien . en(de) de(n) armoede(n) der armer wort ouer-
vloedeliker te hulpe ghecome(n) . Wa(n)t die ael-
misse is gode anghenomer en(de) schijnt claer-
re die va(n) de(n) swete des arbeids gheschiet .
en(de) va(n) rechte(n) arbeide ghecreghe(n) voeder
die arme(n) . Hier om die konst boeke te scriue(n)
die de(n) clercke(n) best bequaemt en(de) rusteliker
mach gheoefent werde(n) / is va(n) de(n) brueders
sijns huses anghenome(n) en(de) voer dat ghe-
meyne guet te beware(n) inghebraccht .

<28v>

Mer die eereerdighe vad(er) flore(n)cius op dat
hy niet ydelike de(n) name des rectoers en droe-
ghe / mer in der toeninghe des werkes dat
priesterlike ambocht prisede / soe gaf hy den
scriuers een claer exempel / dat pergament
te pensen / die quat(er)nen te volden en(de) te li-
niere(n) . wa(n)t al wast dat hy niet wal scriuen
en konde / nochtan(t) in te bereide(n) de(n) andere(n)
die noetdrufftich(ei)t halp hy seer veel de(n) scri-
uers . en(de) die ghescreuenene boeke oerlas hy
mit ene(n) gheselle(n) en(de) corrigierde se . of anders
v(er)gaderde hy wtter hilligher scrift merkelike
deuote pu(n)ten tot troestinghe der brueders en(de)
oefeninghe der inwe(n)dicheit . Wa(n)t hy v(er)blide
he(m) seer / als hy ouerdach wat nutticheit voer
dat ghemeyne hadde ghedaen wetende dattet
gode anghenome(n) waer . Den ionghe(n) en(de) cley-
ne(n) mit onoselheit en(de) puerheit schine(n)de / en
plach hy die een my(n)ner was der cuischeit
sine gued(er)tiere(n)heit niet te v(er)verghe(n) . mer mit
goddienstighe(n) woerde(n) leerde hy se ih(esu)m en(de) ma-
rien te my(n)nen . radende he(m) die o(n)noselheit te
te beware(n) / op dat se de(n) enghete godes ghe-
lijc gheworde(n) en(de) <in HS: en(De) a.r.R. ergänzt> de(n) sanck der ionfere(n) in
den he-
mel singhe(n) mochte(n) . Den droeuighe(n) en(de) be-
coerden toende hy sick vroelic en(de) troestelic al-
soe wasser yema(n)t v(er)toernt en(de) v(er)stuert / als hy
oen ghesien hadde en(de) een luttel mit he(m) ghe-

<29r>

sproke(n) / alteha(n)tes wal ghesatet en(de) ghetroest
gheng hy va(n) he(m) . ¶ Toe eenre tijt qua(m) een die
v(er)viert was mit werltliker cloecheit / en(de) ont-
sach he(m) niet de(n) man godes here(n) florens te

moyen / mer hy arbeide onschemelike oen
 va(n) sijnre vicarien te berou(e)n / v(er)moedende dat sick
 niema(n)t daer en teghe(n) setten solde of voer
 de(n) vicarius (crist)i a(n)twoerde(n) solde . Als hy dan
 gherope(n) was dat hy sine(n) wed(er)sake va(n) den
 voerworpene(n) pu(n)ten a(n)twoerde(n) solde . en
 heeft hy niet <in HS: niet a.l.R. ergänzt> veel cunstigher of schoenre woer-
 de ghebruket . mer mit oetmodigh(er) ant-
 woerde sprac hy . Jst dat ghy beter recht daer
 toe hebt dan ic soe holdet se in de(n) name des
 here(n) . Die daer bystonde(n) v(er)wonderde(n) hem . en(de)
 worde(n) ghestichtet in sine(n) woerde(n) . Mer een
 va(n) de(n) canonike(n) voer de(n) man godes my(n)ne(n)-
 de en(de) niet ghehenghe(n)de de(n) rechtueerdighe(n)
 en(de) onnosele(n) v(er)drucket te werde(n) sprac tot he(m) .
 Alre lieueste meister florens woe spreke(n) ghy
 alsoe ? En vraghe ghy niet meer nae uwer
 prouene ? Nochta(n)t en sal dese niet hebbe(n)
 dat hy soect . mer wy willen voer iv arbey-
 de(n) / dat ghy beholde(n) dat ghy mit gueden
 rechte besitte(n) . Als dit sijn wed(er)sake hoerde
 sweech hy . en(de) scheyde va(n) daer niet v(er)creghe(n) .
 ¶ Hy seechde sine(n) brueders . Een yeghelic
 solde al daghe opsette(n) sijn leue(n) vuerichlike

<29v>

te betere(n) / en(de) ene(n) nyen strijt teghe(n) sine becori(n)-
 ghe en(de) ghebreke an te nemen . en(de) die he(m) meer
 moyeden / die solde hy arbeide(n) starckliker te
 v(er)winne(n) / en(de) he(m) om god ghewelt an te doen .
 wa(n)t dat rike der hemele(n) lidet ghewelt . en(de)
 die he(m) ghewelt doen gripen dat ¶ Tis oec
 guet dat een sine passien en(de) v(er)slaghe(n)heit ene(n)
 ond(er)scheydene(n) en(de) in de(n) weghe godes ond(er)uon-
 dene(n) brued(er) ope(n)bare / en(de) nit alte seer op sine(n)
 eyghene(n) synne en stae / mer lieuer ene(n) ande-
 re(n) gheloue en(de) oetmodelic raet o(n)fanghe /
 en(de) gheern volghe sine(n) ouerste(n) . wa(n)t dat is een
 grote v(er)lichtinghe de(n) nyen bekierde(n) en(de) een
 guet teyken des gheestelike(n) voertga(n)ghes .
 Soe wie dan opsettet alsoe gode te diene(n) en(de)
 al sijn leue(n) vlitelike te betere(n) en(de) he(m) va(n) allen
 sunde(n) te hoeden . daer af v(er)dient hy meer en(de)
 wort gode anghenomer / dan of hy hondert
 armer me(n)sche(n) spisede / en(de) soedaen opset he(m)
 te ontholde(n) niet en hadde . Wa(n)t die meeste
 gaue die een me(n)sche gode offere(n) mach / is
 een guet en(de) volcome(n) wille gode te dienen
 alle die tijt sijnres leue(n) . Soedanich en mach
 oec niet quellike sterue(n) soe la(n)ghe als hy

in de(n) guede(n) opsette staet . en(de) ist dat ghy ster-
uet / tis te hope(n) dat hy in de(n) staet der salich(ei)t
wesen sal en(de) barmh(er)tich(ei)t vinden sal . want
hy hadde een guet opset . en(de) de guede wille

<30r>

sal he(m) voer dat werck ghereke(n)t werde(n) . als
die hillighe p(ro)phet dauid belyet seggehnde .
Here als nutte(n) schilde des guede(n) wille hebs-
tu ons ghecroent . ¶ Somighe me(n)sche(n) laster-
de(n) heer florens brueders . mer oen alleen pre-
sen se . Als dat heer florens hoerde / seechde hy
Se eb presen my niet / weert dat ic se beris-
pede(n) va(n) oere(n) ghebreke(n) . Hy ghebrukede luttel
en(de) satighe woerde . wa(n)t eens canonikes
knecht merctene doe hy mit sine(n) here(n) at / dat
hy nauwelic vijf woerde en sprach ¶ Vele bor-
ghers va(n) deue(n)ter en(de) oec die buten deunter
woende(n) plaghe(n) stadelic tot here(n) florens te
come(n) en(de) tot sine(n) brueders / raet va(n) he(m) sueke(n)-
de woese oer siele(n) beholde(n) solde(n) . he(m) biechte(n)de
oere sunde(n) mit oerloue oerre anxten . En(de) son-
derli(n)ghe des hillighe(n) vierdaghes v(er)gaderden
se toe here(n) florens hues / om te hoere(n) die hil-
lighe lectie die men daerlas / en(de) hent tot noch
toe daer leset in duestsche . en(de) oec om te hoe-
re(n) die vuerighe v(er)maninghe(n) die daer van
de(n) brueders gheschiede(n) . Waer af die guede
mans beweghet worde(n) totte(n) here(n) bekiert .
niet alleen die ghebode godes beware(n)de/mer
oec anneme(n)de die snoetheit en(de) v(er)werpinghe
der cledere . nauolghe(n)de here(n) flore(n)s en(de) sine
brueders . En(de) bynae alle die borghers here(n)
florens en(de) sine(n) brueders anhanghe(n)de hadde(n)
in oere(n) huse ene(n) arme(n) ynnighe(n) clerck de(n) se

<30v>

beddinghe gheue(n) / potagie en(de) schneebier .
Een borgher la(m)bert va(n) gaeln ghehiete(n) had-
de ten mynste(n) achte armer clercke(n) / die daer
ghesent en(de) gheschicket worde(n) va(n) heer flo-
rens brueders . en(de) hy ty(m)merde ene camer
in sijn hues daer dese arme(n) in aten . en(de) hy en
hadde anders niet dan een hues en(de) dat werck
sijnre hande . En(de) mit desen plach hy somtijt
des vierdaghes te spreke(n) va(n) den ondoechde(n)
en(de) doechde(n) . / Een vrouwe bya va(n) dunenghe-
hiete(n) hadde stadelic achte armer clercke(n) de(n)
se andiende beddinghe schenkbier en(de) pota-

gie . en(de) daghelics gaf se ene(n) va(n) de(n) achten
die cost en(de) des sondaghes gaf se tweende die
cost . Sehadde oec een deuote maghet / die
ghene claghe en plach te doen va(n) de(n) clerck-
ke(n) / behalve(n) daer af alleen dat sy se niet en
berispede(n) va(n) oere(n) ghebreke(n) . En(de) teha(n)tes
als oer vrouwe ghestorue(n) was / soe is dese
maghet o(n)tfanghe(n) va(n) de(n) sustere(n) toe meester
gheerdes hues en(de) daer starf se . ¶ Als heer
rembertus deken der kerke(n) su(n)te lebin(us)
toe deue(n)ter qua(m) / hadde hy opgheset mit
drien peerden te ryden . mer die heer v(er)wan-
delde dit opset . Wa(n)t voer die drie peerde o(n)t-
fenck hy in sijn hues ses armer clercke(n) / he(m)
va(n) heer florens brueders ghesent / dien hy
die vrye cost gaf . voert gaf hy he(m) hoyke(n) /
ouerocke en(de) couele va(n) nyen wande / ghe-

<31r>

maect nae der maniere(n) der deuoter mensche(n)
toe deue(n)ter . En(de) dese arme(n) aten in des dekens
sael / al en wast niet an sijnre tafel . en(de) een
va(n) desen arme(n) plach die hillighe lexe te le-
sen hent ten eynde des etens . mer als die de-
ken gaste hadde toe sijnre tafele / soe en le-
sen se niet dan toe eenre tijt des etens . ¶ Toe
dier tijt queme(n) veel priesters / ghetoghen mit
de(n) guede(n) roeke der doechde(n) here(n) florens en(de)
sijnre bruedere(n) / v(er)mits welke(n) hie <in HS: hie a.r.R. ergänzt> veer en(de)
breet
ghestroyet wart / toe deue(n)ter / he(m) beuelende
en(de) ond(er)werpende sine(n) regime(n)te . En(de) sond(er)lin-
ghe qua(m)er veel wt westphale(n) . welke als
se queme(n) blotede(n) se oer co(n)scie(n)cien . en(de) die in
oere(n) eyghene(n) steden schene(n) houesche mans /
totte(n) waren lichte anghesien / soe sin oerre
somich ba(n)nich gheuon(nde)n) / somich irregula-
res . ¶ By der seluer tijt were(n) veel glorioer
mans regieres der siele(n) in menigherhande
stede(n) . Toe zwolle was heer henric va(n) der
golde / daer een biechtvad(er) der deuoter sustere(n) .
die plach somtijt in clompen te gaen . en(de) als
hy op de(n) predikestoel wolde cly(m)men o(m)me te
p(re)diken / wa(n)t diicke plach hy de(n) volke te
p(re)diken / so settede hy sine clo(m)pen beneden
by de(n) opga(n)ghe des stoels . Dese berispede
eens ene(n) va(n) de(n) vaders / dat hy on der strate(n)
hadde ghegaen mit eenre vrouwe(n) . En(de) hy

<31v>

o(n)schuldichde sick segghe(n)de . Tis mijn suster .
 En(de) heer henric a(n)woerde . Wie wetet dattet
 dijn suster is ? Dese heer henric was van
 here(n) florens hues toe deue(n)ter . en(de) hy was
 oec die ierste fundatoe der sustere(n) toe aernhe(m) .
 Hy was een sond(er)ling hater der achterclap-
 pinghe . en(de) in der pestile(n)cie sueckede daer hy
 mede gheslaghe(n) wart en(de) starf / als die pries-
 ter die he(m) die sacrame(n)ten andiene(n) aolde / nae
 ghewoente(n) he(m) die ghemeyne biecht voer-
 seechde en(de) he(m) seechde / in achterclap / seechde
 hy . Heb ic my daer in ontgaen / soe gheue ic
 my sculdich . En(de) wa(n)neer enighe hoechtijt-
 der co(m)municieri(n)ghe qua(m) en(de) he(m) diesustere(n)
 vragede(n) / of he(m) gheoerlouet waer vleisch
 te eten / a(n)twoerde hy . Etet vleisch mer gheen
 vleisch der mensche(n) . ¶ Toe doesborch was
 deric gruter / een louelic olt pater va(n) velen
 sustere(n) / een va(n) meister gheerdes discipelen .
 en(de) hy woende in de(n) huse sijnre vicarien mit
 ene(n) deuoten priester heer gheerde boechamer /
 en(de) leude(n) int ghemeyn . Heer gheerd hoer-
 de die biecht der sustere(n) / al regierde se heer de-
 ric . Wa(n)t heer deric was seer inwe(n)dich en(de)
 stadich in te studiere(n) . daer nae sittende
 in der cellen mit beslotene(n) oghe(n) / god schou-
 we(n)de en(de) di oghe(n) sparende / op dat hy se te
 la(n)gher beware(n) mochte om der celebririn-

<32r>

ghe wil der missen / die hy mit alre deuocien
 en(de) sueticheit dede . Teer kerke(n) gaendede en(de) wed(er)-
 kierende en sprac hy niema(n)de . en(de) mit neder-
 slaghe(n) oghe(n) hadde hy god altoes in der
 herte(n) en(de) sine siele <in HS: siele a.r.R. ergänzt> in de(n) hande(n) . en(de) hy
 was allen
 me(n)sche(n) eerweerdich / ontsichlic en(de) mynlic . en(de)
 hy ghebrukede eenre engher hoyken recht
 alsoe twee <in HS: twier; gestr. r> brede <in HS: breder; gestr. r> voer en(de) achte .
 va(n) gode ende
 den me(n)sche(n) ghemynt . ¶ Toe zwolle was heer
 gheerd va(n) kalker een rectoer der deuoter clerck-
 ken / een seer guet ond(er)wiser in de(n) doechde(n) .
 Hier om weren veel vaders by heer florens
 en(de) heer gheerdes tiden in alreha(n)de steden . die
 niet alleen he(m) selue(n) / meer oec velen andere(n) leer-
 den die ydelheit der werlt v(er)smaen / en(de) oetmoe[de]-
 lic en(de) cuyschlik te leue(n) . en(de) alle oere(n) nauolghers
 achterliete(n) se die clare exe(m)pele der deuoter wa(n)-

deringhe v(er)mits lijdsa(m)heit en(de) ghehoersamh(ei)t .
Heer florens arbeide puerlic gode te soeke(n)
in al sine(n) wercke(n) . als meister gheerd oec va(n)
he(m) tughede . hier om wa(n)neer men wat eerlics
solde doen / dat gu(n)nede hy dat <in HS: dat a.r.R. ergänzt> ene(n) andere(n) te
doen .

Hy was oetmodich va(n) herte(n) en(de) zeden / gheern
op die eerde sitte(n)de . Visitiere(n)de die sieke(n) toe
bedde ligghe(n)de / soe neyghede hy he(m) ter eerde(n) .

¶ Jn de(n) iaer o(n)s here(n) durent drieho(n)dert ende
xcvij began die pestile(n)cie toe deue(n)ter scar-
pelic om te gaen . Als dat heer florens anmerc-
te / soe tractierde hy mitte(n) brueders / wie van

<32v>

he(m) diene(n) solde den sieke(n) brueders . En(de) siet ioha(n)-
nes kessel offerde he(m) tot oere(n) dienste . Wen
heer florens a(n)twoerde . Joha(n)nes doet dat in
v(er)ghifnisse uwer sunde(n) . Mer in der naesttoe-
come(n)der nacht viel dese selue ioha(n)nes in die
siecte der pestile(n)cien . welke siecte wassende / be-
sloet hy de(n) lesten dach in der naestcome(n)der
nacht der hoechtijt der ionfere(n) petronillen /
ter elfter vren des nachtes . Dese ioh(ann)es was
ghebore(n) va(n) duesborch in de(n) lande va(n) cleue .
mer hy plach toe brugis te ligghe(n) om sijnre co-
penscap wille / als daer oec and(er) coepmans
pleghe(n) te staen va(n) vreemde(n) lande(n) . Ende al
was hya beco(m)mert mit werltlike(n) sake(n) . hy had-
de nochtan(t) gode altoes voer oghe(n) . en(de) oefen-
de die werke der bamh(er)tich(ei)t . Wa(n)t toe burgis
was een iamerlic sieke / dien dese selue ioh(ann)es
vlitelike diende . Hy was een redelic clerck .
en(de) dachte de(n) priesterlike(n) staet an te nemen .
en(de) v(er)warf he(m) costlike priesters ghewade . Als
hy dan wa(n)derde om te o(n)tfanghe(n) die hillighe
ordenen . wt schickinghe godes qua(m) hy te laete
ter stede daerme(n) die oerdene gaf . Hy reysede
daer o(m)me toe deue(n)ter en(de) qua(m) totter ke(n)nisse
heer iohans ten gronde . welke he(m) sine biech-
te hoerde ouersomighe(n) daghe(n) / ten lesten da-
ghe absoluierede hyene . en(de) voersette he(m) of hy
cock wolde werde(n) toer here(n) florens hues . Hy

<33r>

hadde veel gheldes en(de) andere costele clenoden .
Va(n) sine(n) ghelde wart ghety(m)mer[t] dat cloester der
reguliere(n) by aernhem . H hadde oec een stuc-
ke va(n) de(n) hillighe(n) cruce . v(er)mits welke(n) die he-

re he(m) gheweerdichde een mirakel te doen .
 Wa(n)t het was ene maghet die en sericheit
 hadde in der kelen . welke als se dat nat dra(n)ck
 daer dat holt des hillighe(n) cruces in ghelecht
 was / soe is se ghesont gheworde(n) . Om dit holt
 des hillighe(n) cruces te v(er)cyren / liet ioh(ann)es kessel
 een ciborie make(n) va(n) weerde tweehondert
 gulde(n) . en(de) in de(n) voete deser ciborien liet hy sine(n)
 name(n) ingroueue(n) . Naemals v(er)cofte hy die ci-
 borie / mer hy behielt dat holt des hillighen
 cruces . datme(n) noch heft in heer florens
 hues toe deue(n)ter . mer hy bedroefdens hem
 seer dat sijn name in de(n) voet der ciborien
 was in ghegraue(n) . En(de) sijn and(er) clenoden
 worde(n) gheschicket nae heer florens guetdu(n)-
 ken . Mer dese ioha(n)nes arbeide mit alre herte(n)
 sine(n) eyghene(n) wille te breke(n) en(de) sine synlicheit
 te doden . Hy my(n)nede v(er)worpene en(de) ghelap-
 te cledere . en(de) wa(n)neert de(n) scroed(er) niet guet
 en dochte se meer te lappen / soe plach hy by
 he(m) selue(n) sine cleder te lappe(n) . Alsoe onacht-
 som was hy in sine(n) schoen / dat die voerdoe-
 ke wtten ghebrokene(n) schoen henghe(n) . en(de)
 hy begheerde daghelics in ene(de) kedele te

<33v>

gaen / en(de) haddet her florens nietteghe ghe-
 staen . Waer was doe die rike caepman va(n)
 brugis ? He(m) was beuole(n) die sorghe der deuo-
 ter arme(n) / welke(n) hy herberghe v(er)warf toe de-
 uenter . en(de) gaf he(m) aelmissen in soe veel alst
 he(m) gheorlouet was . Seer my(n)nede hy die ar-
 moede . wa(n)t hy badt oerlof va(n) here(n) florens
 te sitten onder die arme(n) op su(n)te lebuijns kerc-
 hof / om mit he(m) aelmissen te bidde(n) . mer heer
 florens en co(n)sentierdens niet . En(de) hy ioha(n)nes
 woende toe heer florens hues om trent ses
 iaer . Jn den ierste(n) vier iaren street hy starcli-
 ke teghe(n) he(m) selue(n) . mer in de(n) tween lesten
 iare(n) was hy blide va(n) herte(n) / alsoe dat hy in
 de(n) ierste(n) vier iare(n) scheen in ghegaen te we-
 sen dat lant der belofnissen en(de) hebbe(n) die
 viande v(er)wonne(n) . waer om als hy qua(m) ter
 collacien der bruedere(n) / sioe okach hy se alle
 gheestelic vroelic te make(n) . Jn der hoechtijt
 va(n) pinxte(n) volle(n)bracht hy den <in HS: den a.r.R. ergänzt> loep sijns le-
 ue(n)s . Jn dier tijt om sake oere synlich(ei)t te
 doden plaghe(n) die brueders somtijt des aue(n)-
 des broet te bidde(n) voer de(n) husen . Als dan io-
 ha(n)nes kessel gheng bidde(n) soe riep hy . Ghe-

uet de(n) pelgrim wat die haestet toe ih(e)r(usa)l(e)m .
beteike(n)de dat hy wa(n)derde totte(n) ouersten
ih(e)r(usa)l(e)m mitte(n) hope en(de) begheerte . Hy plach
stadelic te lesen ioh(ann)es climacus boec . Hy

<34r>

hadde he(m) oec somighe oefeni(n)ghe ghescreue(n)
daer hy sick in plach te oefene(n) . Hy plach oec
v(er)maninghe(n) te doen de(n) clercke(n) in de(n) voer-
houe v(er)gaderende . waer om hy he(m) toe een-
re tijt seechde . Die here en secht niet . salich
sin die meisters va(n) konsten . mer salich sin
die arme(n) va(n) gheeste <in HS: gestr. herte(n). gheeste a.r.R. ergänzt> . Voer
sijnre doot be-
gheerde hy dat hy begraue(n) worde in sinen
kedele daer hy in plach te arbeide(n) . en(de) dat
gheschiede . Hy wart begraue(n) in de(n) graue(n)
der brueders op su(n)te lebuijns kerchhof an
der suede(n) sijdt des choers / als men <in HS: men a.r.R. ergänzt> in de(n) koer der
seluer kerke(n) sanck in der seque(n)cien . com
vad(er) der arme(n) . wa(n)t hy die ter grouen wart
ghedraghe(n) was va(n) gracie(n) des hillighe(n) ghees-
tes een vader der arme(n) . ¶ Als dan die oetmoe-
dighe cock ioh(ann)es kessel ghestorue(n) was <in HS: wa; s ü.d.Z: ergänzt> / soe
wa(n)derde heer florens mit somighe(n) brue-
ders toe amersford / o(n)tsiende weert dat se al-
le toe deue(n)ter bleue(n) / soe solre machschien soe-
mighe en(de) soe veel sterue(n) / dat die staet des hu-
ses in perikel solde come(n) . En(de) hy arbeide oec
daer die siele(n) te wy(n)nen / als toe deue(n)ter . als
die biechte der toecomend(er) te ontfanghe(n) / die
hillighe lexe in duetsche te lesen . en(de) des vier-
daghes v(er)maninghe te doen . Mit heer flo-
rens toghe(n) oec veel deuoter clercke(n) toe a-
mersford / daer wesende in menigherhande

<34v>

herberghe(n) / en(de) hadde(n) ene(n) toeganck totte(n) selue(n)
here(n) florens . Se hadde(n) alleen vier priesters .
va(n) wen twee priesters bleue(n) mit somighe(n)
clercke(n) toe deue(n)ter . en(de) se screue(n) he(m) onderli(n)ghe
brieue va(n) amersford toe deue(n)ter en(de) va(n) daer
wederom me vol co(m)punctien . ¶ Heer lubbert
een va(n) de(n) voersechde(n) priesters va(n) zwolle
ghebore(n) / een rectoer des huses in de(n) afwesen
heer florens / die in de(n) dach der kercwijnghen
der kerke(n) su(n)te lebuijns dede mit groter vue-
richeit collacie / began cortes daer nae sieck
te werde(n) va(n) der pestile(n)cien . en(de) in dier siecte

wart hy hy berouet al sijnre wtwe(n)digher syn-
ne behalue(n) dat hoere(n) . en(de) sine(n) inwendighe(n)
oghe(n) ope(n)baerde een gheest / segghe(n) de hem
te wesen ioh(ann)es kessels siele / en(de) v(er)callede mit
he(m) vele woerde sond(er) licha(m)like ste(m)me . welke
heer lubbert als hy wed(er) toe sy(n)ne qua(m) v(er)tel-
lede amilio die doe by he(m) was en(de) diende oen .
Hy was in alle sijnre wa(n)deringhe vuerich
en(de) strenghe tot allen doechde(n) / en(de) stantaftich
hent ter doot toe . en(de) hy was al de(n) brueders
ene voerschine(n)de lanterne in de(n) weghe go-
des . voerbarich in alre oetmodich(ei)t ende
ghehoersa(m)heit . en(de) seer arbeide(n)de voer dat
ghemeyne guet . Wa(n)t des nachtes als die
andere(n) rustede(n) plach hy te scriue(n) mit heer
florens oerloue . Hy was va(n) soe groter oet-
moedich(ei)t / dat diicke als hy onder die brue-
ders qua(m) plach hy wal wat voert te bren-

<35r>

ghe(n) waer va(n) hy snode ghereke(n)t mochte
werde(n) . als te segghe(n) / hier coemt die lusighe
lubbertus . en(de) der ghelijc . Als hy toe eenre
tijt v(er)maent wart va(n) ene(n) ionghe(n) brueder
en toende hy ghene o(n)weerdich(ei)t . v(m)mers daer
nae toende hy he(m) meerre my(n)ne / dan hy te voe-
ren plach te doen . Hy v(er)maende oec vlitelike
die ander brueders va(n) oere(n) ghebreke(n) . Hy starf
in de(n) iaer ons here(n) duse(n)t drieho(n)dert en(de) xcviij .
des daghes nae su(n)te iacob des apostels .
¶ Jn den selue(n) iaer is heer florens mit sinen
brueders wed(er)ghecome(n) toe deue(n)ter die om
der pestile(n)cien wille weren toe amersford / te-
ghe(n) su(n)te martijns hoechtijt . en(de) veel deuoter
clercke(n) queme(n) oec weder mit he(m) . Jn dier tijt
dat heer flore(n)s wed(er)qua(m) va(n) amersford / soe
qua(m) heer gheerd zerbolt va(n) supthen oec we-
der mit he(m) . die in de(n) leue(n) en(de) wa(n)deringhe
was allen me(n)sche(n) stichtich . Hy was arbey-
delic en(de) vlitich in de(n) leue(n) en(de) wa(n)deringhe
was allen me(n)sche(n) stichtich . H was arbey-
delic en(de) vlitich in de(n) werck des scriue(n)s . wa(n)t
hy en screef niet alleen in der tijt des ghemey-
ne(n) arbeids . mer als hy die tijt toeghebracht
hadde / soe v(er)gaderde hy veel nutter pu(n)ten . en(de)
maecte oec somighe boeke . als va(n) de(n) ghees-
telike(n) op cly(m)minghe(n) . en(de) een and(er) va(n) der re-
formieri(n)ghe der drie crachte(n) der siele(n) . ende
beghint . eenreha(n)de me(n)sche . Hy hadde een
seer claer v(er)stont . waer om heer euerd va(n)

<35v>

almeloe wal va(n) he(m) voelde / dat hy hen ghenome(n)
wart in sijnre iogheliker oltheit . Wa(n)t had-
de hy la(n)ghe gheleuet / soe veel me(n)sche(n) solde(n)
tot he(m) ghecome(n) hebbe(n) . dat die toelopinghe
der lude noch he(m) noch de(n) huse ghedient en
hadde . Nae sijnre doot vraghede heer flo-
rens die brueders wat se nv doen wolde . Se
a(n)twoerde(n) / dat se he(m) vuerichliker wolde(n) oe-
fene(n) in oetmoedich(ei)t / ghehoersa(m)heit en(de) ande-
re(n) doechde(n) . Hier om ontfenck heer florens
wat troestes wtter a(n)twoerde sijnre brueders /
opsette(n)de wt heelre herte(n) he(m) ten doechde(n) te
gheue(n) . wa(n)t hy seer bedruct was va(n) heren
gheerdes zebolts dode . ¶ Jn der naestcome(n)-
der vaste(n) wart heer florens seer sieck . alsoe
datten die brueders v(er)mode(n) te sterue(n) . Doe
v(er)maende hy die bruders te volherde(n) in de(n) be-
gonnene(n) guede(n) werke . Mer de here(n) barm-
h(er)ticheit doende / wart hy op die tijt wat bet
toe passie . alsoe dat hy noch een iaer leuede .
¶ Hy plach te studire(n) boeke va(n) slichter mate-
rien . als su(n)te bernts ghedachte(n) / en(de) der ghe-
lijc . Al was hy een meister in de(n) vryen kuns-
ten . nochtan(t) en beco(m)merde hy sick niet mit
hogher en(de) subtilre scriften . mer mit dien die
he(m) inslaen mochte(n) anxt en(de) oetmoedich(ei)t .
¶ Hy screef oec somighe <in HS: gestr. oec somighe> pu(n)ten
nae dien dat hy sione werck wolde regiere(n) .

<36r>

Des ghelijc hadde oec meister gheerd groet
bescreue(n) somighe pu(n)ten alsoe co(n)clusien / nae
welke(n) hy andachte sine zeden te schicken .
¶ Doe alre goed(er)tierenste here ih(esu)s (crist)us /
alre gheloeuigher schepper en(de) v(er)loeser / ende
een belouer en(de) gheuer des ewighe(n) leuens .
die seechde / alle die ghene die achterlaet vad(er)
en(de) moed(er) en(de) die andere tijtlike dinghe o(m)me
mine(n) name(n) / die sal ho(n)dertvolt wed(er) o(n)tfan-
ghe(n) en(de) sal dat ewighe leue(n) besitte(n) . om weder
te lonen sine(n) truwe(n) knecht de(n) goddiensti-
ghe(n) here(n) florens / v(er)ciert mit velen doechden /
en(de) gheproeuet mit menigherha(n)de drucke en(de)
siecte / heeft sick gheweerdighet oen va(n) den
kerkener deses licha(m)s wt te leyden / en(de) in sijn
hemelsche rijck mit v(er)blidinghe der enghele(n)
ouer te vueren . Als dan wt sine(n) rade en(de) hul-

pe veel deuote v(er)gaderinghe en(de) cloestere(n) ghe-
fundiert weren / soe v(er)langhede he(m) seer bernt-
like en(de) begheerlike totter schouwi(n)ghe der
glorie(n) (crist)i . ouer al betruwe(n)de in ih(esu)m (cristu)m de(n)
hy boue(n) al dinck my(n)nede en(de) begheerde mit
alre deuocien he(m) anghedient te werde(n) dat li-
cham ons here(n) . welc als hy mit volcome(n) ghe-
loue(n) en(de) weerdigher eerweerdich(ei)t ansiende en(de)
anbede(n)de seechde hy . O mijn ghemynde here
god v(er)gheeftet my / dat ic diicke o(n)weerdelic
gheha(n)delt en(de) o(n)fanghe(n) hebbe . Tot desen woer-
de(n) worde(n) oerre veel beweghe(n) en(de) screpede(n) . Als
een va(n) de(n) canonike(n) dit hoerde / soe v(er)suchtede

<36v>

swaerlike en(de) seechde . Wat sal ic arme sund(er) dan
segghe(n) . ist dat soedaen man soedane dinghe
va(n) he(m) voelt en(de) secht ? Mer hy als een man vol
va(n) gode en(de) mitter gracie(n) (crist)i beschermt offer-
de sick ghelike int walbehaghe(n) godes . en(de)
soe la(n)ghe als hy de(n) andere(n) wat guedes seg-
ghe(n) mochte / soe oprispede hy sine(n) ghemynde(n)
brueders et soens woerde der alre salichster
troesti(n)ghe . en(de) ond(er) andere(n) weerdich te ghe-
denke(n) soe prisede hy die eenheit der brud(er)liker
my(n)nen segghe(n)de . Soe wie in ene(n) huse wone(n) /
die sullen een opset en(de) een voelen in de(n) here(n)
holde(n) . en(de) sulle(n) altoes arbeide(n) tot ghelijcheit
der zeden sond(er) enighe sond(er)licheit mit sim-
pelre ghehoersa(m)heit oers ouerste(n) . Daer is
vrede / daer is gheestelic voertganc / en(de) die alre
beste schickinghe des huses / daer se alle wt vuer-
richeit des gheestes arbeide(n) eendrachtich te
wesen / en(de) der oetmoedich(ei)t (crist)i in alle(n) pu(n)ten
he(m) to ghelike(n) . Bliuet in uwer oetmoedigh(er)
simpelheit . en(de) (crist)us sal mit iv bliue(n) . Nae der
saligher v(er)maninghe / op dattet cudde des he-
re(n) onder de(n) vloede(n) des volkes gheset niet so(n)-
der regiere en bleue / als ontset va(n) de(n) rechte(n)
roeder / soe voersette hy sijnre v(er)gaderinghe
ene(n) va(n) sine(n) priesters here(n) amilien va(n) as-
sche va(n) by buren / ene(n) deuoten / wisen en(de) ond(er)-
uondene(n) man . op dat se alle toe oen vlyen
solde(n) en(de) he(m) va(n) herte(n) ghehoersam wesen sol-
de(n) . Als hy dit en(de) andere dinghe rustelic ghe-

<37r>

ordiniert hadde / en(de) die siecte des licha(m)s nv
v(er)meerrede / soe qua(m) hy ten eynde deses teghe(n)-

woerdighe(n) leue(n)s . Als dan die alre hillicste
hoechtijt der boetscap ons here(n) anstont / soe
dede die alre deuoteste vicarius (crisi) / florencius /
een heel my(n)nerder alre salichster altoes ion-
fer marien der moed(er) ih(es)u (crisi) op den auent
der seluer hoechtijt / nae der co(m)pleten / alsme(n)
nae ghewoente(n) Aue maria gheludet hadde /
als die dach nv ten eynde wyas ghecome(n) / een
eynde in der eerde(n) . die brueders by he(m) bedende
mit suchten en(de) droefnisse . En(de) dat en was
gheen wond(er) . wa(n)t die cracht der groter my(n)ne(n)
dwang te bescreyende(n) alre liefsten vad(er) alre
deuoter me(n)sche(n) / licht en(de) spiegel / en(de) troest al-
re bedrueter / dat die wt desen tijtlike(n) lichte
ghenome(n) was . Dese hillighe priester godes
meister florens ghemynt va(n) gode en(de) de(n) me(n)-
sche(n) scheyde wt deser werlt in de(n) iaer o(n)s here(n)
duse(n)t vierho(n)dert in der tijt des pawes boni-
facius des neghende(n) / in de(n) vijftichste(n) iare
sijnre oltheit . Hy leuede nae meister gheer-
des dode in gued(er) en(de) hilligher wa(n)deringhe
sestien iaer . in welke(n) iare(n) hy grote vrucht
dede in de(n) volke toe deue(n)ter / en(de) de(n) helen stich-
te va(n) vtrecht . Hier om des naesten daghes
als die canonike(n) en(de) clercke(n) v(er)gadert weren /
soe is sijn licham ter kerke(n) su(n)te lebuijns va(n)
de(n) canonike(n) en(de) priesters mitter p(ro)cessien ghe-
haelt . en(de) als die hoechlike beghencnisse

<37v>

ghedaen was soe isset voer sine(n) altaer in der
eren su(n)te pauwels gheco(n)secriet mit groter
eeweerdich(ei)t begraue(n) . Mer dy waer wtu(er)core(n)
priester godes hadde beghert by sine(n)
brueders die voer he(m) ghestorue(n) weren op de(n)
kerchhof begraue(n) te werde(n) : mer die eerweer-
dighe deken heer remb(er)tus weygherde ghe-
helike dat te gheschien . mer rechtelike or-
dinierde hijt / dat hy in der kerke(n) en(de) in ene
eerlike stede eerlic begraue(n) worde . die in
der seluer kerke(n) hadde een eerlic priester
gheweest / mit doechede(n) en(de) konste v(er)luchtet .
Van here(n) Amilius <in HS: Van here(n) Amilius am Ende d.nä.Z.>
HEer amilius die
ierste nauolgher des eerweerdighen
vaders here(n) florens in de(n) regime(n)te
des huses . was va(n) he(m) bedienstlic ghemy(n)net /
en(de) v(er)ciert mit velen doechede(n) . He was ghebo-
re(n) va(n) assche va(n) by buren in de(n) lande va(n) ghel-
re . en(de) ond(er) sine(n) voertbre(n)ghers va(n) den/ghetal der

edelinghe edel gherekent . <in HS: a.u.R. en(de) onder - edel gherekent ergänzt>
Als hy dan om te studiere(n) toe due(n)ter was
ghecome(n) / soe voertghinc hy mit doe groter
vliticheit in der leringhe / dat hy cortes een
ond(er) <in HS: a.l.r. ond(er) ergänzt> de(n) besten gheleerdesten in de(n)
ouerste(n)locaet
wart . Wa(n)t het gheschiede va(n) der gaue(n) godes
dat soedan v(er)stant in de(n) werlike(n) leue(n) niet
en(de) v(er)ghenghe . noch die eren der werlt v(er)mits
der konst niet en begheerde . mer alle dinghe
alse dreck rekende . Hier o(m)me voercome(n) van
der hemelscher gracie(n) en(de) va(n) de(n) alre ouerste(n)

<38r>

in gheghestet / soe ghenck hy toe here(n) flore(n)s
hues en(de) is ghetoghe(n) va(n) goddie(n)sticheit sijn-
re woerde / ond(er)werpe(n)de he(m) den rade des hil-
lighe(n) gheestes / spreke(n)de doer de(n) mont des
eerweerdighe(n) vaders die he(m) die v(er)mani(n)ghe
der saligher wijsheit gaf . Hier om die scole
ghelate(n) en(de) die vleischelike vriende achter-
ghelate(n) / is hy gheworde(n) een oetmoedich brue-
der en(de) een discipel ih(es)u (crist)i . en(de) mit sine(n) exempel
was hy oerre veel vordelic om die werlt te
v(er)saken en(de) (crist)o te diene(n) . Hy gaf he(m) ouer tot
allen oetmodedighe(n) werke(n) te doen / de(n) licha-
me niet sparende om salicheit der siele(n) . hier
in der tijt sijn eyghen ghemach niet saeke(n)-
de . mer wt ghehoersamh(ei)t angheng hy oec
sware(n) arbeit / te backen / te brouwe(n) / en(de) ande-
re dinghe he(m) beuole(n) vroelike en(de) truwelike
te volbrenghen . Hy was merkelic va(n) god-
die(n)sticheit en(de) in alre beueli(n)ghe truwe . ende
<in HS: gestr. he(m)> alle(n) in noden gheset een troestelic vrie(n)t .
Jn der tijt der pestile(n)cien hadde hy die sorghe
va(n) de(n) sieke(n) / bereyt mit sine(n) brueders enter-
te leue(n) of te steruen wt ghehoersa(m)heit ende
brued(er)liker my(n)nen . En(de) nae vele dienste(n) de(n)
brueders anghedaen began hy sieck te wer-
de(n) . mer gode sijnre v(er)berme(n)de tot coesti(n)ghe
der brueders wart hy wed(er) ghesont / op dat
se ghene droefnisse op droefnisse en hadde(n) .
¶ Jn de(n) selue(n) iaer als heer florens was ghe-
storue(n) / soe began heer amilius va(n) der ceren-

<38v>

de siecte sieck te werde(n) . waer om hy va(n) den
brueders toe vtrecht ghesant wart totten
aersten . Als hy ten lesten wederqua(m) / bleef hy

sieck hen ten dode toe / al en lach hy niet te
bedde dan int eynde sijns leue(n)s . He was vly-
tich tot bewari(n)ghe der ghewoente(n) des hu-
ses . waer om hy plach te segghe(n) . Jc en bin
gheen enghel / noch p(ro)phete . nochtan(t) soe veel
als ickes my v(er)stae . die daer volherdet in
desen huse en(de) bewaert redelic die ghewoen-
ten deses huses / die sal beholde(n) werde(n) . Hy was
vlitich alreweghe(n) die eer godes te v(er)hoghe(n) .
alsoe nochtan(t) dat sijn hues gheen merke-
like(n) scade en leede in gheestelike(n) dinghe(n) .
¶ Toe eenre tijt als hy misse dede voer sinen
brueders op de(n) wittendonredach int eynde
der misse kiredede hy he(m) totte(n) brueders en(de) sprac
seer beweghelike segghe(n)de . En wilt niet li-
den sond(er) sake iv soe duerbare(n) exe(m)pel bewe-
sen te wesen . ¶ Reynerus haerlem here(n)
amilius gheselle / die mit groter vuericheit
toe deue(n)ter qua(m) / arbeide in der scolen here(n)
amilius va(n) der ydelheit der werlt te trecke(n) .
Als dan reynerus inghegaen was heren
flore(n)s hues om daer te wone(n) . heer flore(n)s
willen he(m) sine werltlike begheerte breke(n) /
als <in HS: gestr. hy> reynerus ghecleet was mit guede(n)
cledere(n) / wa(n)t hy rijck was / soe dede hy hem
sine(n) ouerste(n) rock wttrecke(n) / en(de) corten

<39r>

rock wed(er) antrecke(n) / die op een yeghelic knye
hadde ene(n) leddere(n) lap. Mer als reynerus
he(m) selue(n) troestede / denke(n)de / ic sal desen v(er)wor-
pene(n) rock decken mitter gued(er) hoyke(n) die ic
hebbe . alst dan tijt was wt te gaen totten
luden die daer v(er)gadert were(n) in de(n) vierdaghe
o(m)me collacie te hoere(n) . soe seechde her flore(n)s
tot reynerus . Ghy moghet wal totte(n) lude(n)
wtgaen sond(er) hoyke . Hy wtgheng dan als
hy naemaels v(er)tellede als ene he(n)ne sonder
stert . ¶ Heer amilius plach diicke de(n) selue(n)
reyneru(m) te v(er)oetmoedighe(n) / recht of hijt al
v(er)gheten hadde dat hy oen in der scole(n) plach
te trecke(n) totter ke(n)nisse godes . Toe eenre tijt
gheboet heer amilius / dat reynerus baerdt
die seer swaert was niet gheschore(n) en wor-
de . mer als hie <in HS: hie a.l.R. ergänzt> lanck <in HS: getilgt e nach ck> wart / soe
dede hyene bo-
uen afcorte(n) nae der maniere(n) der carthusers <in HS: carthuser; s ü.d.Z: ergänzt>
co(n)uersen . Desen baerdt droech hy bynae
een vierdel iaers . Dese reynerus was oec
langhe tijt sieck va(n) der rerende siecte . ¶ Toe

eenre tijt als heer amilius sat in der col-
lacion mitte(n) brueders / soe seechde hy . Rey-
nere ghy en werde(n) niet gheordiniert tot eni-
ghe(n) ambocht . Hy a(n)twoerde satelic en(de) bli-
delic . Jc bin ghelijc der catten . ic my(n)ne meer
mine gadelicheit dan die eer . Hy bleef dan
in der oetmodich(ei)t en(de) v(er)worpe(n)heit / niet ont-
fanghe(n)de enighe beuelinghe hent ten eyn-
de sijns leue(n)s . ¶ Hy was seer sorchuoldich

<39v>

om die clercke(n) toe gode te trecke(n) en(de) te <in HS: te ü.d.Z. ergänzt>
ond(er)wi-
sen in oere(n) becinghe(n) en(de) se te troeste(n) in oere(n)
tribulacion . waer o(m)me hadde hy grote(n) toeloep
der deuoter iongher clercke(n) toe sijnre camer .
wa(n)t hy was suete va(n) woerde(n) / onderscheide(n)
in rade . en(de) seer sachtmoedich va(n) herte(n) . En(de)
als die terende siecte v(er)meerrede / besloet hy de(n)
lesten dach op su(n)te pote(n)cianes dach der hilli-
gher ionfere(n) . ¶ Hier o(m)me heer amilius nae
sijnre stichtigher wa(n)deringhe soe wal voer
de(n) regime(n)t als in de(n) regime(n)t / en(de) nae de(n) sta-
dighe(n) v(er)maninghe(n) by welke(n) hy die brue-
ders plach te v(er)mane(n) om te beware(n) die
guede ghewoente(n) / en(de) te breken de(n) eyghe(n)
wille(n) / en(de) in sine(n) sy(n)ne niet te ouervloyen/ghe-
nakede hy de(n) dode . en(de) als hy he(m) sach by den
dode te wesen / dede hy die brueders toe sijnre
camer come(n) des daghes nae su(n)te bonifaci-
us dach des bisscops . en(de) hy seechde he(m) alle(n) .
Nv/en mach ic niet woe lan-
ghe ic mit iv wesen sal . Mer siet ghy toe
dat ghy vastelic in der my(n)nen en(de) ghehoer-
sa(m)heit staen mit ond(er)worpe(n)heit . En(de) wen de sorghe <in HS: de sorghe
a.r.R. ergänzt>
dies <in HS: die; ü.d.Z: s ergänzt> huses nae my beuolen wort / den weset
vastelic ghehoersam als de(n) vicario (crist)i .
Wa(n)t god en spreket niet stadelic toe ons /
als hy mirakel ons sine(n) wille te toenen .
Mer denket dat ghy o(m)me god de(n) me(n)sche ghe-
hoersam sijt als de(n) vicario (crist)i . Wa(n)t waer

<40r>

o(m)me hebby my en(de) sijt noch ghehoersam dan
om godes wille ? Niema(n)t en sal denke(n) / die is
ionck en(de) niet ondersocht . ic weer meer ic heb
meer scaften ghelesen dan hy . mer hy sal denke(n)
woe hy he(m) moghe v(er)oetmoedighe(n) en(de) he(m) selue(n)

ene(n) andere(n) onderdoen . En(de) een yeghelic sal bereyt wesen tot ene(n) yeghelike(n) ambochte dat he(m) opghelecht wort / het sij groet of cleyne als brouwen / backe(n) / of dat pargame(n)t te beware(n) . en(de) en sij he(m) selue(n) niet te wijs . mer dat v(er)moede hy he(m) best te wesen dat he(m) wort hieten doen . Noch hondert deuocien en moghe(n) dien me(n)sche(n) soe vele <in HS: soe vele a. r.R. ergänzt>

baten in der tijt der schouwi(n)ghe(n) / als die ghehoersa(m)heit die een me(n)sche volbre(n)ghet / in den beuolene(n) ambocht . En(de) weer yema(n)t die seechde dat hy in alle(n) pu(n)ten wolde ond(er)danich wesen behalue(n) in enigher eenreha(n)de beuelinghe . ic wolde(n) lieuer wt o(n)sen huse en(de) gheselschap v(er)werpe(n) / dan sulke wed(er)strubbicheit liden . Wa(n)t al ist dat hy sick nv niet en o(n)tsculdighet dan va(n) ene(n) werke of ambocht . nochtant solde hy des ghelijcs wed(er)sportele(n) teghe(n) een ander dat he(m) beuole(n) worde . al en denket hy nv niet dan va(n) ene(n) daer hy he(m) niet en wil toe ouergheue(n) . Laet ons onderli(n)ghe wesen alsoe lede . en(de) laet ons onderli(n)ghe ons v(er)draghe(n) . En(de) ist dat wy niet doen en willen / soe sulle(n) onse dinghe teha(n)tes toe niete gaen . Arbeit die onderli(n)ghe my(n)ne en(de) eenheit te beware(n) . en(de) een yeghelic arbeide he(m) mitter herte(n) ond(er) te werpe(n)

<40v>

de(n) voeten eens anders . en(de) alsoe en mach iv ghene teghe(n)heit hindere(n) / en(de) sulle(n) in onsen state volherde(n) . Al is die staet det moniken nae der hilligher kerke(n) volcome(n)re . nochtant ist dat yema(n)t in de(n) oetmoedighe(n) state volcomelic leuet / hy sal dat loen des volcomene(n) me(n)sche(n) o(n)tfanghe(n) . Jc en weet iv niet anders te segghe(n) dan dat die here sine(n) discipelen seechde doe hy va(n) he(m) scheyde(n) wolde . dat ghy iv ond(er)linghe my(n)ne(en) en(de) biddet voer my . En(de) ist sake dat ic totte(n) here(n) come / ic sal doen dat ic can . En(de) wa(n)t ic my diicke quellike hebbe ghehadt en(de) iv scadalisiert heb / soe bidde ic dat ghijt my v(er)gheue(n) . wa(n)t ic heb v(er)sumel gheweest en(de) in velen andere(n) sunde(n) bewonde(n) / die ic voer iv allen wal bereyt weer te biechte(n) / en ont-saghe ic niet dat die somighe va(n) iv gheca(n)-dalisiert solde(n) werde(n) En(de) sijn couel afdoende began hy te screyen . Doe bughede(n) die brueders oere knyen en(de) acreyede(n) bitterlike . Hier om nae de(n) salighe(n) dode here(n) florens / die den selue(n) amilius totte(n) regime(n)te des huses schic-

kede / als hy vier iaer en(de) bynae drie maende
in guede(n) regime(n)te volbracht hadde o(n)sliiep
hy in de(n) here(n) op su(n)te barnabas des apostels
aue(n)t . En(de) hy heer amilius pu(n)te barnabas des apostels
ue(n) here(n) iohan van haerlem totte(n) regime(n)t
des huses nae sijnre doot . En(de) hy heer ioh(ann)nes
regierde dat voersechde hues ses iaerlang

<41r>

nae here(n) amilius dode / een wijs vroet man /
en(de) een heerlic p(re)diker . mer v(er)mits rade der
vaders wart hy gheset totte(n) regime(n)te der
sustere(n) toe zwolle . en(de) heer godert va(n) moerze
wart wed(er) in sine stede gheset ¶ Het was
ene ghewoente by heren florens tiden en(de)
oec amilius / dat se die ionghe(n) die tot he(m)
quame(n) o(m)me mit he(m) te wonen se te v(er)oetmoe-
dighe(n) en(de) oere synlicheit te breken mit v(er)wor-
pene(n) cledere(n) en(de) mit andere(n) oetmoedighe(n) oe-
feninghe(n) . Waer om se here(n) godert va(n) moer-
ze die een leser hadde gheweest in der scolen
en(de) naemaels een rectoer wart va(n) here(n) flo-
rens hues / gaue(n) se een seet v(er)sletene(n) hoyke /
vol va(n) velen en(de) grote(n) gatere(n) . en(de) die anghe-
toghe(n) wtghenc hy des vierdaghes totten
lude(n) die daer v(er)gadert weren totter collacie(n)
mit groter schaemte en(de) oetmoedich(ei)t . Ene(n)
andere(n) als sine(n) gheselle gheue(n) se ene(n) <in HS: ene(n) a.r.R. ergänzt>
langhe(n)
rock en(de) ene corte hoyke / bynae vol lappe(n)
va(n) alreha(n)de verwen . wen se oec gheue(n) een
olde v(er)sletene dubbelde kouel . wes ouerste
deel was va(n) swarter verwen . en(de) in ouerste
hadde se ene(n) lap / niet ingheneyet mer an-
gheneyet . ? Het was oec ene ghewoente
als die brueders ter tafele(n) saten ten eten /
nv de(n) ene(n) / nv de(n) ander(n) een gherichte te on-
trecke(n) . Hier om toe eenre tijt was totter

<41v>

maeltijt der brueders bereit versch ghecoket
vleisch / en(de) dat wart de(n) arme(n) ghebracht . mer die
brueders eten moes en(de) speck . op dat se soe ghe-
oefent worde(n) in v(er)drachlich(ei)t . Oec wast
ghewoenlic dat nae de(n) eten een der bruedere(n)
gheuraghet va(n) de(n) rectoer seechde een punt
van der lexen doe ghelesen . ¶ Als dan vele brue-
ders des huses ghestorue(n) were(n) va(n) der terende
siecte / soe qua(m) heer were(n)boldus va(n) vtrecht

toe deunter . en(de) sitte(n)de onder die brueders seech-
de hy . Nae alle(n) dinghe(n) dic ic ghelesen hebbe
soe dunket my dat ghy uwe dinghe niet wal
en(de) schicket . wa(n) ghy sterue(n) ionck . Als dat die
brueders hoerde(n) / soe matichde(n) se wat oere oe-
feni(n)ghe . Wa(n)t se plaghe(n) toe drien vren des
morghe(n)s op te staen . en(de) der nae opstonde(n)
se toe vier vren . Se plaghe(n) te scriuen vier
vren tides voer de(n) eten . mer daer nae screue(n)
se dre vren . En(de) se toghe(n) weder an die linen
he(m)meden voer die wullen . En(de) doe en staruer
soe veel niet an der voerseechd(er) siecte .
Van here(n) he(n)rick ahues i(n)der stadt va(n) mo(n)ster
JN der tijt here(n) amilius voersecht qua(m) een
priester wtte(n) stichte va(n) monster heer henric
va(n) ahues ghenoeft om te visitiren sine moye /
die mit no(n)nen cloester toe diepe(n)veen woende .
die oere(n) neuen seer veel badt / dat hy niet we-
der toe hues en reysede hy en visitierde ierst
die brueders here(n) florens hues . en(de) seechde .
Alsoe weren alle priester schuldich te leue(n) .

<42r>

En(de) hy volherde gheern de(n) beden sijnre moyen .
en(de) als hy toe deue(n)ter qua(m) . en(de) sach en(de) vant
volcomene ma(n)ne / soe viel die gheest des here(n)
op oen . en(de) mit velen beden v(er)creech hijt / dat
hy he(m) toegheuoeghet wart . Welke als hy nae-
maels plach te v(er)tellen / soe wolde hy ende be-
gheerde allesyns te wandere(n) toe rome(n) toe
de(n) hillighe(n) apostele(n) petrus en(de) paulus / we-
ert dat hy noch mochte hoere(n) en(de) sien sulke
volcomene mans . als hy sach en(de) hoerde in
dien huse . Ten leste(n) is hy o(n)fanghe(n) en(de) ghe-
proeuet alstt ghewoenlic was in dien huse .
En(de) als naemaels een nye hues begonnen
wart in der stat toe monster / soe is hy daet
gheset een rectoer des bego(n)nen huses der
clercke(n) . En(de) wa(n)t hy gheen vele iare(n) en hadde
ghewoent toe heren florens hues . soe ghe-
henghedet die here dat hy gheoefent worde
va(n) den grouen en(de) onbesaedene(n) westphalers /
die nit o(n)tfanghe(n) en konde(n) de(n) oetmoedighe(n) /
rechte(n) en(de) principalike(n) gheest in here(n) hen-
ric . en(de) proefden desen iob hent ten eynde
toe . alsoe dat hy niet en mochte manck den
andere(n) celebriere(n) die godlike sacrame(n)ten .
mer een rochel anghetoghe(n) co(m)municieren
mitte(n) leken . Mer die wijsheit v(er)mynt die
boesheit . en(de) ten lesten als sine wedersake(n) ver-

wonne(n) weren / soe is sijn guede roeke veer en(de)
breedt ghestroyet . en(de) hy began veel ander
huse der v(er)gaderinghe va(n) clercke(n) . als toe col-

<42v>

len toe wesel / en(de) op andere(n) sede(n) . Hy was
een heerlic p(re)diker . en(de) hy sette sick als een
nuwe voer dat volc godes / om te bescherme(n)
dat volcomene volc . Als hy dan va(n) gueder
oltheit v(er)moyet was . soe rustede hy in vre-
de(n) ond(er) sine discipele(n) die hy seer gheofent
hadde . Van heren ioha(nnes) ten gronde
NAe meister gheerds grote(n) dode / an-
nam dat regime(n)t der sustere(n) die hy
v(er)gadert hadde / heer iohan ten gron-
de / een deuoet priester godes . va(n) oetmersem
in twenthe ghebore(n) . Hy was va(n) groten
gheruchte / walspreke(n)de va(n) woerde(n) . en(de) een
wijltides in hollant seet eerbaerlic omgaen-
de . en(de) hy scheen edelike mitte(n) titel der cuisch(ei)t
ond(er)den priestere(n) / en(de) was te vrede(n) mit ene(n)
slichte(n) beneficiu(m) des altaers . Desen dede die
eerweerdighe meister gheerd groet tot he(m)
come(n) / aldus scriue(n)de totte(n) priesters die toe
amstelreda(m) doe gode deutelike diende(n) / dien
hy mit ene(n) sonderlinghe(n) bande der my(n)nen v(er)-
enighet was . aldus segghe(n)de . Wetet dattet
stede(n)ke(n) va(n) deue(n)ter seer wond(er)like al behoe-
uet ene(n) guede(n) priester tot hulpe der gheeste-
liker dinghe in der biechte . wa(n)t wy soedane(n)
niema(n)t en hebbe(n) tot o(n)sen willen . Hier o(m)me
bidde ic iv / ist uwer kerke(n) toe amstelredam
gheen merkelic hinder / o(n)sen ghemynde(n) here(n)
die solde ons seer nutte wesen / en(de) die staet

<43r>

solde he(m) seer bequaem wesen / die alleen daer
toe ordiniert wort / dat hy waerachtelic te hul-
pe come de(n) bekierde(n) totte(n) here(n) dar een seer god-
dienstich werck is . en(de) wy sullene(n) seer gheern
en(de) mit blijscappe(n) ontfanghe(n) . Als hy goddiens-
telike o(n)tfanghe(n) / en(de) in de(n) olden huse here(n) flo-
rens mitte(n) ierste(n) brueders dier hilligher v(er)gade-
ringhe heeft hy oetmodelic en(de) deutelic int
ghemeyne gheleuet . en(de) vuerich va(n) gheeste
plach hy die brueders des morghe(n)s totte(n) ghe-
bede te wecke(n) segghe(n)de . Staet op / waket en(de)
bedet . op dat ghy niet <in HS: niet a.r.R. ergänzt> in becori(n)ghe <in HS: gestr. en>
ingaan . Hy

bleef dan in de(n) selue(n) huse hent tot meister
gheerdes dode . nae wes salighe(n) ouerga(n)ghe
was hy by de(n) sustere(n) in miester gheerdes ca-
mer . Hy plach oec stedelic dat woert godes te
p(re)diken in der kerke(n) toe deue(n)ter . tot wes p(re)di-
kinghe heer florens was somtijt eerweer-
like teghe(n)woerdich . andachtelic en(de) begheer-
lic hoerende die sueticheit des godlike(n) sermo-
ens wtte(n) monde des p(re)dikers . Sijn ste(m)me was
scarp lude(n)de / die oren derme(n)sche(n) doergaende /
en(de) die herte(n) beweghe(n)de . Hy qua(m) oec so(m)tijt
toe zwolle / om die deuote brueders en(de) sustere(n)
te stercke(n) . En(de) toe eenre tijt in der vasten
p(re)dikede hy diicke . en(de) oec op de(n) stille(n)vrydach
p(re)dikede hy boue(n) ses vren / die passie ons he-
re(n) seer deutelijke bedude(n)de / een wenich ti-
des opholde(n)de / om v(er)makinghe der crachte(n)

<43v>

in de(n) volke . En(de) hy wt my(n)nen daer wat
merrede / soe hoerde hy somigher deuoter me(n)-
sche(n) biechte . en(de) gaf de(n) berouwende(n) salighe
v(er)maninghe / en(de) riet he(m) in de(n) hillighe(n) opset
te te volherde(n) . Soe vlitelike wart die deuote
p(re)diker ghesocht / en(de) soe gheern wart hy ghe-
hoert / dat hy in der herbeghe(n) o(n)tfanghe(n) ten
eten sittende niet en weygherde die des be-
gheerde(n) die woerde der salicheit . mer onder
der spisinghe des licha(m)s / gaf hy de(n) berrouwi-
ghe(n) va(n) herte(n) die medicine der siele(n) op die sun-
de(n) die he(m) ghebiechtet were(n) . Seker daer in na-
uolghede hy (cristu)m / die ond(er) die spise der tafele(n)
goddie(n)stelic ontfeng die penite(n)cie marie(n)
magdalene(n) . en(de) symon va(n) de berouwender
quellic voelende / va(n) de(n) dien dienst der goddie(n)s-
tich(ei)t <in HS: ich(ei)t a.l.R. ergänzt> he(m) bewesen mit wiser reden straffede
en(de) wal
ond(er)wisede . Hy gheng oec somtijt totte(n) brue-
ders in su(n)te agnete(n) berghe / en(de) hoerde he(m) oer
biechte . die noch arm were(n) en(de) sond(er) priester .
en(de) seechde he(m) . Ten sij iv niet swaer de(n) oetmode-
dighe(n) langhe te volghe(n) . mit luttel arbeids
moghe ghy dat hemelrijc v(er)diene(n) . Hier nae
haestede hy wed(er) te kiere(n) totter stede sijnre
woninghe / niet wille(n)de langhe v(er)scheyden
te wesen va(n) de(n) ghemynde(n) brueders heren
florens hues mit wen te leue(n) he(m) een enich
troest was . en(de) die oen oec va(n) herte(n) my(n)neden .
Hy was simpel va(n) cledinghe / sober va(n) eten /
niet smeyke(n)de mitte(n) erlike(n) luden om ne-

<44r>

ringhe wille . mer als een waer p(re)diker der
eua(n)gelien / sochte hy wy(n)ninghe en(de) bate der
siele(n) / en(de) die v(er)meringhe des gheestelike(n) voort-
ga(n)ghes in de(n) husen der deuoter menschen .
¶ Die v(er)copers of snyders des wandes plaghe(n)
doe ter tijt oerwandt te v(er)copen op su(n)te lebu-
inus kerchhof . en(de) wa(n)t dat ontamelic was /
v(er)mits sijnre p(re)dicacie en(de) hulpe iohans ter
poerten eens wisen mans / gode o(n)siende /
en(de) mechtich in de(n) schepe(n)dom / dreef hy se va(n)
de(n) kerchoue / en(de) sin nv op de(n) ghemeyne(n) marcte .
Hy regierde die voersechde susters by nae ach-
te iaer . En(de) als hie <in HS: hie a.r.R. ergänzt> sieck waet by de(n) sustere(n) soe
diendene(n) die brueders va(n) heer florens hues .
ten lesten droghehe(n) die brueders toe oere(n) hu-
se . wa(n)t hy was cranck in de(n) voete(n) / dat hy niet
gaen en konde . Hy starf in de(n) iaer ons here(n)
duse(n)t drieho(n)tert en(de) xcix . des daghes nae su(n)te
iohan voer der latijnscher poerte(n) . Nae sijnre
doot wart ope(n)baert dat hy ene maent tides
was in de(n) veghevuer om twierha(n)de saken
wille . die een was om der gulsicheit wille . wa(n)t
al ware(n) diesustere(n) doe ter tijt seer arm / noch-
ta(n)t bereyde(n) se he(m) sine spise redelike leckerlic .
Die and(er) sake was die ydel glorie die hy had-
dein de(n) p(re)diken . Va(n) heer ioha(n) brinckerinck
NAe der doot here(n) iohans ten gronde
annam dat regime(n)t der deuoter
sustere(n) heer iohan bri(n)ckerinck va(n)
by zutphen gheboere(n) . hy v(er)beterede oere inset-

<44v>

tinghe / en(de) regierde se in groter discipline(n) . Der
wyle dat meister gheerd leuede en(de) p(re)dikede in
menigherha(n)de stede / soe plach hy mit hem te
wandere(n) en(de) was een gheselle sijns wegghes .
ghelijc als lucas mit su(n)te pauwel plach te
wandere(n) . Nae sine(n) dode leuede hy deuotelic en(de)
oetmodelic ond(er) die ghehoersa(m)heit des eer-
weerdighe(n) vaders here(n) florens . Welke als
een strenghe my(n)ner der cuischeit / regierde dat
hues dar he(m) beuole(n) was in alre discipline(n) / sine(n)
eyghene(n) arbeit niet spare(n)de . mer diicke boue(n)
sine crachte(n) v(er)moyet om die siele(n) te wynnen .
Hy p(re)dikede oec so(m)tijt dar woert godes in der
kerke(n) / scarpelic die sunde(n) berispe(n)de en(de) die doech-
de(n) hoechlic prisende alst betaemde . Hy p(re)dike-

de oec eens op de(n) stille(n) vrydach seer beweghelic
en(de) lang die passie ons here(n) . en(de) sijn theem
was . Sine(n) eyghene(n) soen en spaerde god niet .
Ter and(er) tijt was sijn theem ghenome(n) wtte(n)
psalm . Wat sal ic de(n) here(n) wed(er)gheue(n) voer al-
lent dat hy m ghegheue(n) heeft . ¶ Ter and(er) tijt
op nyen iaers dach p(re)dikedede hy seer heerlic en(de)
sueticlic va(n) de(n) sueten name ih(es)us v(er)hoghende de(n)
ghebenedide(n) en(de) suete(n) name(n) ih(es)us boue(n) alle na-
men in hemel en(de) in der eerde(n) . Ten lesten ned(er)-
clam sijn sermoen om te berispen somighe
werltlike en(de) groue me(n)sche(n) / wa(n)t se leyder diic-
ke en(de) myn eerweerdelic / v(m)mer diicke buerte(n)-
de de(n) hillighe(n) en(de) onbevleete(n) name(n) ih(es)us noeme(n) .
en(de) riep segghe(n)de . Der sint somighe die als se

<45r>

de(n) sueten en(de) ghebenediden name ih(es)us hoere(n) /
buerlic en(de) spitelic spreke(n) segghe(n)de . Ay ih(es)us
god der beghine(n) . O onsalighe en(de) onsynnighe
me(n)sche(n) wat segghe(n) ghy ? Wie is dan iv god ?
hillighe name ihesus is he(m) grote eer en(De) sond(er)ling
blijscap / wa(n)t se stadelic ih(esu)m noeme(n) / boue(n) al
ih(esu)m eren / en(de) boue(n) alle name(n) der hillighe(n) my(n)ne(n)
en(de) anbede(n) ih(esu)m de(n) soen godes <in HS: godes soen zu soen godes
korr.> / de(n) ghy v(er)smact
en(de) bespottet . wa(n)t die brueders en(de) susters gheern
ih(esu)m noeme(n) en(de) deuotelike louen . en(de) in de(n) name
ih(es)u he(m) ond(er)linghe gruete(n) / op dat se sijns nu(m)-
mer en v(er)gheten . Wee iv die de(n) duuel stade-
liker in de(n) mont hebt dan ih(esu)m . wa(n)t iv ih(es)us
seer v(er)worpe(n) en(de) snode schijnt te wesen . Als hy
dit seechde v(er)blide hy ih(es)us my(n)ners . en(de) straf-
fede sine bespotters als se weerdich weren .
¶ Hy ty(m)merde oec buten der stat op die noertsyde <in HS: syde a.r.R. ergänzt>
mit grote(n) arbeide een no(n)nen cloester diepe(n)veen ghe-noemt <in HS: ghe-
noemt . a.r.R. ergänzt>
in <in HS: in a.l.R. ergänzt> welke(n) hy va(n) meister gheerdes hues somighe
sustere(n) / die hy dede leyen in der hilligher scrift /
nam / en(de) dede se daer cleden mitte(n) habijt der re-
guliers onder die ewighe beslutinghe . Dese
regierde hy mitter hulpe(n) godes mitte(n)ghene(n)
die in der stat woende(n) ses en(de) twintich iaer
lanck hent ten eynde sijns leue(n)es . Des daghes <in HS: daghe; s ü.d.Z: ergänzt>
was hy ghemeynlic in diepe(n)veen . mer des
naches toe deue(n)ter . Jnt beghin des cloesters
toe diepe(n)veen plach hy toe voete te gaen .
daer nae plach hy te ryden . mer doe hy older
en(de) crancker wart / plach hy op ene kare te

<45v>

varen . ¶ Dese heer iohan plach daer toe te arbeide(n) dat die sustere(n) storue(n) in oere(n) synlicheide(n) . daer om was daer ene suster dier va(n) oere(n) vriende(n) ghesant ware(n) twee schoenre schoe dan die ghemeyne schie der sustere(n) / die bat va(n) here(n) iohan oerlof dat sy se mochte draghe(n) an oer(n) voete(n) . mer hy co(n)sentierdet dat sy se mochte draghe(n) an oere(n) hals . ¶ Hy bewaerde he(m) selue(n) seer sorchuoldelike . Want wast dat hy o(m)me biechte te hoere(n) moste gaen totter stede des sieke(n) / soe kierde h< sine(n) rugghe tot oer die op de(n) bedde lach . Mit de(n) sustere(n) spreke(n)de / al wast die mater des huses hy kierde oer de(n) rugghe toe / en(de) alsoe sprac hy mit oer . ¶ Mater berta plach te v(er)tellen die la(n)ghe tijt mater hadde gheweest toe meister gheerds hues / dat se ny heer iohans bri(n)ckerincks aensichte en hadde ghesien / niet dan nae sijnre doot doe sijn licha(m) in der kisten lach . Hy en woldeniet ghedient werde(n) va(n) de(n) sustere(n) in sijnre lester siecte waer af hy starf . mer die bruders va(n) heer florens hues dienden he(m) . ¶ Toe diepe(n)-veen as ierst een deel iaren ene v(er)gaderi(n)ghe va(n) sustere(n) . die begonne(n) wart in de(n) iaer ons here(n) duse(n)t en(de) vierho(n)dert teghe(n) die hoechtijt va(n) pinxtere(n) . mer ten lesten wordener somich ghewijld en(de) no(n)nen ghemaect / en(de) die kerke gheco(n)secriert . ¶ Jn westphale(n) was doe een groet ioncker iohan va(n) beuere(n) ghenoeemt / die by ho(n)dert eyghener lude onder he(m) hadde . die nae maniere(n) der edelinghe ene siluere(n) kere ne an de(n) hals pach te draghe(n) . en(de) sijn hues-

<46r>

vrouwe trude plach diicke v(er)anderinghe der cledere te ghebruke(n) . Dese sin beyde totte(n) here(n) bekiert . wa(n)t iohan ghebrukede naemaels voer die siluere(n) kethene een haren seel naest sinen vleische . en(de) in de(n) selue(n) steden daer h< he(m) ierst gordede mitter siluere(n) kethene / gorde hy he(m) naemaels mit ene(n) haren seel tot pijnlicheit sijns vleisches . En(de) hy qua(m)m toe wy(n)desem . en(de) woende en(de) starf daer . en(de) hy plach <in HS: plach a.r.R. ergänzt> die olde cledere te lappen . mer sijn huesvrouwe wart een oetmodighe suster toe diepenveen . ¶ Die selue voersechde heer iohan plach vuerighe collacie(n) te doen / soewal toe diepenveen als toemeister gheerdes

hues / en(de) soe deuotelic als if hy ghesete(n) hadde
totte(n) voeten onses here(n) ih(es)u . in welke(n) hy toether-
dede die sustere(n) / dat here te beco(m)mere(n) mit gue-
de(n) ghedachte(n) en(de) werke(n) . en(de) dat altoes is an te
sien die wille des ouerste(n) . En(de) in deser ghehoer-
sa(m)heit sette hy grote volcome(n)heit . en(de) seechde
datte <in HS: getilgt r nach te> die alre sekerste wech waer tot (critu)m te
come(n) . ¶ Hy plach oec te v(er)mane(n) / dat een me(n)sche
seer diicke he(m) gode solde offere(n) . en(de) nu(m)mer en
solde mishope(n) om te volbrenge(n) . in alle(n) werken
die andacht tot gode te schicke(n) . oec beghere(n)
ongheachtet te wesen . en(de) lieuer willen ghe-
regiert te werde(n) dan te regiere(n) . oec niet ghe-
toghe(n) te werde(n) toe enichh tijtlic dinck . oec dat
se daghelics solde(n) staen in berouwei(n)ghe des

<46v>

herte(n) . en(de) dat licha(m) solde(n) castyen mit harde(n) wt-
wendighe(n) arbeide(n) . Jn sine(n) daghe(n) weren seer
merkelijke sustere(n) va(n) grote(n) doechde(n) in meister
gheerds hues . ond(er) welke(n) was salome / die
ierste(n) was meistersche va(n) meister gheerds
hues / en(de) naemaels priorissa toe diepenveen .
die alsulke gracie va(n) de(n) here(n) hadde / dat se in der
voergaender nacht der hoechtijt als me(n) co(m)mu-
niciren solde wat v(er)vult mit deuocien en(de) blij-
scappe(n) des herte(n) / dat se niet slapen en konde .
En(de) heer ioh(ann)es regierde die suste-
re(n) in de(n) anxt godes by seuen en(de) twintich iare(n) .
en(de) in guede(n) betruwe(n) wa(n)derde hy totte(n) heren .
in de(n) iaer o(n)s here(n) duse(n)t vierho(n)dert en(de) xix . des
daghes nae o(n)ser vrouwe(n) annu(n)ciacio . Dese sel-
ue heer ioh(ann)es was seer herberchlic en(de) vroelic
totte(n) gasten . mer wa(n)t men veel tijts toebrenge(n)
mitte(n) gasten / soe seechde hy mit sericheit cortes
voer sijnre doot . Jc heb mjin tijt al te quellike(n)
toegebracht mitte(n) gasten ¶ Sine zeden we-
ren nae su(n)te pauwels v(er)maninghe ond(er) ghy-
richeit . Waer om doe ene maghet begheer-
de o(n)tfanghe(n) te werde(n) toe ene(n) suster huse / ende
oer moeder dre ghede / weert dat se in een sus-
ter hues ghenghe / dat se oer niet gheue(n) en
wolde va(n) oere(n) tijtlike(n) guede . als da heer
ioh(ann)es hoerde seechde hy . Nv wille(n) wy die
maghet o(n)tfanghe(n) . ¶ Hy en wolde oec ghe-
ne gheoechnisse hebbe(n) ghedaen va(n) enighe(n)
guede of dinghe(n) mede te brenge(n) . Waer omme

<47r>

gheschiedet toe eenre tijt / dat somighe p(er)sone(n)
voer ene oerre nichten tot he(m) bede deden . En(de)
als hy he(m) niet soe seer va(n) herte(n) als em se te
proeue(n) wat swaer toende . wa(n)t in der herten
voelde hy he(m) tot oer gheneyghet / en(de) dachte se
te o(n)tfanghe(n) . als hy he(m) va(n) buten wat swaer
toende / een va(n) de(n) bystaenres v(er)moede(n)de dat hy
oen bughen mochte of solde tot sijnre bede / se-
ghede hy . Heer se en sal niet mit ledigher hant
come(n) . Welc woert die voerseechde vader soe
swaerlic nam / dat doe voe voertan ghene biddin-
ghe sijn herte beweyke(n) en mocht(n) . als hy noch-
tan te voere(n) by he(m) berade(n) hadde se willen te
ontfanghe(n) . Va(n) heer godert toern va(n) moerze
HEer godert toorn va(n) moerze regierde
heer florens hues na here(n) amilius
in alre lijdsa(m)heit en(de) en(de) scamelheit vier-
tich iaerlang . gode deuoet en(de) angheneem den
brueders des huses en(de) oec de(n) andere(n) mensche(n)
buten huses . Dese was een lectoer in sijnre io-
ghet in der scolen toe deue(n)ter . en(de) gaf he(m) ouer
de(n) rade here(n) florens des ierste(n) paters des huses .
Als die ghestorue(n) was / soe is hy toe dien huse
o(n)tfanghe(n) / en(de) stont ond(er) here(n) amilius regi-
ment . die oen ghenoech plach te oefenen en(de)
te v(er)oetmoedighe(n) / he(m) voer de(n) bruders v(er)wyten-
de / dat hy in der scolen soe die andere(n) gheleert
hadde / dat hy gheheel o(n)wetende ghebleue(n)
waer . Welke v(er)oetmoedighe(n)ghe hy soe guet-

<47v>

like ontfenck / dat woe hy meer berispet wart /
woe hy meerre my(n)ne ontfenck toe here(n) ami-
lius / als hy naemales belyede . beclaghende
dat he(m) heer amilius toe vroe af ghestorue(n)
was / wa(n)t hy noch niet ghenoech gheoefent
en was . Daer nae wt godliker roepinghe
alsmen gheloeuet en(de) wt kiesinghe der brue-
ders is hy v(er)heuen totte(n) <in HS: getilgt r nach te> priesterlike(n) state . va(n)
welker v(er)hoghinghe woe seer hy he(m) bedroef-
de / ope(n)baerde wt sine(n) woerde(n) . wa(n)t mit screye-
like(n) suchtinghe(n) seechde hy naemaels . Jc was
half blind in mine(n) oghe(n) doe ic ordiniert wart .
Och of ic heel blind hadde gheweest / dat se my
ghelate(n) hadde(n) in de(n) oetmoedighe(n) state te
bliue(n) . Hy seechde oec ene(n) vrientlike(n) toe . bey-
der hande . dat ic niet en waer ghecome(n) totte(n)
regime(n)te des huses . Hy seechde oec . Ten sij dat
sick . yema(n)t mit starcker en(de) groter starcheit /
en(de) alremeest mitter gauē des hillighe(n) ghees-

tes he(m) oefene in de(n) doechde(n) en(de) gheesteliken
oefeninghe(n) nae dien dat hy priester ghewor-
de(n) is / hy sal va(n) daghe toe daghe ontbreke(n) / wer
hijt gheuoelt of niet en gheoelt . Mer al
was he(m) swaer die dienst des altaers / soe is he(m)
noch totter borden opghelecht die sorghe des
huses en(de) dat regiment der siele(n) . in welke(n) re-
gime(n)te toende he(m) die here / woe veel hy liden
moste o(m)me sine(n) name(n) . Wa(n)t in der twisti(n)ghe
des stichtes va(n) vtrecht en(de) in der wtdriui(n)ghe

<48r>

der deuoter me(n)sche(n) va(n) deunter / mocht hy als
een hertoech des strides en(de) als een vande(n)drgher
alre goddie(n)Stigher me(n)Sche(n) segghe(n) . Alle dine vloe-
den hebstu op my ingheleyt . Wa(n)t alle die borde(n)
des strides is in he(m) ghekiert . waer om hy voer
alle die andere(n) is va(n) deue(n)ter wtghedreue(n) . Woe
veel onrechtes / dreyghinghe en(de) v(er)witinghe / ach-
tersprake en(de) hate hy leedt / is toe langhe te ver-
telle(n) . Hy bleef nochtan(t) ond(er) alle de(n) pu(n)ten blide /
en(de) vroelic en(de) soe groetmoedich . dat hy naema-
els seechde / dat hy ny voer noch nae soe vreedsom
en(de) vroelic en was / als in dier tijt . Nochtan(t) al
was hy in dien daghe(n) velen me(n)sche(n) in hate .
nochtan(t) de(n) p(re)laten / canonike(n) / de(n) deuote(n) vaders
en(de) sine(n) brueders was hy voer anderee(n) tiden seer
ghemynt . Hy was diep en(de) behaghelic in sine(n)
raden / alremeest in dien dinghe(n) die die co(n)scie(n)cie
roerden . mer by was anders in de(n) wtwendighe(n)
dinghe(n) / wa(n)t hy he(m) daer mede niet veel en beco(m)-
merde . waer om oerre veel stonde(n) seer toe sine(n)
ordele in dien dinghe(n) . Hy my(n)nede seer die boe-
ke en(de) der hillighe(n) hillichdome . waer om by sijn-
re sorchuoldich(ei)t is die armoede der brueders seer
gheriket . Jn de(n) boeke(n) behaghede he(m) die vliticheit
der brueders in te studiere(n) . mer die bruders worde(n)
meer ghetoghe(n) tot deuote(n) en(de) zedelike(n) boeken .
¶ Hy oefende he(m) seer in der m(n)ne(n) der glorioser
ionfere(n) marien . mit wo(n)derliker maniere(n) an-
dachtich der lexen der enghelscher gruete . Des
ghelijcs gaf hy he(m) totter passien ons heren .
deylende die passie in artikele(n) . en(de) daghelics

<48v>

plach hy in sine(n) ghende(n) toe ene(n) yeghelike(n) psal-
me ene(n) sekere(n) artikel toe te voeghe(n) / in wes
ghehoechnisse hy dien psalm ghelesen hadde .
dat he(m) grote andacht en(de) deuocie gaf in de(n) psal-

men / als hy somighe(n) heymelike(n) lyede . Des
ghelijcs totte(n) voersechde(n) . aue marien / toe voe-
ghede hy die voersechde artikele(n) . Hy plach
te v(er)tellen twee saken onser v(er)sumelheit en(de) cley-
ne(n) voertga(n)ghes . als dat wy onse ghetide
v(er)sumelike lesen en(de) betalen . en(de) dat wy ons tot-
ter o(n)tfanghinghe des hillighe(n) sacramentes
myn weerdelike bereide(n) / H my(n)nede alre-
meest twee doechde(n) in de(n) brueders . als vrede en(de)
cuischeit . Va(n) de(n) vrede plach hy te segghen .
Brueders wy hebbe(n) achter ghelate(n) olders / ma-
ghe / vaderla(n)t en(de) voert andere begheerlike din-
ghe deser werlt . en(de) wy hebbe(n) ons v(er)gadert
om god tesame(n) te wonen . Jst dat wy dan be-
gripich en(de) bitende ond(er)linghe sin . soe sulle(n) wy
onsaligher wesen dan andere mensche(n) . Oec
seechde hy . ghy dodet my brueders ist dat ghy
twisti(n)ghe onder iv hebbe(n) . Wa(n)neer hy in der
biecht hoerde yema(n)t suspicioes te wesen / den
berispede hy seer scarpelic . Ghy wtgaet sprac
hy / ghy gaet wt totte(n) andere(n) . anmerket iv sel-
ue(n) . ¶ Die cuischeit my(n)nede hy seer in sine(n) brue-
ders en(de) oec in d(n) vreemde(n) va(n) buten . die oec va(n)
de(n) here(n) bewaert is va(n) alle(n) vrouwe(n) alle die
daghe sijns leue(n)s . en(de) alsme(n) sekerlic gheloeuet
soe starf hy ionfer . Hy plach oec den/ionghen
seer vlitelic in te drucke(n) / dat se v(er)mits stadighe(n)

<49r>

corten ghebede(n) oer herte(n) opheffen solde(n) in god .
en(de) dat alre meest nae der biecht . ¶ Hy was grof
nae sijnre msnier . niet sond(er)ling in der spisen .
en(de) v(er)ghetel in de(n) cledere(n) . Wa(n)t <in HS: gestr. hy> sijn olde hoyke
of ene(n) snoden hoedt / of ghelappede schoe pla-
ghe(n) he(m) die p(re)late(n) of die canonike(n) of andere
der ghelijc mit eenreha(n)de vroelicheit te v(er)wy-
ten . Wen hy a(n)twoerde . Copet my wat beters .
¶ Die begheerte v(er)mits welker die brueders
begheerde(n) va(n) he(m) ghoefent en(de) v(er)oetmodicht
te werde(n) plach hy te mynne(n) . mer h wart ver-
wonne(n) va(n) der goed(er)tiere(n)heit / welke behinde-
rende plach hy se myn te oefene(n) dan se wolde(n)
wtghenome(n) dat hy de(n) ionghere(n)/ene(n) kynne(n)back-
slach gaf nae der biecht . Hier en tussche(n) wast
groet in he(m) dat hy een seer cleyne voelen va(n)
he(m) selue(n) hadde . hy rekende he(m) den alre laghes-
ten al sijnre brueders te wesen er <in HS: er ü.d.Z. ergänzt> wt heelre
herte(n) . Jc wolde seechde hy lieuer sterue(n) in de(n) strate
eens yeghelics brueders in de(n) huse / dan in mi-
ne(n) state . Doe hy sieck gheuandet wart/sat hy

heel droeuich . Jc en weet niet seechde hy wat
va(n) my werde(n) sal . werwert ic wandere(n) sal nae
der doot . Mer die here castiedene in desen le-
ue(n) als ene(n) soen de(n) hy o(n)fangt . Wa(n)t vele iare(n)
lanck is hy mit groter sericheit des steens en(de)
der ghicht / en(de) mit andere(n) onghemack ghecas-
tiet . die hy v(er)duldlike v(er)droech . en(de) en dorste de(n)
here(n) niet bidde(n) om v(er)loesinghe / als wast dat
hy va(n) pine(n) stadelike plach te rope(n) . Mer rope(n)-

<49v>

de anriep hy die hillighe(n) toe sijnre hulpe . of
hy seechde somtijt . Slae here slae / ic hebt wal
v(er)dient . dat gheghetene broet is mine serich(ei)t .
Ny en wart wt sine(n) mont ghehoert die ste(m)-
me der murmerieri(n)ghe in alle sijnre siecten .
Stadelic begheerde hy die ghebede der deuo-
ter sustere(n) voer he(m) te gheschien . op dat hem
v(er)drachlich(ei)t va(n) den here(n) ghegheue(n) worde . By
de(n) eynde sijns leue(n)s v(er)creech hijt mit velen
beden en(de) tranen / dat hy va(n) de(n) regime(n)t absol-
uiert wart . Doe men he(m) dat ambocht der
olijnghe solde doen en(de) die brueders by he(m) v(er)ga-
dert weren / doe dede hy he(m) ene toeherdende v(er)-
maninghe/radende ond(er) andere(n) woerde(n) als
hy diicke plach / dat se de(n) vrede vlitich solden
wesen mit oere(n) ouerste(n) te holde(n) . Hy ruerde
oec oer ghebreke wat scarpelic nae der
maniere(n) onses here(n) ih(es)u (crist)i / die sine disci-
pele(n) oere(n) ongheloue(n) v(er)weet doe hy va(n) hem
scheyde(n) wolde . Hy starf in de(n) iare sijns leue(n)s
va(n) tseuentighe(n) of daer hy . Va(n) den oerspro(n)ge der
reguliere(n) te wyndesem <in HS: reguliere(n) te wyndesem am Ende d.nä.Z.>
ALs meister gheerd
groet nv ghestorue(n) was en(de) in de(n)
vrede godes rustede . die deuote heer
florens die ierste rectoer en(de) insetter deer v(er)ga-
deringhe der clercken toe deue(n)ter / een patro-
en doe der tijt alre deuoter mensche(n) alle deses
landes / mit alle de(n) priestere(n) en(de) clercke(n) sijns
huses / en(de) mit andere(n) wisen en(de) deuote(n) mans
v(er)mits meister gheerd voertides totte(n) weghe

<50r>

der waerheit ghebracht / als here(n) iohan ten
gronde / here(n) iohsan bri(n)ckerinck / here(n) henric
clinghebijl va(n) huxarien / henric wilsem van
ca(m)pen / bertoldus ten houe va(n) zwolle / heren
lubberst ten bussche / en(de) here(n) gheerd va(n) zut-

phen en(de) der andere(n) / began hy seer stadelic ouer
te tractire(n) / waer wa(n)neer en(de) in wat materie(n)
se den lesten willen meister gheerdes om een re-
gulier cloester te stichten mochte(n) bequaeme-
like te werck brenghe(n) Als se dan hier op ry-
pen en(de) langhe(n) niet ghekadt hadde(n) en(de) die
dinghe an allen zyden vlitelic en(de) veel ouer-
lecht hadde(n) en(de) gheweghe(n) . soe wardet wt
rade / consent en(de) wille oerre al gheuestet en(de)
gheslote(n) / om dusdane(n) cloester teha(n)tes te ty(m)-
mere(n) oerre alte vlijt toe te doen / totter glorie(n)
en(de) ere godes / en(de) tot salicheit der siele(n) . dat nae
der ierster andacht meister gheerdes / allen
gheestelike(n) en(de) deuoten mensche(n) solde wesen
ene formegheestelics leue(n)s en(de) een disciplijn
der gheesteliker bewaringhe . tot welke(n) al-
le reformierde cloestere(n) / alle deuote mensche(n)
va(n) beyde(n) ku(n)nen / in oere(n) tijtlike en(de) gheeste-
like(n) noden ene(n) sekere(n) toegang mochte(n) heb-
ben / en(de) ene begheerlike hulpe oers rades
hulpe en(de) beschermi(n)ghe . Als dan dese teghe(n)-
woerdighe sse des ierste(n) soedanighe(n) clo-
esters cortes te ty(m)meren ansach die ghe-
meente der nyer deuoter mensche(n) . hier o(m)me
were(n) se alle vlytich / dat soe salighe(n) dinck
haestelic toe werke queme / leue(n)de een

<50v>

bequame hulpe te doen . ¶ Hier om in den
iaer ons here(n) dusent driehondert lxxxvi . in de(n)
andere(n) iaer naer meister gheerdes dode / heer
iohan bri(n)ckerinck doe noch slicht clerck en(de)
en(de) andere sekere vaders omghinghe(n) die eer-
de en(de) ouerwa(n)derde(n) se / ene bequame stede om
dudanighe(n) cloester te ty(m)meren sueckende .
En(de) als se vele landes herwert en(de) derwert
omghegaen hadde(n) / ten lesten vonde(n) se in
der veluen by hatterm in ghelrelant ene
stede daer toe bequaem ghenoech / voghel-
sanck ghenoeemt . en(de) v(er)creghe(n) daer toe dat
conset hertoch willems va(n) ghelre . Mer
wa(n)t nae de(n) rechte niema(n) en mach kerke
of cloester oprichte(n) en(de) t(m)mere(n) va(n) nyes son-
der oerlof des bisscops . hier o(m)me heer flore(n)s
een vader alre deuoter me(n)sche(n) in sijnre ey-
ghenrep(er)sonen / heer iohn ten gronde die
ierste rectoer der sustere(n) toe deunter / heer
henric clinghebile va(n) huxarien / henricus
va(n) wilsem / bertoldus ten haue / albertus
en(de) nicolaus dreyer brueders / toghe(n) totten

eerweerdighe(n) vader in(crist)o heren florens
bisscop toe vtrecht / oetmoedelic biddende .
woe dat hy sijn consent/op een nye cloester
in sine(n) stichte te ty(m)mere(n) he(m) gheweerdighe(n)
wolde te gheue(n) . Welke als een wijs ende
voersichtich man / mitte(n) rade sijns landes en(de)
sijnre stadigher raders / dese sake mit alre vli-
te ouertractire(n)de . die oefeninghe godes en(de) sa-
licheit der siele(n) niet lutel v(er)hoghe(n)de hier in

<51r>

anmerke(n)de . soe gaf hy de(n) bidders een goddiens-
tich consent / in sulke(n) voerwerde(n) weert dat se
binne(n) den palen en(e) eynde(n) sijns stichtes en(de) dat
in zallant / en(de) niet in anderre werliker here(n)
lande dat ty(m)merden . loue(n)de he(m) dat se in allen
pu(n)ten te v(er)hoghe(n) . en(de) die priuilegien der oerden
en(de) de(n) cloester vorderlic gheern te gheue(n) . Als
dat die here(n) en(de) voersechde brueders hoerden /
recht oftet he(m) va(n) gode inghegheestet waer / o(n)t-
fenghe(n) se seer dancaerlic sine(n) raet . hebbe(n)de
mit he(m) ene(n) seer riken ionghe(n) va(n) zwolle ghebo-
re(n) bertolde(n) ten haue voerghenoemt / v(er)mits
meister gheed groet bekiert . die va(n) rechter
erfnisse sijnre olders hadde een leen guet toe
windesem en(de) veel ackere(n) mit sine(n) toebehoer /
va(n) weerde boue(n) drie dusent gulden . Hier nae ouer- <in HS: ouer- a.r.R.
ergänzt>

gaf dese selue bertoldus ten haue dat voer-
seechde guet mit alle(n) ackere(n) en(de) toebehoer
en(de) alle sine(n) guede / vry en(de) willichlike en(de) puer-
like om godes wille en(de) om salicheit sijnre siele(n)
en(de) sijnre olders / de(n) voerseechde(n) vaders / om een
nye cloester der reguliers canonike(n) daer op te
ty(m)meren . alsoe dat noch hy noch sine erfghen-
name(n) yetswat rechtes toe enigher tijt daer
an beholde(n) solde(n) . En(de) als hy al dit guet mit
al sine(n) teobehoer en(de) rechte(n) voer de(n) leenheer
ghehelike hadde ouerghegheue(n) . soe ontfenck
henricus wilsem die daer teghe(n)woerdich was
va(n) den selue(n) leenheer in de(n) name des cloesters
daer toecome(n)de / he(m) manscap doende als dat
ghewoenlic is . Deses selue he(n)ricus va(n) wilsem
wa(n)neer een schepen toe ca(m)pen / een seer vu-

<51v>

rich v(er)hogher en(de) v(er)uolgher deser saken / hadde
vijftien morghe(n) landes in der buerscap va(n) zu-
[p]then / mit sine(n) brued(er) heer iacob canonic toe

su(n)te iohan binne(n) vtrecht . die in gheliker
manier en(de) forme ouer al als bertoldus ten
haue nv hadde ghedaen / den cloester toe win-
desem vry ouergaf . Als dese pu(n)ten hoechlike
gheschiet weren en(e) v(er)mits instrume(n)ten ghe-
uestighet / soe is va(n) rade oerre al ghesloten en(de)
gheuestet datmen in der buerscap va(n) winde-
sem des kerspel va(n) zwolle in de(n) stichte van
vtrecht op di ernisse bertoldus ten haue
dat ierste regulier cloester in desen lande sol-
de beghinne(n) en(de) nae rechter obserua(n)cien te
stichten en(de) te reformieren / nae de(n) lesten willen
meister gheerdes / toe eenre toevlocht en(de) tro-
este alre deuoter mensche(n) deser p(ro)uincien .
¶ Hier om in de(m) iaer ons here(n) duse(n)t drieho(n)dert
en(de) lxxvi die eerwwerdighe en(de) deuote pater
heer florens / rectoer der clercke(n) v(er)gaderinghe
toe deue(n)ter / mitte(n) andere(n) ierste(n) vaders meister
gheerdes groet discipele(n) / als se nv ene guede
bequa(m)e stede hadde(n) om een regulier cloest(er)
te stichen . en(de) oec hadde(n) volcome(n) consent mit
brieue(n) des bisscops va(n) vtrecht / soe begonne(n) se
vlitelike te ondersoeke(n) / waer en(de) wie die p(er)so-
ne(n) weren toe soe grote(n) en(de) salighe(n) werck go-
des / nutte en(de) bequaem / in der ty(m)meringhe
voer nutticheit alsulke(n) cloesters bequaem-
like te ty(m)meren totter glorien godes en(de) sa-
licheit der siele(n) / manlike an te gaen / crachte-

<52r>

like te v(er)uolghen en(de) eyndelic te volbrenghen . Als
dan ene grote ond(er)soekinghe gheschiede / en(de)
va(n) menigherha(n)de p(er)sone(n) menichsijns voelde(n) /
ten lesten wt consent oerre alre / o(m)me alle voer-
seechde pu(n)ten behoerlike te volbrenghen / soe
sin v(er)koren en(de) ghepu(n)tet vuerighe mans en(de)
doechsamen en(de) v(er)luchtet mitte(n) gheeste der wijs-
heit en(de) v(er)standes doerschene(n) . va(n) ansien en(de)
cledinghe simpel en(de) deuoet . mer va(n) werke
en(de) waerheit crachtich en(de) nutte . als heer
he(n)ricus clinghebijl priester va(n) huxarien /
wernerus kincamp va(n) lochem / he(n)ricus wil-
sem va(n) ca(m)pen . ioha(n)nes va(n) kempen . henri-
cus wilde va(n) des hertoghe(n) busch / en(de) bertol-
dus ten haue va(n) zwolle . Va(n) desen ses iers-
ten toe windesem ghesent / soe is heer henri-
cus va(n) huxarien die ierste pater en(de) rectoer
deser stede bynae een iaer voer der annemin-
ghe des habijts gheset . en(de) he(n)ricus wilsem
va(n) ca(m)pen een vroet en(de) een walspreke(n)de man /

in tijtlike(n) dinghe(n) wal ond(er)uonde(n) is gheor-
diniert in ene(n) p(ro)curatoer . Hier o(m)me dese
knechte godes v(er)coren wt he(m) alle(n) die dese
duetsche werlt niet en begreep / wtter god-
liker gracie(n) schicke(n)de wtuercore(n) / in den
anxte godes en(de) in stre(n)ghicheit der gheeste-
liker discipline(n) seer wal ond(er)wesn . va(n) eer-
baerheit der zeden / gheproefheit des leue(n)s
en(de) hillicheit der wanderi(n)ghe louelic en(de) claer
sande(n) sy se mit andere(n) brueders en(de) p(er)sonen

<52v>

va(n) guede(n) willen en(de) hillighe(n) opsette toe win-
desem . op dat se dat hillighe en(de) langhe be-
gheerde werck mitter hulpe godes en(de) gue-
der mensche(n) in de(n) name godes solde(n) beghy(n)-
ne(n) . Hier om die eerber en(de) deuote man go-
des he(n)ricus wilsem / een va(n) den rikesten en(de)
va(n) den besten der stat va(n) ca(m)pen / en(de) een va(n)
de(n) ses iersten toe windesem gheclede(n) in
der ierster fundiri(n)ghe / v(er)moedende he(m) ghe-
uonde(n) te hebbe(n) ene costele margarite /
soe gheng hy hen nae de(n) raet ons here(n)
en(de) v(er)cofte al dat hy hadde en(de) cofte se . en(de)
leechde dat ghelt va(n) de(n) v(er)coften guede voer
here(n) florens voete . Hier om v(er)warf hy
va(n) den here(n) des landes / dat alle sine acke-
re(n) en(de) erfnisse wart . Hier om verwarf hy
va(n) den here(n) de landes / dat alle sine acke-
re(n) en(de) erfnisse wart de(n) cloester toe winde-
sem gheuestighet . Hier om een waer nae-
uolgher des soens godes gheworde(n) ach-
terliet hy alle dinghe / en(de) is arm va(n) guede /
rijck in gode en(de) in de co(n)scie(n)cien / de(n) naecten
(cristu)m / naect naegheuolghet . En(de) dit was
in der eerden sine ware glorie . niet in der
werlt te hebbe(n) als sijn eyghen . mer dat
ouerste guet als god bouen al hier en(de) in
der ewicheit ewelike te besitte(n) . Wt desen
exempel oerre veel va(n) sine(n) gheslechte / seer
ouervloyende in tijtlike(n) dinghe(n) / arbeyde-
de(n) dar rike godes niet alleen mitte(n) guede(n)
wille te v(er)crighe(n) mer oec veel gheldes

<53r>

dat se de(n) cloester toe windesem ouerghe(n) .
Sijn vleischelike brued(er) meister iacob van
ca(m)pen / canonic toe su(n)te iohan binne(n) vtrecht /
redelike rijck en(de) in onbeuerlike(n) guede noch va(n)

he(m) onuerscheide(n) / toe eenre tijt gaf hy ten iers-
ten voer sijnre doot besette hy de(n) cloester toe
windesem al dijn guet . ¶ Aleydes dreyers een
seer deuote vrouwe / die ierste beghinster / ma-
ter en(de) regierster der deuoter sustere(n) toe zwol-
le / ghehiete(n) der kinder hues / gaf mit oeren
soens aelbert en(de) nicolaeus ene grote su(m)me
gheldes mit velen ackere(n) landes de(n) cloester
toe windesem int beghin des cloesters . En(de)
dese matroensche mit andere(n) des ghelijcs de-
uoten ionfere(n) diende(n) toe windesem int beghin
des cloesters / in der coken / ins brouhues / bac-
hues / en(de) waschues / mer alleen bysyden etende /
hent se bequaemlike lekerbrueders ghenoech
hadde(n) . Hier om soe groet guet anqua(m) de(n) clo-
ester va(n) he(n)ricius wilsems weghe(n) en(de) sijnre vri-
ende / dat hy een heel cloester wtte(n) gronde va(n)
nyes mochte ty(m)meren . ¶ Alsoe grote my(n)ne
en(de) vuerichiet der ierster deuocien was onder
die vaders priesters en(de) clercke(n) here(n) florens
hues en(de) de(n) ierste(n) vaders toe windesem . dat se
niet alleen een herte en(de) een siele en hadden
in de(n) here(n) . mer oec oer tijtlike guede weren
he(m) ghemeyne en(de) o(n)uerscheide(n) . Waer om soe

<53v>

wat se creghe(n) va(n) ernnisse of arbeit oerre brue-
ders of va(n) alemissen der goddienstigher men-
sche(n) / dat deylden se gheern mede de(n) brueders
toe windesem mit blijscappe(n) . Wa(n)t va(n) de(n) guede
ioha(n)nes kessels oers cockes / die in der <in HS: der a.r.R. ergänzt> werlt seer
rijck was / sin die vaders en(de) brueders toe win-
desem niet luttel ghetooestet . Wa(n)t sijn priester-
lic orname(n)t redelike costel toe windesem ghe-
gheue(n) / v(er)coften se om simpelheit en(de) oetmoe-
dicheit wille der ierster insettinghe en(de) coften
mit dien ghelde slichter orname(n)ten ¶ Dese wa-
re my(n)ne der ierster vuericheit en bewaerde niet-
alleen dat voersechde hues der clercke(n) totten
brueders toe windesem . mer oec totte(n) vaders
brueders en(de) sustere(n) der cloestere(n) en(de) v(er)gaderin-
ghe(n) der nyer reformacien ongebroke(n) alle
tijt des goddienstighe(n) vaders here(n) florens
en(de) sijnre medeghelijc . ¶ Va(n) ioha(n)nes kessels
voersechde(n) guede gheue(n) se oec de(n) cloester
ter fo(n)teyne(n) onser lieuer vrouwe(n) marien by
aernhen in sine(n) ierste(n) beghin boue(n) dusent
gulden . en(de) v(er)woruen die stede va(n) de(n) here(n) des
landes hertoch willem va(n) ghelre en(de) worue(n)
se vry te v(er)crighe(n) . en(de) oefenden en(de) regierden

dat hues vele iaren / hent se wt here(n) flore(n)s
rade v(er)mits de(n) vaders va(n) windesem anna-
me(n) die oerden der regulier canonoike(n) . die va(n)
dier tijt voertan langhe tijt bleue(n) vaders
en(de) regierers en(de) oer prioers in der oerde(n) / hent
se he(m) va(n) oere(n) eyghene(n) brueders mochte(n) to <in HS: getilgt t nach tot>

<54r>

voer sien . ¶ Des ghelijcs ouer al dat hues der
v(er)gaderinghe va(n) deue(n)ter dede toerhoern en(de) toe
amstelredam en(de) in velen andere(n) stede(n) / die
onghebrokene my(n)ne en(de) seer truwe bystan-
dicheit he(m) alle(n) beware(n)de . waer om niet son-
der sake soe grote grote vrucht der siele(n) ouer al dit
lant opstont en(de) groyede . ¶ Hier om die bisscop
va(n) vtrecht / die guede die he(m) ghegheue(n) weren /
die resignacie hier af gheern o(n)tfanghende / mit
alle(n) ackere(n) en(de) ernissen bartoldus ten haue
en(de) he(n)ricus wilsem hier voer bescreue(n) / maecte
hy en(de) ordinierde se gheestelike guede te wesen .
en(de) voert an gheens werltlike(n) gherichte ond(er)-
worpe(n) te wesen . en(de) die guede voer he(m) en(de) oere(n)
naecomelinghe(n) / en(de) dienste v(er)mits welken
die werltlike guede pleghe(n) beswaert te we-
sen / maecte hy ewelike vry en(de) ontlaset . Als
dit behoerlike gheschiet was en(de) mit beues-
tinghe sijns zeghels gheuestet was / soe gaf
hy gued(er)tierlic sijn volbert en(de) volcomene auc-
toriteet / dat die stede solde v(er)mits sine(n) wijel-
bisscop <in HS: gestr. solde> gheco(n)seciert werde(n) / en(de) in derre-
gulier canonike(n) oerde solde opghericht werde(n) .
en(de) dat die priesters en(de) clercke(n) en(de) andere be-
quame p(er)sone(n) daer totte(n) habijt en(de) totter p(ro)fes-
sien mochte(n) gheuestet werde(n) en(de) p(ro)fessie doen /
soe veel alset va(n) oerre renten en(de) andere(n) ver-
val in toecomend(er) tijt mochte(n) gheuoedt wer-
den . ¶ Die voersechde bisscop seechde oec daer
we / dat he(m) oec guet dunkede . als dat me(n) dat tijt-

<54v>

[li]jke guet dat dat voersechde cloester in toeco-
mend(er) tijt crighe(n) solde / niet alleen in eens
here(n) lande / mer in twier of drie here(n) lande
weruen solde . op dat se va(n) orloghe en(de) twis-
tinghe die opstaen mochte(n) / va(n) de(n) hillighe(n)
leuen / mit ko(m)mer beswaert wt ghebreck
der tijtliker dinghe niet <in HS: niet a.I.R. ergänzt> ghedwonghe(n) worde(n) te
scheyde(n) va(n) drier stede . Als se dan toe oere(n) wille
va(n) den guede(n) bisscop gueden raet ontfanghe(n)

hadde(n) / en(de) de(n) oerlof die kerke te wijen en(de) die
brueders te cleden v(er)creghe(n) hadde(n) / soe haestede(n)
die vaders mit blijscappe(n) en(de) mit groter da(n)cber-
heit tot oerre woninghe . ¶ Als die wijnghe
der kerke(n) en(de) die cledinghe cortes anstont /
soe ist gherade(n) va(n) de(n) vaders / datme(n) die ghene
die ierst toe windesem ghecleet solde(n) werde(n)
toe eymsteyn solde senden / om oerre manier
mitte(n) oghe(n) an te schouwe(n) . Wa(n)t al waren
se va(n) den deuoten pater heer florens in den
guede(n) gheestelike(n) leue(n) en(de) hilligher wa(n)derin-
ghe volcomelic ond(er)wesen . se en hadde(n) noch-
ta(n)t niet eer bekent die manier en(de) insettin-
ghe der oerde(n) en(de) der regule bewari(n)ghe . die
niet dan mit eyghenre ond(er)uindinghe en(de) sta-
digher oefeninghe en moghe(n) volcomelic be-
grepe(n) werde(n) . Hier om die ierste ses voerghe-
noemde brueders angrepe(n) haestelic de(n) wech /
en(de) als se queme(n) totte(n) cloester eymstein / wor-
de(n) se va(n) de(n) prouest heer symon en(de) va(n) al de(n) brue-
ders mit wtgherecten hande(n) deuotelic ont-
fanghe(n) . en(de) sin mit heelre mynne(n) alle die tijt

<55r>

dat se myt he(m) weren ghetractiert . Als se nae
onderlingher mynlike tesame(n) spreki(n)ghe / he(m)
die sente(n)cie der vaders die se ghesant hadde(n) . en(de)
goddie(n)stighe begheerte oerre andacht ver-
tellet hadde(n) soe en sin se niet luttel in de(n) here(n)
v(er)blidet . en(de) lieten die voersechde fratres tot
alle(n) dinghe(n) des co(n)uentes mede gaen / toe
choer / toe capittel / toereuenter en(de) andere(n)
dinghe(n) . he(m) alle oer manier en(de) insettinghe
der oerden / alst he(m) noch nye in der reformacie(n)
daer af kundich was / en(de) als se va(n) de(n) vaders
toe grone(n)dal daer se oersprong afghenome(n)
hadde(n) gheleert hadde(n) / gheern opelike be-
wisende . Hier om die fratres va(n) windesem va(n)
der my(n)nen godes ontsteke(n) konde(n) va(n) de(n) cley-
ne(n) grote dinghe wttreкке(n) en(de) en ontoghen
niet va(n) der obserua(n)cien / hebbe(n) se vele nut-
ter pu(n)ten daer toe ghedaen . Als se dan daer
een wijltijts in desen dinghe(n) daer toe ghe-
bracht hadde(n) / en(de) se die obserua(n)cie der regule(n)
in zeden / sanghe en(de) andere(n) maniere(n) vliteli-
ke anghesien hadde(n) / soe sin se mit groter
gracien des prouest en(de) der brueders in vre-
den ghelate(n) / en(de) sin totte(n) oere(n) windesem
op oere(n) ghesetten termijn mit ghelucki-
gher reysen wacker en(de) ghesont weder ghe-

come(n) . Welke sin va(n) here(n) florens en(de) va(n) de(n)
andere(n) toe windesem mit vroude(n) ontfan-
ghe(n) . en(de) se v(er)telden he(m) mit oe groter my(n)ne(n)

<55v>

se va(n) de(n) prouest en(de) sine(n) brueders ghetracti-
ert weren en(de) ond(er)wiset . Als se dit hoerde(n) / soe
louede(n) se alle gode int ghemeyn / die soedane
my(n)ne in oere(n) tiden de(n) mensche(n) in ghegheestet
hadde . en(de) hadde gheluckich ghemaect oere(n)
wech god onser salichmaki(n)ghe . ¶ Hier om
in de(n) iaer ons here(n) duse(n)t drieho(n)dert en(de) lxxxvij
des daghes nae su(n)te gallen des co(n)fessoers op
die seste kale(n)de va(n) noue(m)ber die eerweerdighe
vader heer hubertus bisscop va(n) yppuse(m)-
sen / een suffraganeus des eerweerdighe(n) here(n)
florens va(n) weuelichaue(n) bisscop toe vtrecht
in sine(n) bisscoplike(n) ghewade bequaemlike v(er)ci-
ert / heeft die kerke(n) en(de) doe dat ouerste altaer
toe windesem gheco(n)seciert in die ere der glo-
rioser altoes ionfer godes moed(er) marien en(de)
su(n)te augustin(us) . settende die alre hillichste ion-
fer maria te wesen die ouerste patroensche
des cloesters en(de) der kerke(n) toe windesem . ghe-
lijc als su(n)te augustin(us) is een waerachtich
patroen en(de) insetter oerre oerden . Als dan die
co(n)secringhe der kerke(n) / der altare(n) / des om-
ganghes en(de) al der andere(n) nv ghedaen was /
soe bereide he(m) die selue wijebisscop totter ho-
echtideliker missen . En(de) als hy mit priester
like(n) ghewade ghecleet was / en(de) totte(n) ouers-
ten altaer mitte(n) dienres voertgheng / heer
florens en(de) die andere deuote vaders doe te-
ghe(n)woerich / p(re)sentierden mit behoerliker
reueren(cien die ses wtghecore(n) en(de) voersechde
fratres die men doe ierste(n) cleden solde / dien

<56r>

selue(n) wijebisscop voer de(n) ouerste(n) altaer ver-
beydende . en(de) by ene(n) yeghelike(n) bequaemlike
nye cledere der religien nae wtwisinghe der
oerden ghelecht . En(de) als se voert gheleyt we-
ren en(de) voer de(n) graet des sa(n)ctuarijs neder-
gheset / soe heeft die voersechde bisscop here(n)
henric va(n) huxarien alre ierst dat werlike
habijt wtghetoghe(n) / en(de) clededen teha(n)tes wed(er)
mitte(n) habijt der regulier canonike(n) segghe(n)de .
dat hy wtdoen solde(n) de(n) olden me(n)sche(n) mit sinen
werke(n) / en(de) solde weder andoen de(n) nyen me(n)sche(n)

die nae gode ghescape(n) is in gherechticheit en(de)
 hilleheit de waerheit . En(de) hy las alteha(n)tes mit
 luder ste(m)men voer de(n) ouerste(n) altaer / dien selue(n)
 bisscop en(de) den andere(n) daer bystaende / en(de) dede
 sine <in HS: gestr. hoechlike> p(ro)fessie in deser maniere(n) . Jn fra-
 ter he(n)ricus clinghebijl va(n) huxarien priester /
 loue mitter hulpe godes ewighe o(n)tholdinghe /
 armoede sond(er) eyghe(n)scap / en(de) ghehoersa(m)theit
 mine(n) ouerste(n) nae rechte gheset te werde(n) en(de)
 sine(n) nauolghers / nae su(n)te augustin(us) reghel
 en(de) nae insettinghe(n) deser stede v(er)mits den ca-
 pittel gheordiniert te werde(n) Als hy sijn pro-
 fessie ghedaen hadde / soe beual die selue wijel-
 bisscop wt auctoriteet here(n) florens bisscop toe
 vtrecht / dien selue(n) frater he(n)ricus doe p(ro)fessijt
 dat regime(n)t / en(de) die sorghe der siele(n) / en(de) dat am-
 bocht des rectoers va(n) den voersechde(n) cloester /
 soe langhe hent die fratres des co(n)uentes he(m)
 voersien mochte(n) va(n) ene(n) p(re)late bequaemlike
 nae de(n) rechte te kiezen . En(de) als hy dit ghebot
 o(n)tfanghe(n) hadde / alteha(n)t stont hy op / en(de) mit

<56v>

medehulpe der dienres help hy de(n) bisscop
 de(n) andere(n) vijf ierste(n) dat olde habijt wttrecke(n)
 en(de) mitte(n) habijt der hilligher religien weder
 cleden nae ordina(n)cien . daer nae deden se alle
 p(ro)fessie voer den altaer mit claerre ste(m)men
 nae der voersechd(er) manier . ¶ Jn de(n) iaer o(n)s
 here(n) duse(n)t drieho(n)dert en(de) lxxxviiij . nae der
 hoechtijt su(n)te gallen des co(n)fessoers / sin die
 fratres va(n) des bisscops auctoriteet tesame(n)
 v(er)gadert . en(de) wt rade here(n) florens en(de) der ande-
 re vaders / koren se eenmoedelic en(de) eendrach-
 telic toe windesem in ene(n) prior frater wer-
 neru(m) kinckcamp priester va(n) lochem ghebo-
 ren / een va(n) he(m) / ene(n) guede(n) en(de) ondeerscheyde(n)
 man . va(n) leue(n) wijsheit en(de) oltheit soe veel
 als die me(n)schelike ghebreclicheit toelaet
 bequaem ghenoech . Welke(n) al wederstont
 hijt ghenoech / wa(n)t hy scrupeloes was / noch-
 tant wt rade here(n) florens ten lesten co(n)sent
 gheue(n)de / senden se totte(n) bisscop va(n) vtrecht
 om sine co(n)firmacie . Hier om heer florens
 bisscop va(n) vtrecht dat recht der kiesinghe
 v(er)horende / en(de) anmerke(n)de dat hy rechtelic ghe-
 coren was / en(de) nae rechte niema(n)t en was
 die he(m) daer teghe(n) sette of wed(er)sprac / soe co(n)-
 firmierde hy de(n) voersechde(n) pater werne-
 ru(m) in ene(n) prior des cloesters . et beual hem dat

voersechde cloester en(de) alle die lekebrueders en(de) die inwoenres des selue(n) cloesters in sijnre siele(n) te regiere(n) / mer ierste(n) behoerlike ghehoersa(m)heit mitter hant alst ghewoenlic is belouet . Als hy dusdane co(n)firmanciemit

<57r>

brieue(n) ontfanghe(n) hadde / en(de) mit vroude(n) wederghecome(n) was / soe wart hy teha(n)tes va(n) den vaders in sine(n) stoel gheset . en(de) ontfenck die lofnisse der ghehoersa(m)heit va(n) ene(n) yeghelike(n) int capittel hues . Als dat gheschiet was / soe koren die prior en(de) dat co(n)uent fratre(m) henricu(m) wilde ene(n) gheproefden man / va(n) der ierster vuericheit doe berne(n)de / in de(n) iersten supprior toe windesem . En(de) alsoe toebrachte(n) se den helen dach in vroude(n) / om die openbaer v(er)hoghinghe des cloesters . ¶ Als dan die eerweerdighe pater wernerus prior <in HS: pror; i ü.d.Z. ergänzt> gheworde(n) was toe windesem / soe regierde hy dat cloester he(m) beuolde(n) truwelike in allen vrede en(de) discipline(n) . en(de) bewaerde seer vlitelike dat ierste fundame(n)t alre gheestelich(ei)t / als o(n)tholdinghe / oetmoedich(ei)t en(de) simpele ghehoersa(m)heit / die cortes daer begonne(n) weren . Wa(n)t alle disciplijn der hilligher wa(n)deringhe en(de) steruinghe dese leue(n)s die hy toe here(n) florens hues en(de) sijnre bruedere(n) ghesien hadde en(de) gheoefent / arbeide hy biet te v(er)mynren / mer meer te v(er)meerren en(de) daer in voert te gaen . Die wtwe(n)dighe en(de) oec inwe(n)dighe oefeninghe / die v(er)oetmoedighinghe / die brued(er)like berispinghe / die inwe(n)dighe deuocie en(de) corte ghebede als hy die in here(n) florens hues gheleert hadde . wa(n)t de fratres ene(n) hoghere(n) graet in der kerke(n) op gheclo(m)men weren / soe weren se sorchuol- <in HS: sochuol; r ü.d.Z. ergänzt> dich starcker oefeninghe der deochde(n) van

<57v>

binne(n) en(de) va(n) buten mitter hulpe(n) godes stadelike toe te doen . ¶ Hy plach alle gheestelike p(er)sone(n) en(de) alle vaders en(de) brueders alre gheesteliker v(er)gaderinghe / in waerre my(n)nen guerdertierlike te o(n)tfanghe(n) . en(de) he(m) als sine(n) eyghe- ne(n) brueders nae macht des cloesters milde- like te voersien . en(de) plach de(n) brueders dat stadelike te beuelen / dat se nu(m)mer v(er)gheten en solde(n) dat se va(n) dien wtghegaen weren / en(de) sond(er) he(m) niet en weren . die oec die ierste

fundame(n)ten des cloesters toe windesem ghe-
lecht hadde(n) . en(de) daer om solde(n) se een herte en(de)
ene siele in gode ewelike mit he(m) holde(n) . ¶ Jn
de(n) ierste(n) iaer der cledinghe der brueders toe
windesem / sin twee deuote clercke(n) / ioha(n)nes
vos va(n) huesden en(de) he(n)ricus baluere(n) va(n) by de-
uenter ghebore(n) meister gheerdes groet disci-
pele(n) / va(n) de(n) eerweerdighe(n) heer florens toe win-
desem ghesnt / mit groter begheerte(n) toe dier
oerden v(er)langhe(n)de . Welker guede wa(n)derin-
ghe en(de) zeden den brueders seer wal behaghe(n)-
de / sin se niet langhe daer nae totter oerden
toe ghelate(n) . En(de) die eerweerdighe vad(er) he(n)ri-
cus va(n) huxarien die ierste rectoer toe winde-
sem annam se totte(n) habijt der nouicien . en(de) op
su(n)te marien magdalene(n) dach doen naest come(n)de
cledede hy se by willen des co(n)uents . welke daer
nae pater wernerus die ierste prior ontfenck
totter p(ro)fessien . Welke(n) hy gheboet / op dat als
se int begin / alsoe weren se nv daer om toe

<58r>

windesem o(n)tfa(n)ghe(n) / dat se der ghebode meister
gheerds groet en(de) der andere voergaend(er) vaders
va(n) der ghemeynre my(n)ne mit alle deuoten
mensche(n) ewelic te beware(n) / en(de) oere ond(er)linghe
trouwe bystant nu(m)mer en solde(n) v(er)gheten
weert dat se der salicheit oerre siele(n) begheerde(n)
te voersien . welc se hent ten eynde oers leue(n)s
seer truwelic bewaerde . ¶ Als dan die mynli-
ke vad(er) wernerus gode en(de) de(n) me(n)sche(n) anghe-
naem / een guet oetmoedich / wijs / vuerich
en(de) deuoet man en(de) seer scrupeloes dat cloester
toe windesem in waerre oetmoedich(ei)t / eerbaer-
heit der zeden / in simpelheit der cledere / ende
in allen huesrade en(de) ty(m)mer sond(er) curioesheit
wat meer dan drie iaer louelike en(de) strenghe-
like regiert hadde / wt sekere(n) sake(n) die oen
daer toe beweghede(n) / alre meest om sine scru-
pelosicheit willen / soe bat hy mit grote(n) eernste
here(n) florens de(n) rectoer der clercke(n) toe deue(n)ter
en(de) die fratres sijns huses / dat se he(m) v(er)draghe(n)
en(de) absoluere(n) wolde(n) va(n) der borden des priorscap .
alre meest wa(n)t hy voer sine(n) oghe(n) sach enen
frater / wes lof va(n) meister gheerd groet vol
va(n) de(n) gheeste der p(ro)pheticien / is mit soe grote(n)
prise ghelouet . wes leue(n) en(de) wa(n)deringhe /
vroetheit en(de) gropetmoedich(ei)t / al weren die
pu(n)ten mit dieper oetmoedich(ei)t en(de) schamelh(ei)t
bedecket ouer al antwoerde(n) . Hier om heer

florens en(de) dat co(n)uent toe windesem co(n)sentierde(n) ten lesten in sijre resignacien . Hier o(m)me

<58v>

als se alle daer mede wesen solde(n) / int capitel hues v(er)gadert weren . soe ouergaf hy willichlike en(de) mit guede(n) beradene(n) wille dat ambocht der priorscap in die hande sijns co(n)uentes . In dier tijt en(de) langhe tijt daer nae en plaghe(n) heer florens en(de) die andere priesters sijns huses va(n) ghene(n) ghemeyne(n) of sonderlinghe(n) saken der fraters toe windesem wtghesloten te werde(n) . mer tot alle oere(n) raden ende des cloesters sake(n) sin se als in oere(n) eyghene(n) husen <in HS: gestr. sin se> gheern o(n)tfanghe(n) . En(de) wt oerre alre ghemeyne(n) rade is een seker dach gheset in welke(n) men ene(n) nyen prior kieser solde . ¶ Hier om in de(n) iaer ons here(n) duse(n)t driehondert en(de) xci . teghe(n) die hoechtijt su(n)te andrees des apostels v(er)gaderden die fratres toe windesem nae der missen int capitel hues . ende koren eendrachtelic in ene(n) prior des cloesters toe windesem fratre(m) iohanne(m) de huesden satich va(n) zeden / seer schamel / va(n) leue(n) / oltheit ende konste bequaem . Als dat ghehoert wart / soe isser ghemaect grote vroude in den herte(n) alre deuoter mensche(n) / gode loue(n)de en(e) segghe(n)de . Ghebenedijt sij god / die ons ouer dit duetsche lant allen deuoten mensche(n) voersien heeft va(n) sulke(n) prior toe windesem . v(er)mits wen dese nye deuocie der ierster vuericheit ghene(n) cleyne(n) voertganc / en(de) alle deuote mensche(n) raet / hulpe en(de) beschermi(n)ghe sond(er) al twiuel v(er)meten he(m) te crighe(n) . Als dit doe die oetmoedighe fra-

<59r>

ter ioha(n)nes va(n) huesden hoerde / soe wart hy screyende / en(de) seechde he(m) o(n)nutte / o(n)wetende / en(de) onbequaem tot dusdane(n) ambocht der priorscap / en(de) claghede he(m) seer beswaert te werde(n) va(n) soe groter borden te draghe(n) . en(de) begheerde mit alre bidinghe dat hy mochte onlastet te werde(n) va(n) deser borden des regime(n)tes / soe als hy heel schamel va(n) nature(n) en(de) oetmoedich was va(n) herte(n) . Welke(n) alle die vaders en(de) fratres mit mynlike(n) reden en(de) mit seer troestelike(n) woerde(n) arbeide(n) te stercke(n) . segghe(n)de dat dese reden waer va(n) gode wtghegaen / wtghesproke(n) v(er)mits enndrachtigher ste(m)men oerre alre in der kiesinghe . welker niet ghehoersa(m)

te wesen scheen hy de(n) wille godes teghen te staen .
 Heer florens sterkede sijn droeuighe herte mit
 rouwe(n) beswaert en(de) seechde . Dese teghe(n)woerdi-
 ghe sake wort ghewracht om die ere godes en(de)
 salicheit der siele(n) . en(de) hier om solde hy die hande
 toe werke setten . en(de) solde blidelike ansien gode
 wonderinghe wercke(n)de in sijnre tijt en(de) en sol-
 des gheensyns behindere(n) . Ten lesten va(n) ond(er)wi-
 singhe en(de) bidde(n)ge der vaders en(de) sijnre brueders
 v(er)wonne(n) / ond(er)warp hy sick de(n) godlike(n) wille /
 en(de) co(n)sentierde der kiesinghe die va(n) he(m) gheschiet
 was . en(de) beual sick oetmoedelike de(n) deuoten
 ghebede(n) sijnre brueders . Va(n) welke(n) <in HS: gestr. prior> iohan
 va(n) v(m)men / blint va(n) licha(m) / mer niet va(n) herte(n) /
 die ierste insetter en(de) rectoer der clercke(n) en(de) leken
 in su(n)te agnete(n) berghe / aldus seechde . Die va(n)
 windesem hebbe(n) seer wal ghedaen / dat se den

<59v>

vroeden en(de) guede(n) man / die al is hy ionck van
 oltheit / hy is nochtan(t) olt va(n) zeden en(de) ghemoe-
 de / he(m) in ene(n) prior hebbe(n) ghecoren . voerwicke(n)-
 de dat daer wt solde comen grote vrucht der
 siele(n) . Van de(n) voerseechde(n) pater werner(us) lochem
 Dese voerseechde frater wernerus kenc-
 kamp va(n) lochem ghebore(n) doe anderde
 in der oerden toe windesem en(de) die ierste in der
 priorscap / was seer eerbaer va(n) leue(n) als voer-
 secht is . en(de) wal wilneer een rectoer der cler-
 ke(n) toe ca(m)pen . een deuoet hulper / hoerrer en(de)
 discipel meister gheerdes groet . in aller(n) dinghe(n)
 sijn truwe hulper . en(de) in de(n) wederspoet teghe(n)
 die quade(n) een seer sta(n)taftich voervechter .
 Wa(n)t doe meister gheerd groet veel vuerigher
 sermone(n) toe ca(m)pen dede e(de) veelre mensche(n)
 herte(n) afkierde va(n) der boesheit en(de) brachte se
 totte(n) weghe des leue(n)s en(de) der waerheit en(de) ont-
 stack se starclike totter mynne(n) des hemelsche(n)
 vad(er)landes . soe wasser een va(n) der oerden der
 heremite(n) su(n)te augustin(us) een nye terminarius <in HS: terminariu; s. ü.d.Z.
 ergänz>
 toe ca(m)pen en(de) toe zwolle / die he(m) niet en ontsach
 meister gheerde ope(n)baerlic wed(er) te staen . Wel-
 ke(n) meister gheerd p(ro)curierde ghedaghet te
 werde(n) totte(n) houe va(n) vtrect . en(de) v(er)creech daer
 datmene(n)als enen onghelerde(n) man / beruchtich
 sundich / ene(n) valsche(n) p(re)diker / ene(n) v(er)nielre des
 gheloue(n) . en(de) ten lesten als ene(n) v(er)wonne(n) ket-
 ter nae de(n) rechte te v(er)doeme(n) . als hy voer v(er)tel-
 let is . Welc die schepen va(n) ca(m)pen gunstich

de(n) wedersake(n) nement o(n)weerdelie . en(de) wt-

<60r>

dreue(n) wtter stat va(n) ca(m)pen alle meister gheer-
des vriende en(de) gu(n)ners . Hier om wt deser oer-
sake is brueders wernerus sta(n)taftich(ei)t allen
me(n)sche(n)/ope(n)baer ghemaect . Wa(n)t doe hy daer een
schoelmeister was en(de) meister gheerde(n) vaste-
like(n) anghenck in de(n) voersechde(n) pu(n)ten / soe is
hy om der waerheit wille en(de) sta(n)tafticheit
des gheloue(n) opelike va(n) ca(m)pen wtgheleyt
als een quaetdader . o(n)tfanghe(n)de va(n) den sche-
pene(n) een ghebot / dat hy hem niet en v(er)ma-
te binne(n) tien iare(n) daer weder te come(n) . Om
welker sake(n) wille meister gheerd groet
oen seer prisende screef de(n) kercheer va(n)loche(m)
in desen woerde(n) . Heer steuen my seer begheer-
lic en(de) anghenoem in de(n) brudegom . siet ic
boetscappe iv een werck va(n) de(n) ghemynden
in (crist)o wenero / va(n) uwen kerspel/want hy
(cristu)m belyet heeft . Jn voertide(n) wart hy een
co(n)fessoer ghenoeft / wen een oghe wart
wt ghegaraue(n) / of enich lyt des licha(m)t wart
afghehoue(n) / of gheset in de(n) pine(n) om den
gheloue(n) (crist)i / (cristu)m en(de) de(n) rechte(n) gheloue(n) heeft
ope(n)baer belyet . Alsoe uwe wernerus / v(m)mer
oec onse / o(m)me de(n) waren gheloue(n) / teghe(n) den
dawsen monic en(de) teghent v(er)stuerde meere
stont hy manlic en(de) volherde starckelic . Go-
de sij lof en(de) glorie / wes is die cracht en(de) victo-
rie en(de) dat reyke(n) des wytlike(n) strides . Wn(de) <in HS: gestr. wa(n)t>
wa(n)t wernerus om (crist)o sta(n)taftelic ghedaen

<60v>

heeft / soe heeft hy wat ghelijcs mitte(n) hillighe(n)
hen ghedraghe(n) . en(de) die dinghe sin he(m) gheuol-
ghet die de(n) hillighe(n) die witlike striden ghe-
schien . Wa(n)t wernerus wtghedreue(n) va(n) den
dorpe des meers / va(n) der stat ca(m)pen va(n) den
ghene(n) die mitte(n) v(er)kierde(n) segghe(n) die woerde
wtter wijsheit boec . onse starcheit sij die ee-
der o(n)gherechtich(ei)t . va(n) wen die eua(n)geliste
ioha(n)nes v(er)dreue(n) wart en(de) in ellende(n) ghesant .
en(de) om der seluer sake wille dat he(m) seer glo-
rioës is ioha(n)nes v(er)dreue(n) was / is oec onse wer-
nerus v(er)dreue(n) . Wa(n)t niet om enigher schent-
liker sake(n) / niet om gheldes wille of om ghe-
liker tijtliker oersake(n) is wernerus afghe-
scheyde(n) . mer om sta(n)taftich(ei)t des gheloue(n) en(de)

leringhe der gheloeuigher is hy v(er)dreue(n) .
 Verblide(n) en(de) v(er)vrouwe(n) wy ons / wa(n)t hem is
 veel loens opghelecht in de(n) hemel . wa(n)t he(m)
 wort groet eer ghelijc de(n) hillighe(n) en(de) guede(n)
 mensche(n) ghegheue(n) . wa(n)t hy wat ghelijcs de(n)
 hillighe(n) ghedaen heeft <in HS: heeft a.l.R. ergänzt> en(de) heeft wat gheghelijcs
 den
 hillighe(n) hen ghedraghe(n) . Laet ons bidde(n) / dat
 wy deylachtich moete(n) werde(n) sijnre guede
 die wy <in HS: wy a.l.R. ergänzt> daer in beghere(n) v(er)manichuoldighet en(de)
 v(er)breidet moete(n) werde(n) . wa(n)t in der tribulacien
 secht die p(ro)pheet hebstu my v(er)breydet . Want
 nae de(n) woerde(n) des apstels . soe wercket die
 tribulacie lijdsa(m)heit / die lijdsa(m)heit hope .
 en(de) die hope en schendet niet . wa(n)t die my(n)ne

<61r>

godes is wyde ghestort in o(n)sen herte(n) v(er)mits
 de(n) hillighe(n) gheest die ons ghegheue(n) is ¶ Jte(m)
 meister gheerd groet scriuet totte(n) selue(n) wer-
 nerus . Alre liefste in (crist)o wernere / en(de) nv in de(n)
 ouen der proeuinghe om (crist)us teghen dat
 ghemeyne volc en(de) teghe(n) den dwasen en(de) ket-
 ter monic examiniert . my dunket datter go-
 de glorioser ghehelike is / dat die guede vrou-
 wen alle quade liden solde(n) / dan va(n) der waer-
 heit scheyde(n) . v(m)mer se staen teghe(n) die schepen /
 richters en(de) de <in HS: getilgt Nasalstrich über e> andere(n) / en(de) in der tijt der
 becorin-
 ghe en scheyde(n) se niet va(n) der waerheit . en(de) li-
 den eenmoedlike dat perikel en(de) scaden der
 wtwe(n)digher dinghe . Alsoe hebbe(n) die hilli-
 ghe(n) ghedaen . Alle tijtlike perikele(n) werden
 snode gheachtet / ist dat wy die hemelsche lo-
 ne anmerke(n) . Verblide(n) wy ons / dat wy der <in HS: gestr. v>
 werlt wat ghecruet sin / of dat wy die werlt
 ghecruet hebbe(n) . Jv sake is nutte en(de) hillich .
 och of somighe va(n) iv daer in ghecroent
 worde(n) . Die ketter bartholomeus is als
 een caf / hebbe(n)de roepende en(de) v(er)witende sy-
 den des noerde(n) wyndes oen stercke(n)de / die
 rade va(n) ca(m)pen / in oerre tijt va(n) den floer ghe-
 wayet te werde(n) . Weest ghegruet seer ghe-
 mynde wernere . wa(n)t tis nv tijt in welker
 gheproeuet wort die doecht des doechsa-
 mighe(n) . ¶ Jst sake dat soedaen man meister
 gheerd groet een licht der hilligher kerke(n) /
 een spieghel der waerheit / een my(n)ner der
 gherechtich(ei)t en(de) een disciplijn der v(er)kierder

<61v>

fratre(m) werneru(m) / daer nae toe windesem den
ierste(n) prior / voer de(n) inganc der religien v(er)hef-
fede mit soe grote(n) prise en(de) loue . alsoe dat hy
opelic bewisede dat hy wat ghelikes mitte(n)
apostele(n) godes en(de) de(n) andere(n) hillighe(n) hadde ghe-
daen . mit woe groter vuericheit der deuoci-
en v(er)moede(n) wy oen in der oerden gheleuet te
hebbe(n) ¶ Jn welker niet alleen die werlt ver-
smaende / gode te diene(n) en(de) wal in doechde(n) vo-
ert te gaen en began . mer oec volherde in
waerre volcome(n)heit des doechde(n) . en(de) in de(n) iers-
ten brande der deuocie(n) . en(de) hent in de(n) eynde sijns
leue(n)s o(n)uermoyelic bleef hy in de(n) anxte godes /
in sijre beke(n)nisse en(de) my(n)ne altoes wassende
en(de) voertgaende . ¶ Dese frater wernerus
stont toe eenre tijt mitte(n) supprior frater ar-
noldus int warmehues allen in heymeli-
ker callinghe en(de) hem ouerqua(m) een olt guet
co(n)ueers brued(er) nicolaus in der afwesinghe
brueder gheradus delft p(ro)curatoers / die een
half p(ro)curatoer was / hulp bidde(n)de va(n) de(n) sup-
prior om eenreha(n)de werck te doen . En(de) als
die supprior he(m) niet vluchtes en co(n)sentierde /
soe begheerde hy war neernstigher sijn con-
sent . Mer frater wernerus beweghe(n) mit
my(n)nen der discipline(n) / viel op sine knyen
en(de) seechte totte(n) supprior . Alre liefste pater
ic bidde venie voer desen neernstighe(n) brued(er)
En(de) brued(er) nicolaus he(m) schame(n)de va(n) der oet-
moedighi(n)ghe sulkes vaders viel oec teha(n)tes

<62r>

op sine knyen en(de) seechde . Alre lieueste vaders
tis mijn schult . En(de) als he(m) beyden was ghehie-
ten op te staen ontfenck hy die begheerde hul-
pe . en(de) belyede ons naemaels dat hy v(er)mits
die oetmoedich(ei)t alsulkes mans sine schult
bekent hadde . ¶ Als dese deuote pater werne-
rus va(n) doechde(n) tot doechde(n) / va(n) ene(n) gueden
man toe ene(n) betere(n) arbeide voert te gaen .
en(de) nae sijnre vuericheit in sine(n) older arbeide die
ionghe(n) voer te gaen . soe ope(n)baerde he(m) ene en-
ghelsche p(er)soen in de(n) visioen / draghe(n)de ene gul-
dene(n) kelic vol bloedes in sine(n) hande(n) . welc p(er)soen
he(m) mit claeerre ste(m)men toeseechde . O frater wer-
nere desen kelic der passien vol bloedes moete
ghy wt drincke(n) . en(de) alsoe totter glorie(n) en(de) totte(n)
ewighe(n) leue(n) come(n) . Als hy hier af ontsprang

began he(m) te v(er)wondere(n) wat dit visioen bedu-
 de . En(de) siet niet langhe daer nae began hy seer
 scarpelike te arbeide(n) en(de) sieck te werde(n) va(n) der
 seer swaerre siecte des steens . en(de) v(er)gaderde in
 der blasen drie steen <in HS: gestr. in der blasen> Toe groet als
 een pijrkesteen en(de) daer nae als drie eyer / dat
 hy sijn eyghe(n) water drincke niet langhe en
 mochte holde(n) . En(de) elue(n) iaer lanck droech hy die
 wassende stene in der blasen en(de) wart daer af
 in der stede des waterga(n)ghes seer ghecruet .
 alsoe dat in de(n) lesten tiden sijns leue(n)s als die
 voersechde stene tesame(n) voer in der blasen
 vielen en(de) hie <in HS: en(de) hie a.r.R. ergänzt> gheen water dan een luttel konde
 ma-
 ken / en(de) dat allentele(n) mit groter pine(n) . Siet
 woe grote crucinghe soe langhe tijt om god hie heeft <in HS: hie heeft a.r.R.
 ergänzt>

<62v>

v(er)duldlike ghedraghe(n) . ¶ Mer dese voersechde
 sericheit en v(er)droech hy niet alleen / mer veel
 meerre leden oec veel ander brueders la(n)ghe tijt /
 die <in HS: die a.l.R. ergänzt> gode en(de) de(n) brueders duerbaer en(de)
 anghenoem we-
 ren / en(de) worde(n) mit seer scarpen pine(n) sond(er)linghe
 des nachtes ghecruet en(de) ghequelliet / recht of
 die nederste steden mit dubbelde(n) scarpe(n) messen
 worde(n) stadelic doersteke(n) . en(de) recht of se oer al
 dat licha(m) va(n) lede toe lede worde(n) te houwe(n) . van
 welke(n) oerre twee <in HS: getr. oerre twee> een yeghelic ene(n)
 steen in der blasen hadde als een gansen eye .
 als me(n) nae oerre doot ond(er)vant . En(de) noch hy
 noch die andere sieke brueders va(n) den steen /
 of anders sieck / en sin toe enigher tijt gheuon-
 de(n) te murmuriere(n) teghe(n) die sware handt des he-
 re(n) op he(m) . of dat die kelic der seer groter passien
 va(n) he(m) ghenome(n) worde . beke(n)nende waerachte-
 like dat alle die ordele godes seer recht waren .
 en(de) dat die gloriose god oerre alre goddie(n)stighe
 vad(er) sine(n) behaghende(n) wille altoes en(de) alrewe-
 ghe(n) mit he(m) volle(n)brachte . ain alre tribulacien
 en(de) benauwi(n)ghe des herte(n) en(de) licha(m)s altoes
 by he(m) wolde wesen en(de) se o(n)ghetroestet va(n) binne(n)
 nie en liete / beden se stadelike mit vlitighe(n) ghe-
 bede(n) . achtende deser tijtlike v(er)ganclike pinen
 des licha(m)s niet te wesen / of cleyne / ghelijck de(n)
 ewighe(n) vuer en(de) pinen der hellen . en(de) hopede(n) als
 se die pine v(er)duldlike v(er)droghe(n) / dat se dat ewi-
 ghe vuer der helle(n) solde(n) ontgaen . Waer om had-
 de(n) se een Aus maria lanck tides alle oere pine

<63r>

en(de) quellinge teghe(n) de(n) wille en(de) eer godes mo-
ghe(n) ontgaen hebbe(n) / se en haddens gheensyns
begheert . mer se ontfenghe(n)t nochtan)t danc-
berlic als he(m) gheholpe(n) mocht werde(n) mit
enigher medicine(n) . wa(n)t dat teghe(n) den wille
godes niet ghedaen <in HS: gestr. en> en wort . Wa(n)t die
alre ouerste / secht die wise man heeft die me-
dicine va() der eerde(n) ghescape(n) . en(de) doe vroede
man en sal se niet v(er)werpe(n) . Als hy dan in
velen iare(n) mit soe grote(n) sericheide(n) wal ghe-
vijlt was en(de) purgiert / en(de) als een va(n) den
leue(n)dighe(n) stenen des hemelsche(n) ih(e)r(usa)l(e)m mit
slaghe(n) en(de) drucken behoerlike viercantich
ghemaect was / began hy ten lesten totte(n)
eynde te ghenake(n) . Doe v(er)blide hy he(m) in go-
de / en(de) voelde sick soe in de(n) ghemoede / dat hy
om een gulden werlt niet en hadde ghewilt /
hy en hadde dat leue(n) der regule(n) en(de) die cappe
in der oerden hent ten eynde volherdende
willichlike ghedraghe(n) . Van pater ioha(n)nes huesden <in HS: huesden am Ende
d.nä.Z.>

ALs pater ioha(n)nes huesden
ghebrukede dat ambocht der prior-
scap / soe bewees hy he(m) alsoe / dat
hy va(n) he(m) allen ghemy(n)net wat . dat hy alle
sine(n) brueders en(de) he(m) allen die daer quame(n)
was een exe(m)plaer der hillicheit en(de) ene for-
me des leue(n)s . en(de) dat gherucht sijnre guet-
heit wart alreweghe v(er)breidet . en(de) vele
mans cllercke(n) en(de) deuote leken queme(n) diic-
ke in grote(n) ghetal toe windesem om salic-
heit oerre sielen . Als hy dan prior toe win-

<63v>

desem was gheworde(n) / en(de) op dat hy weerdich
mochte wesen des stoels sijnre vaders . soe
bewaerde hy in he(m) selue(n) en(de) in sine(n) ondersate(n)
alle die tijt sijns leue(n)s de(n) coninlike(n) wech
der gheesteliker insettinghe en(de) der obserua(n)-
cie nae der reghel . Wa(n)t sine(n) ghemynde(n) brue-
ders en(de) allen gheestelike(n) en(de) deuoten me(n)sche(n)
va(n) beyden ku(n)nen ouer al dit duetsch lant
toende hy sick een leue(n)dich exempel der waer-
re gheestelich(ei)t en(de) hillicheit nae te volghen .
wa(n)t dat ambocht der priorscap v(er)cierde hy
mit soe groter volcome(n)heit der gueder zeden
en(de) der doechde(n) / dat hy ons sick scheen te toene(n)

mit sine(n) hillighe(n) zeden ene(n) andere(n) bernardu(m)
 en(de) ene(n) andere(n) malachia(m) . Wa( )t ghelijc als su(n)-
 te bernd prisede malachia(m) bisscop ba(n) hiberni-
 en / en(de) heer godfridus die vierde abt va(n) clare(n)-
 dael pridese de(n) hillighe(n) abt bernardu(m) . soe was
 dat ierste en(de) alre meeste dat die prior ioh(ann)es
 de(n) sine(n) toende / hy selue(n) . Welc mit sijnre claerre
 deuocien / mit rijpicheit der edelre reden en(de)
 mit sijnre hilligher wa(n)deringhe bewisede
 hy o(n) <in HS: hy o(n)s a.l.R. ergänzt> dat hy gheweest hadde een waerachtich dis-
 cipel der edelre voersechd(er) vaders en(de) een
 nauolgher oerre hillicheit . Wa(n)t gheen lyt
 sijns licha(m)s en scheen hy nu(m)mer te beweghe(n)
 sond(er) sekere noetsake of ope(n)bare nuttich(ei)t .
 Soe groet was oec die schoenheit des inwe(n)-
 dighe(n) mensche(n) dat se oec somtijt mit somi-
 ghe(n) toeninghe(n) va(n) buten wtscheen . en(de) dat

<64r>

sijn wtwe(n)dighe me(n)sche ou(er)uloedelike scheen
 bestort te wesen va(n) oueruloedich(ei)t der gracie(n)
 en(de) inwe(n)digher puerheit . ¶ Hy was satich va(n)
 zeden / disciplinaet in de(n) ganghe / en(de) anxuoldich
 va(n) werke . voersichtich in raden / crachtich in
 de(n) saken / onder de(n) eren en(de) lasteringhe(n) oetmoe-
 dich en(de) schamel . Die oetmoedich(ei)t in alle(n) din-
 ghe(n) voerstette(n)de / walruke(n)de va(n) goddie(n)stich(ei)t .
 gracie toene(n)de / wteyssche(n)de reuere(n)cie . vol wijs-
 heit en(de) gracie voer gode en(de) de(n) mensche(n) . ¶ Hy
 seechde . Soe wie in ene religie ingaet . soe ist
 he(m) vluchtes noet dat hy sorchuldlike wake op <in HS: ke op a.r.R. ergänzt>
 sine ghedachte(n) en(de) oec begheerte(n) . en(de) he(m) gheue tot <in HS: tot
 a.r.R. ergänzt>
 sekere(n)/deuote(n) oefeninghe(n) tot v(er)smaenisse
 der werlt / anxe der hellen / totter mynne(n) des
 hemelsche(n) vad(er)landes / tot god te kenne(n) en(de)
 oen wt heelre herte(n) te mynne(n) in leydende .
 en(de) wtrode ghehelike mitte(n) worte(n) wt de(n) ac-
 ker sijns herte(n) die distele en(de) doerne der vleische-
 liker wallusten en(de) werltliker ydelheide(n) . en(de)
 wed(er) insaye alreha(n)de manier va(n) blome(n) der
 gued(er) doechde(n) . en(de) v(er)gadere oec daer in alreha(n)-
 de pla(n)ten der hilligher ghedachte(n) / die weder-
 make(n) moghe(n) die inwe(n)dighe begheerte(n) . an-
 ders en sal hy naemaels nu(m)mer moghe(n) co-
 me(n) totte(n) waren smake der godliker suetich(ei)t
 volcomelic te smake(n) . Wa(n)t dattu in dijnre io-
 ghet niet v(er)gadert en hebste secht die wise-
 man . woe salstu dat hebbe(n) in dijnre oltheit ?
 En(de) welker wortel in de(n) iersten vijf iaren

<64v>

oers ghestelike(n) leue(n)s int herte niet en pla(n)-
tet / enter nu(m)mer of selden va(n) allen daghen
sijns leue(n)s mach hy v(er)crighe(n) / noch oere sue-
te vrucht mach toe enigher tijt smaken .
mer hy sal wesen als een ghemealt me(n)sche /
mit de(n) name alleen gheestelic . dat habijt en(de)
corne en(de) gheestelike settinghe draghe(n)de
als een esel die sacke draghet / en(de) dat calf
effrayms gheleert te mynne(n) die dorschin-
ghe des sades . va(n) buten als een bemaelt graf /
mer va(n) binne(n) vol beenre der doden / als be-
vlecket mit vleischelike(n) en(de) werlike(n) be-
gheerte(n) . va(n) welke(n) hy naemaels sond(er) gro-
ten arbeit en mach ghereinicht werden .
mer die o(n)schemel arbeit v(er)wy(n)net alle din-
ghe . ¶ Hy seechde ene(n) leken toe die om god
en(de) om salicheit oerre siele(n) hier ingaen en(de)
volherde(n) in waerre ghehoersa(m)heit / mach
ic dat rike godes beloue(n) . mer die va(n) hier
scheyde(n) en weet ic niet wat ic he(m) belouen
mach . ¶ Hy seechde ene(n) brued(er) toe die ghe-
tribuliert was / en(de) wed(er) gheestelic v(er)maect .
Die gued(er)tiere(n) heer opdoet sine hant als
ene kinnebac / ene(n) cleyne(n) bette ons va(n) sijn-
re sueticheit gheue(n)de . mer alteha(n)t toe slijtet
hy se / op dat wy mit merre begheerte daer
toe v(er)langhe(n) . ¶ Als hy toe eenre tijt was
wat bequicket va(n) sijnre siecte en(de) was int
bouhues ghegaen / seechde hy toe ene(n) leke(n) .

<65r>

Woe sin onse brueders nv toe vrede(n) ? Hy ant-
woerde . Jc en weet anders niet dan wal . En(de)
hy seechde he(m) . Weert dat een yeghelic die my(n)-
neste en(de) oetmoedichste wolde wesen . soe sol-
de altoes guet vrede ond(er) he(m) bliue(n) . ¶ Hy en
wolde oec niet hebbe(n) dat sine brueders teha(n)t
nae de(n) eten of by den vuer he(m) gheue(n) tot yde-
len woerde(n) . wa(n)t die natuer des me(n)schen is
dan meer gheneighet tot ydelheit . ¶ Hy seech-
de oec . Brueders wy leue(n) alte langhe . Jn den be-
ghin onser bekieri(n)ghe sin wy guet / bereit tot
allen dinghe(n) . daer nae arbeide(n) wy in waren doechde(n) <in HS: doechde(n)
a.r.R. ergänzt>
te wassen en(de) voert te gaen . mer in de(n) eynde
beghinne(n) wy te v(er)traghe(n) / niet quades te v(er)-
draghe(n) en(de) luttel guedes willen doen . altoes

andachtich onses eyghene(n) ghemackes en(de) der
ruste des licha(m)s . Hy seechde oec . Die hillighe
mans die voer ons gheweest hebbe(n) / deden
veel meerre dinghe dan wy doen . tis seer cleyn
dat wy om dat rike godes doen . ist nochtant
sake dat wy in dien guede volherde(n) / wy sullen
beholde(n) werde(n) . ¶ Als die fratres in de(n) arbeit
of anders waer tesame(n) v(er)gadert weren en(de)
het gheuiel he(m) daer by he te gaen / eer hy
he(m) ghenakede soe gaf hy he(m) te kenne(n) v(er)mits
hoeste wa(n)t hy anborstich was / of v(er)mits enich
ander gheluet / dat hy quame . op dat se hem
tot gheschictheit der zeden / rijpheit der woer-
de / tot strenglich(ei)t der oerden en(de) tot discipli-
ne des leue(n)s alteha(n) gheue(n) . op dat niet

<65v>

ydels / of luytruchticheits of mynre disci-
plijn in sijnre teghe(n)woerdich(ei)t in he(m) ghe-
uonde(n) en worde . en(de) dat he(m) die brueders
alsoe we(n)neden in dier maniere(n) altoes en(de)
alre weghe(n) oen te my(n)nen en(de) te ontsien .
¶ Als hy ouer wech reysede op ene(n) waghe(n)
of toe voete gaende / en plach hy die tijt
niet toe te brenghe(n) mit menigherhande
onnute(n) callinghe(n) / alst velen die wande-
re(n) ghewoenlic is . mer enter hy las of swe-
ech of co(n)templierde . ten waer sake dat
hy om sake des weghe(n) v(er)lichtinghe wat
guedes of va(n) noetsake(n) mit sine(n) gheselle
v(er)callede . ¶ Op ene(n) waghe(n) sitte(n)de mit meis-
ter ioham tele der clercke(n) rectoer toe zwolle
ontsteke(n) mitter groetheit godes / en(de) va(n)
he(m) gheuraghet woe die name godes des
vaders in de(n) pater noster worde ghehil-
lighet / a(n)twoerde hy . Die name godes en
mach in he(m) selue(n) niet meer ghehillighet
werde(n) . mer hy wort in ons ghehillighet / als
wy v(er)mits sijnre gracen hillich ghemaect
werde(n) . ¶ Men seechde va(n) he(m) woe dat hy va(n)
gode mit sine(n) ghebede(n) v(er)creghe(n) hadde / dat
in sine(n) daghe(n) gheen brued(er) toe windesem an
der pestile(n)cien en starf . wa(n)t hy en hadde
niet gheern dat sick die brueders ind(er)lin-
ghe schuwede alst in der pestile(n)cien pleghet
te gheschien . Dat alsoe schijnt gheschiet

<66r>

te wesen . wa(n)t niema(n)t va(n) de(n) fratres of le-

ken al die daghe sijns leue(n)s en(de) ouer velen ia-
 ren nae sijnre doot is v(er)mits ope(n)baerre pes-
 tile(n)cien toe windesem ghestorue(n) . ¶ Die selue
 pater ioh(ann)es seechde va(n) sine(n) ghestorue(n) brue-
 ders . Die here heeft die besten wt ons v(er)co-
 ren ghelijc als die duue die besten koerne
 wtten weyte leset . en(de) heeft die vuerichste brue-
 ders tot he(m) en(de) tot sine(n) hemelsche(n) rike ierst
 gheroepe(n) . ¶ Hy vandede eens fratre(n) ancemu(m)
 va(n) breda toe bedde ligghe(n)de en(de) seechde hem .
 Alre liefste brued(er) die heer wil mit iv doen/als
 hy mit onsen andere(n) brueders pleghet te doen .
 dat ghy uv veghevuer in desen leue(n) lide(n) . Nae
 wes dode seechde die supprior frater arnoldus
 kalker / dat dat sijn meeste veghevuer had-
 de gheweest / dat hy berntlike begheerde
 te sterue(n) . Hier om wart toe windesem ghe-
 meynlike ghesien / dat die fratres des co(n)uentes
 niet en scheyden va(n) desen leue(n) / se en weren
 ierst langhe tijt / die somighe een iaer lang
 of wat meer / somich een half iaer of een
 vierdel iaers voer der doot / en(de) meer of myn
 mit swaerre siecte gheholde(n) . hent se volco-
 melic ghpurgiert gide gracie gheue(n)de ghen-
 ghe(n) tot betere(n) dinghe(n) . ¶ Die selue pater io-
 ha(n)nes va(n) huesden seechde sine(n) brueders .
 Al ist dat wy regulier canonike(n) de(n) hoghe-
 ren graet in der stridend(er) kerke(n) godes boue(n)
 die vaders en(de) fratres der deuoter v(er)gaderin-
 ghe schine(n) te holde(n) / en(de) in de(n) oghe(n) der me(n)sche(n)

<66v>

ene(n) hoghere(n) staet te draghe(n) . se gaen ons noch-
 ta(n)t diicke voer ten ewighe(n) leue(n) in ware(n) doech-
 den / leue(n) / hilligher wa(n)deringhe en(de) guede(n) zede(n) .
 wa(n)t se leyden waerachtelike dat apostelsche
 leue(n) / in der ierster hilligher kerke(n) onder den
 regime(n)t des hillighe(n) gheestes bewaert . va(n)
 der werlt doe v(er)smaet en(de) wenich gheachtet .
 Mer wy ene cappe draghe(n)de welke die hilli-
 ghe vaders in der woestine / en(de) die p(re)laten der
 kerke(n) en(de) die lerers oec in der werlt / als ene(n)
 sack op oer vleisch / v(er)maghert va(n) vasten
 en(de) abstine(n)cien / in een teiken waerre penite(n)-
 cien en(de) in v(er)smaenisse der werlt / plaghe(n) boue(n)
 an te trecken / schinen wy <in HS: wy a.l.r. ergänzt> va(n) der werlt gheert
 te werde(n) . en(de) tis ons tontsien / op dat se ons
 als hillich en(de) vol doechde(n) v(er)moede(n)de te we-
 sen / wa(n)t wy voer de(n) oghe(n) der mensche(n) ghe-
 eert werde(n) en(de) glorioes schine(n) . voer de(n) oghe(n)

des inwendighe(n) richters ydel en(de) ledich van
doechde(n) gheuonde(n) werde(n) . Wa(n)t wat is ene
cappe anders dan een sack ? Als of yemant
ene(n) sack antrecket en(de) make in ene(n) helen
hoeck des sacks een gat daer hy doer sien
moghe en(de) sijn hoeft wtsteken . en(de) de(n) ande-
re(n) hoeck des sakes heel op sine scholdere(n)
en(de) <in HS: en(de) a.l.R. ergänzt> achter op de(n) rugghe als ene(n) tympe of
sca-
pelier nederwert bughe / soe heeft hy bynae
ghwoe(n)tlike forme der cappe(n) alre moniken .
al ist dat se in verwen / maniere(n) en(de) groetheit
nae ond(er)scheit der oerde(n) diicke nae menigh(er)-
hande manier gheformoert werde(n) . ¶ Hy

<67r>

prisede se niet alleen daer in / dat se een hillich
en(de) ghemyen leue(n) / simpele ghehoersa(m)heit / des
herte(n) en(de) des lichaams cuischeit onder ene(n) sijn-
pele(n) habijt en(de) oetmoedighe(n) state / gode beke(n)t /
den me(n)sche(n) v(er)smaet / mit alre deuocien arbeide(n)
te beware(n) . mer oec en(de) alre meest daer in / wa(n)t
se alle(n) reformierde(n) oerden / v(m)mer al der kerke(n)
godes va(n) guede(n) clercke(n) en(de) p(er)sonen arbeyde(n)
stadelic te voersien . Wa(n)t die clercke(n) die ter
scholen ghinghe(n) en(de) die dienstknechte tot he(m)
nodende / pleghe(n) se mit wond(er)liker maniere(n) mit oere(n) v(er)manni(n)ghe(n)
<in HS: mit oere(n) vermani(n)ghe(n) a.r.R. ergänzt>
in te leyden tot v(er)smaenisse der werlt / tot dis-
ciplin der zeden / ten anxte godes / tot o(n)tsich-
licheit der hellen / tot my(n)nen des hemelsche(n)
vad(er)landes . welke p(er)sone(n) se voert pleghe(n) te
noeden tot vrientlike(n) tesamen callinghe(n) . va(n)
de(n) sunde(n) en(de) ghebreke(n) wt te roden / va(n) doech-
de(n) te v(er)crighe(n) en(de) becoringhe(n) wed(er) te staen se
te ond(er)wisen en(de) ten besten te trecke(n) . in de(n) anx-
te godes te beware(n) / oetmoedich habijt doen
draghe(n) / in der biecht se te leren . en(de) waren se
arm / guede herberghe he(m) te weruen . en(de) byna
stadelic ten cloestere(n) te senden pleghe(n) sy se
te schicke(n) en(de) te bereyde(n) . En(de) in sulker manie-
re(n) wort bekend dat alle cloestere va(n) menigh(er)-
hande oerden sin nv ouer vele iare(n) v(er)mits den
voersechde(n) vaders in behoerliker obserua(n)-
cien bewaert . Wa(n)t wat solde va(n) soe hilligher
wortel en(de) soe hilligher insettinghe voertcome(n) .
dat hillich en(de) gode behaghelic ? Of woe en
solde va(n) dusdane(n) wal ruke(n)de(n) en(de) vruchtbare(n)

<67v>

cruetbussche / va(n) der gracie(n) godes alreweghe(n)
nv v(er)breidet / onse cloestere niet bloyen / was-
sen en(de) vrucht voertbrenghen ? Wa(n)t wy hebbe(n)
oerre veel va(n) die die tot alreha(n)de cloestere(n)
sin ghesant / ghesien v(er)hoghet te wesen in ab-
ten / priors en(de) prouesten va(n) alrehande oerde(n)
en(de) cloestere(n) / en(de) oec in regieres des kerken .
die he(m) selue(n) en(de) dat cudde he(m) beuole(n) in gued(er)
obserua(n)cien nae der reghel / in vrede en(de) eendrach-
ticheit / en(de) in seer gueder discipline(n) hent noch
toe hebbe(n) bewaert . hier om sin alle die cloes-
tere onses capittels soe veel iare(n) lanck in
oerre ierster vuericheit en(de) in der deuoter
gheesteliker insettinghe der voergaend(er) va-
ders volherdet . ¶ Hier om ghelijc als die vo-
ersechde vaders onse cloestere v(er)mits an-
dientinghe bequamer gode ontsiend(er) p(er)so-
ne(n) werde(n) gheproeuet in der hilligher reli-
gien te beware(n) . alsoe wedero(m)me laet ons
oere hillighe wa(n)deringhe en(de) oer gode beha-
ghelike leue(n) / va(n) der scadeliker anuechti(n)ghe
der boser mensche(n) en(de) alre meest der biddend(er)
monike(n) die niet reformiert en sin gheheli-
ke bescherme(n) . Van diergasterie deses vaders ioh(ann)es <in HS: io(hann)es am
Ende d.nä.Z.>

¶ Die deuote pater ioh(ann)es va(n) huesden
niet langhe voer sijnre doot qua(m) tot sinen
brueders die mit sine(n) oerloue om recreacien
wille in de(n) boemgaerde(n) by de(n) choer v(er)gadert
weren . en(de) onder he(m) sittende seechde hy woe
dat die eerweerdighe vad(er) heer dideric van

<68r>

herxen die vad(er) der vadere(n) va(n) alle(n) deuoten
v(er)gaderinghe(n) mit groter croenachtich(ei)t he(m)
cortes ghescreue(n) hadde . of die fratres toe
windesem nae capitel wisen gheslote(n) hadde(n) /
die gaste die om sake der stichicheit tot he(m)
queme(n) niet meer en wolden ontfanghe(n) . Wa(n)t
hy hadde twee clercke(n) va(n) guede(n) wille va(n) den
machtichste(n) deser werlt ghebore(n) / om onse re-
ligie / hillighe wa(n)deringhe en(de) gheestelike dis-
cipline mit opene(n) oghe(n) doer te sien / toe win-
desem ghesent . Welke clercke(n) va(n) de(n) poerte-
ner onses cloesters v(er)dreue(n) / als die duester
nacht anstont en mochte(n) sie niet totter stat
va(n) zwolle wederkiere(n) . mer se clo(m)men op ene(n)
berch eens burens ons nae gheleghe(n) / die vol
hoyes was om daer een wenich te rusten .

en(de) volbrachte(n) daer die v(er)ueerlicheit der dues-
ter nacht half wake(n)de . va(n) welke(n) berghe se
vroe morghe(n)s afclo(m)men / en(de) quame(n) weder
totte(n) ghene(n) die se ghesant hadde / en(de) v(er)telden
he(m) alle dinghe nae ordina(n)cien die he(m) beyeghe(n)t
weren . Al is dit va(n) gheualle gheschiet / wa(n)t
enter onse ware poertner daer niet en was /
of om ander sake der ic nv niet en ghedenke
dit gheschiet is . nochta(n)t o(m)me datter nauol-
ghede in deser stede heb ic dit v(er)tellet . En(de) als hy
den brief va(n) here(n) deric va(n) herxen tot hem
ghesant ghelesen hadde / soe opdede hy dat
boec va(n) sunte augustin(us) epistele(n) dat voer he(m)
lach . en(de) alteha(n)tes sijn oghe(n) werpe(n)de op dat
ierste capittel / las hy dese nauolghe(n)de woerde .

<68v>

¶ Nae de(n) male dat die guede(n) niet en moghe(n)
onderscheide(n) werde(n) va(n) den quade(n) / soe salmen
die quade(n) gued(er)tierlic liden / op dat die guede(n)
mit he(m) niet tesame(n) wtgheslote(n) en werde(n) . Als
dit die prior de(n) brueders v(er)telde in de(n) boemgaer-
de(n) / soe seechde hy daer toe . dat se v(m)mer die gas-
te waer se oec hen queme(n) gued(er)tierlic solde(n)
o(n)tfanghe(n) . guetlic solde(n) tractire(n) / en(de) herberghe
en(de) noetdrufte va(n) eten willichlike solde(n) mede-
deylen . en(de) de(n) arme(n) voer der poerte(n) / va(n) de(n) brode
en(de) vleische / kese en(de) boter / vijsch en(de) drincken
en(de) va(n) den andere(n) ouerloep dre spisen nae
ghewoenliker wyse gheern solde(n) gheuen .
Soe langhe seechde hy als wy dit de(n) eerba-
re(n) gasten doe / de(n) deuoten p(er)sonen clercken
of leken / die mynlike gracie der gasterien
gued(er)tierlic bewisende / die ouerlopi(n)ghe der
spisen / cledere of ghelt de(n) biddende(n) armen
guetlic gheue(n)de / soe sal die heer mit ons
wesen / en(de) sal ons seer wal voersien in alle(n)
tijtlike(n) dinghe(n) / als hy altoes duslanghe o(n)s
besorgher heeft . en(de) onse tijtlike guede en sul-
len va(n) daghe toe daghe ghene(n) cleyne(n) wasdom
o(n)tfanghen . wa(n)t wy sin rechteuoert riker
dan wy ye weren . en(de) soe sal hijt voert an
volherde(n) te doen . Mer ist dat wy de(n) toecome(n)-
de(n) en(de) gasten onse behulpelike hande aftrecke(n) /
enter se niet toe te laten / og he(m) die noetdruf-
tichiet alst ghewoentlic is niet gued(er)tierlic
an en dienen / ten sal sond(er) al twiuel(de) here(n)
niet bahaghe(n) . die onse cloester daer om wol-

<69r>

de ghesticht te werde(n) / dat se alle waer se hen
quame(n) wt sake der goddienstich(ei)t in siele en(de)
in lichame tesame(n) ghespiset werde(n) . Wa(n)t ghe-
lijc als die lichame mit lichamlike(n) spisen /
alsoe pleghe(n) die siele(n) mitte(n) voetsel des woer-
des godes en(de) mit exe(m)pele(n) der hilligher wan-
deri(n)ghe ghespiset te werde(n) . en(de) hier o(m)me ple-
ghe(n) wy alle onsen gasten soe wal priesters
als clerck(n) en(de) leken boeke va(n) der hilligher
schrift in der tijt des etens altoes mitte(n) brode
voer te legghe(n) . op dat se oec oer herte(n) mitter
gheesteliker spisen v(er)make(n) . Mer ist dat se niet
lesen en ku(n)nen / soe sal onse gastmeister wtte(n)
boec der vier wtersten / datme(n) in duetscher ta-
le ghescreue(n) ghemeyne(n) clercke(n) en(de) slichten le-
ken altoes ter tafele(n) voerlecht by he(m) . selue(n)
sorighe pu(n)ten of exe(m)pelen lesen / die se be-
weghe tot o(n)tsichtlicheit des dodes / tot anxte
des wterste(n) ordels en(de) der hellen / en(de) tot my(n)ne(n)
des hemelsche(n) vad(er)landes . en(de) als wy v(er)staen
hebbe(n) soe sin oerre veel wt dusdane(n) lexen
va(n) herte beweghe(n) als se he(n)neghinghen
en(de) dat he(m) v(er)langhede tot beteringhe oers
leue(n)s . waer om wy ordele(n) dat dese voer-
seechde pu(n)ten gheen syns en werde(n) achter-
ghelate(n) . En(de) als wy onse hande aftrecke(n)
va(n) de(n) voerseechde(n) arme(n) en(de) deuoten gasten /
soe sal oec god die here sijn hant va(n) ond af-
trecke(n) / en(de) dan sullen wy in tijtlike(n) dinghe(n)
haestelic arm werde(n) / en(de) sulle(n) teha(n)tes in al-
len notedruffticheide(n) ontbreke(n) . en(de) ghelijc

<69v>

als wy hier te voere(n) in allen dinghe(n) ouer-
vloyden / alsoe aulle(n) wy dan in allen dinghe(n)
arm en(de) behoeuich werde(n) . Wa(n)t soe waer
va(n) den cloester gheuet / wtgheslote(n) wort .
daer wort oec alteha(n)tes wed(er) wtgheslote(n) in <in HS: in a.r.R. ergänzt>
werden ghegheue(n) . Hier om gheuet en(de) iv sal ghe-
gheue(n) werde(n) secht (crist)us in de(n) eua(n)gely . en(de)
dat ghy ene(n) va(n) mine(n) mynsten hebt ghe-
daen / dat hebt ghy my ghedaen . Laet ons
dan vlitich wesn sorchuoldeliker he(m) alle(n)
die here sal mit ons wesen / va(n) alle(n) quade
ons beware(n)de / en(de) mit allen guede(n) hier en(de)
in toecomdend(er) tijt ins altoes v(er)vullende .
En(de) ist dat wy die arme(n) wtsluten . soe sullen wy <in HS: wy a.r.R. ergänzt>
god va(n) ons wtslute(n) . Hier om beual hy si-
ne(n) brueders die gasterie vlitelike te bewa-

re(n) / die in de(n) olden en(de) oec in de(n) nyen testa-
ment seer ghepriset wort . weert sake dat
se de(n) wille godes begheerde(n) te volbrenghen
en(de) die wterste behoeflich(ei)t begheerde(n) te
voerhoede(n) . ¶ Soe veel alst in den brueders
toe windesem was / soe voersettede(n) se oer gue-
de gherucht en(de) die stichtinghe der mensche(n)
allen tijtlike(n) guede . en(de) dat machme(n) daer
wt merke(n) . dat toe eenre tijt quame(n) twee
ionghe(n) va(n) deue(n)ter / seer rijck en(de) mechtich
nae der werlt digniteet . welker een ghenom-
emt was goswin(us) conhaer / naemaels een
man va(n) groter stichticheit . en(de) die and(er) hiete
co(n)radus mom . en(de) se baden om ene stede-

<70r>

toe windesem te v(er)crighe(n) . Welke(n) va(n) den co(n)-
uente gheantwert wart / datter alte groet
gherucht af come(n) solde in desen lande . mer
dat se meer toghe(n) toe eymsteyn / om der nae-
heit oerre vriende weert dat se in der stede(n)
bleue(n) . Als se soedaen antwert o(n)tfanghe(n)
hadde(n) / soe nemen sijt seer swaerlic / alsoe
dat een va(n) he(m) droeulich seechde . God moe-
tet sien en(de) ordele(n) en(de) o(n)tfarme sick onser . wa(n)t
wy hier ghene stede v(er)crighe(n) en ko(n)nen / om
dat wy rijck sin . En(de) alsoe wt ghehoersa(m)heit
toghe(n) se toe emsteyn . ¶ Se hadde(n) dan tot al-
len behoefliche(n) ene wo(n)derlike begheerte der
mynne(n) / sonderli(n)ghe tot nyen clostere(n) oerre
religien in armoede begonne(n) . wen se bouen
oere macht beghere(n)de te helpe(n) / soe wal in
de(n) guede als in p(er)sonen alst scheen in de(n) voer-
seechde(n) tweek ionghe(n) / mer oec in velen an-
dere(n) riken p(er)sone(n) die mit he(m) begheerden te
wone(n) / die se om der andere behoeflicheit te
v(er)lichte(n) diicke tot andere(n) cloestere(n) senden .
niet suekende dat he(m) nutte waer / mer meer
dat de(n) andere(n) nutte waer . ¶ Het gheschiede
dat in corter tijt va(n) windesem drie dochtere
ghebore(n) worde(n) . als emsteyn / die fonteyn on-
ser vrouwe(n) by aernhem . en(de) ten nyen lichte
by hoern . Als dan soe vier cloestere ghewor-
de(n) weren . soe senden se doe wt heer florens
rade en(de) der andere voerseechd(er) vaders totte(n)
hof va(n) rome(n) by des pawes bonifacius tiden /
va(n) wen he(m) toeghelate(n) wart te hebbe(n) ene

<70v>

tesame(n) v(er)bindinghe een capittels mit be-
 hoerlike(n) priuilegien . Mer als die vaders en(de)
 fratres deser viercloestere(n) nae oerre oetmoe-
 dicheit capittel plaghe(n) te holde(n) / soe plaghe(n)
 ghemeynlike die vaders va(n) den v(er)gaderin-
 ghe(n) va(n) welke(n) voer ghesecht is / of oerre veel
 daer toe come(n) / en(de) sitten by he(m) en(de) weren
 mede ouer die sake(n) die daer tractiert worde(n)
 niet om rijcdome der werlt te v(er)crighe(n) / mer
 om die siele(n) te bekierre(n) en(de) o(m)me anmerkin-
 ghe des ghemeyne(n) orbers . En(de) se weren doe
 alle als een scaepskoye en(de) een cudde . mer nae
 der waerheit als een licha(m) in (cris)to . Wat sulle(n)
 wy nv segghe(n) die daer ghedenke(n) dat wy in
 voertide(n) gheweest hebbe(n) als een wilt olyboem
 den ewighe(n) vuer brquaem . dat wy ons sien
 goddienstich en(de) deuoet teghe(n) natuer inghe-
 pla(n)tet in desen schone(n) en(de) vruchtbare(n) olybeom .
 en(de) sin deylachtich gheweworde(n) sijnre vetticheit .
 hier o(m)me laet ons roepe(n) mit alre begheerte(n)
 onser y(n)nersten . groet is op ons here dine barm-
 h(er)ticheit . en(de) du hebste onse siele(n) v(er)loest wt der
 onderster hellen . Slechtes / tis waer dat va(n) ca-
 tho ghescreue(n) wort . dat hy sine gode als een
 heynden plach grotelic te loue(n) en(de) sijn gheluck
 totte(n) hoechsten v(er)heffen daer o(m)me wa(n)ttet he(m)
 v(er)leent was ghebore(n) en(de) te wesen in de(n) lande
 en(de) in dier tijt / doe hy rome(n) en(de) oer heerscopie
 sien mochte bloyen in oerre meester weelden .
 Wat sulle(n) wy wedergheue(n) gode onsen here(n) daer
 om / dat hy in deser tijt der ou(er)uloedigher gueder-

<71r>

tiere(n)heit en(de) in de(n) lande den die here benedijt
 heeft ghegheue(n) is ghebore(n) te werde(n) en(de) te le-
 ue(n) ? Wa(n)t weren wy in der tijt onser vaders
 gheweest / eer dit lant mit dien lichte der gra-
 cien was doerluchtet / waer af nv ghenoech
 ghesecht is . wat solde(n) wy anders dan dat se
 deden ghedaen hebbe(n) . en(de) voert daer se voren
 solde wy oec ewelic daer te bliue(n) gheuaren
 hebbe(n) ? O salich dach in welke(n) ons ghebore(n)
 sin princen en(de) leyders deses onses nyen heers .
 ic segghe meister gheerd groet / here(n) florens
 en(de) die ander vaders en(de) die va(n) he(m) daghelics
 sulle(n) ghebore(n) werde(n) hent ten eynde der werlt .
 Woe hem p(ri)or ioh(ann)es huesde(n) bereide totten dode
 ¶ Als dese deuote pater ioha(n)nes va(n) huesden
 nv olt was gheworde(n) / en(de) dat cloester toe win-
 desem in ghemeyner my(n)nen / vrede en(de) eendrach-

ticheit alls die daghe sijns leue(n)s stadelike be-
waert hadde / soe began hy allentele(n) tonbreke(n) /
en(de) als die crancheit v(er)meerrede en(de) totte(n) y(n)ners-
ten gheng began hy totte(n) wterste(n) te ghenake(n) .
Als hy dan sach de(n) dach sijns dodes den niema(n)t
voer by en mach gaen he(m) cortes te ghenaken /
soe arbeide hy hem daer toe deuotelic te bereide(n)
nae alle sijnre macht . Hier om doersach hy vliteike <in HS: vlitelike a.r.R. ergänzt>
alle die hoeke sijnre co(n)scie(n)cien welke die he-
re in dien lesten daghe sal ondersoke(n) in lan-
terne(n) . en(de) alle sunden en(de) soe wat hy weerdichs
der berispinghe in he(m) mochte vinden / dat ar-
beide hy mit stadighe(n) screyen / mit onu(er)moede-
like(n) ghebede(n) / mit anroepi(n)ghe der hillighe(n) /
mit begheerlike(n) ghehoechnissen der v(er)dien-

<71v>

ten (crist)i / daghes en(de) nachtes te reynighen .
En(de) allent dat he(m) ghedachte dat hy ye mis-
daen <in HS: daen a.l.R. ergänzt> hadde mit ghedachte(n) / callinghe(n) / mit
werke(n)
en(de) mit v(er)sumelheit teghen de(n) godlike(n) wille(n) /
dat arbeide hy v(er)mits waren rouwe(n) / biechte
en(de) penite(n)cie nae insetti(n)ghe der kerke(n) te be-
tere(n) . waerachtelic beke(n)nende dat gheen
quaet onghelijnt / en(de) gheen guet werck on-
gheloent en solde bliue(n) . wa(n)t god niet en
solde sparen de(n) misdadighe(n) / ten waer dat hy
waerachtelic berou hadde . Hier om arbei-
de hy stadelic va(n) gode te v(er)crighe(n) mit alre be-
gheerte(n) v(er)ghifnisse sijnre sunde(n) . op dat hy in
der vren sijns dodes v(er)mits de(n) hande(n) der hilli-
gher enghele(n) v(er)dienne(n) mochte gode sine(n) schep-
per ghep(re)sentiert te werde(n) / en(de) onder sinen
hillighe(n) en(de) wtu(er)corene(n) een deel der ewigher
salicheit o(n)tfanghe(n) mochte . welc noch oghe
ghesien noch / ore ghehoert en heeft / noch
in mensche(n) herte op gheclo(m)me(n) is . dat god
bereit heeft de(n) ghene(n) die oen my(n)nen . ¶ Hy
plach stadelic opt sitten voer de(n) choer mit
swighe(n) alleen te sitten . en(de) ansach scarpelic
mitte(n) oghe(n) die graue der brueders daer in
de(n) stubbe rustende . en(de) ouerdachte stadelic die
v(er)and(er)heit <in HS: verand(er) a.l.R. ergänzt> der lichame in stubbe . die
salicheit
en(de) glorie der siele(n) in de(n) hemel mit gode reg-
nierende . en(de) hoppede vastelic dat hy he(m) teha(n)-
tes volghe(n) solde . ¶ Mit desen hillighe(n) werke(n)
en(de) ynnighe(n) oefeninghe(n) en(de) mitte(n) gheeste der
waerre co(n)pu(n)cken is sijn herte stadelic v(er)vul-

<72r>

let / en(de) va(n) allen sunde(n) en(de) vleckē der sunde(n) soe
veel als hy v(er)mochte tot puerheit gherenicht .
en(de) doe voertmeer mit hemelsche(n) begheerte(n)
en(de) vuerighe(n) lofnissen tot gode ontsteke(n) / trec-
kende diepe suchtinghe(n) sijnre inwe(n)digher
mynne(n) / v(er)langhede he(m) totte(n) ouersten ih(e)r(usa)l(e)m
onsen ewighe(n) vad(er)lande en(de) seechde . Wa(n)neer
sal ic comen en(de) v(er)schine(n) voer dat ansichte
godes ? Wa(n)neer sal ic he(m) ghep(re)sentiert wer-
de(n) ? Nv laet heer dine(n) knecht nae dine(n) woer-
de in vrede(n) ¶ Als hy dan va(n) daghelicscher be-
stoppi(n)ghe der borst ghemoyet wart en(de) die
adem bestoppet wart / ten lesten nauwelic
wat ademen v(er)moghe(n) / bat hy sine(n) supprior
fratre(m) arnoldu(m) kalker dat hy mitte(n) co(n)uente
wolde denke(n) op sine absoluiri(n)ghe va(n) de(n) am-
bocht der priorscap / en(de) va(n) eens anders kiesin-
ghe / en(de) oen absoluierden <in HA: absoluieren; d ü.d.Z. ergänzt> . Als hy he(m)
dit des a-
uendes te v(er)uolghe(n) sorchuoldelike beuolen
hadde / als die supprior des morghe(n)s weder
tot he(m) qua(m) / soe hadde hy he(m) anders beraden
en(de) seechde . Alre liefste ten sal gheen noet
wesen dat ic va(n) iv absoluert werde . hier
om sijt hier af te vreden . En(de) dat gheschiede
alsoe . wa(n)t cortes daer nae began hy den
eynde te ghenake(n) . en(de) va(n) de(n) selue(n) supprior
in teghe(n)woerdich(ei)t sijns co(n)uentes en(de) des
priors va(n) noerthoern / heeft hy nae ghe-
woende(n) der kerke(n) co(m)municiert en(de) dat hil-
lighe ampt o(n)tfanghe(n) . En(de) als hy venie en(de)

<72v>

v(er)ghifnisse sijnre ghebreke bat va(n) de(n) co(n)uent
dat dede hy soe oetmoedelic / mit soe groter en(de)
waerre beke(n)ninghe sijns selues en(de) co(n)pu(n)ctien
des herte(n) / dat hy se by nae alle te screyen bewe-
ghede . Slechtes in sine(n) lesten en leet hy ghene
insendinghe va(n) de(n) quade(n) enghele(n) die oen v(er)stuer-
de(n) . mer machtich sijns herte(n) en(de) sijnre reden / in
seer guede(n) vrede en(de) ruste sijns herte(n) starf hy des
saterdaghes nae su(n)te andrees ond(er) hoemissen
die men hoechlike sanck va(n) onser lieuer vrou-
wen die hy seer sond(er)linghe ghemynt hadde .
Voer welkes salighe(n) ouerga(n)ghes totten he-
melsche(n) vad(er)lande is teha(n)tes nae dier missen
een ander begonne(n) vor die siele(n) . Wes licha(m)

int choer wart ghedraghe(n) . en(de) daer hent des iersten sonne(n)daghes in der aduent / mit missen vigilien / psalmodien en(de) ghebede(n) eerweerdlike bewaert / en(de) in de(n) selue(n) choer voer dat sa(n)ctuariu(m) nae de(n) eynde der missen den brueders screyende nae kercliker maniere(n) deuotelic begraue(n). Van frater he(n)ric(us) clinckbijl van huxarien DJe oldeste en(de) ierste alre fratres toe win-desem was die deuote man frater hen-ricus clinghebijl va(n) huxarien / voer sijnre bekieri(n)ghe een werltlic priester / die ene(n) vleischelike(n) brued(er) hadde in here(n) florens hue toe deunter / heer ioh(ann)es va(n) huxarien ghenoeemt / gode o(n)tsiende en(de) seer stichtich va(n) wa(n)deringhe . die meister gheert groet seer vlitelic bat / dat hy he(m) doch gheweerdighe(n) wolde sine(n) alre lieueste(n) voerseechde(n) brued(er) mit ene(n) brieue te bekierre(n) . en(de) va(n)

<73r>

der werlde ydelheit totte(n) wech der waerheit mit hillighe(n) leringhe(n) te trecke(n) . Waer om het gheschiede dat die selue meister gheerd groet ene(n) nutten brief screef / cort in woerde(n) / mer swaer va(n) synne / allen werltlike(n) priestere(n) wal dienende . in welke(n) hy onder andere(n) woerde(n) aldus scriuet . ¶ O vrient ic en toespreke dy niet als ene(n) va(n) de(n) bostesten priestere(n) . die gode niet en ontsien / noch die mensche(n) . die enter byslapersche hebbe(n) / of ouerspeelres / of begherich der eren / of va(n) symonien / of drenckers / of ghyrich / of nauolghers der here(n) houe / of v(er)treckers der werlde sake(n) / of anders opelike quaet sin . noch ic en toespeke dy alsoe niet . mer als ene(n) verscheidene(n) va(n) de(n) alre meesten quade(n) / als enen guede(n) werltlike(n) priester / doer de(n) breden wech wa(n)derende holde oc dy . Jc biddes dy / ouerdenke of doer de(n) breden en(de) rumen wech veel va(n) de(n) volke wa(n)derende nae (cris)us woerde gheleyt werde(n) totter doet . en vallen dan die priesters niet in de(n) doot / die totte(n) enghen wech scarper sin v(er)bonde(n) / en(de) wandere(n) doer de(n) breden en(de) rumen wech ? Wee dy en(de) alle(n) priestere(n) (cris)us riddere(n) / ist dat se niet witlike(n) en striden . Jc biddes dy / anmerke du ridder (crisu)i / du clerck / du priester . Jst dattu begheers ridderscap te voren als (cris)us onse keyser ghebiet / wete dattu dat niet en moghete v(er)vullen dan mit vliticheit des daghelicsche(n) arbeides / mit pine(n) / druckenissen en(de) perikele(n) . anders diesntu de(n) duuel en(de) niet gode / mit he(m) ghepi-

<73v>

nighet te werde(n) . Veer sij va(n) dy die ghemey-
ne ledicheit der priestere(n) / die werltlike wa(n)-
deringhe en(de) die beuleckinghe der werlt .
En wilt niet secht die hillighe apostel ioha(n)-
nes mynne(n) die werlt / noch die dinghe die
in der werlt sin . mer die werlt <in HS: gestr. werlt> werde
dy ghecruet en(de) du der werlt . Tot welken
dinghe(n) to volbrenghen is noet te hebbe(n) sorch-
uoldich(ei)t / vroetheit en(de) soe groet arbeit / dat
se den helen mensche(n) eyschen en(de) alle die tijt
beco(m)mere(n) / en(de) soe veel meisters / boeke en(de) le-
ringhe / datter luttel daer toe come(n) . Jst sake
nae su(n)te augustin(us) woerde(n) dattu de(n) staet der
priesterscap v(er)sumelike toebre(n)ghes / lichtu(er)-
delike en(de) ydelike / tot behaghelheit der ghe-
meyner mensche(n) . soe salstu die alre o(n)salichs-
te / droeuifste en(de) die alre v(er)doemste we-
sen . Mer ist nae de(n) ghebode(n) godes . dat en mach <in HS: mach a.r.R.
ergänzt>
niet gheschien sonder grote(n) arbeit / swaerheit
en(de) perikele(n) . Dyen bedrieghe niet die voert-
ganc der ghemyenre priestere(n) / tot bahaghel-
heit der mensche(n) wa(n)derende . wa(n)t se sin voer-
waer blinder dan die rouers en(de) meynewiue .
due ic v(er)moede int rike der hemele(n) en(de) in der
kerke(n) veer voer te gaen of seer myn ghe-
pinicht te werde(n) . Al wille(n) se hillich ghereke(n)t
werde(n) / meisters ghehiete(n) werde(n) . gheeert wer-
de(n) / heerscopie hebbe(n) en(de) schine(n) wat te wesen .
en(de) sacht / lekerlic / en(de) ou(er)ulodeloc leue(n) . Dit
sin die quade die (crist)us en(de) sine apostole(n) seech-
de(n) in toecomende(n) tiden toe te come(n) . Dese din-

<74r>

ghe scriue ic dy . op dattu niet wanen en sals-
te dat dy die ghemeyne manier der priestere(n)
als se nv leuen ghenoech sal wesen ter salich(ei)t .
en(de) dattu dat ewighe leue(n) sond(er) arbeit en(de) swaer-
heit of sond(er) gheestelike(n) sy(n)ne salste moghen
v(er)crighe(n) . Wa(n)t nae woerde(n) des apostels alle
kerstene me(n)sche die nae de(n) vleische of nae der
werlt leuet / die sal sterue(n) . woe veel dieper sal
die priester sterue(n) en(de) v(er)doemt werde(n) die nae de(n)
vleische leuet . Jc bidde welc is dat ghemeyne
leue(n) der priestere(n) nae desen daghe(n) . dan een vle-
ischelic en(de) een werltlic leue(n) ? Welke die werlt
my(n)net . wa(n)t se va(n) der werlt sin . en(de) dat der werlt

toehoert wercke(n) en(de) draghe(n) se . Salich is die priester die niet en ghenck in de(n) raet der boser priesters . en(de) in de(n) wech soedaner niet ghestaen en heeft . En(de) ist dat hy in voertijts daer in ghe- wa(n)dert en(de) ghestaen heeft . hy is salich ist dat hy daer in niet en bleef / mer haestelic va(n) he(m) scheyde . Ganc wt va(n) de(n) middel va(n) he(m) . en(de) en wil dat onreynen niet rueren . Hope totter stede daer (crist)us bloet heet is . daer die priesters nauolghe(n) die witlike insettinghe en(de) wercke(n) de(n) wech der hillighe(n) / hent (crist)us in dy gheformet werde / en(de) hent du gheestelic gheleert moghete gode weerdelic diene(n) . en(de) bekenne(n) moghete die vuerighe scotte des duuels / des vleisches en(de) der werlt v(er)mits de den leringhe(n) ende saluinghe(n) des gheloue(n) en(de) va(n) dy v(er)driuen . Mit desen goddienstighe(n) v(er)maninghe(n) meester gheerdes wart die voersechde heer hen-

<74v>

ric ghetoghe(n) en(de) qua(m) toe deue(n)ter . en(de) als hy sach <in HS: a.r.R. sach ergänzt>

die <in HS: die a.l.R. ergänzt> hillighe wa(n)deringhe meester gheerdes en(de) sijns <in HS: sijn; ü.d.Z. s ergänzt>

brueders en(de) der andere deuoter brueders / soe is hy va(n) herte(n) beweghe(n) en(de) opsette die werlt te laten / en(de) he(m) de(n) brueders der v(er)gaderinghe toe te voeghe(n) . Hier nae een wenich daghe(n) toech hy weder toe sine(n) lande va(n) consent sijns brueders / o(m)me tes schicke(n) va(n) sine(n) dinghe(n) / en(de) soe teha(n)tes weder toe come(n) . En(de) al hy wat merrede in de(n) wedercome(n) / soe wart sijn brued(er) bedroeft / en(de) began seer tontsien / dat hy va(n) mynne(n) der tijtliker dinghe en(de) va(n) smeykinghe en(de) va(n) smeykinghe der vriende afghekiert hadde gheweest en(de) va(n) de(n) guede(n) opsette afgheuelen waer . Hier om bat hy die brueders dat se <in HS: gestr. den> wolde(n) bidde(n) om salicheit sijnre siele(n) . en(de) hy visitierde oec meester gheerd im der seluer sake wille . En(de) meester gheerd v(er)vult mitte(n) gheest der p(ro)phecien / a(n)twoerde de(n) anxtuoldighe(n) brued(er) . Mijn lieue frater en wilt niet v(er)stuert wesen . want dijn brued(er) sal cortes ghesont toe dy wed(er)come(n) . En(de) dat gheschiede alsoe . wa(n)t nae niet veel daghe(n) o(n)tfenck hy sine(n) brued(er) blidelike in enen guede(n) opset volherdende . ¶ Nse de(n) salighe(n) dode meester gheerdes groet dese heer he(n)ricus clingebijl / wa(n)neer sijn biechtvad(er) / bleef stadelic voertan mit here(n) florens en(de) sine(n) brueders in waerre ghehoersa(m)heit en(de) ghemeyne(n) leuen . die iec een was va(n) de(n) vaders en(de) priesters die

va(n) here(n) florens de(n) bisscop va(n) vtrecht oerlof
v(er)creghe(n) om een cloester der regulier canoni-

<75r>

ken toe windesem te ty(m)meren . en(de) hy was die
ierste die daer dat habijt annam . ¶ Hy was
een iaer voer der cledinghe der fratres en(de) oec
bynae een iaer nae annemi(n)ghe des habijts een
pater en(de) rectoer toe windesem . Hy was een man
va(n) redeliker langher stature(n) / starck va(n) crach-
ten en(de) va(n) taer co(m)plexien . die ionghe(n) en(de) olden
in vuericheit des gheestes / en(de) in der obserua(n)ci-
en der discipline(n) hent ten eynde sijns leuens
veer boue(n)gaende . die ierste en(de) die leste int
choer en(de) reuenter stadelike volherdende . Hy
plach oec ouer veel iare(n) die fratres des co(n)uen-
tes ter midder nacht om metten te singhe(n) te
wecken . dat ierste teyken te luden en(de) die deuo-
te a(n)tsien . segghet onsen gode lof ghy alle sine
hillighe(n) / als hy ghewecket hadde plach hy in
blijscap sijns herte(n) mit herte en(de) monde deuo-
telike(n) te singhe(n) . en(de) ghelouede sekerlic dat hy
v(er)mits die weckinghe der brueders deylach-
toch solde werde(n) aller der gued(er) werke die die
fratres doe doen solde(n) . ¶ Toe de(n) ierste(n) teyken
der ghetide / o(m)me die studieri(n)ghe der hilligher
scrift / achterliet hy vluchtes alle ander onlede
en(de) gheng ter cellen . en(de) bereyde sijn ghemoede
totte(n) hillighe(n) ambocht int choer deuotelic te
doen / mitter hilligher lexen en(de) mit corten ghe-
bede(n) . en(de) wart gheleert mit eyhener onderuin-
ghe / dat soe woedanich een arbeit gode te berey-
den / alsoedanich is noet dat he(m) god openbaer .
En(de) ghemyenlic voer dat ander teyke(n) of teha(n)-
tes ond(er) den teike(n) qua(m) hy toe choer . en in sine(n)

<75v>

stoel sittende en(de) andachtich de(n) ghebede v(er)wach-
tede hy dat co(n)uent . ¶ Dese man was int eyn-
de olt / rijp va(n) zeden eerweerdich va(n) ansien / suet
va(n) toesprake / in de(n) ierste(n) toeloep neernstich /
seer vuerich om die disciplijn te beware(n) . den
quade(n) was hy ontsichlic / de(n) guede(n) eerweerdich /
de(n) olden en(de) ionghe(n) was hy een spieghel der dis-
cipline(n) in allen bewaringhe(n) nae der reghel .
een seer stre(n)ghe bewaerre der reghel en(de) der in-
settinghe / alsoe dat hy diicke des vrydaghes
in de(n) capittel teghe(n)woerdich ghene schult en
sprach / wa(n)t he(m) niet en ghedachte dat hy wat

teghe(n) die voersechde pu(n)ten ghedaen hadde .
¶ En(de) wa(n)t hy niet va(n) sijnre ioghet mer in sijn-
re manliker oltheit / priester gheworde(n) qua(m) tot-
ter oerden . hier o(m)me en mochte hy ghene ho-
ghe en(de) grote inwe(n)dighe deuocie des herten
hebbe(n) / of hoghe co(n)templacie va(n) godlike(n) din-
ghe(n) . mer alleen hadde hy sulke vuericheit en(de)
troestinghe des hillighe(n) gheestes a(n) gode v(er)-
creghe(n) / totte(n) godlike(n) dienst te volbrenghen en(de)
die insettinghe te beware(n) / dat hy sond(er) ver-
driet en(de) mit groter sueticheit des herte(n) wac-
kerlic en(de) willichlic in allent dat hy v(er)mochte
gode diende . ¶ Buten der vren des etens oec in
de(n) arbeide en plach hy nu(m)mer of seer seldom
te drincke(n) / al wast dat hy diicke arbeide dat
hy de(n) swete afdroghe(n) moste en(de) seechde dattet
seer ghesont waer / Als hy voer de(n) eten wal ar-
beide . Hy hadde int beghin wat ty(m)merens ghe-
leert / en(de) die stene nae der reghel viercantich

<76r>

te make(n) . waer o(m)me plach hy tot nyen ty(m)mer
die stene totte(n) doren en(de) venstere(n) mitte(n) bilen
der metselers te houwe(n) . Voer sijn daghelics
werck plach hy holtene reetscap te make(n) / als
schuppen / spaden / blaesbalghe / musevalle(n) / her-
ken / boryen en(de) der ghelijc . ¶ Jn der tijt des spre-
kens riep hy diicke die brueders totter stede
des sprekens . en(de) plach he(m) <in HS: gestr. te v(er)tellen> va(n) oerspro(n)-
ghe oers cloesters / en(de) va(n) oere(n) ierste(n) beghinres
va(n) de(n) beghin der nyer vuericheit en(de) va(n) der
ierster vuericheit / wt ingheesti(n)ghe des hillighe(n)
gheestes nae ordina(n)cie te v(er)tellen . ¶ Dese eer-
weerdighe vad(er) hadde langhe tijt sijns leue(n)s
grote sericheit va(n) de(n) roden steen . alsoe dat hy
diicke om quetsinghe der nyren en(de) der blasen
va(n) des steens wtgaen / roet bloet plach voer
dat water te maken . Als hy dan mit velen se-
richeide(n) sijns licha(m)s v(er)moyet wart hent in de(n)
older toe . wa(n)t hy een hart westpheling was
soe leet hy die pine sijns licha(m)s seer v(er)duldeli-
ke . Waer om doe een leecbrud(er) merkede dat
sine sericheit seer groet was / seechde hy hem .
O alre lieueste vad(er) woe grote pine liden ghy .
En(de) hy a(n)twoerde he(m) . Swighe hier af lieue
brued(er) . wa(n)t onse here ih(es)us (crist)us en(de) sine hil-
lighe(n) hebbe(n) veel meerre dingh ghelede(n) . Alsoe
laet god sine wtu(er)corene / voer versien totte(n)
ewighe(n) leue(n) / in der parsen deser werlt tijt-
lic ghedrucket te werde(n) . op dat als se hier

wal ghepurgiert sin / en(de) va(n) rost der sunden
v(er)mits deser tijtliker pine(n) ghenoech gheschu-

<76v>

ert / die ewighe guede vry va(n) allen pine(n) v(er)die-
ne(n) moghe(n) te o(n)tfanghe(n) in de(n) vad(er)lande . ¶ Als
dan die daghe sijns lopens eynde(n) solde(n) en(de) va(n)
starcheit sijns ghemoedes schuwede langhe
toe bedde te ligghe(n) . en(de) als hy des auendes rede-
like hadde gheghete(n) / des morghe(n)s va(n) pinen
v(er)moyet qua(m) hy haestelike totte(n) wtersten .
en(de) in de(n) stoel sittende wart he(m) dat hillighe <in HS: gestr. a>
ampt ghedaen en(de) rustede voer sine(n) brueders
in de(n) here(n) . en(de) alsoe alle sine(n) arbeide(n) en(e) serichei-
de(n) een eynde make(n)de vant hy die ewighe rus-
te / gaende totte(n) vroude(n) der enghele(n) . Van frater henricus wilsem . <in HS:
henricus wilsem am Ende d.nä.Z.>

<DJ alre v(er)heuenster

onder alle de(n) ierste(n) fratres toe windesem /
en(de) va(n) meerre gheachticheit/va(n) werltli-
ke(n) en(de) gheestelike(n) ma(n)nen / was die seer eerwer-
dighe man va(n) leue(n) frater he(n)ricus va(n) wilsem
va(n) der stat ca(m)pen ghebore(n) / die vijfte nae ordina(n)-
cie der fratres in windesem p(ro)fessijt . Welke voer
de(n) inganc der oerde(n) was groet en(de) machtich in
der werlt / een schepen va(n) ca(m)pen / seer diicke
een hoeftheer der va(n) ca(m)pen in schone(n) des ri-
kes va(n) de(n)nemarct . drost va(n) zallant / dat slot
toe erkelsteyn des stichtes va(n) vtrecht mit al
sine(n) rechte / guede en(de) p(er)sone(n) besitte(n)de . allen prin-
cen en(de) / ridderscap / de(n) raden der steden en(de) allen
hueslude(n) liefalich en(de) anghenaem . Hy was
een man va(n) heerliker lancheit / va(n) groter
voersench(ei)t / va(n) diepe(n) v(er)stande / va(n) eerbare ber-
nicheit / va(n) heerliker wtsprake / eerbaer van

<77r>

ansien / suet va(n) sprake / gode deuoet priselic
va(n) leue(n) / hillich va(n) wa(n)deringhe . wes natuer-
like vroetheit lughtede in de(n) ansichte . en(de) die
goddienstich(ei)t des herte(n) toende die sueticheit
des mondes . ¶ Dese gloriose man va(n) der p(re)di-
kinghe meister gherds groet bekiert / began
die werlt te v(er)smoen / oere eren te v(er)drieten / die
hemelsche dinghe te mynne(n) en(de) te beghere(n) . waer
om hy de(n) selue(n) meister gheerde sta(n)taftelike an-
henck in sine(n) yeghenheide(n) . en(de) was een truwe
voervechter sijre werke en(de) sermone(n) . En(de) nae
sine(n) dode was hy ene colu(m)pne en(de) bescherimi(n)ghe

alre godfruchtigher me(n)sche(n) der nyer vuericheit .
en(de) een pri(n)cipael v(er)uolgher des lesten wille(n) meis-
ter gheerd groets va(n) ene(n) cloester te ty(m)meren .
Welke he(n)ricus al scheen hy in der werlt va(n) he(m)
allen groet en(de) mechtich . nochtan(t) alle glorie der
werlt / rijcheit en(de) walluste(n) / solaes der vriende / ghe-
selschap der naesten / en(de) soe wat blijscappe(n) en(de) sue-
ticheit die werlt mach toebrenghe(n) / rekende
hy als dreck en(de) als niet te wesen . en(de) mit dien ierste(n) <in HS: ierste(n)
a.r.R. ergänzt>

arme(n) priestere(n) en(de) clercke(n) toe windesem / va(n) der
werlt doe v(er)smact en(de) luttel gherekent toevoe-
ghede hy he(m) mitter herte(n) en(de) mitte(n) lichame . en(de)
antoech mit he(m) oetmoedighe cleder en(de) ene
v(er)smadelike cappe . en(de) ouergaf sijn licha(m) en(de) sie-
le en(de) al sijn tijtlike guet willichlike onder den
wille en(de) regime(n)te dier slichter en(de) v(er)worpener
brueders . Hier o(m)me nauolghede hy naect den
naecten (cristu)m . en(de) die tijtlike rijcdome / glorie
en(de) walluste v(er)wandele hy in waerre blijschap

<77v>

des herte(n) / in rijcdome der doechde(n) in desen te-
ghe(n)woerdighe(n) leue(n) . en(de) in dat ewighe para-
dijs der hemelscher wallusten en(de) mit ouers-
te guet alre guede in toecomend(er) tijt salichli-
ke v(er)wa(n)delnde . voer den slyke golt / voer die
werlt de(n) hemel / voer die creatuer de(n) schepper /
voer he(m) selue(n) god / mit o(n)uermoedeliker come(n)-
scap der godliker weerdich(ei)t in der waerheit
sulle(n) ontfanghe(n) ¶ Mer wie sal weerdelike
v(er)tellen woedaen hy he(m) toende in der oerden ?
Wa(n)t allen brueders/gheestelike(n) en(de) werltlike(n)
mensche(n) toende hy sick te wesen ene(n) waer-
achtighe(n) gheestelike(n) man / ene(n) my(n)ner der
armoede(n) / ene(n) nauolgher der o(n)tholdinghe /
ene(n) bewaerre der ghehoersa(m)heit / ene(n) my(n)-
ner der discipline(n) / ene(n) nauolgher o(n)ses here(n)
ih(es)u (crist)i / vuerich va(n) inwe(n)digher deuocien /
opu(er)heuen va(n) godliker schouwi(n)ghe / en(de) een
spieghele alre hillicheit . en(de) die ydel glorie
der werlt / rijcdome en(de) wallusten die hy eens
nv in de(n) beghin v(er)smact hadde / en wed(er)hael-
de hy niet / mer altoes v(er)smade hy se . he(m) v(er)bli-
dende va(n) de(n) walluste(n) des paradises en(de) va(n) de(n)
rijcdome(n) der gued(er) co(n)scie(n)cien . en(de) hadde die
oghe(n) des herte(n) altoes gheuester in god en(de)
in ewighe(n) dinghe(n) . ¶ En(de) wa(n)t die ierste fratres
toe windesem ionck weren en(de) simpel / en(de) had-
de(n) cleyne beke(n)nisse der wtwe(n)digher dinghe(n) .

welker he(n)ricus va(n) wilsen volcomene onder-
uindi(n)ghe hadde . wt ghebode der vaders ont-

<78r>

fenck hy die sorghe der tijtliker dinghe(n) des
cloesters toe windesem / en(de) va(n) der ty(m)meringhe
der kerke(n) en(de) des cloesters . welke hy voer dat
eynde des iaers boue(n) oerre alre v(er)moede(n) glori-
oselike volle(n)brachte / soe als se he(m) doe in den
beghin diende(n) . En(de) wa(n)t hy va(n) groter auctoriteit
en(de) macht was / de(n) gheestelike(n) en(de) werltlike(n) me(n)-
sche(n) anghenoem . wa(n)neer men enighe priuile-
gien / graciën en(de) vryheide(n) va(n) den princen des
landes / va(n) de(n) canonike(n) of rade(n) der stede(n) toe sijns
cloesters behoef weruen solde / soe wart hy ghe-
meynlike om die te weruen wtghesant . En(de) al
was hy gheestelic en(de) va(n) der werlt v(er)scheyden
en(de) voertghenck oetmoedelike gheclede(n) va(n)
bute(n) mit eenre snoder cappen . hy is nochta(n)t
va(n) de(n) guede(n) mensche(n) groet en(de) cleyn meer eerweer-
deliker gheachtet / en(de) meer bet v(er)hoert / dan
daer te voeren doe hy in der werlt woende .

Wa(n)t dat cloester toe windesem en hadde soe
veel tijtlics guets en(de) priuilegien hude(n) te daghe
niet / en hadde sine cloeke vroetheit en(de) wijs-
heit int beghin om die te v(er)werue(n) niet ghewa-
ket . Hier om bewaerde hy dat ambocht des p(ro)cu-
ratoers wt ghehoersa(m)heit ter tijt toe / hent
frater goswin(us) dyacen va(n) zwolle een vroet man
daer was p(ro)fessiet . ¶ En(de) dese man nae al desen
en(de) soe gloriosen loue en(de) wond(er)like(n) dinghe(n) en
wolde hy niet <in HS: niet a.r.R. ergänzt> ledich wesen . mer als hy ledich was
va(n) de(n) dienste godes en(de) der co(n)templacie(n) / soe
was hy vlitich nye boeke te scriue(n) . achterlate(n)-
de sine(n) olden en(de) ionghe(n) brueders een leue(n)dich
exempel en(de) een guet testame(n)t . ¶ Totte(n) hillighe(n)

<78v>

oerdene(n) der priesterscap en mochte hy niet ver-
heue(n) werde(n) / o(m)me der richtelikermacht des bloe-
des of bystant en(de) co(n)sent . mer hy bleef altoes
in der laghest(er) stede des co(n)uents/hent in sinen
older toe die natuerlike hette began allenselen
te ghebreke(n)/en(de) als he(m) die crachte(n) sijns licha(m)s
voertan ontoghe(n) worde(n) / soe is hy cranck en(de) sieck
gheworde(n) / soe dat hy dat co(n)uent niet langher
volghe(n) en konde . en(de) soe voertan ghenck hy
eten int sieke(n) hues alleen of mitte(n) andere(n) sieke(n)
hent hy ten lesten niet gaen en konde en(de) toe

bedde ghenck ligghe(n) . Als hy dan va(n) soedaner langher oltheit gheholde(n) / en(de) die siecte v(er)meer-rede/soe qua(m) hyten lesten totte(n) eynde . En(de) als hy mitte(n) kerkelike(n) sacrame(n)ten bewaert was als hy nv wt deser werlt gaen solde totte(n) vad(er) / soe seechde hy de(n) brueders en(de) sine(n) dienres . Jc begheer ontbonde(n) te werde(n) en(de) mit (crist)o te wesen . wa(n)t daer is beter te wesen dan hier . En(de) alsoe doe hy baue(n) ses en(de) twintich iaer hillichlike en(de) gheestelike in der orde(n) <in HS: in der orde(n) a.l.R. ergänzt> toeghebracht hadde o(n)sliiep hy in den here(n) . Va(n) frat(er) arnold(us) kalker suppri-or <in HS: or am Ende d.nä.Z.>

JN de(n) iaer ons here(n) dusent drieho(n)dert en(de) xcij . op su(n)te bonifacius dach des bisscops en(de) martelers ontfenck hy dat habijt der religien va(n) pater ioha(n)nes huesden . Dese frater arnoldus was va(n) groter eerweerdich(ei)t / va(n) heerliker lanch(ei)t / grof va(n) lichame / v(er)breidet in mynne(n) / suer va(n) toesprake / wijs in den woerde(n) . strenghe in der berispinghe / troestelic in de(n) becoringhe(n) / ontsiechlic va(n) ansien / rijp in de(n) voertga(n)ghe / ond(er) die brueders gued(er)tiere(n) / eerwerdich ond(er) den

<79r>

gasten en(de) seer mynlic . medelijdsom mitte(n) sieke(n) barmh(er)tich de(n) arme(n) . en(de) ene(n) yeghelike(n) anghe-naem . En(de) als hy p(ro)fessie hadde ghedaen / en(de) verheue(n) was totte(n) hillighe(n) ordene(n) / en(de) frater he(n)ricus wilde supprior was ghecore(n) toe emsteyn in ene(n) prior / soe ic hy ghenome(n) totte(n) ambocht des supprioris toe windesem . welc ambocht hy wal vijf en(de) dertich iaer seer louelic regierde . Dese in de(n) ambocht der suppriorscap toende he(m) altoes alle(n) deuote(n) bruedere(n) en(de) sustere(n) te wesen va(n) der goddienstigher moed(er) der v(er)gaderi(n)ghe toe windesem / welke(n) hy woerde der waerre troesti(n)ghe va(n) de(n) borsten sijre inwe(n)digher deuocien stadelike wtdrupede . en(de) sine brueders mit menigherha(n)de becoringhe en(de) fa(n)tasien arbeide(n)de brachte by diicke weder totte(n) ierste(n) staet der y(n)niciteit . en(de) dat se <in HS: en(de) dat se a.r.R. ergänzt> daghelics voerghenghe(n) in de(n) anxt godes / in gueder(n) oefeninghe(n) en(de) hilligher wa(n)deringhe / en(de)dat se <in HS: se a.l.R. ergänzt> die strengich(ei)t der oerden volcomelic beware(n) solde(n) bewees hy he(m) mit sine(n) woerde(n) en(de) exempele(n) opelic voergaende hent totter wterster siecte sijns leue(n)s . Hy was een simpel en(de) oprecht man / god o(n)tsiende / va(n) de(n) quade scheyde(n)de / dat guet my(n)nende / die gherechtich(ei)t omhelsende /

die oetmoedich(ei)t alreweghe(n) voersetten(de) / die
houerdie ghehelike v(er)onweerde(n)de / en(de) altoes
dat gode toehoert v(er)hoghende en(de) beghere(n)de .
claer va(n) ansichte / va(n) nature(n) rustich / puer va(n)
herte(n) . en(de) in alle sine(n) werke(n) / woerde(n) / en(de) mani-
ren gheestelic hoeuesch . se alle my(n)nende / van
he(m) allen ghemynt . niema(n)t hatende / va(n) nie-
mande ghehatet . he(m) alle(n) toesprekelic / niema(n)-
de bitter . en(de) alsoe schickede hy die rusticheit

<79v>

des ghemoedes en(de) die gheschictheit des licha(m)s /
dat hy ons scheen voer te toene(n) die o(n)uerwa(n)-
delber glorie des toecomende(n) leue(n)s . ¶ Hy en
was niet scrupeloes . noch en leyde sine brue-
ders niet in benauwi(n)ghe en(de) v(er)slaghenheit
der co(n)scie(n)cien . mer hy was va(n) herte(n) / woerde(n)
en(de) reden slicht en(de) claer . Wa(n)t die lerers der ker-
ke(n) en(de) onse ierste vaders en plaghe(n) die anxt-
uoldighe conscie(n)cien nu(m)mer in te leyden mit
oere(n) woerde(n) tot v(er)worenheit des ghemoedes
en(de) tot v(er)slaghe(n)heit der co(n)scie(n)cien . Mer nv
sin somighe doctoers ghenoeemt / die een
dinck dat in he(m) selue(n) seer licht is en(de) mach
tot beyde(n) syden ghetoghe(n) werde(n) / int quaets-
te beduden / segghe(n)de dat dootsu(n)de te wesen
dat in he(m) ghene sunde of alleen daghelicsche
sunde wort bekent . dat luttel anmerke(n)de
dat een me(n)sche va(n) guede(n) willen / in ene(n) gue-
de(n) opsette bliue(n)de . die sick soedaen voelt in der
herte(n) / dat hy eer v(er)koer in de(n) licha(m) te sterue(n) / dan
dat hy dootlike sundighe(n) wolde / die en mach
niet lichtelic dootsunde doen . wa(n)t die siele ster-
uet als men dootsunde doet / welke beter is in
der substa(n)cien dan ho(n)dert me(n)schliker lichame .
¶ Die oetmoedich(ei)t sijns herte(n) toende hy ons
stadelic mit werke(n) en(de) woerde(n) . Wa(n)t als hy
om sijnre schori(n)ghe wille ghene(n) swaren ar-
beit en mochte doen . en(de) al hadde hy ene gue-
de ste(m)me dat hy somtijt mit luttele(n) een choer
hielt / en(de) ghene sterkeroepinghe in de(n) choer
mochte doen / dat v(er)vullede hy diicke mit werc-
ke(n) der waerre oetmoedich(ei)t . ¶ Als hy die fra[ters]-

<80r>

toe werck schickede / en(de) in de(n) capittel of in der
biecht wat solde setten / soe en seechde hy niet
doet dat / of leset dat als ghebiedende .
mer hy seechdet meer als beghere(n)de / ghy mo-

ghe(n) dat of dat lesen voer in penite(n)cie . en(de) ghy
moghe(n) dat of dat doen en(de) der ghelike . ¶ Oec
diicke als hy sine schult hadde ghesproke(n) int
capitel en(de) discipline o(n)tfanghe(n) / wt meerre rey-
ninghe sijnre conscie(n)cien / plach hy va(n) heelre
herte(n) sine kyne te bughe(n) en(de) mit gheuoldene(n)
hande(n) te segghe(n) . Alre lieueste(n) pater en(de) brueders
bidde voer my o(n)sen here(n) god / dat hy my mine
sunde(n) v(er)gheue / of dat hy gheue gracie der oet-
moedich(ei)t / of mijn leue(n) te betere(n) . En(de) alsoe mit
cussinghe der matten ghenc hy toe sijnre stede .
¶ Den eerweerdighe(n) pater ioha(n)nes va(n) hues-
den en(de) fratre(m) gherhardu(m) den p(ro)curatoer eerde
hy mit groter begheerte(n) . en(de) voelde hoechlike
va(n) he(m) . Wa(n)t hy nae su(n)te pawels <in HS: pawels a.r.R. ergänzt>
sente(n)cue ordelde die an-
dere te rechte(n) / en(de) en wart va(n) niema(n)de gheor-
delt . ¶ Die vaders des ghemeyne(n) capittels en(de)
alle die vaders en(de) fratres en(de) sustere(n) der deuo-
ter v(er)gaderinghe / oen visentierde(n) en(de) mynli-
ke mit he(m) callende of mit he(m) omgaende / die
v(er)modeden dat se ene(n) <in HS: ene(n) a.r.R. ergänzt> enghel godes te siene <in
HS: te siene> en(de) ene(n) seer tru-
wen vad(er) / ene(n) seer gueden troester en(de) enen
crachtighe(n) beschermer gheuonde(n) hadde(n) . die
alle die ghene die tot he(m) queme(n) mit wtghe-
recten hande(n) / mit mynlike(n) begheerte(n) en(de) mit
mynlike(n) woerde(n) plach te ontfanghe(n) en(de) me(n)-
schelic te tractiere(n) . En(de) wa(n)t hy allen oerspro(n)g

<80v>

der nyer deuocien bekende / en(de) oec byna alle die
vaders en(de) priors in alle de(n) lande hier o(m)melang
oec bekende / soe plach hy stedelike va(n) he(m) den
andere(n) te v(er)tellen / en(de) arbeide die memorie va(n)
dien he(m) in te prenten . dat die voersechde vaders
en(de) wy / en(de) bynae alle die deuocie deser tijt sin ghe-
come(n) va(n) ene(n) beghy(n)ne . en(de) der o(m)me en ist niet
onbillics dat wy ons ond(er)linghe mynlike sul-
len lief hebbe(n) / by malcand(er) staen en(de) helpen .
¶ En(de) wa(n)t hy een meester was der nouicien /
co(n)uersen en(de) der clercke(n) / als hy dan oere cellen
visitierde / soe droech hy altoes een guet punt
mit he(m) in der herte(n) en(de) in de(n) monde en(de) seechde .
Leert va(n) my wa(n)t ic sachtmoedich bin en(de) oet-
moedich va(n) herte(n) . Of Salich sin die arme(n) va(n)
gheeste . wa(n)t oer ist dat rike der hemele . Jtem
Den arbeit dijnre hande salstu eten . salich bis-
tu en(de) wal sal dy wesen . Salich sin die reynen
va(n) herte(n) . wa(n)t se sulle(n) god sien . Mynne onbe-

kent te wesen . Leert sterue(n) . Of and(er) pu(n)ten desen ghelijc . Daer nae vraghede hy he(m) dan woe dattet mit he(m) was . wat se deden / of se in doechde(n) en(de) guede(n) oefeninghe(n) voertghenghe(n) of ontbreke(n) . of se oer noetdruffich(ei)t wal hadde(n) . en(de) woe se <in HS: se a.r.R. ergänzt> in der co(n)scie(n)cien en(de) in de(n) vrede stonden .

E(de) wast dat hy yema(n)t mit droefheit of mit enigherha(n)de becori(n)ghe vant benauwet . alteha(n)tes ghencl hy by he(m) sitten . en(de) als hy die oersake der becori(n)ghe of der droefnisse bekende . alteha(n)tes va(n) der hillighe scrift en(de) va(n) eyghener ond(er)uindinghe was hy sorchuoldich sali-

<81r>

ghe medicine en(de) ware remedien toete doen . hy en liet niema(n)t achter / hy en scheyde va(n) niema(n)de hy en haddet ierst beter . en(de) was wal te vreden / of sach oen heel v(er)loest . Alsoe plach hy stadelic te arbeide(n) die cleyne(n) va(n) gheeste o(m)me die ghebreke wtte roden en(de) die doechde(n) te v(er)gaderen(n) stadelic arbeide(n)de / als ene goddienstighe moed(er) pleghet oer ghemynde soens op te voeden . in waren doechde(n) en(de) in guede(n) zeden sorchuoldelike te beware(n) . ¶ Dese deuote supprior arnoldus kalker was oec seer sorchuoldich om die licha(m)like <in HS: gestr. cledinghe en(de)> noetdruffich(ei)t der brueders / clercke(n) / co(n)uersen en(de) leken / in der cledinghe schoen socken en(de) voetdoeken / in eten en(de) drincke(n) diicke vraghe(n)de va(n) enen yghelike(n) / sond(er)linghe va(n) den ionghe(n) of se enich ghebreck in den voersechde(n) dinghe(n) leden . en(de) als hy yema(n)t vant die des behoeuede / soe en v(er)gat hy niet he(m) ine noetdrufficheit te werue(n) . Wa(n)t hy en leet niet sine brueders slapen te gaen of te wendene(n) mit colde(n) voerten . of en leet niet dat se en de(n) hoefde of andere(n) leden v(er)vroren / gheleert va(n) eyghener ond(er)uindinghe dat die dinghe grote oersake en(de) materie der fa(n)tasiën den cranke(n) gheuen . Hy en mochte niet wal colde v(er)draghe(n) . waer om hy plach te segghe(n) . En(de) solde ic anders gheen veghevuer hebbe(n) / dan alleen die colde te v(er)draghe(n) . dat duchte my een groet veghevuer wesen . Hy was reynlic in alle

<81v>

sine(n) cledere(n) . datme(n) selden sach dat hy se onreyn maecte . ¶ Een iong brued(er) wart diicke beco-

ert v(er)mits v(er)slaghe(n)heit sijns ghemoedes .
en(de) als hy oen om gracie der troestinghe diic-
ke visitierde / soe seechde hy he(m) wat guedes
va(n) den ierste(n) vaders / of stichtighe exe(m)pelen
va(n) de(n) hillighe(n) boeke(n) mit vroude(n) . Waer af
he(m) die frater seer v(er)wonderde / dat he(m) niet
recht ter forme(n) en a(n)twoerde . nochta(n)t als
hy he(n)ne va(n) he(m) ghenck / vant hy he(m) ghemeyn-
like v(er)loest / of dat hijt in sulker benauwi(n)-
ghe bet hadde . Wa(n)t hy anmerkede <in HS: anmerke; de a.r.R. ergänzt> naema-
els / dat hy dit va(n) wijsheide(n) dede . als dat hy
nae desen v(er)callende(n) en(de) salighe(n) guede / oen
va(n) sine(n) becoringhe(n) en(de) onnute(n) fantasien
he(m) seer ingheprentet / als onwete(n)de afto-
ghe / en(de) alsoe in sine(n) eyghene(n) schoet der
rusten en(de) tot rusticheit sijns herte(n) allensele(n)
mocht trecke(n) . Daer was een brued(er) die seer
v(er)woruen was va(n) sine(n) olde(n) sunde(n) en(de) oec van
sine(n) daghelicsche(n) ghebreke(n) . die begheerde
salighe medicine va(n) he(m) . En(de) hy a(n)twoerde he(m) .
Dine voerledene sunde(n) v(er)mits rouwe ende
biechte nv wtghedaen / en v(er)sturen uwe
co(n)scie(n)cie niet . mer se sulle(n) in oetmoedich(ei)t
dy ene(n) sund(er) stadelic beke(n)nende beware(n) .
Wa(n)t ten batet niet stadelic de(n) dreck o(m)me-
te kieren / dan ene(n) stanck te make(n) . En(de) hy
a(n)twoerde he(m) . Jn de(n) choer werde ic hier af

<82r>

meer ghemoyet / en(de) laet my dunke(n) dat my
sominghe sware sunde(n) income(n) . welke ist dat
ic se vluchtes niet en teikene soe vallen se
my va(n) der memorien en(de) als ic <in HS: ic a.r.R. ergänzt> se soe v(er)ghete
heb ic anxt daer om v(er)doemt te werde(n) . noch-
ta(n)t als ic wt de(n) choer gae en ghedenkeic daer
niet af . Doe a(n)twoerde die supprior . Alre liefste
frater wa(n) ghy in de(n) choer arbeit andachtich
te wesen / soe insendet iv de duuel sulke fa(n)ta-
sien op dat hy iv hindere(n) moghe . daer om en is
niet beters dan die en(de) der ghelike in de(n) choer
altoes va(n) sick te werpe(n) en(de) niet te achten / al
dat se iv waer en(de) groet dunke(n) wesen . Mer
ist dat nae der co(m)pleten als ghy uwe sunde(n) en(de)
ghebreke pleghe(n) te teikene(n) somighe ware
pu(n)ten va(n) uwen gheledene(n) sunde(n) iv dan voer-
come(n) / die en v(er)ghetet <in HS: v(er)ghete; ü.d.Z. t ergänzt> niet te teikene(n)
en(de) in sijn-
re tijt te biechte(n) . Wa(n)t die onlede die iv soe in
de(n) choer moyede / en was niet dan die becori(n)-
ghe des viants / soe grote(n) werck arbeidede <in HS: arbeidende; gestr. n>

te behindere(n) . Hier om als der ghelike v(er)sture(n)-
de ghedachte(n) en(de) fa(n)tasien he(m) <in HS: in de(n)> in de(n) choer
ouerquame(n) <in HS: ouerquame(n) a.r.R: ergänzt> /
soe <in HS: soe a.l.R. ergänzt> plach hy te a(n)twoerde(n) . Ghy moghe(n) hen gaen

ic en wil iv niet hebbe(n) . En(de) soe diicke als se
daer nae werderquame(n) / plach hy des gheli-
kes te a(n)twoerde(n) segghe(n)de . Gaet va(n) hier .
ic gheue iv oerlof . Alsoe plach hy te doen
tot allen onbequame(n) ghedachte(n) die hy niet
hebbe(n) en wolde / hent hy v(er)mits der gracien
godes sijn herte in vrede(n) creech ¶ Een frater
nouicius wart seer becoert . en(de) als hy drie

<82v>

daghe lanck die v(er)slaghe(n)heit sijns herte(n) had-
de ghelede(n) en(de) en creech ghene v(er)loesinghe . soe
dachte hy ond(er) eenre co(m)pleten dat hy om troes-
ti(n)ghe wille totte(n) supprior wolde gaen . Al hy
dan dit vastelic in de(n) ghemoede hadde op ghe-
set . alteha(n)tes voelde hy in he(m) vroelicheit des
herte(n) . Wa(n)t die duuel v(er)myde dat sine onreyne
<in HS: gestr. reyne> en(de) quade insendi(n)ghe de(n) gheestelike(n) va-
der ope(n)baert solde(n) werden / scheyde hy mit co(n)fu-
sien va(n) he(m) . en(de) afliet te behindere(n) sine blijscap
en(de) vroude des herte(n) / en(de) v(er)myde mit he(m) totten
supprior te gaen . Als dan die co(m)plete gheeyn-
det was / soe nam hy de(n) supprior by de(n) dormiter /
en(de) mit ghebughede(n) knyen opende hy he(m) die
sake sijnre droefnisse en(de) becoringhe segghe(n)de .
Alre liefste pater ic heb seer beswaert ghe-
weest . wa(n)t dat wy nv in der vesper songhe(n) .
du hebste o(m)mebesche(m)met op mine(n) hoofde
in de(n) daghe des strides . dat heeft die here in
desen daghe mijns strides in my v(er)vult . als
ic gheen licht der gracie(n) in mine(n) becoringhe(n)
nv drie daghe lanck en gheuoelde . En(de) hy a(n)t-
woerde he(m) alteha(n)tes . En(de) in mine(n) gode sal
ic die muren ouergaen . als ghene soe sware
becori(n)ghe der duuele(n) en mach wesen / se en
wort in de(n) anxt godes v(er)nielt / ghelijc als dat
wasse smeltet va(n) der teghe(n)woerdich(ei)t des
vuers . Daer nae nam hy oen mede in sijn
celle . en(de) als hy alle ordina(n)cie sijnre becori(n)ghe
volcomelic v(er)staen hadde / soe troeste hyene
en(de) seechde . Alre liefste frater die gued(er)tiere(n)

<83r>

here onse god in der waerheit iv my(n)nende .

in de(n) lichte sijnre gracie(n) en(de) oec in de(n) duester-
 nissen uwes herte(n) / in sueticheit en(de) doricheit
 in troesti(n)ghe en(de) mistroeste / in prisinghe(n) en(de)
 v(er)witinghe(n) / wil dat ghy starck en(de) een moedich
 sta(n)taftich en(de) onbeweghe(n) bliue . en(de) altoes
 vast bliue(n) in waerre deuocien / en(de) niet in beuoel-
 leke(n) beweghinghe(n) der bedriechliker suetich(ei)t
 betruwe(n) . Wa(n) ghelijc als ene moed(er) de(n) eni-
 ghe(n) oers bukes wil leren gaen / soe pleech se
 oen mitte(n) hande(n) en(de) arme(n) by de(n) stoele(n) en(de) sit-
 tene(n) te neyghen . mer als se siet dat oer kint
 sine hande der aftrecket en(de) v(er)moeden te valle(n) /
 alteha(n)tes wtrect er se oer arme en(de) omhelsen-
 de nemet se oen wed(er) tot oer . Alsoe oec god wil-
 lende de(n) nouicius tot groter hoecheit der hillic-
 heit brenghe(n) / en(de) sine tederheit ghewoen make(n)
 tot starcker spisen / soe schijnt h sine hant ter
 tijt af te trecke(n) . mer op dst hy in de(n) weghe niet
 en ontbreke / soe gheweerdighet hy he(m) wed(er) nye
 gracie in te storte(n) / en(de) in de(n) waren weghe des
 leue(n)s oen weder te stercke(n) . Hier om en wil-
 dy niet bedroue(n) als du schijnste ghelate(n) va(n)
 der sueticheit des godlike(n) smakes . mer en twi-
 uele niet ten sal dy vordere(n) tot meeren voert-
 ganc . wa(n)t alsoe leuet me(n) in desen eylande on-
 ser pelgrimaedse / en(de) in soedane(n) dinghe(n) is dat
 leue(n) onses gheestes / hent wy in onse vader-
 lant ingaen / daer wy salich sond(er) eynde bliue(n)
 sullen . Hier o(m)me het hy desen frater wal ghe-
 troest toe sijnre cellen gaen . en(de) seechde dattet
 die alre beste medicine waer alre becoringhe(n) /

<83v>

teghe(n) welker ghene becori(n)ghe toe enigher
 tijt en v(er)mack . ist sake dat die ionghe(n) sorch-
 uoldich sin alle inradinghe des viants woe
 onbequaem en(de) onreyn se sijn / oere(n) gheesteli-
 ke(n) vad(er) of oere(n) raetsman ghehelike te ope(n)-
 bare(n) . ¶ Het was een ion brued(er) die veel arbei-
 de tot gode in sine(n) oefeninghe(n) om deuocie te
 hebbe(n) . en(de) als he(m) duchte soe arbeide hy mit al
 sijnre vliticheit te v(er)gheues en(de) en mochter ni-
 et v(er)crighe(n) . En(de) hy ghyneck <in HS: ghyneck a.l.R. ergänzt> ten laetste(n)
 totte(n) supprior . en(de)
 begheerde een remediū(m) daer op te hebbe(n) . En(de)
 als die supprior sach dat hy v(er)mits seer groter
 sorchuoldich(ei)t he(m) selue(n) hinderde / en(de) wt soe gro-
 ter drifticheit sijn herte benauwet en(de) v(er)stuert
 wart / en(de) niet en mochte tot ruste en(de) saticheit
 des ghemoedes wed(er)come(n) / soe seechde hy hem .

Alre liefste brued(er) / ist dat god dy ghene deuocie
gheue(n) en wil . soe beholde hy se . Wt welken
woerde(n) wart die frater ierst wat v(er)scricket / om
dat die ghene die oen ot meerre sorchuoldich(ei)t <in HS: sochuoldich(ei)t; r ü.d.Z.
ergänzt>

om deuocie te v(er)crighe(n) solde hebbe(n) v(er)wecket
als hy v(er)moede . ny soe slichtelic toeherde mit
corten woerde(n) / dat hy sick te vrede(n) solde setten .
Waer wt het gheschiede / dat hy die yerst arbey-
de om deuocie te v(er)crighe(n) of hy he(m) schoren wolde /
wt dien woerde(n) tot sijns herte(n) rustelicheit en(de)
vrede wed(er)ghecome(n) / en(de) allen benaauwinghe(n) des
herte(n) en(de) v(er)worren scrupelicheide(n) achterghelate(n) /
began allentele(n) va(n) binne(n) v(er)luchtet te werde(n) ende
te smake(n) woe suete die heer is . ¶ Dese supprior
was va(n) soe grote auctoriteet en(de) gracie(n) / soe deuoet

<84r>

by gode en(de) den me(n)sche(n) / en(de) sond(er)linghe by den va-
ders . dat sine woerde en(de) werke hente huden toe
worde(n) alreweghe(n) bewaert in auctoriteet als
voer ene ewe . Wa(n)t hy was in sine(n) leue(n) als een
exe(m)plaer en(de) forme der nyer y(n)nicheit / cyerheit en(de)
glorie des cloesters toe windesem / en(de) een colu(m)pne
der waerheit des helen ghemeyne(n) capittels .
wa(n)t hy was een sond(er)ling vad(er) naest de(n) prior
ghenoemt . tot wen in allen oere(n) twiuele(n) va(n) alle(n)
syden toequeme(n) / en(de) creghe(n) va(n) he(m) guede a(n)twoer-
de in oere(n) sake(n) . Jn der cellen en was hy nu(m)mer
ledich . mer al sine ledighe tijt va(n) den dienst go-
des toebrachte hy in die boeke te corrigiere(n) en(de)
te pu(n)ctuiiren . Hy was starck va(n) hoofde en(de) had-
de ene guede memorie der scriften / der p(er)sonen
en(de) der gheschied(er) dinghe oec der woerde en(de) veel-
re tiden lichtelic ghedenke(n)de . ¶ Mer de inwe(n)di-
ghe deuocie sijns herte(n) wie sal die weerdelike
moghe(n) v(er)tellen ? Jn sijre wtwe(n)digher ghe-
daente en wart hy niet gheordelt va(n) hogher
co(n)te(m)placien of schowi(n)ghe . mer wtter begheer-
liker voldinghe sijre hande / en(de) wt stadigher
v(er)heffinghe sijre oghe(n) totte(n) hemel / en(de) wt be-
gheerlike(n) v(er)suchtinghe(n) des herte(n) tot gode / ver-
moedede(n) wy dat een nye licht der gracie(n) in ouer-
vloedich(ei)t der inwe(n)digher blijscsp he(m) inluchte-
de . die niet sine inwe(n)dighe mer sine wtwendi-
ghe wa(n)deringhe onder ons mochte(n) ansien .
Des vierdaghes als hyy de(n) leken in de(n) o(m)me-
ganc des cloesters va(n) de(n) rike godes plach col-
lacie te doen / soe seechde hy mit gheuoldenen

<84v>

hande(n) onder andere(n) woerde(n) . Gode sij danck / dat
wy hier altoes niet wesen en sullen . mer daer
wy god va(n) ansichte tot ansichte in der ewicheit
sien sullen . Dit seechde hy wt puerre herte(n) en(de)
wt gued(er) conscie(n)cien / en(de) wt ongheuensden ghe-
loue(n) . va(n) binne(n) wal voelende wen hy sine guede
werke beuole(n) hadde op te hoeden . ¶ Va(n) den
ierste(n) iare(n)sijnre religien was hy bynae die iers-
te en(de) die leste in de(n) choer en(de) reue(n)ter / sond(er) le(n)nin-
ghe en(de) neyghinghe sijnre arme op dat ghesteol-
te plach hy ghemeynlike te staen . mer in sinen
older by de(n) eynde sijns leue(n)s oplach hy mit enen
cleyne(n) stauke(n) ond(er) der cappe(n) bedeket totten
co(n)uente gaen . Welke als hy dat twee en(de) vier-
tichste iaer sijnre religien was in ghegaen / en(de)
die tijt ghenakede dat god sine(n) soe grote(n) arbei-
de(n) een eynde wolde make(n) / en(de) berade(n) hadde te
gheue(n) weerdich loen nae sine(n) v(er)dienste(n) soe be-
gan hy voer sijnre doot meer dan vier maende
lanck / nae der manier der steruend(er) brueders
toe windesem / sieck te werde(n) mitter quartane(n)
zaghe / op dat hy puerre worde en(de) began toe bed-
de te ligghe(n) . Als oen een brued(er) sach ten eynde
ghenake(n) . soe was hy vlitich he(m) een scrupeloes
dinck te openbare(n) . En(de) hy a(n)twoerde he(m) teha(n)tes .
En wilt mit soedane(n) dinghe(n) mijn herte niet be-
sware(n) . Hy ghedachte machschien dat de(n) deuote(n)
man here(n) iohan ten gronde / meister gheerds
groet discipel / en(de) de(n) ierste(n) biechtuad(er) der sustere(n)
toe deue(n)ter <in HS: toe deue(n)ter a.l.R. ergänzt> bekende gheschiet te wesen .
Als die lach in si-
ne(n) lesten / soe leet hy in enigherha(n)de becori(n)ghe /

<85r>

sond(er)linghe va(n) de(n) gheloue(n) en(de) prekeli(n)nghe der co(n)-
scie(n)cien . waer af sijn hope tot gode began te
v(er)traghe(n) et bynae te v(er)gaen . Alteha(n)tes wart
va(n) heer florens hues ghesant tot allen deuoten
p(er)sonen binne(n) deue(n)ter / dat se haestelike(n) voer he(m)
gode bidde(n) solde(n) / op dat soedaen man in soedaner
benauwi(n)ghe niet eyndelike nedervellich en
worde de(n) becoringhe(n) des viants . W</erd>elker y(n)nighe
ghebede god va(n) den hoghe(n) ansiende / v(er)dreef va(n)
sine(n) ghemoede gued(er)tierlic die scadelike inghe-
uinghe des viants . alsoe dat hy voer den wt-
ga(n)ghe sijnre siele(n) va(n) den lichame v(er)loest va(n) alre
becoringhe wtriep . Och of alle die deuote men-
sche(n) nv wisten / in wat gued(er) vrede ic bin . En(de) alsoe

in de(n) here(n) ruste(n)de ghenck hy tot betere(n) dinghe(n)
Hier om dese groet v(er)noemde supprior / als die
siecte des licha(m)s v(er)meerrede / al scheen hy daghe-
lics te ontbreke(n) . hy arbeide nochta(n)t dat ghe-
moede hent ten eynde sijns leue(n)s va(n) alre be-
nauwi(n)ghe en(de) v(er)wore(n)heit der conscie(n)cien vry
te beware(n) . ¶ En(de) als hy totter vren sijns wtga(n)-
ghes nakede . soe seechde he(m) frater marcilius
co(n)ueers en(de) sieckmeister . Alre liefste vader ghy
beghint nv te sterue(n) . En(de) hy a(n)twoerde . J den
name des here(n) . Ontsteket die keerse . en(de) roept
die brueders tesame(n) . Als dan die prior en(de) dat
co(n)uent v(er)mits de(n) ghelut der ratelen v(er)gader-
den / soe opgaf hy gode ond(er) die lesinghe der letanie(n) <in HS: letanie(n) a.r.R.
ergänzt>
die oen ghegheue(n) hadde . Doe ghenck prior
wilhelm(us) vornken int capittel hues en(de) seech-
de totte(n) co(n)uente . Brueders en weten ghy niet

<85v>

dat die alre meeste in israhel hude(n) onder ons
v(er)mits de(n) dode nedervellich is gheworde(n) Si-
ne zeden sijn hillighe leue(n) en(de) wa(n)deringhe
moete(n) altoes voer o(n)sen oghe(n) bliue(n) in een
exe(m)pel der nauolghi(n)ghe . welke al ist sake
dat hy in de(n) licham doot is / nochta(n)t v(er)schine
sijn leue(n) altoes in o(n)sen zeden . Van frater ger-hardus delft <in HS: am Ende
d.nä.Z. hardus delft>

<TOe windesem was oec

een ander frater / seer gheestelic / anxt-
uoldich en(de) deuoet gherardus delft
ghenoemt . welke om my(n)ne der konst wt
holla(n)t qua(m) toe deue(n)ter . als hy va(n) naturen
was oetmoedich en(de) schamel / mit eerbaren
teden v(er)ciert / soe is hy de(n) deuote(n) pater here(n)
florens en(de) sine(n) medebruders haestelic seer wal
bekent gheworde(n) . en(de) wart alteha(n)tes onste-
ke(n) mitte(n) begheerte(n) der religien en(de) des ghees-
telike(n) leue(n)s . Welke(n) heer florens wal onder-
wesen om die religie an te neme(n) sende mit
tuechlike(n) brieue(n) toe windesem . Welke va(n) der
tijt sijnre nouicienscap hent tot sijnre priest(er)-
scap en(de) hent tot sine(n) olderdom in allen ghees-
telike(n) oefninghe(n) des priors ioh(ann)es va(n) hues-
den hier voer bescreue(n) he(m) deuotelike oefen-
de . En(de) die mynlike oefeninghe der passien o(n)s
here(n) en(de) die vuerighe woerde in de(n) boeke va(n)
de(n) prekel der my(n)nen opelike bescreue(n) plach
hy seer te mynne(n) . en(de) plach se in he(m) te forme-
ren ghelijc als hy sick mit sine(n) rocke cledede .

en(de) alle sine werke plch hy daer nae te schicke(n) en(de) ghehelike te regiere(n) . en(de) rekende hem

<86r>

der buten niet te wesen . ¶ Die groetheit des ouerste(n) godes / sine onbegripelike weerdich(ei)t / onwtsprekelike my(n)ne en(de) sine alre bitterste passie / voelende in derwaerheit / mit y(n)nerliker cleynheit sijns selues / mitter o(n)reynicheit sijns herte(n) / blintheit sijns ghemoedes / vuelheit der sunde(n) en(de) mit sijre nietheit in ghene(n) dinghe(n) he(m) te bequame(n) / en(de) in der waerheit voelende in allen dinghe(n) te schelen en(de) te twydraghe(n) . wt v(er)-wonderi(n)ghe en(de) v(er)schickinghe der godliker guetheit en(de) sijre groter snoetheit / wart hy in he(m) selue(n) v(er)smolten en(de) ontbonde(n) / en(de) alsoe in god v(er)heue(n) en(de) ontbrac va(n) he(m) selue(n) . alsoe dat hy in der mynne(n) die oen alsoe my(n)nede diicke scheen v(er)slonde(n) te wesen . En(de) alsoe dach en(de) nacht / alleen en(de) mitte(n) andere(n) scheen hy opv(er)heuen . dat hy wtter sueticheit godes en(de) wt schoenheit sijns huses die hy altoes scheen te sien / te ont-sien / te mynne(n) en(de) te schouwe(n) . al dese ghenoechte(n) en(de) alle ghescapene dinghe / va(n) den ouerste(n) guede aftrecke(n)de / sin va(n) sine(n) ynnighe(n) ghemoede alse dreck ghereke(n)t / nae dien dat sie <in HS: sie a.r.R. ergänzt> sint vol ydelheide(n) / v(er)ydelte va(n) alre waerheit . wa(n)t die begeerte des my(n)ners wort daer in ontreynt . Wa(n)t alle sine wa(n)deringhe / zeden en(de) leue(n) wt-kundichde(n) va(n) he(m) / dat sijn rike niet en was va(n) deser werlt . mer meer va(n) der ander / inwe(n)digher en(de) hemelsche werlt . ¶ Die grote v(er)noemde pat(er) heer henric va(n) de(n) ahues een rectoer der v(er)gaderinghe in der stad <in HS: stad a.r.R. ergänzt> toe monster / als hy onderuonde(n) hadde(n) deses oetmoedich(ei)t / seechde hy in de(n) cloes-

<86v>

ter by noerthoern / dat <in HS: gestr. hy> sine seer diepe oetmoedich(ei)t / in sijnre herte(n) seer diepe ghewortelt / die ghemenye ind(er)uindinghe der me(n)sche(n) en mochte niet onderuinde(n) . alsoe syde was hy in sick selue(n) en(de) hoghe in gode . ¶ Alsoedaen toende hy he(m) de(n) andere(n) in de(n) choer / in de(n) huse / in de(n) acker / in de(n) steden / in der hilligher ledicheit en(de) in de(n) arbeide / mitten herte(n) / monde / mitte(n) hande(n) en(de) voete(n) / en(de) mit alle sijnre manier / conte(m)plire(n)-de en(de) bedende / als of hy va(n) der teghe(n)woerdich(ei)t godes / va(n) den paradise der wallusten / va(n) de(n) middel der vuerigher stene / va(n) de(n) gheselschap der he-

melscher gheeste(n) en(de) va(n) ynnighe(n) ghebede wt-
ghenghe . v(m)mers of hy daghelics der glorioser
teghe(n)woerdich(ei)t godes ghebrukede / en(de) daer sta-
delike woende mitter inwe(n)digher schouwi(n)ghe
sijns herte(n) . Soe rijp was hy va(n) zeden / behoet
va(n) synne(n) / en(de) voersichtich va(n) woerde(n) . dat een
yeghelic bekende de(n) hillighe(n) gheest in he(m) te
wonen en(de) oen regiere(n) / v(er)mits becoeringhe der
leden en(de) opdoeni(n)ghe des mondes . ¶ Dese seer de-
uote frater gherardus delft / als die voerseechde
frater arnoldus kalker was in ene(n) prior ghe-
core(n) des cloesters toe marien borne by aernem
wart hy toe ene(n) supprior toe windesem in sine
stede gheset . welc ambocht hy een deel iare(n) yn-
nichlike regierde . Jn welker tijt twee leckere
io(n)ghelinghe / borghers va(n) vtrecht / henricus
waluis en(de) wilhelm(us) vornken / he(m) ond(er)linghe
seer my(n)nende / als se hoerde(n) dat guede gheruchte
en(de) die hillighe wa(n)deringheder ierster fra-

<87r>

tres toe windesem va(n) ene(n) olde(n) deuote(n) man .
soe woerde(n) se va(n) herte(n) beweghe(n) en(de) godlic in-
gheestet en(de) een yeghelic va(n) he(m) begreep seer
vastelic in he(m) een opset eens betere(n) . welc se
nochta(n)t va(n) anxuoldich(ei)t v(er)toghe(n) ter tijt toe he(m)
onderli(n)ghe te openbare(n) . wa(n)t oerre gheen en wiste <in HS: wiste a.r.R.
ergänzt>

etswat va(n) v(er)anderinghe des anders ghemoede /
of va(n) de(n) hillighe(n) opsette . Hier om gheschiedet
wtter schickinghe godes / dat se beyde eens da-
ghes in der herte(n) opsettede(n) / dat se malcand(er) oer
hillighe opsae(n) va(n) de(n) inganc der religien wolde(n)
v(er)tellen . en(de) tot dat selue te doen wolde sine(n) ghe-
selle alles syns toeherde(n) dat mede te doen . Alas
dan een yeghelic va(n) he(m) daer om wt sine(n) hues
ghegaen was / soe ghemoetede(n) se als se v(er)moe-
dede(n) wt gheualle malcand(er) . en(de) als se ond(er)lin-
ghe oers herte(n) opset he(m) ope(n)baert hadde(n) / soe
ouerdroghe(n) se in eenre sente(n)cien . en(de) ordinier-
de(n) ene(n) dach als se oerre dinghe gheschicket
hadde(n) dat se toe windesem trecken wolde(n) / ende
wolde(n) onderuinde(n) / of oer leue(n) en(de) wa(n)deringhe
mitte(n) gheruchte ouerdroeghe <in HS: ouedroeghe; ü.d.Z. r ergänzt> . Dit plach
pater
wilhelm(us) vornken als voer ene(n) mirakel te
v(er)tellen . Als se dan wt (crist)us leydinghe daer
quame(n) / soe sin sie <in HS: sie a.r.R. ergänzt> va(n) de(n) prior en(de) de(n)
brueders in al
re mynne(n) ontfanghe(n) / en(de) sin me(n)schelic tractiert .

En(de) als se oer my(n)ne / eendrachtich(ei)t / eenheit en(de) die
diciplijn des gheestelike(n) leue(n)s doersaghe(n) . en(de)
merkede(n) dat se gheestelike mans weren / satich
va(n) ghemoede / rijp va(n) zeden / sober / goddie(n)stich /
en(de) guedertiere(n) / v(er)ciert mit groter volcomen-
heit der doechde(n) . soe sin se va(n) binne(n) mitte(n) vuer

<87v>

der godliker my(n)nen ontsteke(n) . en(de) v(er)smadende
die walluste(n) der werlt en(de) onreynicheit des
vleisches / opsettede(n) seer vastelic daer ewelic
te bliuen en(de) gode oere(n) schepper truwelic te die-
ne(n) . Hier om als se oere werltlike / ghehacke-
de / en(de) heerlike cleder teha(n)tes wtghetrect
hadde / sin se mit slichte(n) cledere(n) en(de) couelen
der clercke(n) toe windesm weder ghecledet / als
der welt en(de) he(m) selue(n) ghestorue(n) alleen gode
leue(n)de / in guede(n) beghi(n)ne der doechde(n) en(de) oet-
moedighe(n) oefeninghe(n) / wa(n)derden se ond(er) die
brueders . en(de) dat se colu(m)pnen der oerde(n) en(de) des
ghemeyne(n) capittels weren toecome(n)de / coen-
den se doe in de(n) beghy(n)ne . ¶ En(de) als se soe wan-
derde(n) / en(de) va(n) daghe toe daghe in doechde(n) voert-
ghinghe(n) / soe was die gheest der becoringhe
by he(m) / die se inleyde in sware en(de) anxtelike
becoringhe des ghemoedes / en(de) hadde se bynae
va(n) de(n) cloester ghetoghe(n) . en(de) arbeide die sa-
licheit der siele(n) en(de) die toecome(n)de vrucht die
v(er))mits he(m) in der kerke(n) godes come(n) solde te
behindere(n) . Wa(n)t hy insende in oere(n) herte(n) / dat
se he(m) toe ene(n) andere(n) cloester va(n) strengher re-
gule om die my(n)ne eens strenghere(n) leue(n)s
solden ouergheue(n) / en(de) v(er)moedede(n) dat se hier-
mede ene(n) anghenome(n)et dienst gode <in HS: gode a.r.R ergänzt> solde(n)
doen .

Als se dan hier in twiuelachtich wagghelde(n) /
ten lessten va(n) gode anghesien seechden se tot
he(m) selue(n) . Nv weten wy waer wy sin en(de) mit
wen wy o(m)megaen . mer tot wen wy comen
sulle(n) en weten wy niet . Waer om haesten

<88r>

wy dan se te laten / die wy niet en twiuelen
guet te wesen en(de) in der waerheit te wa(n)de-
ren . en(de) willen toe dien gaen die wy niet en
weten woe daen se sin ? Machschie god be-
coert ons . en(de) ond(er)soect of wy in sine(n) dienst
volherde(n) willen . Hier o(m)me wt eenre eenmoe[de]-
liker sente(n)cien en(de) wt ene(n) betere(n) wille opsette(n)

se doe tesame(n) / dat se oer stede nu(m)mer v(er)andere(n)
en wolde(n) . mer lieuer toe windesm ewelic te
bliue(n) . dat oer graue daer betughe(n) . Hier o(m)me
in de(n) iaer o(n)s here(n) duse(n)t drieho(n)dert en(de) xcviij .
op o(n)ser lieuer vrouwe(n) dach toe lichtmissen sin
dese twee clercke(n) toe windesem gheclede(n) / en(de)
naemaels in oerre tijt deden se p(ro)fessien . ende
brachte(n) mit he(m) in iaerliker renten een ye-
ghelic bynae hondert rijnscher gulde(n) . En(de)
deser nouicien meister wart die voerseechde
gherardus delft doe supprior . Als dan die voer-
seechde nouicien dat ghemoede mitte(n) cle-
dere(n) mit alle oerre macht arbeidede(n) te v(er)wan-
dele(n) / en(de) der werlt ghestorue(n) alleen gode te
diene(n) . soe sin se nochtan(t) wt gracie(n) der oefe-
ninghe en(de) wt sake oerre v(er)oetmoedinghe
va(n) oere(n) meister strenghelic v(er)maent en(de) scar-
pelic v(er)weten / dat se dat meel va(n) egipten / die
werltlike zeden / die quade ghewoente(n) / die
heerlike manier niet va(n) he(m) en worpe(n) ende
ghehelike niet en v(er)leerden . en(de) niet vaste-
lic an en henghe(n) den voetstappe(n) (cris)ti en(de) den
ghetredde(n) voetpad der hillighe(n) . en(de) niet meer
en voertghinghe(n) in waren doechde(n) en(de) in

<88v>

gheestelike(n) oefeninghe(n) . Welke v(er)maninghe se
v(er)duldlike leden / en(de) seechde(n) dat se he(m) seer gheern
betere(n) wolde(n) Waer va(n) die fratres he(m) diicke v(er)-
wonderde(n) / en(de) seechde(n) totte(n) supprior . waero(m)me
dat <in HS: a.I.R. dat ergänzt> hy soe scarpe dinghe he(m) onghewoenlic de(n) der-
tene(n) <in HS: tene(n) a.I.R. ergänzt> ionghe(n) doer voersetten(n) . Welke(n) hy
a(n)twoerde .

Brueders ic wet en(de) beke(n)ne wal wen ic dese
woerde voerholde . die niet sachtelic en(de) derte-
lic in oere(n) eyghene(n) sy(n)ne en(de) wille / mer v(er)mits
starcke(n) stride(n) / en(de) waren oefeninghe(n) der doech-
de(n) hebbe v(er)coren in der waerheit te wandere(n) /
gode truwelic te diene(n) / en(de) die ewighe ghesel-
scappe der engele(n) te v(er)diene(n) . En(de) als se p(ro)fes-
sie hadde(n) ghedaen / soe opwoessen se teha(n)tes
in volcomene(n) mans . en(de) bleue(n) stadelic oet-
moedich va(n) herte(n) / blenke(n)de va(n) v(er)stande / man-
lic <in HS: a.I.R. ergänzt> va(n) ghemoede / vroet va(n) woerde(n) / rijp va(n) ze-
dicheit / eerweerdich de(n) anschouwers ende
my(n)ners der oerde(n) hent ten eynde toe . ¶ Als
frater arnoldus kalker va(n) der priorscap
toe marie(n) borne was absoluiert en(de) was
weder toe windesem ghecome(n) / en(de) cortes daer
nae wed(er) in ene(n) supprior ghecore(n) / soe is de-

se voersechde gherardus delft toe winde-
sem p(ro)curator ghemaect . welc ambocht
hy drie en(de) dertich iaer in alre hillicheit / gue-
de(n) exempel en(de) doechde(n) / mit behoerliker voer-
sieninghe tijtliker dinghe / velen mensche(n)
ter salicheit truwelike bewaerde . Wa(n)t hy
was een gheachtet man in (cris)to binne(n) en(de) bu-

<89r>

ten ene glorie sijns cloesters . alre deuoter me(n)-
sche(n) va(n) beyde(n) kunne(n) een goddie(n)stich vad(er) / my(n)-
ner en(de) troester se alle mynne(n)de / en(de) om guet-
heit der zeden en(de) hillicheit des leue(n)s van he(m)
allen ghemynt / en(de) alre weghe(n) in alre eerwer-
dich(ei)t ghehadt en(de) o(n)tfanghe(n) . Hier o(m)me van
sijnre ierster vuericheit en(de) zijnre ierster deuoc-
ien en scheyde hy niet . mer altoes goddie(n)stich
en(de) deuocet / va(n) herte(n) beweghe(n) / gheschicket va(n)
zedes / eerweerdich va(n) anschouwe(n) / anxtuoldich
va(n) werke / neernstich va(n) toesprake / he(m) allen
gracioes . en(de) in alle desen bleef hy seer oetmoe-
dich en(de) gracioes soe langhe als hy leuede . soe
dat alle sine by(n)nesten vol des hillighe(n) ghees-
tes en(de) mit velen sueticheide(n) v(er)vult / ghetoent
wart v(er)mits de(n) wtwe(n)dighe(n) leden der phisono-
mien . Wa(n)t sine(n) eue(n)oldrrs en dachte niet dat
ye ghesien hadde(n) ene(n) gheestelike(n) man / dieper
va(n) oetmoedich(ei)t / ene(n) meerre n v(er)saker sijns
sy(n)nes en(de) willes / anxtuoldigher in den anxte
godes / inwe(n)digher in waerre deuocie(n) he(m) selue(n) /
opu(er)heuer va(n) godliker schouwi(n)ghe / v(er)ghetel-
re der wtwe(n)digher dinghe die he(m) niet toe en
hoerde(n) . en(de) doersichtigher va(n) diepe(n) en(de) gueden
rade . En(de) wa(n)t hy p(ro)curator was / soe leende hy
he(m) somtijt de(n) wtwe(n)dighe(n) dinghe(n) / mer nu(m)mer
en gaf hy he(m) ghehelike daer toe . en(de) en wolde
niet va(n) der mynne(n) des ynwendighe(n) smakes
en(de) va(n) der waerre rustelich(ei)t des herte(n) / mitten
ghemoede in dese arme benauwinghe deser ver-
gancliker dinghe gheholde(n) werde(n) . daer o(m)me
wa(n)t hy diicke v(er)diende va(n) binne(n) v(er)luchtet te

<89v>

werde(n) mitte(n) lichte der gracie(n) . en(de) die in de(n) saf-
ferae(n) der hemelscher vroelich(ei)t gheuodet
wart / vloet te omhelsen de(n) slyke deser werlt .
¶ Hy wart eens va(n) de(n) brueders ghevraghet
va(n) inwe(n)digher deuocien en(de) va(n) de(n) schouwe(n)-
de(n) leue(n) . doe a(n)twoerde hy . Een frater die in de(n)

choer staet / o(m)mecynghelt mit menigherha(n)-
den becoringhe(n) . als of daer yema(n)t niet toe
sine(n) wille en singhet / die and(er) he(m) niet toe
wille en staet noch en leset of en voertgaet /
die derde daer niet toe sine(n) wille en co(n)senti-
ert of en spyet of he(m) beweghet / of anders
wat he tonwillen doet . ist sake dat hy dan
dit mit rustigher herte(n) / mit swighe(n)der con-
scie(n)cien en(de) mit onberoelike(n) ghemoede dit
v(er)draghet / dese heeft in he(m) dat ware schouwe(n)-
de leue(n) in he(m) volmaect . daer om wa(n)t die de-
uocie en(de) inwe(n)dighe schouwi(n)ghe niet in de(n)
beuoelicheide(n) der sueticheit / mer in waren
doechde(n) en(de) ghedaente(n) des ghemoedes / mit
de(n) gheloue / hope en(de) my(n)ne volle(n)bracht wort
gheproeft/gheleghe(n) te wesen . Wa(n)t hoghe
dinghe te schouwe(n) / die godlike scrift subti-
like te grondiere(n) / en(de) die hemelsche dinghe
hoechlike ku(n)nen te schouwe(n) en(de) doer te gaen
sond(er) waren dunfame(n)te der doechde(n) / dat en
brengt niet in / en(de) dat batet luttel totter sa-
licheit en(de) tot vrede der gued(er) co(n)sciencien .
¶ Het gheschiede toe eenre tijt dat die fratres
onder he(m) va(n) oere(n) deuote(n) boescskens en(de) oefe-
ni(n)ghe onderli(n)ghe sprake(n) . en(de) dat somighe re-
delike hoghe materie voer oere deuocie had-

<90r>

de(n) anghenome(n) . welke(n) hy a(n)twoerde . Brueders <in HS: Brueder; s ü.d. Z.
ergänzt>
ic pleghe dat spiegel der su(n)ders / of somtijt
dat spiegel der monike(n) voer een studiu(m) te
hebbe(n) / in welke(n) ic my oefene . in der maniere(n)
he(m) selue(n) en(de) die fratres die dat hoerde(n) in oet-
moedich(ei)t willen beware(n) . ¶ Dese frater ghe-
rardus p(ro)curator / was een truwe en(de) vroet
scaffener des woordes godes / en(de) der gheste-
liker gauen / va(n) welke(n) die suete wtgheuer
niet luttel en ou(er)vloyede / ghemeynlike voer
he(m) selue(n) en(de) in de(n) hoechtiden voer de(n) prior / en(de)
in velen gheestelike(n) husen en(de) deuoten suster-
husen dede hy vuerighe collacien / vol stichtic-
heide(n) en(de) deuote v(er)maninghe(n) . alle die ghene
die oen hoerde(n) totter waerre oetmoedicheit
(crist)i / totter bruederliker mynne(n) / totte(n) anxte go-
des en(de) oec sijnre mynne(n) berne(n)tlike bewe-
ghe(n)de . In welke(n) collacien hy somtijt mit
soe grote(n) brande der godliker mynne(n) en(de) der
brued(er)liker liefde wart ontsteke(n) / recht of hy
in de(n) ouerste(n) hemel totte(n) voete(n) ih(es)u des soens

godes hadde gheseten / en(de) va(n) daer gheschene(n)
hadde ons voert te brenghe(n) vuerighe woer-
de der guetheit en(de) barmh(er)ticheit godes op
ons va(n) der ou(er)uloedicheit sijnre guetheit .
welke hy berntlike arbeide wtter my(n)liker
begheerte(n) des herte(n) ons in te prenten seg-
ghe(n)de . O guede ih(es)u / o alre gued(er)tierenste
vad(er) / o gode / o my(n)ne der godliker liefsten tot
ons arme(n) wormkens . O mijn alre liefste(n)
brueders / v(er)oetmoedighe(n) <in HS: v(er)oemoedighe(n); ü.d.Z. t ergänzt> wy ons
voer den

<90v>

ouerste(n) gode o(n)sen my(n)ner . ic bidde noch an-
dachteliker / laet ons ons altoes v(er)oetmoedi-
ghe(n) / stadelike dit wed(er)halende / en(de) begheerli-
ker in te prenten segghe(n)de . O brueders ic bid-
des om god / laet ons o(n)s v(er)oetmoedighe(n) ond(er)
die moghe(n)de hant godes . en(de) wy sullen hebbe(n)
wat wy willen . Wa(n)t soe seer wal beghaghede
he(m) dat fundame(n)t alre doechde(n) die oetmoedic-
heit . dat hy dese altoes in de(n) mont hadde . ope(n)-
baerlic en(de) heymlic se de(n) andere(n) te prisen . Toe
der mynne(n) godes en(de) des naeste(n) toeherde hy
oer diicke segghe(n)de . O brant der mynne(n) godes
tot ons oetmoedighe(n) sunders . die altoes ber-
nes / en(de) en werdes nu(m)mer wtghedaen . O mit
woe groter begheerte(n) riep hy in de(n) cruce . my
dosrtet . als onse salicheit . om welker hy sine
siele gaf in de(n) doot . Hier o(m)me mijn alre liefste
brueders laet o(n)s ons onderli(n)ghe mynne(n) . o brue-
ders laet o(n)s beware(n) mit herte / monde en(de) mit
de(n) werke(n) die ond(er)linghe berne(n)de my(n)ne . en(de) tis
ons ghenoech . Wa(n)t mit soe grote(n) brande der
mynne(n) en(de) der godliker guetheit was hy
sontijt in sine(n) collacien ontsteke(n) . dat die fra-
tres die sine collacie hoerde(n) onderli(n)ghe seech-
de(n) . Onse p(ro)curator v(er)smeltet . brant weder va(n)
mynne(n) . ¶ Nae de(n) dode des eerweerdighe(n) va-
ders ioha(n)nes va(n) huesden / soe is dese deuote
pater gherardus doe p(ro)curator / mit eendrach-
telike(n) ste(m)men alle der co(n)uent fratres toe win-
desem in sine stede ghecore(n) en(de) wittelike co(n)fir-
miert . Mer o(m)me die seer grote oetmoedich(ei)t

<91r>

sijns herte(n) / en(de) o(m)me die eer soe grote(n) naems / en(de)
o(m)me die weerdicheit des stoels boue(n) alle die
vaders des ghemeyne(n) capittels / en(de) o(m)me dat hy

die last des regime(n)tes niet v(er)draghe(n) en conde /
soe ouergaf hy weder nae ene(n) vierdel iaers dat
ambocht der priorscap . en(de) in sijnre stede wart
weder ghecore(n) die eerweerdighe pater wilhel-
mus vornken een soen des conue(n)tes toe win-
desem . die doe prior was in su(n)te agnete(n) berghe .
En(de) op dat die drifticheit des bidde(n)s brueders
gherardus niet en worde ghetoghe(n) va(n) den an-
dere(n) nae te volghe(n) . soe en liet dat ghemeyne capittel <in HS: capittel a.r.R.
ergänzt>

dat niet onghewroke(n) . mer he(m) wart voer peni-
te(n)cie gheset / dat in de(n) reue(n)ter op die blote floer
voer die voete alle der vaders en(de) fratres der
oerden daer teghe(n)woerdich solde sitten ende
eten . Welke penite(n)cie hy deuotelike omvan-
ghe(n)de volbrachte se seer willichlike . naemaels
sine(n) liefsten vrie(n)de(n) v(er)tellende / dat hy veel rus-
tigher en(de) va(n) herte(n) veel vreedamer was dat
hy op der eerde(n) sat ten eten . dan of hy bouen al-
le die vaders des ghemyene(n) capitels als oer
alre prelaet hy die schelle hadde gheseten . Wa(n)t
die oetmoedich(ei)t (crist)us doechde was he(m) soe me-
de/natuerlic gheworde(n) . dat hy die v(er)oetmoedin-
ghe v(er)hoghinghe . en(de) sine v(er)smadi(n)ghe glorie re-
kende te wesen . ¶ Wa(n)neer hy de(n) co(n)uersen of le-
ken he(m) beuolen enich dinck hiete doen / of se
toe werck schickede . nu(m)mer en plach dat ghe-
biedende / mer begherte(n) dat te doen segghende .
Lieuue brued(er) mochte(n) ghy dat of dat doen om go-
des willen / of daer gaen . ¶ Als die ionghe brue-

<91v>

ders venie of ghebede wt ghesecht penite(n)ci-
en og wt eyghenre beweghi(n)ghe alset to
windesem ghewoenlic is <in HS: is a.l.R. ergänzt> oetmoedelic mit ghe-
bughede(n) knyen va(n) he(m) baden . soe en bleef
hy niet staende . mer oec in sine(n) older viel hy
op sine kynen . en(de) die brueders va(n) der eerden
op heffende / seechde hy mit suchti(n)ghe sijns
herte(n) . Mijn alre liefste brued(er) / staet op om
godes willen . ic behoeues veel meer dan ghy .
en(de) ic begheer dat ghy voer my bidde(n) wilt .
Dese deuote vad(er) nae der ouergheui(n)ghe sijn-
re priorscap / is hy toe windesem wed(er) p(ro)cura-
tor ghemaect . wes ambocht als te v(er)oeren
alsoe oec nae by drie en(de) dertich iare(n) in gro-
ter vuericheit sijns gheestes / en(de) guede(n) ghe-
ruchte oetmoedelic / stadelic en(de) truwelic
regiere(n)de en(de) beware(n)de . en(de) in de(n) olderdom al-
lensele(n) come(n)de began hy te ontbreke(n) . En(de)

in deel iare(n) voer sijnre doot wart hy seer
scarpelic ghequelliet va(n) de(n) roden steen . die
in maniere(n) roden sandes in sine(n) nyren v(er)sa-
ment / afghenghe(n) he(m) doer der blasen mit-
ten water . Waer om hy nae der maniere(n) der
ander fratres toe windesem / is hy als dat
golt in de(n) ouen voer sijnre doot ten wterste(n)
gheproeft / ghepolliert en(de) purgiert va(n) alle(n)
vlecken der sunde(n) / op dat hy vry va(n) hier mocht
scheyden en(de) mitter palme(n) der martelien vroe-
liker mochte ingaen in die blijschap sijns he-
re(n) . en(de) in de(n) eynde wart hy seer bitterlic ghe-
cruet mit seer grote(n) pine(n) va(n) de(n) witten steen

<92r>

die in sijnre blasen woessen va(n) groetheit der
eyere . alsoe dat hy niet dan mit ene(n) silueren
reetscap / als sine bene opwert wtgherect we-
ren / diicke niet en mochte water make(n) . en(de)
als als hy ghenc om water te make(n) / soe seech-
de hy dat hy toe capittel solde gaen . Als hy dan
niet la(n)gher en mochte deser siecte wedersaten /
soe qua(m) hy totter lester vren . en(de) als hy bynae
een en(de) viertich iaer seer gheestelike in der oer-
den toe ghebracht hadde / soe ontsliep hy in de(n)
here(n) voer sine(n) biddende(n) brueders . Van pater wilhelm(us) vornke(n) <in HS:
wilhelm(us) vornke(n) am Ende d.nä.Z.>
NAe den voerseechde(n)
fratre(n) gherardu(m) is frater wilhelmus
vornken va(n) vtrecht ghebore(n) / toe ene(n)
prior ghecore(n) / een man va(n) eerweerdighe(n) leue(n) /
ghemynt va(n) gode en(de) de(n) mensche(n) . mit natuer-
like(n) en(de) gheestelike(n) guede(n) en(de) gaue(n) manich-
uoldelike v(er)ciert . va(n) natuerlike(n) v(er)stande blen-
ke(n)de / rijp va(n) oltheit . va(n) bequamer lenge / starc
va(n) licham / v(er)ciert mit kaelheit / eerweerdich
mit graenheit / schoen va(n) sprake / rijp va(n) ze-
den / een my(n)ner der gueder zeden / een bewa-
erre der discipline(n) / voersichtich va(n) rade / groet-
dadich va(n) wercke / opu(er)heue(n) va(n) conte(m)pla-
cien / medelijsdam mitte(n) ghetribulierden /
troestelic de(n) becoerde(n) . de(n) harde(n) en(de) v(er)kierden
streng en(de) neernstich . Onder die oetmodighe(n)
was hy die oetmoedichste / onder die schame-
len die schamelste / onder die vroeden die vroe-
deste . groetmoedich in teghe(n)heide(n) / in vroe-
spoede gode danke(n)de . en(de) in alle sine(n) werke(n)

<92v>

vlytich en(de) stichtich . Alsoe strenghe was hy he(m) selue(n) / dat hy ierst in de(n) werke v(er)vullede / dat hy leerde te doen . Hillichlic en(de) gheestelic / stichtelic en(de) rypelic leuede hy alle die daghe sijns leue(n)s in der oerden . en(de) by seue(n) en(de) viertich iaer was stadelic prior in der oerde(n) / die voerseechde cloestere(n) en(de) dat ghemeyne capittel in alre gheestelich(ei)t en(de) hillicheit / vol gracie(n) stre(n)ghelic en(de) oetmoedelic regiernde en(de) beware(n)de . alsoe dat die voetstappe(n) sijnre vuericheit hent tot hude(n) toe volherde(n) in vele(n) persone(n) in cloestere(n) in welke(n)er leue(n) woerde(n) en(de) zede(n) sijn lof w(er)t gheseen te lude(n) . <in HS: Nachtrag in vele(n) - te lude(n)> die vuericheit sijnre discipline(n) te bloyen /

en(de) schine(n) die parabole(n) sijnre wijsheit te holde(n) . ¶ Hy wart dan ierst toe ene(n) prior ghecore(n) toe leyderdorp in holla(n)t . en(de) al hy die holla(n)-ders daer sach dat se leckerlic wolde(n) leue(n) / en(de) sijnre vuericheit en(de) der insetti(n)ghe va(n) windesem niet en mochte(n) gheliken / op dat hy <in HS: gestr. niet> totte(n) begheerte(n) des vleisches die hy om die my(n)ne godes v(er)smaet hadde niet wed(er) in en viele / soe riep hy dat co(n)uent tesame(n) en(de) die brueders <in HS: brueder; ü.d.Z. s ergänzt> ghesunde(n)de en(de) guede(n) nacht segghe(n)-de seechde hy . O mijn alre liefste fratres / ic heb nv uwe begheerte(n) en(de) iv zede doersien / dat se mit mijnre begheerde en(de) insettinghe niet ouerdraghe(n) en moghe(n) . nae die dat ghy de(n) seer rechte(n) wech des here(n) en(de) de(n) voetpat der hilligher religien arbeit alre leckerlic te wandere(n) . die ghelouet hebt den enghen wech der penite(n)cien in der religien

<93r>

te beware(n) / en(de) noch de(n) vleische of de(n) bloede te diene(n) . Hier o(m)me als ic rekeninghe ghe-daen hebbe ouergheue ic dat ambocht der priorscap . en(de) die cappe wed(er)neme(n)de kiere ic weder toe mine(n) neste toe windesem om daer te sterue(n) . Die here sij mit iv / va(n) de(n) quade iv beware(n)de . en(de) tot alle(n) guede(n) brenghe(n)de ame(n) . ¶ Als hy dan wed(er) toe windesem was ghecome(n) / wed(er) v(er)crighe(n)de sine ierste stede / soe schuelde hy een wijltijts in al sine(n) werken / woerde(n) en(de) zeden en(de) oefeninghe(n) als een guet gheestelic man en(de) als een waer cellen mynner / hent hy in su(n)te agnete(n) berghe by zwolle in ene(n) prior wart ghecore(n) . Welc ambocht der priorscap seue(n)tien iaer lanck stre(n)gheli-

ke en(de) louelike in alre discipline(n) wal regierde . een my(n)ner der armoede(n) / een regierer der discipline(n) . en(de) een strenghe bewaerre der regule en(de) der insettinghe . ¶ En(de) als prior ioha(n)nes va(n) huesden nv toe windesem ghestorue(n) was en(de) frater gherardus delft sine priorscap nae een vierdel iaers ouergaf / soe is dese eerweerdighe pater wilhelm(us) vornke(n) / doe prior in de(n) berghe / in ene(n) prior toe windesem ghecore(n) . en(de) bewaerde dat hele capittel nae der ierster sijnre vuericheit en(de) nae ordinieri(n)ghe der oldere(n) in alre hillicheit en(de) gheestelich(ei)t / in de(n) waren anxte godes en(de) strenghich(ei)t der oerde(n) . in bewari(n)ghe der discipline(n) en(de) der reghele seer truwelike neghe(n) en(de) twintich iaer lanck . ¶ Als dan prior was gheworde(n) toe windesem / als hy dan die celle sijns voerganhers

<93v>

paters ioha(n)nes va(n) huesden ierst inghenck die cleyneheit sijns p(er)soens / en(de) die twydrachticheit der v(er)dienste(n) / teghe(n) die hillicheit des anders leue(n) en(de) eerweerdich(ei)t der zeden luttel achtende seechde hey tot sine(n) fratres die daer by he(m) were(n) . O prior en(de) prior . Och woe hillichlic leuede pater ioh(ann)es wilneer een inwoenre deser cellen . en(de) woedanich bin ic in sijnre ghelikenisse . En(de) al voelde hy dit va(n) oetmoedich(ei)t . hy was nochtant seer vuerich in sijnre wa(n)deringhe . die strenghicheit der oerde(n) en(de) die discipline des leue(n)s nae der reghel in he(m) en(de) in sine(n) onderste(n) altoes beware(n)de en(de) eysschende . ¶ Altoes nacht en(de) dach was hy teghe(n)woerdich in de(n) choer / capittel en(de) reue(n)ter . ten waer dat he(m) noetsake / of ghemeyne nutticheit / of die groetheit der gasten oen dwang somtijt daer hen te bliue(n) . En(de) ghemeenlike na der prime(n) of tercië nae der tijt / en(de) nae der vesper bleef hey in de(n) choer in sine(n) stoel op sine(n) voerte(n) sittende . en(de) binne(n) lesende denke(n)de / of bedende of co(n)te(m)pliere(n)de toe sine(n) eyghene(n) voertganc en(de) de(n) brueders in een exempel . Hy hadde oec daer in vele nauolghers / die in sulker deuocien gode begheerde(n) te behaghe(n) . Mer onwillichlike ansach hy sine choerfratres / die alremeest he(m) in dier tijt / sond(er)linghe voer de(n) choer tot langhe(n) callinghe(n) en(de) luytruchtighe(n) woerde(n) gheuen .

Mer bekende <in HS: Mer be a.r.R. ergänzt> hy yema(n)t va(n) sine(n) brueders die he(m) tot

<94r>

sond(er)lingher deuocien of toe scarper en(de) har-
der oefeninghe des licha(m)s gaf / desen prisede
en(de) v(er)heffede hy boue(n) die andere(n) . Des ghelijcs
die sine ghehoersa(m)heit / reghele en(de) insetti(n)ghe
ten wterste(n) bewaerde . op dien hadde hy al-
toes een guet oghe / en(de) my(n)nede oen voer die
andere(n) . Mer sach hy yema(n)de va(n) de(n) brueders
diicke callen en(de) sine tijt o(n)nuttelike sonder
vrucht toe te brenghe(n) of dat hoerde segghe(n) . al
was hy in gheoerloefder stede of in bequamer
tijt dit ghewonlic te doen . hy hadde nochtan(t)
altoes een slym oghe altoes op desen . en(de) toen-
de in v(er)wandeli(n)ghe des ansichtes ope(n)baerlic
dat he(m) dat teghen was . Wen hy oec somich
in de(n) capittel en(de) oec daer buten redelike satich
berispede en(de) begheerde beteringhe . welke
wast dat se niet teha(n)tes nae en volghede /
tot desen frater en scheen hy niet va(n) herten
gheneighet . ¶ Hier om als die fratres sa-
ghe(n) dat hy in he(m) selue(n) grote(n) brande der dis-
cipline(n) oefende / die he(m) allen in der bewari(n)ghe
der insettinghe daghelics voerghenck / welke
bewari(n)ghe hy va(n) sine(n) brueders stre(n)ghelike
eysschede te beware(n) . en(de) die ouertreders der
insettinghe ontsaghe(n) gheuonde(n) te werde(n) . en(de)
alsoe een doechde va(n) der noet make(n)de bewaer-
de se he(m) sorchuoldelike in gued(er) disciplinen .
En(de) daer om ist gheschuert dat die oerde der re-
gule(n) en(de) dat cloesterlike leue(n) alle die daghe
sijns leue(n)s toe windesem en(de) in den helen ca-

<94v>

pittel stre(n)ghelike worde(n) bewaert . Hy was
een vroet man / mynlic / en(de) v(er)standel . gode de-
uoet / kael va(n) hoofde / va(n) groter auctoriteet /
al man eerweerdich en(de) ontsiende / niet va(n)
scarpheit der woerde / mer va(n) rijpheit sijnre
zeden / va(n) eerbaerheit der p(er)sonen en(de) va(n) my(n)-
ne(n) der doechde(n) . ¶ Jn der spisen en(de) cleder(n) en(de) in
andere(n) dinghe(n) en(de) reestcappe(n) en was hy niet
eyghe(n) <in HS: a.l.R. eyghe(n) ergänzt> soekelic . mer sine(n) brueders mit
vuericheit
voergaende / soe at hy ghemeynlike die sno-
deste spise . en(de) die spise myn smakelic / en(de)
dat gaste verken vleisch / of and(er) vleisch dat

myn etelic was / hy sittende by der schellen
 of mitte(n) gasten int hoeft der tafel sittende
 plach hy af te snyden en(de) te eten . Alsoe dede hy
 stadelic <in HS: stad a.l.R. ergänzt> va(n) de(n) vissche(n) en(de) va(n) der and(er)
 spisen . Wa(n)t
 die cleyne vyscheke(n)s plach hy wt vuerich(ei)t
 sijns gheestes diicke de(n) grote(n) vissche(n) boue(n)
 te setten . de(n) monde en(de) der begheerte(n) / <in HS: gestr. en(de)> va(n)
 mynne(n) der penite(n)cien / die grote(n) v(er)smade(n)de
 mitte(n) cleyne(n) <in HS: gestr. sick> ghenoechdoende . Hier om-
 wart die cock va(n) den fratres ghewaernt
 dat hy he(m) sulke spise ghemeynlike voersette
 die der nature(n) niet teghe(n) en were(n) / mer die
 guet teten weren / en(de) solde die onbequaem
 stucke(n) die myn erelic ware(n) ieste(n) afsnyde(n) .
 Mer als hy dat merkede soe seechde hy tot
 goessen de(n) co(n)ueers . waer sin die hoofde der
 conin gheghebleue(n) . beteike(n)de die onbequa-
 me stucke(n) die afghesnede(n) ware(n) . En(de) hy ant-

<95r>

woerde . Alre liefste pater weset toe vreden .
 die en sin niet v(er)loren / mer se come(n) tot behoef
 der arme(n) / die daer mede seer wal te vrede(n) sin .
 oec mit da(n)cberheit . En(de) die pater seechde he(m) .
 Hoedes iv voertan dat ghy soedaen stucke(n)
 niet af en snyden . wa(n)t se diene(n) my soe wal
 teten als de(n) arme(n) . en(de) ic en bin va(n) gheenre
 bettere ghedaente dan die arme(n) / en(de) se sin mach-
 schien tederre dan ic bin . ¶ Als dese pater va(n) de(n)
 weghe(n) qua(m) en(de) hoerde die reue(n)ters schelle luden .
 en ghenck hy niet in die gastecamer of in een
 and(er) sond(er)linghe cmer ten eten / alst <in HS: gestr. de(n)> somighe(n)
 wal ghewoentlic is . mer diicke nam hy sijn
 habijt en(de) ghenck rechteuoert mitte(n) co(n)uente ten
 eten . ¶ Noch hy en was in sine(n) cledere(n) curioes /
 als was hy te voere(n) in der werlt mit ene(n) scho-
 ne(n) v(er)siluerden gordel op sine costele cledere / die
 o(m)melang beneden ghehacket were(n) / omgordet .
 mer nv in der religien plach hy alle sine cleder
 hent totter wterster v(er)slitinghe en(de) totter ope(n)-
 baerre tellinghe der vademen / soe veel als met
 he(m) toelit / te draghe(n) . Mer als hy buten cloesters
 onder die werltlike mensche(n) solde wandere(n) / soe
 en plach hy ghene snode v(er)sletene cappe / mer ene
 redelike guede cappe an te trecke(n) / o(m)me eerbaer-
 heit wille der religien en(de) o(m)me sine eerweerdich(ei)t .
 en(de) dat oec te doen toeherde hy de(n) p(ro)curator en(de)
 die andere fratres die wtwert reysen solde(n) . Al-
 soe seechde hy datme(n) oec doen solde va(n) de(n) sub-

tilen en(de) va(n) de(n) andere(n) reyne(n) en(de) onghelapten
cledere(n) . ¶ Dese deuote vad(er) was seer anxtuol-
dich in de(n) dienste godes teghe(n) dat eerweer-

<95v>

dighe sacrame(n)t des licha(m)s ons here(n) / seer ont-
siende in de(m) selue(n) en(de) oec in sine(n) onserste(n) . dat se
myn voersienich in oere(n) conscie(n)cien / in woerden
en(de) zeden of anbereit daer toe ghenghe(n) . en(de) alsoe
noch he(m) noch de(n) andere(n) / noch allen gheloeuighe(n)
leue(n)dighe(n) en(de) doden / v(er)ghifnisse der sunde(n) / gracie
en(de) glorie daer in weerdlike en v(er)worue(n) . mer meer
hartheit des herte(n) / blintheit der inwe(n)dicheit en(de)
den godlike(n) toern v(er)mits oere onreyne co(n)sciencie
en(de) schelen oghe(n) <in HS: oghe(n) a.l.R. ergänzt> lichten v(er)mits stadighe(n)
toegaen daer

wt v(er)crighe(n) solde(n) . Wa(n)t hy en v(er)mat he(m) niet stade-
lic te celebriere(n) . noch ten behaghede he(m) dat sine
fratres dat daghelics deden . al wast dat hy nie-
ma(n)de daer va(n) en toech / of en plach o(n)manierli-
ke toe teherde(n) te celebriere(n) va(n) co(n)scie(n)cien weghe(n)
dat v(er)biedende . Oec va(n) ghene(n) dinghe als hy
diicke plach te segghe(n) en ontsach soe seer in
de(n) ordel godes te antwoerde(n) / als daer om dat
hy gheen bequaem dienre godes en waer en(de)
priester / de(n) eenghevore(n) soen godes / de(n) enghelen
mensche(n) en(de) allen creature(n) eerweerdich en(de) ont-
sichlic / in de(n) eerweerdighe(n) sacrame(n)te diicke
onweerdelic hadde gheha(n)delt / o(n)tfanghe(n) ende
anghedient . ¶ Dat choer en(de) dat co(n)uent volghe-
de hy daghes en(de) nachtes soe wackerlic en(de) vue-
richlic . dat he(m) alle die fratres die olden mitten
ionghe(n) he(m) daer af v(er)wonderde(n) . alsoe dat se nie-
ma(n)t va(n) den p(re)laten he(m) daer in ghelijc noch ghe-
sien of ghehoert en hadde(n) . En(de) se saghen oen
sontijt meer dan vijf vren in de(n) choer volher-
den / nerghe(n) gaende . noch om noetsake der na-
ture(n) / oec des winters niet wtte(n) choer gaende .
Jn ledigher tijt was hy ny ledich . mer enter

<96r>

hy screef of studierde / of gaf he(m) tot co(n)punctien .
of seker hy ouerdachte va(n) dinghe(n) hem beuole(n) .
¶ Die enicheit plach hy seer te mynne(n) . waer-
o(m)me plach hy franciscu(m) petracha(m) ene(n) ghecroen-
de(n) poete va(n) den eenlike(n) leue(n) diicke langhe tijt
ouer te lesen . Onder andere(n) sine(n) oefeninghe(n)
gay hy he(m) bedienstelic totter co(n)punctien des
herte(n) . en(de) was ghewoen sine ierste iare(n) diicke

ouer te denke(n) in bitterheit sijnre siele(n) / die hy in der werlt v(er)loren hadde . Nochtan(t) somtijt godes ghedachtich en(de) sijnre waldaden / en hadde hy ghene cleyne ghenoechte in de(n) here(n) . he(m) dankende wt sine(n) ynnersten va(n) sijnre bekieringhe en(de) inwe(n)digher v(er)luchtinghe / als dat hyene v(er)loest hadde va(n) der macht der duesternisse / va(n) der teghe(n)woerdigher schalker werlt / en(de) va(n) de(n) bande der echtschap daer hy bynae mede v(er)bonde(n) was . en(de) dat hy totter v(er)gaderinghe der rechtu(er)digher / totte(n) habijt der hilligher religien / tot de(n) grade der priesterschap was va(n) gode gheroepen en(de) in dier maniere(n) in die ke(n)nisse godes en(de) sijns selues gheleyt hadde hy mit onderuinde(n) . dat hy nae soe veel quad(er) werke(n) / soe veel oneydelike guede va(n) gode sine(n) here(n) wt sine(n) v(er)diensten hadde ontfanghe(n) . Wwaer o(m)me hy somtijt wt desen co(n)punctien wrbrac toe screyen . en(de) als die zuden wyndt wayede / in vroelicheit des herte(n) en(de) in sueten sanghe . En(de) wattan alle tijt wa(n)neer hy ledich was he(m) daer toe beqaem was . nochtan(t) gaf hy he(m) des nachtes alre meest tot dusdanen wtlopinghe(n) en(de) hillighe(n) ghedachte(n) . die wakinghe der brueders voertcome(n)de af nauolghen(de) . ¶ En(de) hier o(m)me wa(n)t die hoechtijt va(n)

<96v>

dertiendach is hoechliker va(n) roepinghe der heydene / tot bekenisse des waren liches en(de) der ouerster waerheit . en(de) daer in v(er)staende sine roepinghe voerbeteiken(t) / soe plach hy alle iaer die hoechtijt seer deuotelike te viren . ¶ Des ghelikes dede hy in der hoechtijt der kerkinghe toe windesem / ouerdenken(de) dat hy gode wo(n)derlike ghehillighet waer / doe hy dat habijt der hilligher religien annemende / louede gode in die nyeheit des gheestelike(n) leuens voert te gaen . ¶ Mit wo(n)derliker maniere(n) plach hy mit begheerte(n) ghetoghe(n) te werde(n) totter v(er)borghe(n)heit der ghebuerte(n) (crist)i . en(de) hy en wat doe niet v(er)sadet an te merke(n) die hoecheit des rades der godliker guetheit op die salicheit des menschelike(n) gheslechtes . In deser maniere(n) wart hy eerweerdlike en(de) deuotelike ghetoghe(n) totte(n) eerweerdighe(n) sacramente alre meest als hy celebrierde . ¶ Die oefeninghe der deuocien my(n)ede hie <in HS: hie a.I.R. ergänzt> seer in he(m) en(de) in sine(n) onder-saten . en(de) hyr <in HS: hy; ü.d.Z. r ergänzt> o(m)me nae der celebrieren(de) ghe der mis-

sen gaf hy sick tot rusten / gode danke(n)de / of de(n)
smaeck der godliker sueticheit oetmoedelike
te bidde(n) / of werclic te ond(er)uinde(n) . somtijt in der
sacristie / somtijt in de(n) choer hent totte(n) teiken
ten eten te volhere(n) . Soe dede hy oec nae der
vesper hent totte(n) teyken des etens of der col-
lacion in sine(n) stole bliue(n)de . En(de) dien hadde hy
altoes va(n) herte(n) lief / die sick toevoeghede der
vliticheit der deuocien . En(de) daer to plach hie <in HS: hie a.r.R ergänzt> die
fratres diicke toe te v(er)wecke(n) . segghe(n)de dattet
eynde alre gheesteliker oefeninghe der ghees-
teliker mensche(n) waer smaket en(de) siet want

<97r>

die heer suet is / en(de) die godlike sueticheit diicke
te onderuinde(n) / en(de) v(er)mits deser smakinghe des
gheestes alle inse werke ghehillighet te wer-
de(n) en(de) ons smakelic te werde(n) . ¶ Mer al woen-
de dese eerweerdighe vad(er) inwe(n)delic by he(m) selue(n)
in die breetheit sijns herte(n) . nochtan(t) ond(er) die
mensche(n) en wa(n)derde hy niet sond(er) grote gracie
der sichtich(eit) . Sine reden was mit gracien ghe-
solte(n) luttel spreke(n)de / mer crachtighe woerde .
Wa(n)t hy seechde dat die gheestelike man spa-
rich solde wesen in de(n) woerde(n) / als die vracke
man in de(n) pe(n)ninghe(n) wt te gheue(n) . En(de) als hy
tot allen soe wal gheestelic als werltlic nae
der tijt / stede / sake(n) en(de) state solde spreke(n) / soe vo-
ertbrachte hy guede en(de) stichtighe woerde . soe
dat hy alman gracioes en(de) troestelic waer . In
sine(n) opsette was hy vast / en(de) crachtich in de(n) wer-
ke . nv niet alsoe en(de) nv anders / he(m) in een dinck
veel v(er)andernde / alst somighe(n) ghewoentlic
is . mer dat hy in de(n) ghemode <in HS: ghemode a.r.R. ergänzt> begreep / al en
brachte
hijr niet rechteuoert / nochtan(t) v(er)mits lancheit
der tijt brachte hijr toe werke . Den clercke(n) die
daer quame(n) om te wonen en(de) de(n) nouicien plach
hy te segge(n) / dat se niet mit laenheit mer mit
vuericheit oer leue(n) solde(n) beghinne(n) te betere(n) .
Wa(n)t als die philosoeph secht / soe is beter een
guet beghin / dant middel . ¶ Dat gheselschap
der werltliker mensche(n) v(er)smade hy al hy
best mochte . en(de) daer hie <in HS: hie a.r.R ergänzt> dat om sake(n) des
cloesters <in HS: cloester; s ü.d.Z: ergänzt>
en(de) der anderre noetdrufticheide(n) <in HS: gestr. dat> niet doen
en mochte / soe toende hy he(m) de(n) andere(n) redelic
ghenoechlic en(de) toesprekelic / nochtan(t) niet son-

<97v>

der suchte(n) / alre meest mitte(n) machtighe(n) / he(m) be-
droeue(n)de dat hy die meer bidde(n) moste dan ghe-
biede(n) / meer mit he(m) smeyke(n) moste dan corrigi-
ren . segghe(n)de dat in der richter boec ghescreue(n)
staet . En wetestu niet sampson / dat die van
philistijm ons ghebiede(n) ¶ Jn groten sake(n) <in HS: gestr. plach>
plach hy mit moyses totten tabernakel des he-
re(n) te vlyen . daer nam hy raet mitte(n) here(n) . daer
viel hy deuotelic in sine(n) ghebede(n) . meer in sine(n)
ghebede(n) en(de) der ander deuoter me(n)sche(n) betruwe(n)-
de dan sijnre eyghenre v(er)nunfich(ei)t . meer der hil-
ligher scrifte dan sijnre eyghe(n)re wijsheit .
¶ Teghe(n) die sieke(n) toende hy he(m) medelijdsam /
guedertire(n) en(de) truwe / hy stont he(m) by en(de) visitier-
de se / en(de) prees die vanders der sieke(n) . En(de) want
in vele callens selden die sunde o(n)tbreket / soe
seechde hy datme(n) die sieke(n) diicke vande(n) solde / mer
niet langhe by he(m) bliue(n) . wa(n)t hy v(er)onweerde
seer <in HS: seer a.l.R. ergänzt> die ydele callinghe en(de) die achtersprake / die
ghemeynlike pleghe(n) in te crupen daer oerre
veel v(er)gadere(n) en(de) die woerde werde(n) v(er)manich-
uoldighet . En(de) als die siecte der sieke(n) meerre
wart / soe toequa(m) hy altoes wackerlic / en(de) berich-
te en(de) olyede se . en(de) volle(n)brachte die co(m)mendacie /
de(n) psolter en(de) al dat ambocht der doden sonder
merren . en(de) toeherde sne brueders dat selue te
doen segghe(n)de . Mijn lieue brueders nauolghet
nv abraha(m) . die als hy hoerde dat loth sijns brue-
ders soen gheuange(n) was / alteha(n)tes tellede
hy sine(n) reysighe knechte drieho(n)dert en(de) achtien .
en(de) mit sine(n) gheselle(n) als se ghedeylt were(n) viel
hy des nachtes op die viande . en(de) als hy se ver-

<98r>

slaghe(n) hadde / brachte hy wedero(m)me alle dat
guet en(de) loth sine(n) brued(er) . Alsoe laet ons oec mit
onsen brued(er) doen / va(n) der va(n)ghenisse des duuels
en(de) va(n) de(n) crucinghe(n) der pine(n) of hy daer in gheual-
len is / oen v(er)losende . ¶ Hy was een vlitich be-
waerre des swighe(n)s in behoerlike(n) tiden / soe
veel als sijn ambocht dat toeliet / alre meest
in stede(n) tot swighe(n) ghepu(n)tet . Hy en hadde ghe-
ne(n) ghelike(n) onder den o(n)sen / die die bibel meeste-
lic en(de) bynae al de(n) psolter zedelike en(de) gheestelike
bedude . Hy en wa(n)derde inghene(n) wo(n)derliken
dinghe(n) boue(n) he(m) selue(n) . mer hy seechde he(m) stade-
lic ene(n) onnutte(n) knechte te wesen . Mit desen en(de)
deser ghelike(n) doechede(n) rijck ghemaect en(de) daghe-
lics meer voertgaende / qua(m) hy totter older olt-

heit . ¶ Als dan dese eerweerdighe wilhelmus
ghelijc neghe(n) en(de) twintich iaer in de(n) regiment
des cloesters toe windesem en(de) des ghemeyne(n)
capittels volle(n)bracht hadde / tehant nae den
ghemeyne(n) capittel va(n) he(m) gheholde(n) / begheerde
hy va(n) de(n) visitatoers absoluri(n)ghe va(n) de am-
bocht der priorscap en(de) va(n) der borden des ghe-
meyne(n) capittels . wa(n)t hy meer dan trachten-
tic iaer olt was en(de) onnutte totte(n) regime(n)-
te en(de) scheen allensele(n) in de(n) synne(n) te ghebreke(n) .
en(de) wa(n)t hy tot dier vren toe voer dat cudde dat
he(m) beueole(n) was altoes <in HS: truwe a.r.R. ergänzt> gheweest hadde .
Mer die visitatores ansiende sine eerber
graenheit en(de) sine kaele beruchteit / sijns
cloesters en(de) des ghemeyne(n) capittels der iers-
ter insettinghe discipline v(er)mits he(m) in gueden
wesen en(de) behoerliker strenglich(ei)t wal be-
waert / soe en wolde(n) se oen soe langhe als

<98v>

hijr v(er)mochte / ya alsoe langhe als hy leuede
niet absoluere(n) . alre meest wa(n)t vele co(n)uents
fratres toe windesem in sijnre absoluri(n)ghe
niet en co(n)sentierde(n) <in HS: gestr. hebbe(n).> ¶ Het gheschiede
daer om dat hy des aue(n)des at mitte(n) visitatoers
die des andere(n) daghes hen reysen wolde . daer
hy boue(n) ghewoente(n) seer vroelic was / en(de) seech-
de he(m) onder andere(n) callinghe(n) . Oeerweerdighe
vaders / ghy en wilt my niet absoluere(n) . mer god
sal my cortes als ghy wal sien sult absoluieren .
En(de) als dat aue(n)tmael mit vroude(n) en(de) groter my(n)-
nen ghedaen was / gheng een yeghelic ter rus-
ten . Als hy dan ter prime(n) des nauolghende(n) da-
ghes opghestaen was en(de) sat ghecledeet voer
sine(n) bedde . soe qua(m) he(n)ricus xanctis doe sieck-
meister tot sijnre cellen om te biechte(n) . En(de) als
hy ghebiechtet hadde / en(de) die pater die absoluice
nae sijnre ghewoente(n) binne(n) mondes ghelesen
hadde mitten teiken des cruces / sette hy hem
penite(n)cie / en(de) en wiste niet dat hy in der ton-
ghe(n) en(de) in somighe(n) andere(n) leden mitter po-
plexien gheruert was . Welke penite(n)cie als
frater he(n)ricus niet en v(er)stont / soe ansach hyene /
en(de) vliteliker vraghe(n)de kierde hy sine oren tot
he(m) / en(de) en mochte niet hoere(n) dan eenrehande
ste(m)me niet beteike(n)de . En(de) als hy niet en wiste
wat he(m) gheschiet was / beanxtet en(de) v(er)ueert
liep hy totte(n) supprior . Welke wackerlic mitte(n)
brueders toelopende / vanten va(n) de(n) here(n) visi-
tiert / en(de) in der hernen en(de) oec in der tonghe(n)

mitter poplexien gheruert . en(de) dat hy der reden
en(de) des ghemoedes niet machtich en waer . al
scheen hy die andere ledde redelike ghesont

<99r>

te hebbe(n) . Alst co(n)uent dat hoerde . soe v(er)wach-
tede(n) se va(n) sine(n) staet eyndelike wat te doen
ter rijr toe / om hope der wed(er)crighender ghe-
sontheit . Als dan die visitatoers toe zwolle
en(de) in su(n)te agnete(n) berghe daer en binne(n) vi-
sitierde(n) / en(de) pater wilhelm(us) sieck bleef / soe qua-
me(n) se weder toe windesem . En(de) als se oer rela-
cie ghedaen hadde(n) en(de) die visitacie volle(n)bracht
hadde(n) / en(de) als die eerweerdighen pater wilhel-
mus sijn habijt anghedaen hadde / soe qua(m) hy
int capittel hues en(de) nederbughede he(m) op die
matte . en(de) mit ste(m)men en(de) teikene(n) hy mochte
begheerde hy absolucie va(n) sine(n) ambocht en(de)
v(er)creghet . Als hy die o(n)tfanghe(n) hadde / soe o(m)me-
gheng hy alle die fratres nae ordina(n)cien / en(de)
ene(n) yeghelike(n) sine hant biedende dankede hy
he(m) allen . en(de) beweghede alle sine fratres en(de) oec
die visitatoers tot trane(n) / dat die an cortes
hier voer va(n) grote(n) name(n) en(de) auctoriteten / nv
bynae stom gheworde(n) / en(de) der sy(n)ne beroeft / soe
veel als hy doe v(er)mochte begheerlike die my(n)ne
der brueders v(er)sochte . Welke als se tesme(n) va(n)
de(n) capittel wtghenghe(n) / soe steech hy mitten
andere(n) op de(n) dormiter / die discipulijn nae sijnre
older vuericheit te beware(n) / beke(n)nende hem
nv ghene(n) prior te wesen . mer weder achter-
wert ghetoghe(n) va(n) de(n) fratres / wart hy wed(er)
totter cellen des priors ghebracht . Mer die
deuote / pater wilhelm(us) daer nae va(n) des priors
celle scheydende / ontfenck sine woni(n)ghe bene-
den in die naeste celle by den prior . en(de) die laghes-
te stede in de(n) choer op supprioris syde nae alle

<99v>

die nouicien v(er)koer hy / welke hy des daghes
onder de(n) dienst godes visitierde . en(de) in den re-
ue(n)ter sat hy naest de(n) supprior an des priors
tafel . die oen daer broet te snyde(n) / va(n) de(n) ghe-
richte der spisen voer te legghe(n) / sijn rochele(n)
op te heffen / sijn beffe op te setten stadelike
diende . ¶ Als hy dan daer nae and(er)werf ghe-
ruert wart / soe v(er)loer hy bynae de sy(n)ne ende
dat v(er)stant en(de) die lichamlieke crachte(n) . wel-
ke hy nochta(n)t v(er)mits v(er)lidinghe der tijt eens

deels allensele(n) wed(er)crighe(n)de / visitierde hy weder dat choer en(de) reue(n)ter als te voere(n) / de(n) brueders en(de) de(n) gasten in een v(er)wondere(n)de exe(m)pel der vuericheit . Als hy in de(n) choer mitte(n) fratres die ghene priesters en were(n) in sijnre tijt solde co(m)municieren / doe dede hy diicke sine biecht mit o(n)uerstandelike(n) woerde(n) . va(n) de(n) capittel die schult te spreke(n) plach hy he(m) seldom af te holde(n) en(de) sprac sine schult als hy best konde . en(de) begheerde altoes disciplijn / en(de) ontfenck se somtijt . ¶ Jn de(n) ghemeyne(n) capittel viel hy neder achter die tafelen in de(n) reuenter totte(n) voete(n) aller der vaders doe daer teghe(n)-woerdich / op sine knyen / en(de) bat venie en(de) ghebede . en(de) voer he(m) allen / v(m)mers va(n) he(m) alle(n) / sine blote scholdere(n) toene(n)de begheerde mit sinen woerde(n) en(de) teikene(n) seer vlitelike discipline te o(n)tfanghe(n) . alsoe dat hy oec vele va(n) den vaders tot trane(n) beweghede . wa(n)t hy die een vader der vadere(n) soe langhe tijt v(er)noemt was / nv als sond(er) ste(m)me oerre voete onderworpe(n) begheerde barmh(er)ticheit . Jn deser maniere(n) sine

<100r>

daghe toebreghe(n)de / toende hy altoes in he(m) die teikene der ierster vuericheit . ¶ Des saterdaghes op die octaue der apostole(n) su(n)tepeters en(de) pauwels was hie <in HS: hie a.r.R. ergänzt> in der ierster co(m)pleten / en(de) in oere(n) daghe in der and(er) / co(m)pleten was hy begraue(n) . Wa(n)t in der nauolghend(er) nacht / als die fratres ghewecket worde(n) / stont hy op om sine metten te lesen of hoere(n) lesen mitte(n) sieckmeister . en(de) als dat ghedaen was / dede hy de(n) sieckmeister een teike(n) der biechte . Als hy die nae sijnre maniere(n) ghedaen hadde en(de) absolucie o(n)tfanghe(n) hadde / allensele(n) ontbreke(n)de / soe wart hy derde-werue gheruert mitter apoplexien . en(de) alsoe qua(m) hy alteha(n)tes totte(n) wterste(n) . Hier om wart hy va(n) de(n) supprior in der afwesinghe des priors mit somighe(n) fratres va(n) de(n) choer gheroepe(n) ond(er) mettene gheolyet / en(de) nae der metten va(n) den co(n)uente gheuandet . en(de) als dat co(n)unet wt rade der sieckwaerres ghenck ter ruste(n) / en(de) nae eenre of twee vren weder gheroepe(n) wart v(er)mits der ratele(n) der sterue(n)der / soe is sine salighe siele in teghe(n)-woerdich(ei)t des co(n)uents va(n) de(n) vleische ontbonde(n) / va(n) den hande(n) der hilligher enghelen en(de) der brueders voer he(m) toe windesem begraue(n) en(de) doe mit (crist)o regniere(n)de guedertierlic ontfanghe(n) / is se billics gode oere(n) schepper in

teghe(n)woerdich(ei)t alre hillighe(n) mit menich-
uoldigher vrucht gued(er) wercke(n) presentiert .
En(de) sijn licha(m) als die co(m)mendacie vluchtes
ghedaen was is v(er)mits de(n) co(n)uent en(de) ghe-
woenlike(n) sanghe eerweerdlike int choer
ghebracht . en(de) al die nacht voer en(de) die toe-

<100v>

come(n)de dach wart hoechlike toeghebracht
va(n) den fratres mit psalme(n) / vigilien en(de) cele-
brieri(n)ghe der missen . en(de) als die vesper gheeyn-
det was des sonne(n)daghes op su(n)te peters en(de)
pauwels octaue / wart hy voer dat sa(n)ctuarie
int middel des choers / ter luchter syden des
paters ioh(ann)es huesden / daer wa(n)neer priors
als sijn brued(er) / va(n) alle de(n) inwoeners eerweer-
delike begraue(n) . in de(n) iaer <in HS: iaer a.l.R. ergänzt> o(n)s here(n) duse(n)t
vierho(n)der
en(de) lv . ¶ En(de) niet o(n)betamelic in de(n) choer ond(er)
die fratres daghelics oere graue ansiende rus-
ten se licha(m)like . nae dien dat se sin twee olybo-
me des v(er)luchtende(n) olijs / en(de) twee lanternen
dien co(n)uente en(de) ghemeyne(n) capittel gode
luchte(n)de . die dat cloester toe windesem en(de) dat
ghemeyne capitel twee en(de) tseuentich iaer
bynae sick volghe(n)de in alre hillicheit / in waer-
re gheestelich(ei)t / mit glorie(n) en(de) eren regierde(n) en(de)
v(er)heffeden / en(de) v(er)mits bynae tseuentich cloes-
tere(n) die ond(er) dat capittel by ore(n) tide(n) quame(n)
hebbe(n)t grotelike v(er)breidet . en(de) hebbe(n) de(n) name
en(de) dat lof des capittels mit oerre hilligher wa(n)-
deringhe en(de) my(n)ne der siele(n) salicheit salicheit / en(de) mit
discipline(n) der reghel / ouer al duetschla(n)t / ytali-
en en(de) gallien / hent totter ouerster stat der
werlt romen en(de) totte(n) ouerste(n) bisscop mit
loue ouerspreydet en(de) sorchuoldelike v(er)wor-
ue(n) in de(n) guede v(er)breidet te werde(n) . die die ob-
serua(n)cie nae der reghel / dat gheestelike leue(n) /
en(de) die ond(er)li(n)ghe tesame(n) hangi(n)ghe mit gro-
te(n) loue niet af en laten te loue(n) en(de) hoghe te v(er)-
heffen . Va(n) frater henricus balueren .

<101r>

TOe windesem was oec een eerweer-
dich man he(n)ricus baluere(n) ghenoeemt
va(n) by deue(n)ter ghebore(n) . Dese was ves-
tiarius bynae alle die tijt sijnre p(ro)fessien / vli-
telike toesiende dat die cleder en(de) schoe der
fratres en(de) der leken in ghene(n) dinghe(n) en t?

droghe(n) va(n) der ierster slichtheit / oetmoedich(ei)t
 en(de) snoetheit der insettinghe . mer nae der an-
 dacht en(de) opsette meister gheerds groets / he-
 re(n) florens en(de) der ander voergaender vaders /
 die simpelheit des ghemoedes / die v(er)smaenisse
 der werlt en(de) hillicheit des leue(n)s / mit oere(n) an-
 schouwe(n) alre weghe(n) solde(n) voersette(n) . en(de) dat
 die brueders se solde(n) draghe(n) totter wterster
 v(er)slitinghe der drade . en(de) die te brokene en(de) ver-
 sletene clerder wed(er) te lappe(n) . ¶ Dese deuote he(n)ri-
 cus wa(n)neer here(n) florens discipel bat oen seer
 diicke . dat hy sick gheweerdighe(n) wolde . he(m) ene
 corte forme der hilligher en(de) gued(er) wa(n)deringhe
 te scriue(n) . En(de) heer florens v(er)wonne(n) va(n) sijnre
 andringhi(n)ghe / screef hy he(m) ene epistel / cort van
 woerde(n) / mer swaer va(n) sente(n)cie . ¶ Alre liefste
 waer o(m)me moyestu my ? En syn my mine onsa-
 licheide(n) niet ghenoech ? Nochta(n)t va(n) v(er)driete en(de)
 va(n) dine(n) andringhe(n) v(er)wonne(n) / werde ic ghedwon-
 ghe(n) dy te scriuen die dinghe die veer va(n) my sin .
 Ten ierste(n) dach / soe neernstich voer gode clop-
 pes en(de) biddes als du va(n) my hebste ghebede(n) son-
 der opholde(n) voer alle dine ghebreke . en(de) alteha(n)t
 sal hy <in HS: gestr. sal hy> dy veel claerre opdoen dan enich
 me(n)sche in la(n)gher tijt sijns leue(n)s dy mochte scri-

<101v>

ue(n) / ist dattu volherde(n)de bliues te sueke(n) / te bidde(n)
 en(de) te cloppe(n) . Jc rade dy oec . dattu dy voer alle
 dinghe v(er)oetmoedighes onder he(m) allen mit-
 ter herte(n) / woerde(n) ende werke(n) . en(de) tis dy ghe-
 noech . Denke sond(er) opholde(n) nae su(n)te bernts
 woerde(n) totte(n) brueders va(n) de(n) berghe godes / dat
 die so(n)ne alre weghe(n) schine / behalue(n) in dijnre
 co(n)scie(n)cien . dattet alre weghe(n) claer is / behalue(n)
 by dy . En(de) dat gheschiet v(er)mits stadigher we(n)-
 ninghe / ansiende die eyghene snoetheit des li-
 cha(m)s en(de) der siele(n) / niet die grebreke <sic> der andere
 an te sien / of se tontschu[ld]ighe(n) . alremeerst als
 du yema(n)de berispes / soe beware dy va(n) binne(n)
 dattu dy niet en v(er)heffes . Su(n)te iheronim(us) <in HS. gestr. secht>
 op su(n)te marcus eua(n)gely . die blinde va(n) de(n) he-
 re(n) v(er)luchtet sach die mensche(n) alre bome wa(n)-
 dere(n) secht aldus . dat sie sund(er) sal alle me(n)sche(n)
 boue(n) he(m) rekene(n) . Alsoe oec du / ansye alle di-
 ne brueders alse bome voer dy wanderen .
 ¶ Jn alle dine(n) werke(n) doe die v(er)worpenste
 en(de) snodeste . en(de) daer en tussche(n) denke dine
 snoetheit / of va(n) de(n) dode / of va(n) de(n) pine(n) der
 hellen / of va(n) de(n) wtersten ordel / of soe wat

dy mach v(er)drucke(n) of ontsteke(n) totter my(n)ne(n)
godes en(de) des naesten . En(de) in dusdanen ghe-
dachte(n) oefene dy stadelic totte(n) anxte godes
of totter mynne(n) godes en(de) des naeste(n) . of om
die ghebreke wt te roden of die doechden te
v(er)crighe(n) . Oec nae su(n)te bernts woerde(n) totte(n)
brueders va(n) de(n) berghe godes / ghelike de(n) te-
ghe(n)woerdighe(n) dach de(n) voerledene(n) daghe

<102r>

eens des daghes . op dattu alsoe mogheste
begripe(n) wattu in doechde(n) voert gaest of
o(n)tbrekeste . Leer eens des daghes of twewerd
dy te examiniere(n) / dijn leue(n) te ordiniere(n) / dine
zeden te schicke(n) en(de) dy selue(n) te beschuldighe(n)
en(de) te v(er)ordele(n) / en(de) niet onghewroke(n) achter
te laten . Jc rade dy dattu ny dy hebbes dat
spieghe(n) der monike(n) of su(n)te bernts spieghe(n) /
nae welke(n) du alle dine werke moghes ordi-
niere(n) . dattu oec soe va(n) bute(n) salste leren / dat
dy in alle dine(n) werke(n) die te <in HS: te ü.d.Z. ergänzt> ghemoete lope
woe du dy salste hebbe(n) . of waer in du dy
quellike(n) hebste ghehad . ¶ Oec voercome
alle dine werke mit deuote(n) ghedachte(n) en(de)
corten ghebede . woert dy betaemt te hebbe(n)
in de(n) selue(n) werke . En(de) dat sal dy licht wesen
wa(n)neer du mit bereyd(er) ghewoente(n) dat boecs-
ken va(n) buten kanste . Oec des morghe(n)s
en(de) nae den eten sette voer dine(n) oghen dine
quade ghewoente(n) en(de) dine principale ghe-
breke(n) / en(de) doechde(n) daer du toe arbeideste te
come(n) . en(de) aloe v(er)nye ene(n) nyen strijt mit dine(n)
me(n)sche(n) / mitte(n) vleische / mitter werlt en(de) mitte(n)
duuel . mitalle(n) niet twiuele(n)de / wa(n)ttter meer
mit ons is dan teghe(n)s ons . en(de) alsoe salstu v(er)-
vullen su(n)te bernts woerde . Des morghe(n)s doe
ene schattinghe der voerledener nacht va(n) dy
selue(n) . en(de) sette dy ene bewari(n)ghe des toecome(n)-
de(n) daghes . woe du dy ouer al de(n) dach hebben
wilste . Oec secht su(n)te bernt . Toe eenre yeghe-
liker vren bescriuen dy een yeghelike oefenin-

<102v>

ghe . die(n) ene(n) gheestelike / dien andere(n) licha(m)like
oefeninghe . op dat des aue(n)des alstu wa(n)neer du
va(n) ene(n) yeghelike(n) werck capittel holdes . ist dat-
ter wal onuolcome(n) is / dat en(de) gae niet voer by
nae sijnre manier of in sijnre stede of tijt on-
ghelijc of ongeloent . Sueke dat ghemey-

ne guet . en(de) hebbe dat herte altoes opwert .
Bidde voer my guede frater . ic en hebbe ny al-
soe ghedaen . Weest ghegruet . Van der fu(n)eri(n)ge
des hueses dat heyt ter fontey(n) o(n)s(er) vrouwe(n) by arn-hem . <in HS: am Ende
d.nä.Z. hem .>

JN de(n) iaer o(n)s here(n) duse(n)t drieho(n)dert en(de) xcij .
wart begonne(n) dat cloester ter fonteyne(n) onser
lieuer vrouwe(n) marie(n) by arnhem / va(n) der oerde(n)
der regulier canonike(n) / des stichtes va(n) vtrecht /
die ierste dochter va(n) windesem / in de(n) hartoch-
dom va(n) gelre <in HS: va(n) gelre a.l.R. ergänzt> ghefundiert en(de) opghericht /
v(er)mits die
eerweerdighe vaders here(n) florens radewijn /
here(n) iohan ten gronde / here(n) iohan bri(n)ckering /
en(de) mitte(n) anderen priesters der seluer v(er)gaderin-
ghe . en(de) v(er)mits de(n) eerweerdighe(n) vaders ioha(n)-
nes va(n) huesden priors te windesem / werne-
ru(m) keynkamp / ioh(ann)es kempis / he(n)ricus wilde /
en(de) he(n)ricus wilsem / brueders toe windesem p(ro)-
fessijt / en(de) mit andere(n) deuote(n) ma(n)nen . Mer
die voerstichtighe ans wynand va(n) aernem
en(de) arnold grunthusen / tot bede der voerseech-
der vaders toghe(n) totte(n) edele(n) prince here(n) willem
hertoghe va(n) gulick en(de) va(n) gelre / oetmoedelick
bidde(n)de . dat se op de(n) gront en(de) guet wynands
va(n) aernhem voerscreue(n) een cloester mochte(n)
ty(m)mere(n) / nae alre maniere(n) en(de) insettinghe des

<103r>

cloesters toe windesem . en(de) hy v(er)warf oec daer
op dat co(n)sent des bisscops va(n) vtrecht . Welke
nae dien dat hy een wijs vroet man was / oe-
re bede gued(er)tierlic v(er)horende / co(n)sentierede hy
he(m) teha(n)tes . en(de) wtsende eerlike boden totte(n)
bisscops va(n) vtrecht om desen oerloef te v(er)wer-
uen . Welke oere legacie v(er)crighe(n)de / wed(er)brach-
te(n) volcomene macht mit behoerlike(n) priui-
legien alle dinck bequamelike te volbren-
ghe(n) . Hier om ontfeng dat voerseechde cloes-
ter in de(n) beghin sijnre fundacien wt here(n) flo-
rens raduijn ordinieri(n)ghe duse(n)t en(de) drieho(n)-
dert gangachtigher gulde(n) va(n) ioh(ann)es kessels
sijns cockes guet . wa(n)t in der dier tijt was soe
grote my(n)ne onder he(m) / dat die tijtlike en(de) ghees-
telike guede der v(er)gaderinghe toe deunter /
des cloesters toe windesem en(de) ter fo(n)teynen
o(n)ser lieuer vrouwe(n) marie(n) were(n) he(m) bynae ghe-
meyn . Heer iohan bri(n)ckering sende he(m) tien
gulde(n) en(de) v(er)warf he(m) vele gauen . hy dede daer
grote(n) arbeit . hy was o(n)tfanghet ter herber-

ghe(n) in meister gheerds groets susterhues
hent ten eynde sijns leue(n)s . Heer flore(n)s sen-
de he(m) op een ander tijt twintich gulde(n) en(de) twe
franze corone(n) . Die prior va(n) windesem bystont
he(m) altoes mit rade en(de) hulpe in tijtlike(n) ende
gheestelike(n) dinghe(n) . hy schickede diicke sine
brueders derwert om guede leringhe hem te
doen . en(de) hy ordinierde he(m) fratre(m) ioh(ann)em kempis
toe de(n) ierste(n) rectoer . En(de) die prior va(n) windesem
gaf he(m) oec een guet misseboec en(de) een gradael

<103v>

JN de(n) Va(n) sunte agnete(n) berch by zwolle
iaer ons here(n) duse(n)t drieho(n)dert en(de) lxxxiii nae
der doot meister gheerds groet / iacob wittercoep
een soen thomas coen eens raetsma(n)s der stat
va(n) zwolle een principael <in HS: principel; a ü.d.Z. ergänzt> patroen des huses
su(n)te
agnete(n) . arbeide ghenoech nae sine(n) v(er)moghe(n)
dattet voersechde hues ghefundiert en(de) bego(n)-
ne(n) wart . Desen bystont in deser sake(n) goswin(us)
tieten / die naemaels een regulier wart toe
windesen . Dese twee va(n) de(n) mechtichste(n) mit
andere(n) ma(n)nen deses selue(n) opsettes v(er)creghe(n)
va(n) de(n) erfghename(n) een deel landes en(de) die stede
daer dat cloester nv licht . en(de) alsoe begonne(n) se
dat cloester in groter armoede(n) . Dese deuote pa-
ter iacobus wittercoep die ierste en(de) meeste v(er)ho-
ghe deses huses en(de) een sorchuoldich hulper
in alle(n) dinghe(n) / wart naemaels toe zwolle pri-
ester . en(de) den altaer in de(n) hospitaal dienende
starf in gued(er) belijnghe ¶ Die and(er) was iohan
va(n) vmmen / essekens soen . wes moed(er) regela(n)d
ghenoemt was . En(de) als was hy blint en(de) on-
gheleert . hy was nocht(n)t meister gheerds
groets sond(er)ling vrient en(de) deuot discipel . en(de)
die ierste rectoer su(n)te agnete(n) huses / gued(er)tire(n)
en(de) seer troestelic . Dat hadde hy va(n) meister gheer-
de / hy en wolde mitte(n) hande(n) arbeiden en(de) totte(n)
ghemeyne(n) leue(n) gaen . Wast dat yemant
niet bereit en was ghehoersam te wesen
of wederspa(n)nelic in sine(n) sy(n)ne stont / dien plach
pater ioha(n)nes scarpelic te berispen / nae dien
dat die manier der schult en(de) die ghedaente

<104r>

der p(er)sonen dat eyschede . Oec somtijt ontste-
ke(n) mit meerre mynne(n) der discipline(n) / tot ver-
ueernisse der ander / plach de(n) croenachtighe(n)

en(de) de <in HS: de a.r.R. ergänzt> myn va(n) sine(n) ghebode(n) toe vrede(n) were(n) tesegghe(n) .

Sie die doere is open . ist dat yema(n)t gaen wil die gae . Jc wil lieuer hebbe(n) ene(n) ghehoersa(m)-mighe(n) / dan veel onghehoersamighe . Jc sal se mitter hulpe(n) godes wal vinde(n) / die gheern doen sulle(n) dat ghy v(er)smaet te doen . Mit sulker ste(m)men sijnre auctoriteet bedwang hy somigher croenachtich(ei)t . Hy seechde oec dat die onwillighe en(de) traghe brueders were(n) valsche p(ro)pheten . die teghe(n) oere(n) guetdunke(n) wicken niet te doghen . ¶ Het gheschiede tot eenre tijt dat een brued(er) die ghenoeemt was die olde reynner mit andere(n) brueders buten ghesant wart toe bewari(n)ghe des rietes / op dattet va(n) de(n) voer by gaende(n) beesten niet gheghete(n) en worde . Als die vre des etens qua(m) / soe ghenghe(n) se al toe hues . en(de) reynner bleef allen buten tot bewari(n)ghe in de(n) acker . en(de) daer nae ingheng hy oec com te eten . Hie o(m)me vragede he(m) pater ioha(n)nes / waer om hy mitte(n) andere(n) niet en qua(m) ten eten totter rechter tijt . Hy a(n)twoerde dat hy om meerre nutticheit op dat die dinghe ghene(n) schade(n) en leden was bute(n) ghebleue(n) En(de) pater ioh(ann)es seechde he(m) . Jc wolde dat die beeste <in HS: beeste a.r.R. ergänzt> dat al v(er)nielt hadde(n) / en(de) dat ghy ghehoersa(m)lic in hadde(n) ghegaen . wa(n)t dat hadde my best behaghet . Doe wart die brued(er) beweghe(n) en(de) v(er)suchtede swaerlic . en(de) hy viel op die eerde en(de) bat venie . en(de) seechde dat hy voertmeer des

<104v>

niet bet doen en wolde . ¶ Mer nochta(n)t was hy de(n) becoerde(n) of die mit enigher swaerheit beco(m)mert weren seer troestelic en(de) gued(er)tiere(n) . wa(n)t hy hadde gracie se alle te troeste(n) die tot he(m) om wat sake(n) het was quame(n) . En(de) daer om plach meister gheerd groet oerre veel tot he(m) te senden . op dat hy se in de(n) wech godes leren solde en(de) seechde . Gaet totte(n) blinden deuote(n) en(de) beruen man iohan va(n) v(m)men . en(de) soe wat iv die secht dat doet . Va(n) wen hy oec soedane(n) ghetuech gaf segghe(n)de . Dese blinde siet bet dan al die va(n) zwolle doen . Wa(n)t al wast dat hy des wtwendighe(n) liches berouet was . nochta(n)t was hy va(n) binne(n) verluchtet mitte(n) lichte der waerheit . en(de) oerre veel die tot he(m) quame(n) wisede hy de(n) wech der salicheit / en(de) gaf he(m) die leydighe des waren lich-

tes ¶ Hy was een vlitich hoerre meister gheer-
des groets sermone(n) en(de) een seer ghemynt dis-
cipel / va(n) seer beruen olders toe zwolle veel
iaren op gheuoedt . en(de) wtter ghehe(n)ghenis-
se godes in sijnre ioghet wt eenreha(n)de siecte
viel hy in die blintheit der oghe(n) . en(de) bleef blint
hent ten eynde sijns leue(n)s . Welke(n) nochtant
die godlike gracie soe veel claerre va(n) binne(n)
v(er)luchtede . woe veel myn hy die wtwe(n)dighe
dinghe sien mochte . Sijn moed(er) regeland ghe-
noemt was gode deuoet . en(de) diicke plach se
mit oere(n) blinde(n) soen veer die hillighe steden
te vanden / oen by der hant ouer wech leyde(n)-
de en(de) wederleyde(n)de / en(de) tot alle(n) guede holde(n)de .
Als dan die eerweerdighe meister gheerd

<105r>

groet tow zwolle p(re)dikede / en(de) wt der <in HS: der ü.d.Z: ergänzt> ingheestin-
ghe godes vele mensche(n) beweghe(n) en(de) co(m)punct
worde(n) / soe opende die here oec dat herte deses
sijns kechtes en(de) ontstacket . en(de) hy began
meister gheerd ser te mynne(n) en(de) begheerde
stadelic ghellert te werde(n) mitter leringhe
soe grote(n) mans . Waer o(m)me achterlatende
die wertlike peregrimaedse / arbeyde hy go-
de / in der rustelicheit te diene(n) . en(de) leerde allen
mensche(n) die tot he(m) queme(n) / dat se die eerdsche
begheerlicheide(n) v(er)smaden solde(n) / en(de) annemen
solde(n) een nye leue(n) in (crist)o dat meister gheerd
leerde hillichlic leue(n)de . ¶ Hier om als he(m) so-
mighe mans va(n) guede(n) wille toe v(er)sellet we-
ren / soe began hy mit he(m) toe zwolle een ghe-
meyn leuen te leyden . Mer daer nae begheer-
de(n) se wtten gheruchte der werltliker me(n)sche(n)
te wone(n) / en(de) begonne(n) de(n) berch nemelensem die
nv gheuoemt is su(n)te agnete(n) berch in te wo-
ne(n) en(de) die v(er)gadereinghe groter te make(n) . wel-
ke hy hent totter fundiringhe een cloesters
mit sine(n) hulpers truwelike ouer veel tides <in HS: tide; s ü.d.Z: ergänzt>
regierde / niet ontsiende vele wed(er)stortes . Ten
laeste(n) als daer een cloester fundiert was /
en(de) een prior wittelike gheset was . die man
godes iohan wt bruederliker mynne(n) ende
meerren brande der siele(n) ghetoehe(n) / soe nam
hy somighe va(n) de(n) oldesten leken / en(de) began
ene nye v(er)gaderinghe op su(n)te iohans camp
by vollenhoe ter ere der hilligher drieuol-
dicheit . en(de) mitter hulpe(n) godes vollenbracht

<105v>

hy se . Waer hy oc als mit lancheit der tijt
 die brueders v(er)manichuoldighet were(n) / an-
 nam dat habijt der derder oerde(n) su(n)te fra(n)cis-
 cus . en(de) hent ten eynde sijns leue(n)s bleef hy
 een oetmoedich minister der brueders en(de) oer
 ierste rectoer . Hy was een va(n) de(n) ierste(n) en(de)
 oldeste(n) discipela(n) meist(er) <in HS: meist(er) a.I.R. ergänzt> gheerds groets /
 en(de) hadde
 diicke vele gheesteliker callinghe mit he(m) .
 va(n) wen hy oec leerde de(n) wech der hilligher wa(n)-
 deringhe . en(de) onderde sick sine(n) rade en(de) onder-
 scheide(n)heit volcomelike mit sine(n) ionghen
 bruedere(n) . Dit is die deuote en(de) weerdelic te
 ghedenke(n) pater ioha(n)nes / guet tijt mitter
 godliker graciën voercome(n) . die mit daghe-
 licsche(n) voerganghe(n) altoes voert arbeide te
 gaen . en(de) was een groet my(n)ner der armoede(n) .
 ¶ Hier om als hy nv seer olt was gheworde(n)
 en(de) die dach sijre o(n)tbindinghe nakede ende
 was by den sustere(n) toe almeloe / soe began
 hy sieck te werde(n) . en(de) als hy tseuentich iaer
 sijn leue(n)s volle(n)bracht hadde / ontsliep hy in de(n)
 here(n) . en(de) wart daer in der suster capelle begra-
 ue(n) ¶ Hier om in de(n) iaer ons here(n) duse(n)t drie-
 ho(n)dert en(de) xciiij . sin dese vier fratres ghecleet
 v(er)mits de(n) eerweerdighe(n) here(n) hubertu(m) yppu-
 sien des bisscops va(n) vtrecht wijelbisscop op
 den dacht der boetscap onser lieuer vrouwe(n) ma-
 rien . als egertus va(n) lingen / die voer drien
 iare(n) va(n) de(n) brueders in de(n) berghe was v(er)coren
 totter pristerscap . die and(er) was wolfrardus
 mathie . die derde was ioh(ann)es v(m)men een clerck

<106r>

va(n) ca(m)pen / een maech iohans va(n) v(m)men des
 iersten fundatoers . die vierde was theoderi-
 cus va(n) cleue een clerck . Dese vier deden des
 selue(n) daghes oer p(ro)fessie . en(de) als dienst godes
 ghedaen was en(de) se licha(m)like ghespiset were(n) /
 toebrachte(n) se desen dach in gheesteliker vrou-
 den mit brued(er)liker mynne(n) . Mer frater egber-
 tus was die oldeste in der oerde(n) en(de) een rectoer
 ghepunctet toequame . Va(n) meister euert
 Va(n) eza cureet i(n) almelo en(de) rectoer der suste-
 ren hues i(n) almelo En(de) va(n) den begi(n)ne ende
 vuerich(ei)t des cloesters marie(n) woelde by noert-horn <in HS: horn am Ende
 d.nä.Z.>
 JN de(n) iaer ons here(n) duse(n)t vierho(n)dert en(de) vier
 des ierste(n) daghes va(n) der prille maent starf

die eerweerdighe heer euerd va(n) eze cureet
toe almeloe / een heerlic meister in der medi-
cine(n) . Hy gaf velen sieke(n) te v(er)gheues die wal-
daden der ghesontheit . Dese was een funda-
tor en(de) een sond(er)ling hulper des cloesters su(n)te
marie(n) wolde by noerthoern in der greuescap
va(n) benthem . en(de) somighe va(n) de(n) clercke(n) die
mit he(m) woende(n) dede hy daer cleden . Hy was
oec ond(er) die aersten seer groet ghereke(n)t / eer-
weerdich de(n) princen / ontsiende de(n) werltlike(n)
mensche(n) / ghemynt cha(n) de(n) gheestelike(n) luden .
en(de) veer in de(n) lande seer wal bekend . Hy was
oer here(n) florens seer bedienstich / en(de) vandene(n)
gheern . en(de) hy bystont oen stadelic in sinen
siecten en(de) hadde vlitelike sorghe va(n) hem .

<106v>

Mer ten nima(n)de te <in HS: te ü.d.Z. ergänzt> wond(er) woe dese twee eerweerdighe vaders en(de) meisters soe ghesellic ond(er)linghe weren . en(de) in de(n) dienste godes soe grote my(n)ne tot gode en(de) totte(n) naesten hadde(n) . Wa(n)t god die de(n) hillighe(n) apostel peter en(de) pauwel in der p(re)dikinghe toe rome(n) v(er)sellet hadde . hy v(er)gadderde toe deue(n)ter here(n) florens en(de) oec here(n) euerd . dat se solde(n) wesen in der werlt alsoe twee schoone lichte / en(de) alsoe brueders va(n) eenre zeden in den huse wone(n)de / en(de) in de(n) here(n) he(m) selue(n) die andere(n) sterkende . Va(n) meister euerds bekieri(n)ge . ¶ Mer deses meister euerds bekieri(n)ghe began wt dusdaner oersake(n) . en(de) qua(m) mitter hulpen godes tot saligher daet . Als die eerweerdighe meister gheerd groet / bute(n) der stat va(n) deuenterde(n) volke dat woert godes p(re)dikede . als dese meister euerd hoerde dat gheruchte soe groten mans / noch opgheblasen va(n) werltliker wijsheit / soe haestede hy i(n) <in HS: i(n) ü.d.Z. ergänzt> sijnre p(re)dikacien mede te wesen / niet va(n) my(n)nen mer wt sake der curioesicheit / en(de) wolde onderuinde(n) of die lere ou(er)droeghe mitte(n) gheruchte . seker niet wa(n)t hy ho(n)gherde die gherechtich(ei)t / mer meer dat hyene in de(n) sermone begripe(n) mochte . Nochta(n)t en stont hy niet ope(n)baerlic onder dat slichte en(de) ghemeyn volc . mer als schulende achter ene(n) pijlre . En(de) siet die almechtighe god die die herte(n) bekend / en(de) niema(n)t en is die he(m) va(n) sine(n) ansichte v(er)berghe(n) mach / v(er)vullede den koker sijns p(re)dikers mit scarpe(n) pilen . v(er)mits welke(n) hy dat herte des curiosen hoerres int heyme-

<107r>

like doerstack . En(de) hy wart daer wt beweghe(n)
 en(de) afleechde alle v(er)weentheit der voerledener
 ydelheit / en(de) is gheworde(n) een deuoet discipel
 sijns p(re)dikers . En(de) als die p(re)dicacie gheeyndet
 was / ghinc hy totte(n) man godes . en(dE) ope(n)baerde
 he(m) woe die here mit he(m) ghewracht hadde ver-
 mits sijnre p(re)dicacien . recht of die prediker
 alle die hole sijns herte(n) doerschouwewet hadde /
 en(de) die heymelicheide(n) doersien hadde . Hier om
 ontfenghe(n) meister gheerd en(de) vestighede in he(m)
 die my(n)ne . en(de) hy is ten laeste(n) gheworde(n) een
 gheselle en(de) medehulper sijnre p(re)dicacien . En(de)
 niet langhe nae deses bekieri(n)ghe soe wa(n)der-
 de meister gheerd totte(n) here(n) . Nae wes dode
 en v(er)weckede die olde viant ghene cleyne druc-
 kenisse teghe(n) sine deuote discipele(n) . mer god
 was by hem / he(m) sta(n)taficheit en(de) v(er)drachlich(ei)t
 gheue(n)de . Mer meister euerd / wes bekieri(n)ghe
 noch velen deuoeten me(n)sche(n) onbekent was /
 wolde he(m) toedeon <in HS: toedoen a.r.R. ergänzt> de(n) discipele(n) (crist)i toe
 deue(n)ter wone(n)de
 in here(n) florens hues . mer als oen die fratres
 saghe(n) / ontsaghe(n) se he(m) va(n) sine(n) ansichte . en(de) ghe-
 lijck als die scape voer de(n) wolf / alsoe vloen se
 voer he(m) / en(de) inghenghe(n) in die hemyelicheide(n)
 oerre cellen . En(de) hy heer florens ontsach he(m)
 oec en(de) en wiste sijn andacht niet . wa(n)t hy voer-
 tides redelic hart en(de) co(n)trarie hadde gheweest
 de(n) deuoten brueders . EHier o(m)me seechde hy tot
 here(n) florens . Wat ist dat dese brueders soe vly-
 en ? En(de) hy a(n)twoerde . Se en weten niet mit
 wat sy(n)ne ghy tot he(m) ghecome(n) sijt . Meister

<107v>

euerd a(n)twoerde . Jc bin ghecome(n) om mijn le-
 ue(n) te betere(n) . En(de) als heer florens noch suspi-
 cie hadde / soe sprac heer euerd ten laesten
 mit guede(n) berade en(de) sekerheit Alst dat ghy
 mine(n) woerde(n) niet en gheloeuet . soe gheloe-
 uet de(n) werke(n) . Jc begheer dat ghy my ene
 celle lenen ter tijt toe en(de) daer in proeuet
 my va(n) wat gheeste ic bin . Hier om o(n)tfenghe(n)
 se oen . en(de) deden he(m) ene celle . Welc als hy daer
 langhe tijt wal o(m)megheng en(de) volcomelic be-
 kiert was . als by wilneer in der medicinen /
 alsoe is hie <in HS: hie a.I.R. ergänzt> nv in der ee des here(n) en(de) in der hilligher
 scrift niet luttel v(er)luchtet . Daer nae began
 hy die godlike ghenadich(ei)t tot he(m) an te mer-
 ke(n) en(de) sine hemelsche roeringhe ouer te denke(n) .

en(de) wt here(n) florens nv gheleert / oec
in sine(n) eyghene(n) huse toe almeloe clercke(n) en(de)
leken te v(er)gadere(n) . mit welke(n) hy vele iare(n) in
behoerliker discipline(n) o(m)meghenck . En(de) op
dat se mit he(m) v(er)gadert nae sijnre doot niet
v(er)stroyet en worde(n) / soe began hy te denke(n) va(n)
eenre bequamer stede daer se tegader gode
diene(n) mochte(n) . En(de) hier o(m)me mitter hulpe(n) go-
des vant hy ene begheerde stede im een cloes-
ter te stichte(n) / in welke(n) gheset sin die va(n) he(m) ten
iersten weren oetmoedelike ond(er)wesen en(de) ghe-
leert . welke(n) hy oec gaf gauen va(n) sine(n) guede
in golde siluer / in boeke(n) en(de) in andere(n) reetscap-
pe(n) toe der ty(m)meringhe en(de) andere(n) noetdruffic-
heide(n) . als hier nae ghesecht sal werde(n) . ¶ Hy
regierde die sustere(n) toe almeloe int ghemeyn
leuende / in den kerspel sijnre kerke(n) . in sine(n) hu-

<108r>

se cloesterlike disciplijn beware(n)de . Hy hadde deuo-
te priesters en(de) clercke(n) die in der seluer kerke(n) pla-
ghe(n) te singhe(n) . Hy hadde oec ene ghemeyne tafel
mit sine(n) priestere(n) / clercke(n) en(de) leken . en(de) ouer eten
plach men te lesen die hillighe scrift . Somtijt
oersake neme(n)de vraghede hy va(n) der lexen ende
leerde se . diicke v(er)oetmoedichde hy se / berispede
en(de) corrigierde se . Als se he(m) biechtede(n) / sette hy hem
somsijt voertmoedighinghe(n) voer penite(n)cie . als on-
der der tafele(n) eens yeghelike(n) voete te cussen . of
dier ghelijc . ¶ By heer florens tide(n) plaghen die
fratres diicke sieck te werde(n) / machschien wt
groter strenghich(ei)t . en(de) wa(n)t heer euerd een me-
dicus was / soe worde(n) se va(n) here(n) florens tot hem
ghesant / dat se ghesont worde(n) beyde in licham
en(de) gheeste . Mer heer euerd wtsende se tot groue(n)
harden arbeide . en(de) droech oere sorghe in gheeste-
like(n) en(de) in licha(m)like(n) dinghe(n) . En(de) als hy dese wat
v(er)maket hadde / soe sende(n) hy se wed(er) tot here(n) flo-
rens die se wtghesant hadde . Mer een scolier
he(n)ricus kinshof va(n) deue(n)ter ghebore(n) qua(m) van
deue(n)ter tot heren euerd . en(de) begheerde mit sijn-
re discipline(n) gheleert te werde(n) . Mer heer euerd
settene(n) in der coken te diene(n) . Welke al scheen
hy mit wtwendighe(n) dinghe(n) beco(m)mert te we-
sen / nochta(n)t scheen hy soe opghetoghe(n) te we-
sen / dat heer euerd wt reden ghedwonghen
wart dien selue(n) he(n)rico te gghebiede(n) / dat als hy
v(er)mits eenre ledder waer opcly(m)me(n) solde dat hy
sine hande an die ledder slaen solde op dat hy
niet velle . Dese he(n)ricus naemaels prior

<108v>

ghemaect int cloester by noethoern / was nae
sijnre maniere(n) seer inwendich . waer o(m)me als
die toorn op des cloesters kerke was opghe-
richt / en(de) een seechde . vad(er) ansye de(n) toorne .
a(n)twoerde hy . Ten is gheen noet . En(de) hy en
ansachs niet noch en anmercten . ¶ Als hy
toe eenre tijt mit somighe(n) andere(n) wa(n)derde
by der ysele . soe saghe(n) die andere(n) ene(n) brant
ouer der ysel . mer hy onthielt sine opghe(n) dat
hy de(n) brant niet en sach . Van greue bernt va(n) be(n)them <in HS: be(n)them am
Ende d.nä.Z.>

¶ Het was by de(n) iaer ons here(n) duse(n)t
drieho(n)dert en(de) lxxij een greue toe benthem
bernt ghenoeft . mer in de(n) iaer sijns leue(n)s
xxxiiij . ontfenck hy die greuescap va(n) be(n)them
te regiere(n) . en(de) in de(n) iaer o(n)s here(n) duse(n)t drie-
ho(n)dert en(de) lxxi . op su(n)te thimotheus en(de) sim-
phorian(us) dach wart hy ridder ghemaect
in de(n) strijt des hertoghe(n) va(n) braba(n)t en(de) des
hertoghe(n) va(n) ghelre op die maze in guliker
lant . En(de) hy nam toe echte een dochter des
edele(n) here(n) balduwijns ridders va(n) stenvorde(n) .
brunnitta ghenoeft / schoen va(n) ansichte en(de)
al man anghenoem . va(n) welker hy nochta(n)t
gheen kint en creech . Hier om dese greue
bernt al was hy strenghe in ridderlike(n) en(de)
stridelike(n) dinghe(n) o(m)me sijn lant te bescher-
me(n) / en(de) moedich / en(de) v(er)wy(n)nende in de(n) stride(n) .
niet te myn en was hy nochta(n)t in godli-
ke(n) dinghe(n) gode wo(n)derlike deuoet en(de) ver-
hoghe(n)de . Welc op dattet ope(n)baerliker
wtschine / soe ghenoeghet ons hier die

<109r>

manier sijns leue(n)s een wenich manck te men-
ghe(n) . Hier om sine daghelicsche manier va(n) leue(n)
als hy toe hues was en(de) in rusten / was dese . Des
morghe(n)s stont hy guet tijt op pm sine gheti-
de te betale(n) . En(de) sine ghetide weren dese . als
va(n) de(n) hillighe(n) cruce / va(n) onser lieuer vrouwe(n)
marie(n) / mitte(n) ghetide(n) va(n) der passien ons here(n) .
Als dese ghetide gheeyndet weren / soe dede hy
daer toe vele suffragien va(n) somighe(n) hillighe(n)
die hy mit sond(er)lingher deuocien eerde . als
va(n) de(n) drien conincghe(n) / va(n) su(n)te fabiaen en(de) se-
bastiaen / va(n) de(n) hillighe(n) dyacone(n) stephanus
laure(n)cious en(de) vince(n)cious . va(n) su(n)te georgien mar-

teler . Jte(m) va(n) de(n) hillighe(n) co(n)fessoers martinus
nicolaus / a(n)thonius en(de) fra(n)ciscus . Jte(m) va(n) den
hillighe(n) ionfere(n) agneten Katherine(n) cecilien
margarete(n) barbare(n) / en(de) va(n) su(n)te marie(n) mag-
dalene(n) / mit velen andere(n) ghebede(n) . ¶ Va(n) der
tijt als hy sine ghetide began hent hy se ghe-
eyndet hadde / ten waer dat he(m) noetsake ouer-
qua(m) bewaerde hy sijn silenciu(m) . Daer nae ho-
erde hy deuotelic misse op sine(n) knyen . en(de) of-
ferde daghelics achte pe(n)ninghe ter missen .
En(de) alst sick sakede dat hy ghene misse hoere(n)
en konde . soe en at hy des daghes gheen vleisch .
Als die misse gheeyndet was soe nam hy wa-
ter en(de) schickede he(m) ten eten . en(de) om der eren
der priesterscap / en wolde hy niet toe enigher
tijt water os dwele of wat des ghelijcs va(n)
de(n) priester anghedient te werde(n) . En(de) hy de-
de he(m) daghelic ter tafele(n) lesen ouer eren .

<109v>

benedicite en(de) gracias . ¶ Alle gheestelike p(er)sone(n)
die hy tot sijnre tafele(n) ten eten nodede / dede(n) hy
bouen he(m) sitten . Alle daghe spisede hie <in HS: spisede hie a.l.R. ergänzt> twelf
arme(n) / en(de) ene(n)
toe brode en(de) bier pairierde hy daghelics voer he(m)
te vaste(n) . Des ghelijcs schickede hy datme(n) alle
daghe ene(n) psolter voer he(m) las . en(de) des vrydaghes
driewerf . Die vasten der hilligher kerke(n) vaste-
de hy in vasteliker spisen . Die hoechtide onser
lieuer vrouwe(n) marie(n) vastede hy in brode en(de) bier .
Boue alle dese vastede hy oec die andere(n) hilli-
ghe(n) die hy mit sonderli(n)gher deuocien eerde . als
die drie conicghe . en(de) die andere(n) hier voer ghe-
noemt . Des woensdaghes doer dat hele iaer
en at hy gheen vleisch . Des donredaghe(n) aue(n)ts
en at hy gheen vleisch / om eere(n) wille der v(er)ra-
dinghe onses here(n) ih(es)u (crist)i . Mer des vrydaghes
doer dat hele iaer plach hy te vaste(n) mit vasteli-
ker spisen . ¶ Hy dede oec vele pelegrimaedsen
iaerlics voer he(m) doen . en(de) va(n) der tijt dat sine pe-
legrimaedsen wtghinghe(n) hent dat se wederquame(n)
en at hy gheen vleisch . Jte(m) voer sine pelegrimaedsen
en(de) voer was totter eren godes en(de) der hillighe(n) /
en(de) voer cledere en(de) schoe tot behoeflicheide(n) der
arme(n) wtgaf hy iaerlics boue(n) hondert marck .
Hy dede oec alle saterdaghe o(m)me de(n) kerchhof toe
benthem dat belde onser lieuer vrouwe(n) mari-
en draghe(n) . en(de) dan offerde hy daer tot oerre e-
ren ses pe(n)ninghe en(de) ene waskeerse va(n) ene(n)
ponde . Des ghelijcs dede hy doen toe scuttrope

va(n) de(n) hillighe(n) cruce . Die dro(n)kene lude en(de) alre-
meest die priesters en plach hy niet gheern te
sien . wa(n)t hy plach te segghe(n) . dat die dronken

<110r>

priester weer een v(er)doemlic cleynoet . en(de) die edel
man of vrouwe in de(n) drinke(n) ghene mate hol-
dende . Jn der metten der ghebuerte(n) (crist)i was hy
teghe(n)woerdich . en(de) daer plach hy dan mit sine(n)
brued(er) (cris)pianus soe langhe als die leuede dat
venite / te singhe(n) . en(de) als die ghestorue(n) was
dede hy dat selue mit ene(n) der priestere(n) . Jn den
ierste(n) tiden sijnre greuescap / beghifte hy twee
altare(n) in der capelle(n) toe benthem . en(de) des ghe-
lijcs twee toe nyenhues . ¶ Als hy dese en(de) deser
ghelike dinghe oefende / soe was in dier tijt
een priester cureet toe scutorpe / heer henric
crul / die die tijt sijnre iogher ydelike toeghe-
bracht hadde . dese wart ten lesten gheruert
mitte(n) gheeste godes en(de) dachte die werlt <in HS: wert; I ü.d.Z. ergänzt> en(de)
alle

die dinghe der werlt te laten en(de) doen penite(n)-
cie . mer in wat maniere(n) og ordina(n)cien of in wat
stede hy dat doen solde en wiste hy niet . Hy bat
nochta(n)t gode daghelics mit ghebede(n) / dat hy
he(m) dat begrepene opset wolde beware(n) / en(de) in-
gheeste(n) wolde sijn walbehaghe(n) te volbrenghe(n) .
En(de) als hy soe bleef in de(n) selue(n) opsette . soe duch-
tet he(m) guet ene heymelike stede te sueke(n) en(de) te
v(er)kiesen / daer hy alleen of mit ene(n) gheselle go-
de mochte deuotelike diene(n) . Als hy dan alrewe-
ghe(n) omghenck en(de) ene bequame stede tot sijn-
re deuocien sochte en(de) en vanter niet . ten leste(n)
toeghenck hy de(n) here(n) greuen bernt / en(de) ope(n)baer-
de he(m) sin opset en(de) begheerte . Mer greue bernt
als een voersichtich man / doe hy hoerde dat gue-
de o(n)uermoedelike opsette here(n) henrics sijns cu-
reten / soe wart hy vroelic / en(de) prees niet luttel

<110v>

sine vuericheit . nochta(n)t arbeide(n)de oen af te kie-
ren va(n) de(n) opset en(de) andacht des eenlike(n) leuens /
a(n)twoerde hy he(m) . Heer henric dine guede an-
dacht behaghet ons wal / v(er)mits welker ghy
iv leue(n) in een beter denket v(er)wande(n) en(de) te ordi-
niere(n) . mer dit opset in eenre clusen te wone(n) mis-
haghet my . Mer ist dattet iv niet en mishaghet /
soe o(n)tmoetet my een beter raet . op dat ic en(de) ghy
een cloester ty(m)meren / in welke(n) niet alleen ghy

ist dat ghy daer ingaen willen . mer oec oerre
veel mit iv gode moghe(n) vruchtbaerlike diene(n) .
Wa(n)t ic hebbe een erue my toehoere(n)de / bequaem
toe ene(n) cloester in der prochien va(n) noerthoern /
en(de) der buerscap velsterpe gheleghe(n) . dit sal ic
tot ene(n) cloester daer te ty(m)mere(n) willichlic gheue(n)
mit andere(n) noetdruffticheide(n) . En(de) heer henric
voersecht wart seer vroelic va(n) de(n) rade en(de) lof-
nisse greuen bernts . en(de) hy ontfenck greuen
bernts lofnisse / recht oftet va(n) de(n) here(n) waer in-
ghegheestet mit alre da(n)cberheit . ¶ Jn der tijt
was een eerbaer man / heer en(de) meister euerd
va(n) eze cureet der kerke(n) toe almeloe / wilneer
v(er)mits gheerds groete(n) p(re)dikinghe va(n) ydelheit deser
werlt bekiert . als voersecht is . Deses heren
euerds hadde die voersechde henric ca-
pallaen gheweest / en(de) hadde diicke v(er)mani(n)ghe
der salicheit va(n) he(m) ghehoert / al wast dat doe
ter tijt die v(er)maninghe(n) die y(n)nersten sijns herte(n)
niet en ruerden . en(de) daer o(m)me bekende hy seer wal
sijn opset in gheestelike(n) dinghe(n) . En(de) heer euerd
was oec selue(n) daghelics sorchuoldich om een
cloester te ty(m)meren / o(m)me sine soens die hy v(er)ga-

<111r>

dert hadde wtten lantscappe(n) / op dat se nae
sijnre doot niet v(er)stroyet en worde(n) . en(de) alre meest
was sine begheerte dat in twenthe te gheschien .
waer om was hy diicke sorchuoldich ouer-
te denke(n) en(de) te ondersueke(n) soe waer hy moch-
te . mer hy en(de) schickede niet . Jn dier tijt gheschie-
det / dat hy ter doot sieck wart . Tot wen quame(n)
vele gheestelike en(de) oec andere deuote man oen
te vanden . en(de) wa(n)t hy een medicus was / soe sach
hy nae de(n) natuerlike(n) lope de(n) doot by te wesen .
Doe toesprac hy here(n) florens de(n) pater der gro-
ter v(er)gaderinghe toe deue(n)ter en(de) seechde . Heer
euerd ghy en sterue(n) noch niet va(n) deser siecte .
wa(n)t die heer denket noch and(er) dinghe v(er)mits
iv te schicke(n) en(de) te ordiniere(n) . Toe desen woerde(n)
was alteha(n)t die cracht by mitter siecte / alsoe
dat hy in corter tijt he(m) oprichte en(de) sat in de(n) bed-
de . En(de) als hy noch in der seluer siecte was / soe
seechde hy dat he(m) onse lieue vrouwe maria en(de)
su(n)te pauwel / mit su(n)te augustin(us) hadde(n) ope(n)-
baert / oen te kenne(n) gheue(n)de / dattet va(n) der
godliker voersienich(ei)t en(de) wille waer / dat hy
een nye cloester solde stichte(n) in de(n) stichte va(n)
monster / in de(n) eynde va(n) westphale(n) en(de) twen-
the . En(de) siet des andere(n) daghes toequa(m) heer

henric voersecht / bre(n)ghende ene nye boet-
scap / die oerre beyder herte(n) v(er)vullede mit
vroude(n) . als die lofnisse greue(n) bernts om een
nye cloester te ty(m)mere(n) . en(de) bat oetmodelike

<111v>

en(de) begheerde / woe dat hy ter eren godes en(de) tot
salicheit veelre siele(n) mit he(m) die stede wolde be-
sien . en(de) weert dat die stede bequaem scheen toe
ene(n) cloester / dat hy se mit he(m) anname en(de) sick
gheweerdighe(n) mede totte(n) greue(n) te trecke(n) . En(de)
althea(n)tes al hy here(n) henrics woerde hoerde /
ontsteke(n) mitter hetten der deucien en(de) va(n) den
gued(er)tierene(n) lofnissen greuen bernts / en(de) oec
bilde va(n) den v(er)toende(n) visione / om die lofnisse
te proeue(n) louede hy mede totte(n) greue(n) te gaen .
Als dan dese voersechde here(n) totte(n) greue(n) que-
men / soe sin se mit vroude(n) eerlike va(n) he(m) ont-
fanghe(n) . Daer nae als se tesame(n) callinghe
hadde(n) va(n) ene(n) cloester te ty(m)mere(n) . soe a(n)twoer-
de hy mit blide(n) herte(n) en(de) mit ynnighe(n) ghemoe-
de / dat hy dat voersechde erue gheue(n) wolde seg-
ghe(n)de . Niet allen <in HS: gestr. als> nv als wy ghelouet
hebbe(n) en sulle(n) wy die stede gheern gheue(n) om
een cloester daer op te ty(m)mere(n) . mer mitter gra-
cien godes te hulpe come(n)de sulle(n) wy mit lanc-
heit der tijt vele meer dan dese daer toe doen .
welc hy oec naemaels grotelike v(er)vullede .
¶ Hier om in de(n) iaer ons here(n) duse(n)t driehon-
dert en(de) xciiij / die edele heer en(de) greue bernt
gaf en(de) ouerleuerde puerlic en(de) ghehelic den
voersechde(n) here(n) als hy ghelouet hadde / om
salicheit sijnre siele(n) en(de) sijnre olders / mit co(n)sent
sijns brueders ionker kerstke(n)s en(de) sijns ne-
uen des edele(n) ionkers arnts va(n) gueterswic /
die voersechde stede eynolding / in de(n) kers-
pel va(n) noethoern en(de) in der buerscap vel-
strepe gheleghe(n) mit alle sine(n) toebehoer /

<112r>

mit ene(n) camp ghehiete(n) scotencamp / en(de) mit
sijnre vysscherien / tot stichtinghe eens cloes-
ters . totter eren des almechtighe(n) godes en(de)
der alre gloriosester marie(n) sijnre moed(er) te ty(m)me-
ren . En(de) op su(n)te a(n)thonius dach des selue(n) iaers
dat hy mitte(n) monde ghesecht hadde / dat vestich-
de hy mitter hant en(de) mit brieue(n) . Van de(n) beghi(n)ne(n) des cloesters
marie(n) woelde <in HS: am Ende d.nä.Z. cloesters marie(n) woelde
¶ Doe voert annam heer euerd

va(n) eze voersecht mit here(n) henric voersecht die
 stede om een cloester daer te ty(m)meren . En(de) alteha(n)-
 tes heer euerd voersecht teghe(n) die hoechtijt
 onser lieuer vrouwe(n) toe lichtnisse sende hy he-
 re(n) peter ene(n) deuote(n) man en(de) priester / mit herma(n)-
 nus va(n) monster ene(n) clerck / die naemaels daer
 in ene(n) co(n)ueers wart ghecleet / mit somighe(n) an-
 dere(n) va(n) sine(n) ghesynde en(de) v(er)gaderinghe . Als die
 totter voersechd(er) stede quame(n) mit reetscappe(n)
 en(de) noetdrufighe(n) dinghe(n) / soe maecten se nae
 oere(n) v(er)moghe(n) die voersechde stede bequaem .
 wa(n)t die stede was ongheoefent / vol va(n) doer-
 ne(n) / va(n) bome(n) en(de) luese / soe als die naestligghe(n)de
 steden dar noch claerlike bewisen . Nochtant
 gheloeue(n) wy gued(er)tierlike dat dese stede va(n) e-
 wicheit daer toe gheordiniert is gheweest . en(de)
 in der tijt somighe(n) mensche(n) is voer bewesen .
 soe alst va(n) de(n) inwoners diicke ghehoert is .
 ¶ Wa(n)t in deser stede woende wilneer een sim-
 pel man en(de) gode deuoet . die tweewerf in der
 weeken sach vier lichte of fackele(n) hent tot-
 te(n) hemel op gherect / bernende en(de) schinende .
 Daer nae ene seer grote p(ro)cessie / wes eynde
 hy nauwe merken konde . en(de) hoerde oere ste(n)-

<112v>

me(n) wo(n)derlike en(de) suetelike int hoghe luden .
 waer om hy va(n) groter vroude(n) en(de) o(n)tscrickin-
 ghe ter eerde(n) viel . Mer die ghene die twee en(de)
 twee te gader ghenghe(n) in der p(ro)cessien were(n) mit
 witten cledere(n) ghecleet . welke(n) een allen in
 een choercappen scheen nae te volghe(n) . ¶ Jte(m)
 des ghelijcs woende in der seluer stede een bou-
 man vuust ghenoeemt . die op eenre nacht sach
 doer een visioen ene grote wo(n)derlike menich-
 te va(n) ble(n)kende(n) voghele(n) toecome(n)de / en(de) die ste-
 de al o(m)melang beco(m)mere(n)de . die alle die dinghe
 he(m) toehore(n)de schne(n) te v(er)driue(n) en(de) te v(er)nielen .
 Wt welke(n) visioen hy seer v(er)ueert wart en(de) ont-
 sprang wtte(n) slape . en(de) toech dat visioen tot ver-
 nielinghe alle sijns guedes . Alteha(n)tes open-
 de hy sijnre huesvrouwe(n) droeuich en(de) suchte(n)de
 dat hy ghesien hadde . Mer se troestede oere(n) man
 soe veel als se mochte . en(de) seechde datme(n) de(n) nacht-
 like(n) fa(n)tasien niet <in HS: niet a.l.R. ergänzt> gheloeue(n) en solde . Wat sal
 men
 voert segghe(n) ¶ Niet langhe nae desen visioen
 gaf die greue die stede mit alle sine(n) toebehoer
 om een cloester daer te ty(m)mere(n) als voersecht
 is . En(de) daer nae als die fratres daer in witten

cledere(n) he(m) daer toende(n) / soe seechde die vrouwe
tot oere(n) man . Siet nv schinen in deser stede
die blenke(n)de voghele die du wilneer in der
nacht v(er)mits de(n) visioen sagheste . Waer va(n) het
claerlike ope(n)baer is / dat die droem en was
gheen ydel fantasie / mer seker ene waerachtighe
p(ro)phecie . Wa(n)t die sin die voghele des he-
mels / die ons nv en(de) alle dat onse wille(n) v(er)driue(n) .
¶ Mit desen en(de) deser gheliker visionen is die ste-

<113r>

de voer ghetoent ouer vele iare(n) . Wa(n)t daer was
ghesien te staen een cloester / ene clocke gheho-
ert . lichte / sanghe / p(ro)cessien en(de) fratres in witten
cledere(n) te co(n)uersiren / als dese dach va(n) hude(n) v(er)claert .
¶ Als dit voersecht is / soe laet ons die and(er) pu(n)-
ten va(n) der stede(n) v(er)uolghen . Hier nae isset ghear-
beit by de(n) bisscop va(n) monster de(n) eerweerdighe(n)
here(n) otten va(n) der hoye / om die co(n)firmacie der ste-
de . en(de) als die mit groter swaerheit v(er)creghe(n) was / en(de) alsoe oec <in HS:
en(de) alsoe oec a.r.R. ergänzt>
dat co(n)sent des capittels en(de) des archidyake(n)s / mer
ten laeste(n) oec v(er)creghe(n) . soe is die co(n)firmacie
mit teghe(n)woerdighe(n) en(de) toecomende(n) priuile-
gien de(n) fratres noetdruflich toeghelate(n) in de(n)
selue(n) voersechde(n) iaer / op su(n)te philippus en(de) ia-
cobus dach ¶ Hier om als se die co(n)firmacie
hadde(n) / heer euerd va(n) eze voersecht / va(n) sta(n)taf-
ticheit der stede sekerre gheworde(n) / began een
holten hues te ty(m)meren totter woninghe der
toecome(n)der brueders nae dat die nauwicheit
der tijt toeliet . Jn welke(n) huse hy benede(n) ordinier-
de dat bedehues mitte(n) reue(n)ter / en(de) boue(n) dat dor-
miter . Mer die stede des bedehues heeft nv be-
grepe(n) dat choer va(n) der stene(n)kerke . En(de) alset
hues rede was / soe sende hy meer p(er)sone(n) die
totter religien seer nutte weren . als twee pries-
ters / here(n) henric kindeshof en(de) here(n) herpen va(n)
lemego <in HS: gestr. iuwe(n)> die doe priesters were(n) . want heer
euerd hadde se voer sijn hues doen ordiniere(n) .
mer veel clercke(n) / als herma(n)n(us) plette(n)berch en(de)
ioha(n)ne(n) gulic mit somighe(n) andere(n) . Dese vier
weren die ierste(n) die ghecleet worde(n) / als nae
ghesecht sal werde(n) . Daer nae quame(n) allentele(n)

<113v>

clercke(n) en(de) leken om daer te wonen . Jn dier
tijt qua(m) oec een leke nicolaus dreyer ghe-
noemt / een man va(n) groter oetmoedich(ei)t en(de)

lijdsa(m)heit / v(er)ciert mit guede(n) zeden . die veel en(de)
menigherha(n)der dinghe in der ierster armoede
v(er)draghe(n)de / volherdede in der seluer vuericheit
alle die daghe sijns leue(n)s boue(n) twee en(de) vijftich
iaer . ¶ Hier nae <in HS: nae a.l.R. ergänzt> wart ghearbeit om die co(n)secririn-
ghe der stede . wa(n)t die voersechde(n) mans als
heer euerd en(de) heer henric were(n) beanxtet dat-
ter yet in mochte vallen dat die co(n)secracie als
te voere(n) die co(n)firmacie mochte behindere(n) . en(de)
dat alsoe al oer arbeit v(er)ghenghe . Hier o(m)me
die co(n)secracie / dat die toe wercke quame . en(de)
mitter hulpe godes is die co(n)secracie die se be-
gheerde(n) gheschiet in de(n) selue(n) iaer als se die
co(n)firmacie o(n)tfanghe(n) hadde(n) / als in de(n) iaer o(n)s
here(n) duse(n)t drieho(n)dert en(de) xciiij / op su(n)te thomas
dach v(er)mits de(n) eerweerdighe(n) here(n) wenemaer
bisscop va(n) cimbalien / wijebisscop va(n) mo(n)ster /
die va(n) der mynre brued(er) oerde(n) was . Dese eer-
weerdighe heer wenemaer wijede op die vo-
ersechde tijt en(de) dach in de(n) voersechde(n) bede-
hues een altaer in die eer o(n)ser lieuer vrouwe(n)
marien / en(de) ene stede by syden voer ene(n) kerchhof .
wes iaelics wijnghe hy insettede op sunte
philippus en(de) iacobs dach nae paesche(n) . Ende
wt sonderli(n)gher beuelinghe here(n) otten va(n)
der hoy bisscops va(n) monster cledede hy die iers-
te vier fratres des selue(n) cloesters daer voer
af ghesecht is mitte(n) habijt der regulier cano-

<114r>

niken . als here(n) henric kindeshof en(de) here(n) her-
pen priesters / ioha(n)ne(n) plette(n)borch en(de) iohanne(n)
gulic noch clercke(n) / en(de) ontfenck oere p(ro)fessie .
Daer nae wtte(n) walbehaghe(n) en(de) wille der he-
re(n) heer euerds en(de) heer henrics / ondersocht
nochta(n)t ierste die ste(m)men der p(ro)fessieder fratres <in HS: fratre; s ü.d.Z:
ergänzt>
sette hy he(m) toe ene(n) rectoer wt auctoriteit des
bisscops va(n) monster voersecht / nae maniere(n)
der co(n)firmacien here(n) henric kindeshof va(n) de-
uenter . wen hy die sorghe en(de) andieninghe der
tijtliker en(de) gheesteliker dinghe beual . Dese
man was simpel en(de) guet / en(de) va(n) groter deuoc-
ien en(de) oetmoedich(ei)t . die dat hues in groter
deuocien en(de) oetmoedich(ei)t fundierde . om welker
bewari(n)ghe hy de(n) clercke(n) en(d) leken somighe
guede ghewoente(n) insette en(de) ordinierde / alst
der cloesterliker discipline(n) diende . en(de) gheboet
se oec stre(n)ghelic te beware(n) . Oec was in he(m) soe
grote vuericheit en(de) deuocie / dat hy o(m)me lerin-

ghe der discipline(n) he(m) selue(n) noch dach noch nacht
en spaerde . mer om oere bewari(n)ghe arbeide
hy bynae stadelic sond(er) verdriet lerende en(de) scri-
uende . Wa(n)t hy was wacker in te leren / strenghe
in te berispen . mer de in tribulacie(n) en(de) becorin
ghe(n) gheset were(n) was hy seer troestelic . Slech-
tes alsoe was hy v(er)slonde(n) in godlike(n) dinghe(n) /
dat hy die wtwe(n)dighe dinghe niet an en mer-
kede . noch sijn ghemoede daer niet toe en ney-
ghede sond(er) ope(n)like sake . als wy va(n) su(n)te mar-
tijn lesen / dat hy myt <in HS: myt a.r.R. ergänzt> oghe(n) en(de) hande(n) was
altoes
in de(n) hemel andachtich / en(de) en ontbrant sine(n)
gheest niet va(n) de(n) ghebede . Waer o(m)me hy bynae

<114v>

in alle der tijt sijnre priorscap niet nyes en
bedreef . noch hy en was vlitich die ty(m)mere
te v(er)manichuoldighe(n) / wtghenome(n) alleen
die holtene kerke / die hy by sijnre tijt was be-
gonne(n) . mer alle die vliticheit sijns ghemoe-
des was / dat hy dat gheestelike ty(m)mer volma-
ke(n) mochte . En(de) als die selue holtene kerke
ghety(m)mert was / bleef se soe drie iaer alsoe /
niet opgherichtet / om die opgaende twydracht
tussche(n) somighe(n) fratres va(n) oerre settinghe /
en(de) va(n) des cloesters ordniri(n)ghe . daer hier nae
afghesecht sal werde(n) . Wa(n)t hy v(er)koer mit ma-
rien te sitten by ih(es)us voete(n) / andachtich sijnre
woerde mit sueticheit / dan sijn ghemoede te
beco(m)mere(n) mit menigherha(n)de v(er)stroynghe(n) .
En(de) tot dat selue sine brueders te doen toehere-
de hy se bynae alle vren mit goddienstighe(n) toe-
herdinghe(n) . en(de) het gheschiede diicke dat sijn
arbeit en(de) toehardi(n)ghe niet ydel en was . wa(n)t
woedaen die vad(er) was soedaen sin die soens
gheworde(n) . Wa(n)t in de(n) brueders soe wal ghees-
telike(n) als clercke(n) en(de) leken was grote deuocie .
en(de) wtgherecte vuericheit tot allen dinghen .
Soe grote ghehoersa(m)heit wtscheen in he(m) . dat
niet alleen die leken bereit en ware(n) tot grote(n)
sware(n) en(de) oec snoden arbeit <in HS: gestr. en weren bereit> .
mer oec die fratres va(n) der religien en(de) die clerck-
ke(n) gheue(n) he(m) langhe tijt tot sware(n) en(de) seer sno-
de(n) wercke(n) . als holt te clouen en(de) te zaghen en(de)
tot werke(n) der coken en(de) der ghelijc . Voert die
brued(er)like my(n)ne was soe groet onder he(m) . dat
een yeghelic de(n) arbeidende(n) brued(er) meer dant

<115r>

noetsake eysschede / als sijns nae eenre manier
v(er)gheten / haestede boue(n) sine(n) crachte(n) toe helpe(n) .
Mer oerre oetmoedich(ei)t machme(n) hier wt eens
deels bekenne(n) . dat een yeghelic he(m) voer sinen
brued(er) tot snoden werke(n) wtgaf . Mer dese die des
hillighe(n) daghes toe ghene(n) ambocht en weren
ghepunctet / die voerquame(n) vlitelike die andere(n)
die ambochte hadde(n) . als voer die merlkers die
koyen te melken / op dat se oere(n) v(er)dienste(n) deyl-
achtich worde(n) . Des ghelijcs deden se in andere(n)
oetmoedighe(n) werke(n) . als die scotele(n) te wassche(n)
en(de) der fratres cledere . Mer oere lijdsa(m)heit was
soe groet in der ierster fundacie . datme(n)s nau-
we va(n) de(n) niet onderuondene(n) ghelouue(n) solde . Wa(n)t
se ontbreke(n) bynae in alle(n) dinghe(n) . nochtan(t) were(n)
se sta(n)taftich va(n) gheloue(n) en(de) lancmoedich(ei)t wa(n)t
daghelics deden se grote(n) arbeit . en(de) dat broet was
cleyn / dat bier dunne / en(de) dat vleisch luttel . Mer
dat swaerre is / somtijt wast al al toeghebracht /
soe datter noch broet noch drinke(n) ouer en was /
daer se ene(n) dach af v(er)sadet en mochte(n) werden .
nochtan(t) en wagdelden see in de(n) gheloue(n) niet .
mer se v(er)droghent v(er)duldlike / hent die here
va(n) den hemel nedersiende sande he(m) sine bene-
dictie . Mer alremeest die eerweerdighe pat(er)
he(n)ricus prior / was mitte(n) schilde der lijdsamh(ei)t
beschermet . datten ghene benauwi(n)ghe der din-
ghe en brack / dat hy te myn va(n) der gued(er)tieren-
heit des here(n) hopede . Wa(n)t als die me(n)schelijke
hulpe ontbrack / soe beual hy he(m) en(de) die sine de(n)
here(n) mit ynnighe(n) ghebede(n) . die se niet onghe-
troestet en liet . Het gheschiede oec diicke dat-
tet ghelt ontbrack daer men de(n) brueders die

<115v>

noetdrufte mede weruen solde . nochtan(t) niet
te myn als hie <in HS: hie a.r.R. ergänzt> die waghene of karren wtsende
sond(er) ghelt queme(n) se weder mitter hulpen
des here(n) ghelade(n) mit noetdrufighe(n) dinghe(n) .
Dese en(de) deser ghelijc die langhe were(n) te scriue(n)
legkede dese eerweerdighe man ierste(n) een fun-
dame(n)t gheestelics leue(n)s in der stede . alsoe dat
wy oen niet onbillics en moghe(n) toescrue(n) <in HS: gestr. den>
de(n) guldene(n) hoefde nabugodonosors columpne .
¶ En(de) wa(n)t wy voer ghesecht hebbe(n) va(n) der
holtener kerke(n) die by deses paters tiden ghe-
ty(m)mert was en(de) drie iaer lach niet opghericht /
en(de) die tijt op te richte(n) anstont . nochtant wt
oersake der stededaer men se setten solde was

twydracht op ghestaen onder die capittel
fratres . Wa(n)t somighe(n) duchte guet datme(n) o(m)me
des waters willen die vechte ghenoeft / dat
by de(n) scote(n)camp hene vloyet / die kerke daer
oprichte(n) solde mitte(n) cloester . mer die andere(n)
allegierde(n) daer teghe(n) / daer o(m)me wa(n)t die stede
der ierster capellen gheco(n)secrert waer / ende
wa(n)t vele en(de) grote dinghe in dier stede voer
vele iare(n) daer ghesien were(n) en(de) ghetoeft /
als voersecht is . Oec noch om armode des
cloesters / was die camp noch seer nutte den
brueders . Oec dat die engheit des camps
niet ghenoech en waer totte(n) helen cloes-
ter . Dese en(de) deser gheelijc allegiere(n)de / soe seechde(n)
se datme(n) die kerke billics oprichte(n) solde in die
ierste stede . En(de) in dier tijt were(n) die fratres des
co(n)uentes pater he(n)ricus en(de) ses p(ro)fessijt en(de) een
nouicius als gherard(us) olde(n)water . Als he(m) dese
dinghe aldus hadde(n) soe behagedet de(n) prior

<116r>

en(de) drien de(n) oldeste(n) fratres o(m)me die voersechde
sake(n) datme(n) die kerke oprichte(n) solde in der stede
der ierster capelle(n) . welke(n) anhenghe(n) die greue
heer bernt / heer euerd va(n) eze en(de) heer henric crul
kercheer toe scutorpe . mer die andere(n) drie ar-
beide(n) daer teghe(n) soe vele se mochte(n) / dat die kerke
op de(n) voersechde(n) camp mitte(n) cloester gheordi-
niert worde . Mer die greue mitte(n) sine(n) en(de) die
oldeste(n) v(er)mochte(n) voer die andere(n) . En(de) tot meer-
re sekerheit der ghetoeft(er) dinghe der ierster
stede / hebbe(n) wy va(n) heer euerd ghehoert / dat he(m)
doe in der seluer tijt eenreha(n)de voghelke(n) mit
gadelike(n) vlieghe(n) voerghenck . en(de) vlieghe(n)de sang .
hier hier hier . en(de) het settede he(m) in dier stede / daer
nv dat choer der groter kerke(n) ghefundiert is .
Wa(n)t dat voersechde choer heeft begrepe(n) die
stede der ierster capelle(n) . en(de) des ghelijcs die
sacristie heeft begrepe(n) mitte(n) naestligghende(n)
cranse die stede der and(er) holtener kerke . en(de) al-
soe ouercome(n) die voerhetoende stede(n) in een .
¶ En(de) op dat ic wat v(er)borghe(n)moghe v(er)tellen
va(n) der ierster stede en(de) va(n) de(n) ierste(n) bedehues .
soe gheschiedet toe eenre tijt / dat een co(n)ueers
gheclede(n) was va(n) pater he(n)ricus kindeshof /
wes name ghehopet wort in de(n) boeke des leue(n)s
ghescreue(n) te wesen . Dese frater wart in sine(n)
proeuel iaer seer ghetribuliert / alsoe swaerlic
dat hy berade(n) hadde dat habijt te laten . mer hy
en is niet ghelate(n) in sulker tribulacie(n) . wa(n)t die

barmh(er)ticheit was he(m) by / oen in deser manier
v(er)loesende . Wa(n)t die hoechtijt alre hillighe(n) qua(m)
an en(de) ghenakede / in welker die co(n)ueers was
des nachtes toe mettene . En(de) siet alst ghecome(n)

<116v>

was toe dien sanghe Dy god loue(n) wy . te singhe(n) .
soe sach hy ene crone va(n) boue(n) nedercome(n) en(de) wt-
gherect op die fratres / die mit groter deuocie(n)
den sanck songhe(n) . in welker crone(n) duchte he(m)
dat ene seer schone ionfer op nyghede / om ry(n)-
ghet mit enghelsche(n) crachte(n) . En(de) als die selue
sanck gheeyndet wart . In dy here heb ic ghe-
hopet . soe wart die voersechde crone onto-
ghe(n) wt sine(n) oghe(n) . En(de) daer nae ontfeng die
selue frater troesti(n)ghe en(de) dede sine p(ro)fessie . en(de)
alsoe ouer alle die daghe sijns leue(n)s wa(n)der-
de hy louelic in der oerden . ¶ Nv wed(er)kierende
toe dien daer wy afghegaen sin v(er)tellende dat
daer nae gheschiet is . Als dan die iongheste(n)
fratres saghe(n) / dat se oer opset va(n) der kerken
te richte(n) niet v(er)crighe(n) en konde(n) . wa(n)t die oldes-
ten nutte(n) greuen en(de) mit heer euerd en(de) here(n)
henric v(er)mochte(n) teghe(n)s he(m) / soe bleef in he(m) die
bitterheit <in HS: bit a.l.R. ergänzt> en(de) die twydracht die se to voere(n) begre-
pe(n) hadde(n) in der herte(n) . en(de) wa(n)t die herte(n) der ion-
gher niet ruste(n) en konde(n) teghe(n) de(n) prior en(de) den
oldeste(n) fratres / soe en v(er)stuerde(n) se niet luttel de(n)
vrede des huses . Als dat die eerweerdighe en(de)
oetmoedighe pater he(n)ricus sach / bedroefde hy
he(m) daer af . wa(n)t se die ruste en(de) puerheit sijns
herte(n) en(de) co(n)sciencie v(er)druckede(n) . Hier om duchtet
he(m) nutter wesen te wyken / dan hier in te leue(n) .
en(de) de(n) twisten te diene(n) . Hier o(m)me wal berade(n)
en(de) wal voerbedacht / als hy louelike en(de) seer
nuttelike in groter vuericheit by vijf iare(n) in
de(n) regime(n)te hadde gheweest / soe ouergaf hy
dar ambocht sijnre priorscap . ¶ Mer in dier tijt
en was dit cloester noch niet onder dat capit-

<117r>

tel va(n) windesem . en(de) een va(n) de(n) ionghe(n) fratres
herma(n)n(us) zelem va(n) grolle / by he(m)selue(n) of mit
kiesinghe sijnre partien of wt rade des priors
va(n) windesem / onderwand he(m) ene cleyne tijt va(n)
de(n) regime(n)te des huses . Mer wa(n)t hie <in HS: hie a.r.R. ergänzt> o(m)me
weder-
stant der somigher die co(n)firmacie va(n) de(n) bisscop
va(n) monster niet v(er)crighe(n) en konde / soe dacht hy

va(n) der stede te scheyden . Nocht(n)t nae een deel
v(er)ledene(n) tides / als hy priester ordiniert was / soe
scheyde hy mit dien die he(m) anhenghe(n) va(n) dier
stede(n) / en(de) deyldde he(m) daer af . En(de) die mit he(m) hen
toghe(n) were(n) ioh(ann)es gulic en(de) iacobus lu(m)bardien
va(n) goch ghebore(n) . en(de) gherard(us) oldewater wilneer
nouicius . Mer oere scheydinghe is te hopen
gheschiet te wesen va(n) der henghenisse godes .
wa(n)t v(er)mits he(m) is een heerlic cloester opgheco-
me(n) in der goch des landes va(n) ghelre . dat nae-
maels bitte(n) der stat ghelecht wart / en(de) hietet
nv gaesdong . En(de) alsoe schicker god alle din-
ghe in beste . al en weet die me(n)schlike ghe-
brechlicheit dat diicke niet . ¶ Hier o(m)me nae der
voersechd(er) en wech scheydinghe / soe quame(n)
die oldeste fratres tesame(n) . en(de) koren toe ene(n)
prior fratre(m) herma(n)nu(m) plette(n)borch / ene(n) va(n) den
ierste(n) were(n) / ene(n) gheproefde(n) man / v(er)ciert mit
zedden en(de) wijsheit / groet va(n) wtsprake . en(de) v(er)mits
inwe(n)digher graciën va(n) gode wo(n)derlike v(er)luch-
tet . Dese is ierste(n) v(er)mits brieue(n) va(n) de(n) bisscop va(n)
monster co(n)firmiert in die priorscap . Al was de-
se man bequaem tot alle(n) dinghe(n) die totter
religien hoere(n) / als singhe(n) / lesen en(de) scriue(n) . noch-
tant tot alle(n) andere(n) wtwendighe(n) dinghen
woe swaer en(de) snode se weren / doe hy noch een

<117v>

onderste was en(de) stont onder die meisterscap
des vaders he(n)ricus sijns voerga(n)ghers / hadde
hy he(m) v(er)duldlike en(de) oetmoedlike / en(de) was ghe-
hoersam de(n) ghebied(er) . en(de) alsoe ist gheschiet dat
hy va(n) gode en(de) va(n) de(n) mensche(n) ghemynt wart .
wa(n)t hy was suet in woerde(n) en(de) zeden . By deses
priors tiden wart dit cloester v(er)enighet de(n) capit-
tel va(n) windesem . Dese eerweerdighe vad(er) wa(n)t
hy ene corte tijt leuede in de(n) regime(n)te soe bedreef
hy luttel . by sijre tijt wart nocht(n)t die holtene
kerke op ghericht / die by sijns voervaders tide(n)
ghety(m)mert was . die hy nocht(n)t om der ouer-
comend(er) pestile(n)cien niet wijen en liet . ¶ Hier
om wa(n)t die here onse god dese ierste(n) seer vue-
righe insetters dese cloesters / in corter tijt als
ware hebreusche knechte / die ses iaer lanck
truwelic ghearbeit hadde(n) / op dat se in de(n) seue(n)-
den iaer vry ghelate(n) worde(n) / om se wt te gaen
gheloent te werden <in HS: gestr. in> in de(n) seuende(n) iaer der
stichtinghe deses cloesters / als in de(n) iaer ons
here(n) dusent vierho(n)dert en(de) een / soe sende die
here die pestile(n)cie onder he(m) . en(de) ten ierste(n) storue(n)

va(n) der seluer pestile(n)cien die erweerdighe
pater herma(n)n(us) plette(n)berch . en(de) een nouicius
he(n)ricus biesden / seer v(er)standel en(de) va(n) wackerre
nature(n) . die voer de(n) inganc der oerde(n) woende
mit heer euerd toe almeloe mitte(n) andere(n) cler-
cke(n) . En(de) des ghelijcs wtter seluer pestile(n)cien
storue(n) in heer euerds hues oerre veel va(n) pries-
tere(n) / clercke(n) en(de) leken . Jn der seluer tijt en(de) iaer
voerscreue(n) wart dat cloester toe nuce v(er)mits
here(n) euerd reformiert . ¶ Mer de(n) pater herma(n)-
nu(m) plette(n)berch daer voer afghesecht is troes-

<118r>

tede die here seer diicke in sine(n) leue(n) oec in
sijnre doot . Wa(n)t doe die vre sijnre doot nakede
sach hy ierste(n) seer lelike en(de) swarte voghele . va(n)
welke(n) hy seer v(er)ueert en(de) beanxtet was . Nae he(m)
toequame(n) en(de) inghenghe(n) die hillighe enghe-
le in witten cledere(n) . en(de) hy vraghede va(n) sine(n) dien-
re segghe(n)de . Wie sin dese die hier ingaen ? Ende
die dienre v(er)staende dat hy een visioen sach / a(n)t-
woerde . Pater siet ghy wat ? Hy a(n)twoerde . Jck
sie somighe die ghecome(n) sin my te troeste(n) . Als
dat visioen ophielt / soe schickede hy he(m) ter doot .
en(de) opgaf de(n) gheest . Voer desen eerweerdighe(n)
pater starf he(n)ricus beesden nouicius / v(er)mits wel-
ke(n) die pestile(n)cie scheen te beghinne(n) . daer nae
pater he(n)ricus kindeshof en(de) frater herpo va(n)
lemegou die supprior was . beyde mans der doech-
de(n) soe wal in der doot als in de(n) leue(n) . Want in
oere(n) leue(n) / woende(n) se yerst mit here(n) euerd toe
almeloe . welker der koen . Dese twee liet heer
euerd op ene(n) dach priesters ordiniere(n) . en(de) se bey-
de tesame(n) op ene(n) dach totter religien cleden . en(de)
de(n) ene(n) prior werde(n) en(de) de(n) andere(n) supprior . Siet dese
settede hy ierste(n) als stene des fundame(n)tes in dat
sa(n)ctuarie godes des cloesters . als de(n) cock en(de) den
hierde der koyen . die oec nae velen tribulacien
en(de) arbeide(n) tesam(n) op ene(n) dach storue(n) . wa(n)t soe
alse sie <in HS: sie a.I.R. ergänzen> he(m) in de(n) leue(n) ghemynt hadde(n) / alsoe
en sin se
in der doot niet v(er)scheyden . ¶ Jn dier tijt der pestile(n)-
cien was daer eenreha(n)de huesken v(er)scheide(n) / daer
ses bedde in gheset weren voer sulke(n) sieke(n) . ond(er)
welke(n) dese voersechde eerwerdige mans en(de) va-

<118v>

ders sieck laghe(n) . En(de) als dat eynde oers leue(n)s
nakede / als die doot . soe ghesundede se he(m) ond(er)-

linghe . en(de) mitte(n) andere(n) bedende ontsliepe(n) se in de(n) here(n) . ¶ Dese frater herpo supprior was een man in sine(n) leue(n) va(n) groter eenuoldich(ei)t ende oetmoedich(ei)t . welke(n) die here oec mit gheesteliker gauen hadde begauet . Wa(n)t der is ghescreuen . mitte(n) simpele(n) wandert die here . en(de) sine callinghe is mit he(m) . Hier o(m)me als hy die godlike offerha(n)de dede / soe ist diicke ghesien va(n) eenre deuoter ionfere(n) / dat in der opheffinghe des licha(m)s ons here(n) sine arme worde(n) opverheue(n) v(er)mits de(n) hillighe(n) enghele(n) . en(de) vele andere pu(n)ten gheschiede(n) in der vren der hilligher offerha(n)de . als was hy beanxtet somtijt daer toe te gaen / wt ingheuinghe des duuels dattet niet en gheschiede . op dat daer mede die salicheit der siele(n) leue(n)digher en(de) doder behindert worde . Waer o(m)me hy diicke ghebeden wart va(n) der voersechd(er) ionfere(n) dat hy celebriere(n) wolde . en(de) het was he(m) oec gherade(n) va(n) onderscheidene(n) ma(n)nen / dat hy om sulker aftreckinghe en(de) om die onghewoenlike doricheit niet laten en solde hy en celebrierde . ¶ Het gheschiede oec in dier tijt in de(n) selue(n) hueseke(n) / datter een kint sieck lach va(n) twelf iare(n) . welc kint ope(n)baerlic mit opene(n) oghe(n) sach / dat die salighe ionfer maria onder die sieke(n) was en(de) visitierde se en(de) troestede / en(de) v(er)recreerde se . Waer o(m)me ingheset wart op dat die stede in meerre eerweerdich(ei)t ghehadt worde ghenoeemt worde su(n)te marien reue(n)ter . ¶ Jn de(n) selue(n) hueseke(n) was <in HS: wa; s ü.d.: ergänzt>

<119r>

oec onder die(n) andere(n) een nouicius / theodericus va(n) huxarien ghenoeemt / die in sine(n) wttersten p(ro)fessie dede . een me(n)sche va(n) iaren ionck en(de) suuerlic . mer va(n) gheestelich(ei)t swaer en(de) rijp . Dese in der auent schemeri(n)ghe / doe hy voert daer nae ter middernacht straf / sach ene wo(n)derlike schaer mit witten ghecleet toe he(m) come(n) / die dat bedde sijnre siecten o(m)merynghede(n) / en(de) een yeghelic hadde een boec in sijnre hant / recht of se op he(m) nv soelen sterue(n) die psalme(n) lesen . Mer nae dien dat dat visioen v(er)swan / soe riep hy die dienres der sieke(n) tot he(m) . en(de) ope(n)baede he(m) wat he(m) wakende in de(n) bedde sittende v(er)mits de(n) visioen opelike ope(n)baert hadde . Mer ter middernacht als die siecte de(n) sieke(n) ter doot ghebracht hadde . soe vraghede he(m) die dienre der sieke(n) / of hy oec nv die schare der witter die hy des aue(n)des in de(n) visioen

hadde ghesien / tot sijnre beghencnisse saghe
teghe(n)woerdich wesen . Hy a(n)twoerde als hy best
konde segghe(n)de . Vmmers sin se nv by my en(de) be-
scherme(n) my . anders ten waer dat se my bysto(n)-
den / ic solde ontbreke(n) en(de) en solde niet v(er)morghe(n)
teghe(n) te staen . Dit visioen en sach hy niet al-
leen voer he(m) . mer de(n) nacomelinghe(n) kundich
te doen . Dese selue frater ouer een deel da-
ghe(n) voer sijnre siecten / recht als voerwetich
sijns dodes begheerde datme(n) he(m) een beddeke(n)
in de(n) selue(n) hueske(n) bereide(n) solde . op dat al hy
gheruert worde mitter siecte / he(m) voert daer
nederlegghe(n) mochte . En(de) als hy daer op ghelecht
was / soe began die ripe en(de) disciplinaet man

<119v>

soe hertelike seer te lachen . dat hy he(m) selue(n) nau-
we bedwinghe(n) en konde . En(de) als he(m) ghevra-
ghet wart wattet bedude dat hy soe herteli-
ke lachede / en konde(n) wy die sake va(n) he(m) niet
v(er)neme(n) . dan dat hy een seker teyke(n) daer hy
toende / dat hy de(n) doot langhe tijt in der begheer-
te(n) hadde ghehadt . welke als se toequa(m) dat
hy doe lachede en(de) vroelic was . ¶ Voer der tijt
was oec een clerck ioha(n)nes ghenoeft / wil-
neer een iode / mer ghedopet / die mitter seluer
siecte gheslaghe(n) wart . welke als die tijt
te sterue(n) nakede / soe began hy te roepen .
Moerdeners moerdeners . Wt welke(n) woer-
de(n) wat moghe(n) wy anders bedude(n) . dan dat die
bosegheeste(n) desen begonne(n) te moyen / dat
hy schipbrokich in de(n) gheloue worde ? En(de) op
dat dat niet en gheschiede soe haeldene die
barmh(er)tighe v(er)mits voercomend(er) gracien
va(n) desen leue(n) . Wa(n)t heer euerd die oen toeclo-
ester sende gaf sulke(n) ghetuech va(n) he(m) . hadde
hy la(n)gher gheleuet / hy solde schipbrockich(ei)t
in de(n) gheloue ghelede(n) hebbe(n) . Soe alst ghe-
meenlike de(n) ghedoepte(n) iode(n) pleghet te ghe-
schien . ten sij sake dat se va(n) sonderli(n)gher gra-
cien godes bewaert werde(n) / se <in HS: soe; gestr. e> vallen weder
va(n) den gheloue(n) . ¶ Hier o(m)me va(n) de(n) beghy(n)ne
der fundiri(n)ghe der stede / storue(n) va(n) fratres co(n)-
uersen en(de) leken in de(n) ghetal va(n) vijf en(de) twin-
tich . onder welke(n) was een olt deuoet pries-
ter en(de) guet / mer blint / die onder die andere(n)
was ierst ghestorue(n) en(de) begraue(n) . die in sinen

<120r>

wterste(n) sach die hillighe enghele tot he(m)
come(n) . ¶ Jn dien daghe(n) als die petile(n)cie
ophielt / soe bleefter oer een eerweerdich
olt <in S: olt a.l.R. ergänzt> priester mit ene(n) nouicius / die noch gheen
priester noch p(ro)fessijt en was / hornestus ghe-
noemt . En(de) het gheschiede dat een frater in
su(n)te agnete(n) berch by zwolle als hy hoerde de(n)
doot der eerweerdigher vaders en(de) brueders
deses cloesters / wolfardus mathijs ghenoeemt
va(n) medenblic wt holla(n)t / die een va(n) de(n) iersten
viere(n) was des huses . soe hadde hy groet me-
delide(n) mit dien voersechde(n) huse . dese wart
v(er)tellet ghesecht te hebbe(n) . O woe salich waer
hy / die mit dien hillighe(n) mochte sterue(n) . Dese
frater hadde oec in der seluer tijt ene(n) soen die
priester was mit heer euerd toe almeloe wo-
nen . Hier om als die noet dwang en(de) frater
ioha(n)nes groninghe(n) die voersechde olde ghe-
ne(n) gheselle(n) die priester was in sijnre noet en
hadde / soe wtsende hy de(n) co(n)ueers arnoldus toe
de(n) prior des voersechde(n) cloesters . op dat hy he(m)
in soe grote(n) drucke toe hulpe(n) quame en(de) ene(n)
frater priester lenen wolde . Hier om op enen
dach als die voersechde frater wolfardus op-
gheschort was ten arbeide en(de) callede mit ene(n)
die by he(m) stont va(n) de(n) voersechde(n) cloester / wa(n)t
hy oerre veel va(n) de(n) brueders bekende en(de) my(n)-
nede oere hillighe wa(n)deringhe . En(de) als hy
veel gueders va(n) he(m) v(er)tellede / alteha(n)tes soe is
frater arnoldus die co(n)ueers va(n) noerthoern
ter poerte(n) va(n) su(n)te agnete(n) berghe in ghegaen
om te bidde(n) ene(n) priester va(n) dien huse . Welke(n)

<120v>

als frater wolfardus sach tot he(m) come(n) / soe
ghing hy he(m) blidelike te ghemoete / en(de) om-
helsede de(n) comende(n) . En(de) als hy die sake sijns
weghes hoerde / soe lyede hy dat hy bereit
waer mit he(m) te gaen / weert dattet de(n) prior
behaghede en(de) die ghehoersa(m)heit soe ghe-
boede . Doe wart frater arnoldus vroelic
als hy sine bereitheit bekende en(de) sprac . O
alre liefste wal solde(n) hy daer in doen . Als
hy dan sine boetscap toe de(n) prior ghedaen
hadde . soe a(n)twoerde hy dat hijt gheern doen
wolde / weert dat hy yema(n)t daer toe willich
vinde(n) konde . wa(n)t hy en dorste dat niema(n)de
ghebiede(n) . Dat co(n)uent qua(m) tesame(n) . en(de) daer
wart tractiert wen men wtsende(n) solde toe
hulpe te come(n) de(n) brueders in noden gheset .

Doe wart frater wolfardus gheuonde(n) be-
reit te wesen / va(n) zeden en(de) oltheit v(er)heuen . en(de)
hy ontfenck dat werck wt toeherdend(er) myn-
ne(n) . En(de) als hy die benedictie o(n)tfanghe(n) hadde /
des andere(n) daghes als die dach opghenck / be-
gan hy mitten voersechde(n) co(n)ueers te reysen /
sine siele voer de <in HS: den; gestr. n> brueders te setten / op dat
hy se in der ewicheit beholde(n) mochte . als (crist)us
leert . En(de) als hy die brueders ghesundet had-
de / soe achterliet hy su(n)te agnete(n) berch mit
screyende(n) oghe(n) / voertmeer daer niet weder
te come(n) . niet wetende woe haestelike hy
ouerghevuert solde werde(n) totte(n) hoghe(n) berghe .
Hy v(er)wan die natuer / sine stede en(de) sine brueders
achterlate(n)de . hy v(er)vullede die rechte der my(n)nen /
(cristu)m in sijnre doot nae te volghe(n) . En(de) se quame(n)

<121r>

ierste(n) ten harde(n)berch . En(de) die weerd?ne beke(n)-
dene seer wal . en(de) se vraghede oen waer hy
wandere(n) wolde . Jc gae seechde hy te steruen
toe noethoern . En(de) als hy daer ghecomen
was en(de) bynae viertien/daghe daer gheleuet
hadde / als hy begheert en(de) ghesecht hadde / soe
rustede hy salichlic mit dien ghestoruene(n) brue-
ders in vrede(n) . sine siele voer sine(n) brueders set-
tende . Des ghelikes sijn so en andrees ghenom-
emt en(de) priester in der tijt in heer euerds hues toe al-
meloe wone(n)de als voersecht is / starf oec daer .
en(de) hy was die leste en(de) dat slot dier pestile(n)cien .
¶ Dit is dat gheslechte der gheenre die de(n) he-
re(n) sueke(n) . Alse dese voersechde / een luttel wt-
ghenome(n) / were(n) discipele(n) gheweest here(n) euerds /
becoert en(de) gheoeffent / doer vuer en(De) water ghe-
leyt . Hier om moghe(n) wy se mit rechte ghe-
like(n) te wesen een gulde(n) hoeft der colu(m)pne na-
bugodonosor . Wa(n)t woedanich se in simpelheit
armoede / oetmoedich(ei)t en(de) ghehoersa(m)heit
gheschene(n) hebbe(n) . alsoedaen is te beanxten
en sulle(n) se niet lichtelic in dier stede gheuon-
de(n) werde(n) . Wa(n)t dat een gheslechte gaet voer
by en(de) dat and(er) coemt an . En(de) als men opelike
siet dat alle religie va(n) beghy(n)ne der werlt va(n)
gheslechte tot gheslechte te gheneighet tot
slappericheit . Dar ierste gheslechte arbeit
om doechde(n) te v(er)crighe(n) . dat and(er) om ty(m)mer en(de)
rijcheide(n) te v(er)gaderen . ten lesten dat derde om
die ydelheide(n) / curioesheide(n) en(De) de(n) gadelicheide(n)
des licha(m)s ghenoech te wesen . En(de) het wort
v(er)vult dat die here doer de(n) p(ro)pheet iheremias

<121v>

beclaghet en(de) bescreyete . Woe is secht hy dat
golt v(er)duerstert . die alre beste verwe is ver-
wa(n)delt . en(de) die stene des sa(n)ctuarijs sn v(er)stro-
yete int hoeft alre straten . Wa(n)t als die my(n)-
ne v(er)coldet / die arbeit v(er)traghet / die lexe v(er)-
drietet / dat ghebet niet en lustet / die enicheit
o(n)tsichlic is . wat volghet daer nae / dan dat die
viande en(de) wedersaken onse sabbete en(de) hoech-
tide bespote(n) ? Va(n) frater theodric(us) vyanen
Ende het is gheschiet nae dat die pestile(n)-
cie daer hier voer af ghesecht is ophi-
elt / en(de) die hele ierste ghebuerte ten meesten
deel tot oere(n) vaders was v(er)gadert / en(de) daer me-
de dat voersechde huse was berouet va(n) oe-
re(n) hierde . soe bleefter alleen ouer frater ioha(n)-
ne groninghe(n) / toe wen alleen hoerde die
kiesinghe des nyen priors . Dese toech totte(n)
ouersten huse des ghemeyne(n) capittels . en(de) ouer-
gaf die kiesinghe des nyen priors in die hande
des ghemeyne(n) capittels . Als dan va(n) de(n) prior en(de)
co(n)uente deses co(n)uentes een sond(er)ling heyne-
lic capittel ordiniert was / soe koren se somi-
ghe(n) daer toe / die kiesen solde(n) voer dat cloester
toe marie(n) wolde ene(n) prior / nae maniere(n) ende
forme des rechtes en(de) der orden . En(de) se kore(n) ene(n)
beruen en(de) oetmoedighe(n) man / fratre(m) theoderi-
cu(m) va(n) viane(n) wtte(n) cloester toe eyenstein . Van
desen eerweerdighe(n) pater machme(n) waerach-
telic en(de) te rechte segghe(n) / dat hy was goddiens-
tich / wijs / oetmoedich / schamel / sober / cuysch en(de)
rustich . Wa(n)t nae dien dat hy tot heerlicheit
des regime(n)tes was v(er)heuen / en achterliet

<122r>

hy niet die ingheborene bernicheit en(de) oermoe-
dicheit . Vermits desen eerweerdighe(n) pater
ordinierde en(de) schickede die here wo(n)derlike <in HS: wondelike; r u.d.Z.
ergänzt> bey-
de state des huses soe wal wtwendighe als in-
wendighe(n) / v(er)mits wy(n)ninghe der siele(n) / v(er)mits
benedijnghe des tijtlike(n) guedes / beeste(n) / ackere(n) /
ka(m)pen / en(de) renthen / wthoue(n) / teende(n) / ty(m)merin-
ghe(n) en(de) grauen . ¶ By sijnre tijt wart die hol-
tene kerke daer voer af ghesecht is gheco(n)se-
criert mit vijf altare(n) . Dese pater daer co(m)e(n)de
vant die dinghe begonne(n) / mer toe allen syden
onuolcome(n) . Hy annam he(m) dat werck vol sor-

ghe(n) en(de) sorchuoldicheide(n) . En(de) op dattet cloester
beslote(n) worde / soe dede hijt o(m)me bescherme(n) mit
tunen en(de) grauen / mit poerte(n) en(de) sloten . Die mo-
len tot nutticheit des cloesters fundierde hy / ley-
dende dat water va(n) bouen / en(de) beneden hen ley-
dende . Die coken / dat bachues en(de) beyde huse
voer dat reue(n)ter en(de) dormiter der fratres ty(m)mer-
de en(de) ordinierde hy . Den wthof nydeling v(er)warf
hy mitte(n) scape(n) en(de) voer die scape mitter hulpen
godes . Oec insette en(de) ordinierde hy alle die am-
bochtes huse des cloesters . En(de) nae der co(m)pleten
riep hy tesame(n) de(n) p(ro)curator en(de) brued(er) aelbert
de(n) co(n)ueers en(de) boumeister / en(de) plach alle die
wtwe(n)dighe sake(n) des hueses / voer de(n) toecome(n)-
de(n) dach te doen / in sijnre eyghenre p(er)sonen te
ordinire(n) . Hier om nu(m)mer of seer selden / niet
alleen des daghes / mer oec des nachtes en moch-
te oen yemant in der cellen va(n) gued(er) oefeni(n)ghe
ledich vinden . enter hy las / of screef / of corrigier-
de die boeke / of formierde dat pargame(n)t <in HS: gestr. o(m)me>

<122v>

o(m)me boeke op te scriue(n) . Mit wo(n)derliker ma-
niere(n) v(er)cierde desen man va(n) buten die simpel-
heit der duuen . va(n) welke(n) nochtan(t) die wijsheit
der ond(er)scheyde(n)heit va(n) binne(n) niet en scheyde .
Mer nae dien dat hy die p(re)latuer der priorscap
in dien huse viertien iaer hadde regiert / ende
sijns beyde(n) staet als voersecht is tot bequa-
mer ordina(n)cien hadde v(er)hoghet . soe alsolui-
dene die almechtighe god va(n) der sware bor-
de(n) / dat hy langhe begheert hadde / als wy va(n)
sine(n) monde ghehoert hebbe(n) . op dat hy tot
gode inwe(n)deliker solde v(er)langhe(n) / en(de) segghe(n)
mitte(n) p(ro)pheet . Verlate my dat ic v(er)koelt wer-
de eer ic va(n) hen gae . en(de) ic en sal voertmeer
niet wesen . Hy starf in de(n) ons here(n) dusent
vierho(n)dert en(de) xxxi . Vande(n) erbare(n) pat(er) he(n)ric(us) loeder . <in HS:
loeder . am Ende d.nä.Z.>

NAe desen erbare(n) pater sande
die here tot desen sine(n) wijngaerde(n) te
oefene(n) fratre(m) henricu(m) loeder / co(n)uentu-
ael toe windesem . slechtes ene(n) man in ghees-
telike(n) dinghe(n) strenghe . ene(n) groetmoedighe(n)
man / my(n)nende / vol caritate(m) en(de) vuericheit . v(er)-
mits welke(n) onse here dat cloester heeft v(er)ho-
ghet in gheestelich(ei)t en(de) discipline(n) / int ghe-
meyne guet / in wy(n)ninghe der siele(n) in velen
gheestelike(n) p(er)sonen voert te brenghe(n) / in gas-
terien en(de) my(n)ne / in gheruchte en(de) glorie . soe

dattet waer een glorie der oerde(n) en(de) des capitels in desen hoeke der werlt . Hy was ghe-noemt gode ghemynt en(de) de(n) mensche(n) . en(de) een apostel des landes . Hy was een pater

<123r>

en(de) een reformoerre veelre cloestere(n) . een truwe v(er)heffer <in HS: v(er) a.l.R. ergänzt> alre deuoter v(er)gaderinghe(n) va(n) beyden ku(n)nen / en(de) een heerlic beschermer een gue-de toevlocht / en(de) een starck hulper alre be-dructer en(de) arme(n) (crist)i . een milde wtgheuer der alemissen de(n) arme(n) en(de) behoefighe(n) . en(de) een goddienstich troester <in HS: troeste; r ü.d.Z. ergänzt> alre der gheenre die tot he(m) quame(n) . hy was bekent doer al westphale(n) . ¶ Welke in de(n) ierste(n) iare(n) sijnre bekieringhe qua(m) toe windesem . en(de) als hy daer toe ghe-late(n) was dede hy seer veel sware werke int brouhues / in der coken / en(de) voert in andere(n) am-bochte(n) en(de) bleef soe langhe tijt . En(de) als hem seer v(er)langhede totte(n) staet der clercke(n) / en(de) by de(n) fratres daer toe ghene gracie en v(er)warf / wa(n)t hy in der ghebuerte(n) ghebrec had / en(de) in der clerccap oec ontbrack / soe a(n)tfenghe(n) se oen ten lesten in ene(n) co(n)ueers . Welke in alle sine(n) werke(n) altoes en(de) alreweghe(n) vuerich en(de) deuoet / regierde doe dat ambocht der coke(n) ter tijt toe . Jn welke(n) ambocht hy he(m) soe bedienst-achtich / soe mynlic en(de) voersienich alle(n) brueders toende / dat hy se mit velen biddinghe(n) en(de) an-dringhinghe(n) va(n) oerre ierster sente(n)cien bu-ghede . en(de) aftrecke(n)de va(n) de(n) groue(n) werke(n) ont-fenghe(n) se oen gracioselike totte(n) gheselschap der choerfratres / gheen hinder daer in weder-staende . Hier om wart hy in de(n) iaer o(n)s here(n) duse(n)t vierho(n)dert en(de) vier des daghes nae su(n)-te benedictus gheclede totter oerde(n) der clerck-ke(n) mit ene(n) andere(n) clerck / v(er)mits pater ioh(ann)es

<123v>

huesden / en(de) in sijnre tijt dede hy p(ro)fessie . ¶ Ende wa(n)t dese man vroem was en(de) een starc west-pheling / soe ontfenck hy dat ambocht der costerien te beware(n) nae frater gherlacus . Dat cymbel va(n) seuen schellen mit sine(n) ha-merkens en(de) mit ene(n) ysere(n) rat / dese twee ver-se . die gracie des hillighe(n) gheestes sij o(n)s by . die he(m) onse herte(n) ene woninghe make . om-gaende sanck om die weckinghe der fratres makede hy / en(de) settet op de(n) graet des dormi-

ters / en(de) settet voer des costers celle . Als hy
 he(m) dan in de(n) ambocht des costers nacht en(de) dach
 vlytelike toende / soe gheschiedet dat die
 fratres int cloester toe vriendsweel ghene(n)
 prior en hadde(n) . welke(n) se begheerde(n) va(n) den
 cloester toe windesm te hebbe(n) . en(de) va(n) rade
 des priors toe windesm / soe kore(n) se desen
 selue(n) frater he(n)ricus doe daer coster in ene(n)
 prior ¶ Als hy dan prior gheworde(n) was /
 soe en mochte die berne(n)de en(de) luchte(n)de lan-
 teerne niet la(n)gher onder de(n) vate schule(n). wa(n)t
 hy was een groetoedich man / redelike
 grof va(n) licham / va(n) berne(n)der my(n)nen / en(de) va(n)
 groter my(n)nen der siele(n) salicheit seer ontste-
 ke(n) va(n) oetmoedighe(n) oefeninghe(n) . en(de) die ar-
 moede des cloesters machtichde hy in corter
 tijt . Wa(n)t die cloestere die in behoerliker
 obserua(n)cien leue(n) en(de) wal reformiert sin / die
 voertgaen alre weghe(n) . mer die va(n) der refor-
 macien afgaen / soe veel als se afgaen / al-
 soe veel ontbreke(n) se allentele(n) . ¶ Waer af

<124r>

in o(n)sen tiden wy wisen een cloester va(n) der swar-
 ter oerde(n) in eenre groter stat gheleghe(n) / hebbe(n)-
 de soe veel eruen als daghe in ene(n) iaer sin
 alsme(n) seechde . daer die abt dat derde deel va(n)
 als des cloesters guet voer he(m) en(de) siine tafel op-
 boerde alse(n) seechde . Welke nochta(n)t om sijn
 en(de) sijnre fratres eyghenscap en(de) ontholdi(n)ghe
 en(de) ontbonde(n)heit de leue(n)s somtijt niet ene
 tonne/biers en mochte(n) in der stat borghen .
 waer o(m)me hy diicke dunne(n) dranck mitte(n) ghe-
 synde moste drincke(n) . Mer als die onbequaem
 en(de) onghelerde abt totte(n) ghebode des bisscops
 en(de) sijnre visitatores <in HS: visitatoes; r ü.d.Z. ergänzt> die abdie hebbe(n)de
 sine
 p(ro)uisie / niet en wolde ouergheue(n) / daer om wa(n)t hie <in HS: hie a.r.R.
 ergänzt>
 die siele des abts wolde wt sine(n) monde wt-
 gaen . als hy mitte(n) andere(n) ond(er) der vigiliern in
 de(n) choer las Jc seechde int middel mijnre da-
 ghe(n) ic sal gaen totte(n) poerte(n) der hellen . soe
 wart hy haestelic sieck en(de) bynae by mira-
 kel gaf hy op sine(n) gheest . Nv is dat voer-
 seechde cloester v(er)mits de(n) cardinael here(n) ni-
 colau(m) de cusa / daer ene(n) nyen abt die wal
 reformiert was sette(n)de / tot gued(er) obserua(n)-
 cien nae der reghel ghebracht . en(de) den abt
 mitte(n) fratres nv int ghemeyn leue(n)de / soe

ouervloyen se nv alreweghe(n) in alle(n) dinghe(n) .
¶ Wy hebbe(n) oec vele andere cloestere ghesien va(n) menigherha(n)de oerden . daer voer der reformacien va(n) grote(n) guede(n) nauwe vijf of ses fratres totter noetdrifticheit mochte(n) . ontholde(n) werde(n) . va(n) welke(n) guede nae der reformacie(n) viertich of vijftich

<124v>

priester fratres / leken en(de) donaten tesame(n) in alle(n) guede(n) ouervloyede(n) . Als dit va(n) gheual ghesecht <in HS: a.l.R. ghe ergänzt> is / soe laet ons wederkiere(n) tot o(n)sen opsette . ¶ Dese pater he(n)ricus op dat icket cortelic wtspreke / alle dinghe die sijn . voer-vader slichtelic ghemaect hadde / dat verbeterde en(de) v(er)merrede dese / als in ty(m)meringhe . Hy fundierde dat stene(n) hues dat nv dat sieke(n) hues is . Hy v(er)meerrede beyde wthoue als nideling en(de) baerle mit groter vlich(ei)t . en(de) v(er)hoghede se soe wal in lande daer toe te crighe(n) / als in bome(n) te pla(n)ten . alsoe dat hy selue(n) alle iaer mit somighe(n) fratres daer arbeide in der tijt der patinghe . Hy ordinierde oec toe nideling drie schepscotte en(de) die andere noetdriftighe ty(m)mere . Alsoe dede hy oec toe baerle . Jn sijnre tijt toequame(n) de(n) cloester vele erue / koten en(de) tenden en(de) anders vele guedes . Jn sine(n) daghe(n) is oec die kerke des cloesters ghety(m)mert . welke als se in neghen iare(n) volmaect is / soe wart se op die octaue der apostole(n) su(n)te peters en(de) pauwels gheco(n)secrert in den iaer ons here(n) duse(n)t vierho(n)dert en(de) xlv . Tot welker wijnghe toevloyede(n) va(n) beyde(n) ku(n)nen der mensche(n) meer <in HS: gestr. dan vier> dan vierdusent die alleghespiset worde(n) va(n) den co(n)uente . boue(n) v(er)moeden veelre me(n)sche(n) . alsoe dat nae oere v(er)sadinghe he(m) ghenoech ouerliep ¶ Dese eerweerdighe pater na dien dat hy die stat godes verbreidet hadde

<125r>

in alle(n) wtwendighe(n) en(de) inwe(n)dighe(n) dinghe(n) / hy besorghede oec <in HS: oec a.l.R. ergänzt> en(de) makede ghesont vele volkes . Wa(n)t als voersecht is om die eer godes te v(er)hoghe(n) was hy vuerich / en(de) mitten vuer der mynne(n) ontsteke(n) / v(er)mits he(m) en(de) sine(n) discipelen v(er)hoghede hy en(de) ontstact westphalen sassen / die ouerste(n) dele des rijns / oesten en(de) wes-

ten / en(de) vreesla(n)t totter oefeninghe godes . Wa(n)t daer toe is dat cloester voersien en(de) ordiniert van gode als voersecht is in ene(n) visioen / v(er)mits onser lieuer vrouwe(n) marien en(de) su(n)te pauwel mit su(n)te augustin(us) v(er)toent dattet wesen solde een hoeft en(de) toevlucht alre v(er)gaderinghe va(n) beyden ku(n)nen in westphalen en(de) der and(er) stede daer o(m)melang . ghelijc alst cloester toe windesem in de(n) stichte va(n) vtrecht een hoeft en(de) een toevlucht is alre voersechder v(er)gaderinghe(n) in de(n) selue(n) stichte . ¶ Hier o(m)me als dat gheruchte soe groter deuocien / nyeheit ende sijnre vuericheit ouer alle die lande alrewe- ghe(n) was v(er)breidet . soe worde(n) vele canoniken priesters/houelude en(de) ghemeyn volc va(n) alre- hande stede(n) en(de) dorpen ghetoghe(n) om te besien dat cloester in sulke(n) wolde / onweghe en(de) wa- terighe(n) en(de) duistere(n) stede gheleghe(n) . Welke die goddie(n)stighe pater vol mynne(n) onder den woerde(n) der blider wed(er)gruetinghe mit wt- gherecten hande(n) / mit vrolike(n) ansichte en(de) mit herteliker begheerte(n) se omhelsende o(n)t- fenck se guetlike . tractierde se me(n)schlike / en(de) spisede se ghenoech oueruloedelike nae den guede oerre armoede(n) . Wa(n)t die gasterie

<125v>

en oefende hy niet in de(n) walluste(n) en(de) rijcdome(n) deser welt . mer in waerre mynne(n) en(de) gheeste- liker simpelheit / va(n) dien dat hy <in HS: gestr. dat hy> in sine(n) huse hadde / andiende hy de(n) gasten willichlic en(de) vroelic . niet wat sonderli(n)ghes buten te v(er)werue(n) / noch die lecker spise de(n) doechde(n) boue(n) te setten / welke by sulke(n) ma(n)nen der doechde(n) doe niet en sin gheuonde(n) . Noch mit desen werke(n) der brued(er)liker my(n)nen was hy te vre- de(n) tot sine(n) gasten . mer hy v(er)vullede oec stade- lic dat ghebot des here(n) va(n) wasschinghe der voete . Wa(n)te ghene(n) gaste wt graciën der stich- tinghe of mynne(n) tot he(m) comende en(de) des nach- tes by he(m) bliue(n)de / he <in HS: het; getilgt t> sij rike of arme / pries- ter of leke / machtich in der werlt of niet machtich / en liet hy gaen sond(er) vlitighe was- schinghe sijnre voete / somich redelike onreyn Hy gaf oec sine(n) gastmeister brued(er) willem de(n) co(n)ueers die wal twee en(de) vijftich iaer in de(n) ambocht v(er)vullede / dat in de(n) ghebode / dat nae der co(m)pleten / al waert dat hy op sine culte was gaen ligghe(n) / eerbare mans weer- dich der reuere(n)cien ouerquame(n) / dat hy oen

tot dusdane(n) werck der goddientich(ei)t oen wec-
ken solde / oec weert dat se ter middernacht
ouerqueme(n) . Wt deser oersake brack hy diic-
ke sine(n) slaep . en(de) opstaende v(er)vullede hy dat
werck der mynne(n) . ¶ Waer om alle westpha-
len niet luttel va(n) de(n) guede(n) roeke oerre hilli-
gher wa(n)deringhe v(er)maect / plaghe(n) se diicke
te v(er)sueke(n) / oere zeden en(de) leue(n) an te sien . en(de)
plaghe(n) die v(er)maninghe der ewigher sa-

<126r>

licheit om remedien oerre siele(n) sochuolde-
like te beghere(n) ¶ Waer af het gheschiede
dat die rikeste canonike(n) en(de) priesters en(de) werlt-
like houescap / en(de) oec deuote guede vrouwe(n)
die dit hoerde(n) / en(de) oere armoede en(de) behoef-
ticheit in velen dinghe(n) anmerke(n)de / queme(n)
se mit ouervloedigher hulpe oerre waldade(n)
oere(n) noetdruflicheide(n) toe hulpe . oere milde
aelmissen in ghelde / reetscap / ackere(n) en(de) in
boeke(n) mildelike te gheue(n) . welke die guede
pater im noetdrufte sijnre bruders va(n) bey-
den ku(n)nen der mensche(n) mit groter vuerich(ei)t
wtgheue(n) o(n)tfanghe(n)de en versach hy hier
mede sine brueders / ende oec ouervloedelike
velen arme(n) . ¶ Als dese eerweerdighe prior vol
va(n) de(n) gheeste der my(n)nen / in de(n) steden en(de) husen
der voersechd(er) sijnre gasten / en(de) oec der gheen-
re die oen alleen wtten gheruchte kennede(n)
gheschiedet ter herberghe te come(n) . soe wart
hy als een enghel godes va(n) he(m) alle(n) o(n)tfanghe(n) .
guetlike gheha(n)delt / gheern ghehoert / en(de) in al-
le sijnre bede om der arme(n) en(de) bedructer troesti(n)-
ghe gracioselike v(er)hoert . welke dat <in HS: dat a.r.R. ergänzt> rekende(n) <in HS:
rekende(n)d; getilgt d>
grote gracie he(m) va(n) gode ghegheue(n) / dat se weer-
dich ware(n) ghehadt / dat die p(re)laet va(n) soe
grote(n) name en(de) doechde(n) he(m) hadde gheweer-
dighet tot hem <in HS: tot he(m) a.r.R. ergänzt> te come(n) . Waer om een yeghelic
oen
in sine(n) huse mit blijscappe(n) ontfenck als ene(n)
apostel oers landes en(de) hadde(n) grote ghenoe-
chte in sijnre teghe(n)woerdicheit . oen oere
alre vader noemende segghe(n)de . wa(n)neer sal
onse ghemynde pater tot ons come(n) . ¶ Alle(n)
gheestelike(n) luden en(de) deuoter v(er)gaderinghe(n) .

<126v>

was hy ene o(n)uerwynlike mure en(de) o(n)uerueert .

en(de) in alle(n) oere(n) tribulacie(n) een o(n)uersaghet hulper en(de) beschermer . als oerre veel in menigh(er)-hande sake(n) onderuonde(n) . Mer de(n) quade(n) die god niet en ontseghe(n) was hy een heart wed(er)sake en(de) eer swaer wtvechter en(de) een groet anxt . Die guede(n) my(n)neden va(n) herte(n) als ene(n) vader . mer die quade(n) ontseghene(n) als den duuel .

¶ Dese groetdadighe(n) pater was oec goddienstich en(de) barmh(er)tich boue(n) alle gheestelike en(de) deuote mensche(n) . totte(n) arme(n) en(de) biddende(n) en(de) behoefte(n) / boue(n) alle(n) mensche(n) by sijre tijt / hadde hy altoes die hande open . ghe-
ne(n) arme(n) en(de) behoefte(n) va(n) wat state hy was en liet va(n) he(m) gaen onghetroest . nv ghelt / nv cleder / nv spise gheue(n)de . En(de) woe-
hy meer gaf / soe veel ho(n)dertwerf meer wart he(m) weder ghegheue(n) . en(de) in wo(n)derliker maniere(n) wart hy va(n) gheue(n) rijck . en(de) wtgheuende woos hy in allen guede(n) . Waer af het gheschiede dat sijn cloester in tijtlike(n) guede(n) / eruen / ghelde / boeke(n) / ty(m)mer / en(de) in andere(n) noetdruften alle die daghe sijns leue(n)s daghelics toenam . en(de) in gheestelike(n) dinghe(n) / oetmoedighe(n) oefeninghe(n) / werke(n) der my(n)nen / en(de) in gheesteliker discipline(n) niet myn voert en ghenck . mer toenam daghelics in waren / wasdom der hiligher gheesteliceit .
Hier o(m)me wille(n) wy nv een luttel v(er)tellen va(n) velen teikene(n) sijnre mynne(n) en(de) betruwe(n) in gode . ¶ Toe eenre tijt wa(n)derde hy mit sine(n) gastmeister brued(er) willem co(n)ueers / en(de) he(m) quam haestelic een arm te ghemoete en(de)

<127r>

bat aelmisse va(n) he(m) . Hier om die goddie(n)stighe pater ansiende sine armoede / die oec priester was en(de) een gheestelic man / opdede hy sine(n) budel en(de) gaf he(m) ene(n) golde(n) rijnsche(n) gulde(n) . Welke(n) die arme ontfeng / en(de) hen ghenck seer v(er)-blidet . Doe seechde die prior tot brued(er) willem . Mijn herte tughet my / dat ons god voer desen ene(n) gulde(n) hondert gulde(n) sal wedergheue(n) . Dat alsoe gheschiede . Wa(n)t die deken va(n) der older kerke(n) toe monster / en(de) somighe andere guede mans gheue(n) <in HS: gestr. he(m)> in der seluer reysen by hondert rijnscher gulde(n) / welke die prior weder toe hues kierende mit he(m) bracht . ¶ Toe eenre tijt qua(m) tot he(m) een arm priester . welke als hy ierst gheghete(n) hadde / begheerde hy datme(n) aelmisse gae . Mer die pater he(m) een wenich berade(n)de /

dachte dat hy he(m) vier en(de) twintich pe(n)ninge wolde gheue(n) . mer als hy toe sine(n) budel tastede / gaf he(m) alleen sestien pe(n)ninghe . Als dat gheschiet was / soe wart he(m) ghebeotscapt datter ene vrouwe voer der poerte(n) stont en(de) wolde de(n) prior spreke(n) . En(de) hy wtghinck tot oer . en(de) se seechde . Eerweerdighe pater . siet hier sin vier en(de) twintich rijnsche gulde(n) . der sullen ghy sestien beholde(n) . mer die ander achte sulle(n) ghy toe der steden senden / die stede noeme(n)de . Biddet voer my . En(de) hie <in HS: hie a.r.R. ergänzt>

v(er)vullede die woerde der vrouwe(n) . en(de) seechde totte(n) brueders . Hadde ic alle die vier en(de) twintich pe(n)ninghe de(n) arme(n) priester ghegheue(n) . soe wet icket sekerlic / dat ic oec die vier en(de) twintich rijnsche gulde(n) vor onse cloester hadde beholde(n) . ¶ Jn de(n) ghemeyne(n) capittel qua(m) een mer-

<127v>

kelic arm me(n)sche ter poerte(n) toe windesem / en(de) bat redelike vlitelike die teghe(n)woerdighe vaders datme(n) he(m) alemisse gaue . Als sijn voerspreker / die voersechde vaders o(m)meghinck en(de) nae de(n) andere(n) qua(m) totter cellen des priors va(n) noethoern / en(de) he(m) des arme(n) boetscap toe weten hadde ghedaen . soe a(n)twoerde hy ene(n) andere(n) prior daer hy staende . Gaet tot o(n)sen budel die an o(n)sen rocke op de(n) bedde hanghet . en(de) gheuet de(n) bidde(n) arme(n) daer wt aelmisse . Welke als hy somighe pe(n)ninghe ghenome(n) hadde / soe gaf hy se de(n) bidder . Mer als die prior hoerde dat hy seer luttel ghegheue(n) hadde / soe a(n)twoerde hy alteha(n)tes . En doet ghy wt ene(n) vreemde(n) budel de(n) arme(n) niet ghenoech gheue(n) . wat solde(n) ghy doen of ghy wt uwen eyghene(n) budel de(n) arme(n) gheue(n) solde(n) . En(de) hy stack sine hant in sine(n) budel . en(de) sond(er) ghetal dat ghelt nemende / gaf hijt ou(er)uloedelike de(n) arme(n) . Niet langhe daer nae / qua(m) een and(er) totter poerte(n) en(de) vraghede nae de(n) prior va(n) noert-hoern . Welke(n) als hy oene <in HS: oene a.l.R. ergänzt> ond(er) den <in HS: den ü.d.Z. ergänzt> vaders vant / soe gaf hy he(m) ene sekere su(m)me gheldes segghe(n)de . Alre liefste pater . biddet mit uwe(n) brueders voer my . Doe seechde die prior tot he(m) die by he(m) stonde(n) . Weert sake dat ghy oec gheern om godes wille(n) de(n) arme(n) gauen . ghy solde(n) seker twy-uoldelike weder va(n) he(m) o(n)tfanghe(n) . ¶ Alsoe milde en(de) bereit was hy in aelmissen te gheue(n) . dat als hy gheen ghelt by he(m) en hadde ghereet /

en(de) sach die arme(n) naket of ongheschoet / hy
sine(n) scroeders en(de) schoemakers seechde ende

<128r>

bat dat se he(m) nye rocke en(de) nye schoe dusdanen
arme(n) en(de) behoefte(n) solde(n) gheue(n) . Welke als
se sulke(n) gheest der goddie(n)sticheit en(de) barmh(er)-
ticheit niet en hadde(n) . soe en haestede(n) se so(m)tijt
niet te gheue(n) dat hy ghehiete(n) hadde . Doe die
alre guedertiere(n)ste vad(er) mit wen die barmher-
tich(ei)t woes va(n) sijnre ioghet / en(de) hadde altoes
goddie(n)stighe y(n)nersten op die bedrueten wt-
toech somtijt sine eyghene rocke die redeli-
ke guet weren / of haelde se wt sijnre cellen en(de)
gaf se de(n) arme(n) . alsoe dede hy mitte(n) schoe die he(m)
ghemaect were(n) / en(de) subtilen en(de) voerdoeke gaf
hy de(n) arme(n) . En(de) als die fratres oen half naket
saghe(n) en(de) beuende va(n) colde . soe seechde(n) sijn den
scroeders waer om dat se dat niet en beterden .
Welken die ouerste scroed(er) seechde . Wy en ku(n)-
nen de(n) pater soe veel vleder niet gheneyen / woe
veel hy der de(n) arme(n) pleghet te gheue(n) . ¶ Noch-
ta(n)t va(n) de(n) guede(n) werke en(de) aelmissen der arme(n)
en ophielt hy nu(m)mer in alle sine(n) leue(n) . na dien
dat hy gheue(n)de altoes riker wart / en(de) wtghe-
ue(n)de toenam / alsoe langhe als hy machtich
sijnre reden bleef . ¶ Hy was oec velen andere(n)
deuten p(er)sone(n) / die die stede in welke(n) se woen-
de(n) / v(er)mits macht v(er)drucke(n) / in oer recht trecke(n)
en(de) he(m) onderwerpe(n) / of va(n) he(m) te v(er)driue(n) mit me-
nigherha(n)de manier arbeydede(n) / die arbeyde
die vuerighe voersechde pater va(n) noethoern
te bescherme(n) . Wa(n)t om die glorie godes en(de) der
siele(n) salicheit en ontsach hy he(m) niet te steruen .
alsoe sta(n)taftich en(de) vast bleef hy alreweghe(n)

<128v>

in sine(n) ghemoede . ¶ Het gheschiede toe
eenre tijt dat dese prior ene(n) houeman die
sijn hoeft viant was / die oen diicke ghedrey-
ghat hadde / mochte hy en wa(n)neer alleen
hebbe(n) / hy wolde(n) alteha(n)t doot slaen . dat hy
dien op eenre carren alleen sitte(n)de mitten
gheselle en(de) voerman in de(n) opene(n) ghemeyne(n)
weghe wa(n)derende ghemoetede . En(de) als hy
de(n) prior sach / va(n) toerne beweghe(n) breyschede
hy segghe(n)de . Hyr <in HS: hy; r ü.d.Z. ergänzt> salstu ny dat leue(n) v(er)liesen .
en(de) de(n) doot de(n) ic dy diicke ghedreighet hebbe
salstu hier v(er)crighe(n) . Als dat die prior hoerde /

bleef hy o(n)uerueert . v(m)mers va(n) de(n) dreyghen
sta(n)taftigher gheworde(n) / clam hy alteha(n)tes
va(n) der karren . en(de) sine borst o(n)tblorende seech-
de hy totte(n) houeman . Jst sake dat ghy soe
koen sijt en(de) v(er)moghestet / siet ic bin bereyt
om die gherechtich(ei)t die ic teghe(n) dy hebbe
de(n) doot te o(n)tfanghe(n) . com en(de) dode my . Alte-
hant wart di tiran v(er)scricket . en(de) al hy sach <in HS: sach a.r.R. ergänzt>
des priors sta(n)tafticheit / v(er)wandelde hy sijn
ghemoede / en(de) lieten voertan mit vreden .
¶ Als hy sijn cloester vrendeswele mit veel
tijtlics guets hadde van) ghiften rijck ghe-
maect / en(de) mit seer bequame(n) p(er)sone(n) in oet-
moedighe(n) oefeninghe(n) nae der reghel te
leue(n) hadde v(er)manichuoldighet . wa(n)t sestien
weren va(n) sine(n) huse gheset priors of recto-
ers der cloesters(n) der oerde(n) regulier cano-
nike(n) . en(de) vele mensche(n) va(n) guede(n) wille in
der werlt machtich en(de) oec gheestelike
mans / va(n) der obserua(n)cien hent toe dier-

<129r>

tijt afdwalende / als se sijn gherucht hoer-
de(n) soe sin se va(n) herte(n) beweghe(n) / en(de) va(n) gode
inghegheestet / begonde(n) se oen v(er)mits oere(n)
guede en(de) bode(n) te v(er)sueke(n) in ene(n) hulper die
olde cloestere te reformiere(n) en(de) nye cloestere
te stichten . Welke sine teghe(n)woerdich(ei)t tot
dusdane(n) saken allen biddende(n) / oec in verren
gheleghene(n) stede(n) willichlic toende . en(de) by-
stont he(m) truwelic mit guede(n) rade / gonste en(de)
hulpe . Hy was hier om doe in velen steden
sijnre oerde(n) en(de) capittels die ierste reformier-
re der cloestere . als ezinghen / witten berch / ric-
kenberch en(de) bodinghe(n) . dat nv guede refor-
mierde cloestere sin en(de) de(n) capittel va(n) wi(n)desem
hoechlike venicht . Jn welker ierste(n) veel goed(er)
fratres / co(n)ueersen en(de) leken int ghetal van
tween ho(n)dert gode seer truwelike hent hu-
de(n) daghes toe in waerre armoede/ghehoersa(m)-
heit en(de) cuyscheit diene(n) . ¶ Jn den voerseechden
cloester was een / voer ene(n) leken ghereke(n)t en(de)
alsoe gaende / mathias ghenoeemt / die mach-
schieen een meester in de(n) vryen kunsten was .
die den meesten deesl sijns leue(n)s in sulke(n) ha-
bijt en(de) staet gode diene(n)de / wart ten leste(n) by
eenre oersake ghemeldet . en(de) doe vortan bleef
hy in ene(n) oetmoedighe(n) habijt en(de) leue(n) der
clercke(n) . ¶ En(de) doe was daer oec een and(er) meis-
ter he(n)ricus ghenoeemt / een gheleert en(de) v(er)stan-

del man . die wilneer toe parijs plach te lesen
op ene(n) eerbare(n) stoel sittende . Welke na dien
dat hy seer deuoet en(de) inwendich was / mit
woerde(n) en(de) zeden he(m) allen stichtich . nochta(n)t
wa(n)derde hy onder die brueders als een leke

<129v>

om godes wille(n) en(de) om salicheit sijnre siele(n) . en(de)
vorderde en(de) hoede die verken daer vele iaren .
se wt driue(n)de en(de) indriue(n)de . en(de) hent ten eynde
sijns leue(n)s die sorghe daer af draghe(n)de . Hier
om alst va(n) de(n) brueders onbekent was dat hy
een guet clerck was / soe gheschiedet eens by
der poerte(n) des cloesters als hy de(n) verkene(n) vol-
ghede / dat hy ene(n) besete(n) mensche(n) va(n) de(n) duuel
om gracie(n) der v(er)loesinghe totte(n) cloester ghe-
leyt / te ghemoete hadde . wt wes monde die
duuel als hy oen soe oetmoedelic en(de) v(er)worpe(n)
sach gaen wtriep hy al schatere(n)de . O meister
henrice alsoe en voerghenghe hy <in HS: hy a.l.R. ergänzt> niet . doe ghy
toe parijs in de(n) eerlike(n) stoel plaghe(n) te lesen .
Hier o(m)me achterlatet die verkene . en(de) kiert
wed(er) tot uwen ierste(n) state . En(de) hy ghi(n)chen mit
neder gheslaghe(n)de hoeft en(de) en a(n)twoerde niet .
Als die brueders dit hoerde(n) en v(er)wonderde(n) se
he(m) niet luttel . woe soe gheleerde(n) man he(m) had-
de ghegheue(n) toe soe seer oetmoedighe(n) werck
in de(n) anxt godes te volbrenge(n) . dat hy die ver-
kene v(er)coren hadde te hoeden . Mer als wast
dattet allentele(n) toe oerre alre beke(n)nisse qua(m)
dat hy een gheleert meister was . hy begheer-
de nochta(n) in de(n) begonne(n) ambocht te bliue(n) / en(de)
hent ten eynde sijns leue(n)s gode in oetmoedich(ei)t
te diene(n) . ¶ Dese pater he(n)ricus voersecht was
va(n) soe groter vuericheit en(de) my(n)nen der disci-
pline(n) / dat hy sine co(n)uent fratres in alre disci-
pline(n) bewaerde . en(de) wen hy herwert en(de) derwert
sach o(m)mesien / arbeide hy opelike te beteren .
Alsoe fratre(m) conradu(m) de(n) coster totte(n) ghewelf-
te des choers ansiende / een teike(n) mit sine(n) ha-

<130r>

merke(n) make(n)de / dat se oen alle ansien solde(n) / mitte(n)
teiken sijns vinghers tot he(m) rope(n)de / gaf hy hem
ene(n) ky(n)nebacke(n) slach segghe(n)de . dat hy voer he(m)
nederwert sien solde / en(de) solde opholde(n) sine oghe(n)
o(m)me te wenden ¶ Al des ghelijcs in de(n) reue(n)ter als
hy yema(n)t merkede o(m)mesien / soe gheboet hy den
esel op der tafel voer he(m) te setten / in een teiken

der ouertredinghe . en(de) alsoe die frater toe sick si-
 ne oghe(n) treckende / niet sond(er) merkelike schaem-
 te bewaerde hy he(m) vliteliker . Wa(n)t een teiken
 thau eens voetes lengte va(n) holte ghemaect
 dese woerde / bewaer dine oghe(n) in groter scrift /
 op dat holte ghescreue(n) / hiete hy de(n) esel . v(er)mits
 welke(n) hy die fratres in de(n) reue(n)ter in alre disci-
 pline(n) bewaerde . ¶ Heer henric va(n) de(n) ahues rectoer
 toe der v(er)gaderinghe der clercke(n) toe monster / een
 groet en(de) glorioes pater dede diicke des ghelijcs .
 Welke mit ene(n) gheeste der vuericheit tesamen
 mitte(n) voersechde(n) prior wa(n)derde . ¶ Dese prior he(n)-
 ricus als hy sine(n) huse en(de) veste loeder ghenoeemt / by
 der stat osenbrug gheleghe(n) / va(n) den ydelheiden
 der werlt bekiert hadde / bracht hyene in een cruce-
 brueders cloester wal reformiert daer by gheleghe(n) .
 waer hy la(n)ghe tijt in oetmoedich(ei)t gode diende
 om sijnre siele(n) salicheit . daer hy oec nae de(n) eynde
 sijns leue(n)s salichlike rustede . ¶ Als dan dese / eer-
 weerdighe pater he(n)ricus loeder hadde dat voer-
 seechde cloester toe vrendeswel by noethoern
 twintich iaer nuttelike / gheestelike en(de) louelic
 regiert / en(de) hadde dat cloester in tijtlike(n) guede
 en(de) in p(er)sonen vruchtbaerlike v(er)manichuoldicht .
 op dat hy sine eyghene siele in hilligher lijd-

<130v>

samheit / in waerre oetmoedich(ei)t / in v(er)sakin-
 ghe sijns selues / en(de) volcome(n)re ghehoersa(m)heit
 volcomeliker besete / soe is hy mit eenre edel-
 re gaue(n) va(n) gode sine(n) vader / als een alre liefs-
 te soen <in HS: gestr. va(n) gode> gheandet en(de) gheproeuet .
 Wa(n)t hy wart gheslaghe(n) mitter apoplexien /
 en(de) v(er)loer allentele(n) die sprake en(de) oec dat gaen .
 mer mechtich des ghedankes en(de) der reden
 twee iaer lanck . Wen die brueders des voer-
 seechde(n) cloesters seer bedienstelike dienden /
 en(de) andiende(n) he(m) seer gheern alle noetdrufte(n)
 in licha(m) en(de) siele . ene(n) brue(er) he(m) toepuntende
 die he(m) wake(n)de / slape(n)de / en(de) etende / of als hy
 he(m) ierst va(n) der stede beweghede stadelike di-
 ende . En(de) al hy mit deser siecte in lijdsa(m)heit
 waerachtelic wal ghevijlt en(de) purgiert was /
 god oen ropende qua(m) hy ten wterste(n) . en(de) als
 hy mitte(n) sacrame(n)ten der kerke(n) witlike be-
 schermet was / soe op gaf hy god sine(n) sali-
 ghe(n) gheest voer sine(n) bedende(n) brueders op
 su(n)te margarete(n) dach der hilligher ionfere(n)
 en(de) martelersche(n) / de(n) enghelsche(n) choren ewe-
 lic toe gheuoeghet te werde(n) . in de(n) iaer ons

here(n) dusent vierho(n)dert en(de) xxix . Vander kler-ken hues toe zwolle . <in HS:
ken hues te zwolle . am Ende d.nä.Z.>

<JN de(n) iaer ons here(n) du-
sent drieho(n)dert en(de) xcij . op su(n)te a(m)brosius dach
des bisscops / die doe was op stillen vrydach /
alsmen dat hillighe ampt der passien o(n)s
here(n) in der kerke(n) dede / soe wa(n)derde wt desen
lichte in der stat hrdenberch die eerweer-
dighe heer florens va(n) weuelichoue(n) bisscop
va(n) vtrecht / nae dien dat hy sijn bisdom der-
tien iaer en(de) vijf maende louelike en(de) glori-

<131r>

oselike regiert hadde . Deses licha(m) wart
totter kerke(n) su(n)te martijns toe vtrecht ouer-
ghevuert en(de) op de(n) grade(n) des sa(n)ctuarijs in de(n)
choer eerlike begraue(n) . waer oec een berne(n)de
waskerse stadelic ghewaert wort in ghehoech-
nisse sijns guede(n) name(n) . als een my(n)ner des wa-
ren lichtes en(de) een beschermer des landes . en(de) die
deuocie in sijnre tijt ontsteke(n) v(er)mits meister
gheerd groet / oekede hy en(de) v(er)meerrede soe veel
alst in hem was . Hy was seer disciplinaet
niet ou(er)uloedelike noch o(n)nuttelic wtgheuede .
die schult wal betale(n)de . datter wt gheset was
wederlosende . die v(er)vallene ty(m)mere wederma-
ke(n)de . nye stede ty(m)merende en(de) die castele(n) beuesti-
ghe(n)de . Hy was vroelic de(n) huesghesynde . bidach-
tich de(n) arme(n) / en(de) alle(n) deuoten mensche(n) gunstich .
der clerescap en(de) de(n) volke anghenaem . Alsoe
began in sijnre tijt die v(er)vallene kersten religie
ghereformoert te werde(n) . en(de) die v(er)gaderinghen
der goed(er) en(de) deuoter mensche(n) va(n) beyden ku(n)nen toe <in HS: toe
a.r.R. ergänzt>

beginne(n) en(de) v(er)meerret te werde(n) . ¶ Jn de(n) selue(n) iaer
wart die edele en(de) gloriose heer frederic va(n) bla(n)-
kenhem wa(n)neer bisscop va(n) straesborch / ghe-
core(n) toe ene(n) bisscop va(n) vtrecht . en(de) va(n) den pa-
wes co(n)firmiert . Hy was groetmoedich en(de)
claer va(n) wijsheit en(de) vroetheit . en(de) mitter hul-
pe(n) godes regierde hy dat stichte mit grote(n) loue
en(de) victorien / dat lant machtelic bescherme(n)de .
Onder welke(n) die oerden der regulier canoni-
ke(n) en(de) die deuote veelheit der fratres en(de) suste-
re(n) v(er)breyde seer en(de) v(er)blide he(m) in alle(n) stede(n) sijn-
re iurisdiction ¶ Hier om woes dat ghetal

<131v>

der deuoter mensche(n) / niet alleen in der stat

toe deue(n)ter . mer oec in andere(n) stede(n) . Wa(n)t toe
zwolle was een rijck man / winaldus va(n) win-
desem een wtu(er)coren dienstman des here(n) / riker
dan sine medeborghers . dese wart beweghen
va(n) de(n) roeke der vuerigher p(re)dicacie meister
gheerds groet en(de) der andere deuoter me(n)sche(n) /
en(de) began binne(n) he(m) selue(n) te denke(n) / woe datter
ene guede pla(n)tinghe mochte werde(n) in der stat
va(n) zwolle / nae maniere der v(er)gaderinghe he-
re(n) florens hues toe deue(n)ter . wa(n)t hy was seer
inwe(n)delike ouerdenke(n)de die gonste(n) der werltli-
ker here(n) . En(de) alsoe was die guede man in he(m)
selue(n) ouerlegghe(n)de / dat de(n) ghene(n) die gode my(n)-
ne(n) alle dinghe medewercke(n) int guede . en(de) dat
hy sijn fundame(n)t solde setten ter eren godes
en(de) totte(n) voertganghe sijnre salicheit . In dier
tijt was toe zwolle een seer guet pastoer / god
my(n)nende en(de) alle deuote mensche(n) / heer reyner
va(n) brenen . Mer wa(n)t hy ontsach dat die raet
va(n) zwolle niet toelate(n) en solde ene nye v(er)ga-
deri(n)ghe der clercke(n) in dien stede(n) in welke(n) se
werltlic ghebot ouer hadde(n) . soe v(er)pachtete
dese guede pastoer ewelike iaerlics voer vijf
ponde ene(n) gaerde(n) teghe(n) der wedem ghele-
ghe(n) . welke gaerde(n) hoerde totter wedem der
kerke(n) / v(er)mits co(n)firmieri(n)ghe des capittels va(n)
deue(n)ter . in welker stede die voersechde mey-
nald naemaels ty(m)merde een groet hoghe
hues / dat ghenoeemt is su(n)te gregorius hues .
in wes inganc noch gheset wort su(n)te grego-
rius beelde . en(de) alsoe wa(n)t dese stede hoerde

<132r>

totter kerke(n) / soe en onderwonde(n) he(m) die werlt-
like lude te myn daer mede . En(de) eer dat hues vol-
comelike was volmaect en(de) noch mitte(n) leyen
niet en was ghedecket / mer anders rede . soe
ontsliep dese guede man in de(n) here(n) Mer voer
der ty(m)meringhe des voersechde(n) huses / soe
ontfenck dese deuote man en(de) vol va(n) gode / ve-
le schoelres va(n) guede(n) wille die daer ter scholen
ghenghe(n) . en(de) mit dien en(de) mit andere(n) guetwil-
lighe(n) mensche(n) hadde hy sine wa(n)deringhe . he(m)
volcomelike va(n) der werlt en(de) va(n) ydelen begheer-
te(n) aftrecke(n)de . Mer wa(n)t hy oetmoedelike va(n)
he(m) selue(n) voelde / soe toech hy toe deue(n)ter totte(n)
deuote(n) here(n) florens / de(n) vad(er) alre deuoter me(n)-
sche(n) / en(de) bat oen oetmoedlike / dat hy he(m) en(de) sine(n)
scholiers / ter tijt toe ene(n) wolde lenen va(n) de(n) sine(n)
die sine scoliers leren en(de) ond(er)wisen mochte nae

sijnre fratres manier / in zeden en(de) disciplijn
en(de) deuocien . Hier om die eerweerdighe vad(er)
heer florens leende he(m) een iaerlanck gherar-
du(m) kalker ene(n) va(n) sine(n) clercke(n) . Nae de(n) o(m)meloep
des iaers qua(m) meynald mit gherardus sine(n)
seer ghemynde(n) vriende weder toe deue(n)ter toe
here(n) florens en(de) bat mit veel bidde(n)s / dat gherar-
dus gheset worde rectoer boue(n) die clercke(n) toe
zwole . wa(n)t hy voersechde en(de) louede dat hyene
wolde priester laten ordiniere(n) onder de(n) titel
sijns guedes . dat alsoe gheschiede . Doe a(n)twoer-
de die eerweerdighe vad(er) heer florens . Frater
gherade / het behaghet my seer wal dattu dy
soedaen ghetoeent hebste in werche(n) / woerden /
en(de) zeden . dat se dy weder beghere(n) te hebben .
Hier om ganc wed(er) toe dine(n) werke / waer toe
se dy beghere(n) . Wa(n)t du biste onse frater . wasse

<132v>

in dusement dument . En(de) v(er)meerret mit bene-
dictien wedersant hyene totte(n) anghenome-
ne(n) werke . Wa(n)t hy was een ander ioseph in
allen dinghe(n) gheluckelike doende . als he(m)
alle dinghe ouergheleuert weren die in den
huse weren . Hy was va(n) langher lengte en(de) va(n)
onnosele(n) leue(n) / suet va(n) woerde(n) / cloeck va(n) v(er)stan-
de / gheschicket va(n) zeden / guedertiere(n) de(n) arme(n) /
de(n) vreemde(n) toesprekelic / den borghers suet . en(de)
om te winne(n) die siele(n) oerre veel / mitter my(n)ne(n)
godes vuerichlike ontsteke(n) . Hy was een stren-
ghe nauolgher here(n) florens / wen hy myt <in HS: myt a.I.R. ergänzt> inwendi-
gher begheerte(n) eerde en(de) mynde als sine(n) alre lie-
uesten vader . oec achterliet hy nae he(m) veel de-
uoter fratres mit seer guede(n) doechde(n) gheleert .
Den becoerde(n) en(de) enigherha(n)de swaerheit be-
swaert . was hy seer troestelic en(de) guedertiere(n) .
Wa(n)t hy hadde grote gracie se alle te troesten
die tot he(m) wt wat dake(n) het was tot he(m) quame(n) .
alsoe was hie <in HS: hie a.I.R. ergänzt> doerschene(n) mitte(n) lich[t] der waerheit /
dat hy oerre veel die tot he(m) quame(n) de(n) wech der
ewigher salicheit toende / en(de) gaf he(m) die leydin-
ghe des waren lichtes . Wa(n)t wt sine(n) discipele(n)
en(de) zeden wart dat hues bekend . wa(n)t in den iers-
ten fratres was soe groet brant der mynne(n) . dat
die een de(n) andere(n) arbeide mit oetmoedighe(n) wer-
ke(n) te v(er)winne(n) en(de) mit onderlinghe(n) dienste te
ontsteke(n) . Wa(n)t als die ene rustede / soe volbrach-
te die ander guet tijt dat werck . Diicke wart
gheuonde(n) dattet werck va(n) buten ghedaen was .
en(de) me(n) wiste niet de(n) wercker des werkes . Alsoe

wart ghetoeent die my(n)ne in de(n) werke . en(de) die

<133r>

oetmoedich(ei)t wart bewaert in der herte(n) . Tot
snode(n) werke(n) en(de) oetmoedighe(n) oefeninghen
worde(n) alle die inwoners ghetoghe(n) . Wa(n)t die
hillighe dauid gode loue(n)de / troester blidelike
die ontsiende en(de) wal wercke(n)de segghe(n)de . Den
arbeit dijnre hande salstu eten . salich bistu en(de)
wal sal dy wesen . Woedanich sine discipele(n) we-
ren / dat bekent alle die menichte der deuoter
mensche(n) / ten ierste(n) in de(n) eerweerdighe(n) vaders .
wa(n)t nae he(m) was toe zwolle heer deric van
herxen rectoer . heer rutgher va(n) zonne toe su(n)-
te iheronim(us) berghe . heer henric wetter toe
alberghe(n) . heer ghijsbert vlieme(n) toe bethanien .
heer iohan va(n) reys toe su(n)te iohans campe . heer
gheerd va(n) kalker sijn brued(er) totten
sustere(n) des hertoghe(n) busch . heer gheerd va(n) reys
totte(n) fratres toe doesborch . Die andere(n) storue(n)
va(n) der pestile(n)cie by de(n) leue(n) des eerweerdighe(n)
vaders . en(de) die andere(n) storue(n) nae sijnre doot by
der tijt des eerweerdighe(n) vaders here(n) derics
va(n) herxen / in ene(n) iaer eluen fratres / gheproef-
de mans en(de) in alre doechde(n) gheuestet . Der en
was ghene v(er)gaderinghe die niet en begheerde
ene(n) meister van de(n) discipele(n) alsulkes vaders
¶ Hy hadde ene(n) cock in alre lijdsa(m)heit en(de)ghe-
hoersa(m)heit gheproeft / gheerd va(n) loen ghenom-
emt . va(n) alle(n) de(n) volke ghemynt / die oec ghene
wa(n)deringhe en hadde(n) mitte(n) fratres . als die den
cock saghe(n) / soe were(n) se he(m) bedienstich soe veel
als se mochte(n) / in vijsche of vleisch te copen of
in der ghelijc / hulpe en(de) raet he(m) te doen . En(de) wa(n)-
neer dese cock ter tafele(n) qua(m) mitte(n) lesen te eten /

<133v>

alst daer ghewoentlic is . soe v(er)gaderde hijt al dat
de(n) andere(n) walghinghe maecte en(de) va(n) he(m) achter-
ghelate(n) was / dat was in drancke / in brode / bier /
en(de) in andere(n) dinghe(n) / op dat hy die natuer moch-
de doden en(de) doechde(n) voeden . Mer wa(n)t se alle me-
delide(n) mit he(m) hadde(n) / wa(n)t hy he(m) alle(n) soe wal en(de)
seer bedienstlike(n) diende . soe sette heer gheerd ene(n)
andere(n) boue(n) he(m) die een opsien op oen hebbe(n)
solde . op dat hy die natuer niet helike en v(er)druc-
kede . ¶ Als dan die eerweerdighe pater swaer-
like va(n) der teren der siecte sieck was en(de) die voer-
seechde frater een luttel daghe(n) voer he(m) ghenck

totte(n) here(n) sine(n) god die oen ghemaect hadde
 soe qua(m) ruthgherus zon p(ro)curator doe noch clerck /
 en(de) boetscapte he(m) va(n) den dode alsulke(n) fratres .
 hy is ghestorue(n) seechde hy . Die eerweerdighe
 pater heer gheerd a(n)twoerde . Js die ghemynde fra-
 ter gheerd en(de) mijn seer ghemynde soen <in HS: gestr. is> ghestor-
 ue(n) . soe gheue ic soedane(n) ghetuech va(n) he(m) . dat hy
 soe ghehoersam was / hadde ic he(m) ghebode(n) / dat
 hy beyde sine bene af solde hebbe ghehouwe(n) / hy
 soldet vluchtes hebbe(n) ghedaen . ¶ Va(n) der my(n)ne(n)
 en(de) v(er)drachlich(ei)t alsulke(n) grote(n) paters / ond(er)uonde(n)
 oerre veel die quellinghe sijns gheestes en(de) li-
 cha(m)s / dat hy he(m) allen niet en conste toe hulpe
 ghecome(n) . wa(n)t die brant en(de) vuericheit meister
 gheerdes groet v(er)weckede oerre veel va(n) beyde(n)
 ku(n)nen die va(n) he(m) hoerde(n) / al en ke(n)nede se oen
 niet . en(de) die hillighe gheest viel op se en(de) se soch-
 ten ene stede der toevlucht en(de) en vondener niet .
 alremeest daer o(m)me / wa(n)tter luttel reformierter
 cloestere(n) were(n) . ¶ Hier o(m)me wa(n)t die voersechde

<134r>

eerweerdighe pater heer gheerd va(n) kalker
 sach ghemaect werde(n) vele stede(n) va(n) alreha(n)de
 oerden en(de) religien / daer om gode te diene(n) en(de) om
 die schipbrekinghe der werlt te schuwen vlyen
 mochte(n) die daer toe bequaemheit en(de) starcheit
 toe hadde(n) . op dat dan een hues waer en(de) ene
 stat der toevlucht voer die andere(n) / die machschien
 totter religien niet gheneighet en sin of anders
 myn bequaen of myn starck totte(n) werke(n) ende
 oefeninghe(n) der religien te v(er)draghe(n) . hier o(m)me
 dese eerweerdighe pater wijslic hier af denke(n)de
 en(de) gode seer vlitelike bidde(n)de . en(de) wt deser sake
 somighe leken va(n) guede(n) wille v(er)gaderde . Hy
 dese <in HS: desen; gestr. n> guede werke te beghinne(n) / als iohan wyt
 va(n) zonsbeeck en(de) iohan bode va(n) goch / lude van
 seer vuerighe(n) wille gode te diene(n) / nae de(n) rade des
 paters in wat maniere(n) hy wolde te beghinne(n) .
 En(de) wa(n)t se he(m) soe haestelic ghene bequame ste-
 de en consten v(er)crighe(n) om dit guede werck te
 beghinne(n) . hier om huerden se toe zwolle een
 hues bute(n) der poerte(n) op de(n) djck / daer men hen
 toe ca(m)pen reysset en(de) hiet voerserdijck . daer woen-
 de(n) se tesame(n) en(de) wo(n)nen oer broet mitte(n) anxte
 godes en(de) onder die ghehoersa(m)heit des goddiens-
 tigde(n) vaders . Hy voersette en(de) toevoeghede he(m)
 ene(n) seer deuoten cleck / oetmoedich / god ont-
 siende . die in der afwelsinghe des paters die
 sorghe dier leken droech . gabelin(us) va(n) ke(m)pen

ghenoemt . wa(n)t se weren weuers . Alsoe <in HS: vande>
vandede se die guede pater somtijt . en(de) somtijt
quame(n) se tot des guede(n) paters hues . en(de) inpre(n)-
tede he(m) altoes troesti(n)ghe / lijdsamheit en(de) den

<134v>

anxt godes . ¶ Toe eenre tijt een wenich voer
de(n) aue(n)tmael qua(m) die guede pater en(de) vant va(n)
gheualle die tafel bereyt . Als hy die tafel be-
reyt sach / soe viel die gheest des here(n) op oen . en(de)
hy toeriep sine arme brueders tot he(m) / niet ierst
siende watter bereyt was . en(de) seer v(er)vruwe(n)de
seechde hy Benedicite . d(e)us . soe voert v(er)uol-
ghende . en(de) alsoe dede hy sijn aue(n)tmael mitte(n)
arme(n) . En(de) die teghe(n)woerdich(ei)t en(de) die my(n)ne
des guede(n) paters v(er)blide meer die arme brue-
ders / dan allent dat die me(n)schelijke natuer ver-
blide(n) mach . En(de) die guede wille en(de) pure simpel-
heit der armer brueders maecte de(n) guede(n) pater
meer blide / dan allent dat natuerlic ghema-
ket dronke(n) mach make(n) . Hier o(m)me omghen-
ghe(n) die vaders en(de) fratres die lande en(de) doer-
wa(n)derden se. ene bequame stede voer aldus-
dane v(er)gaderinghe te ty(m)meren . En(de) als se veel
stede(n) herwert en(de) derwert hadde(n) ouerghegaen /
ten lesten vonde(n) se in der veluen in der buer-
scap husberghe(n) by hattem in gelre lant ene
redelike bequame stede daer toe . welke puer-
lic om god he(m) opgaf een edel houeman hen-
ric bentinck / ellenhorn va(n) oldes ghenoeemt /
va(n) groetheit twier morghe(n) landes . Alsoe to-
ech die guede pater totten here(n) des landes /
en(de) bat oetmoedelike vryheit en(de) oerlof die
stede an te neme(n) en(de) te bewone(n) voer armen
brueders gode te diene(n) . en(de) dat v(er)creech hy .
En(de) alsoe is va(n) de(n) deuote(n) vaders <in HS: gestr. die> my(n)ne

<135r>

der siele(n) hebbe(n)de dat hues welc su(n)te ihero-
nim(us) berch ghenoeemt wort in der veluen
en(de) in de(n) kerspel va(n) heerde ghefundiert . dat
daer in deuote priesters en(de) clercke(n) in de(n) staet
der clerccscap en(de) in kersteliker religien / mit
andere(n) deuote(n) leken va(n) guede(n) wille tesame(n)
int ghemeyn sond(er) eyghenscap leue(n) mochten /
onder ghoersa(m)heit der ghebode(n) godes en(de) der
hilligher kerke(n) en(de) oerre ouerste(n) en(de) ond(er) oet-
moedigher ghehoersa(m)heit des huses rectoers
in cuyscheit / oetmoedich(ei)t / brued(er)liker mynne(n) /

en(de) in andere(n) oefeninghe(n) der doechde(n) en(de) deuocien . ¶ Dese eerweerdighe vad(er) heer gheerd va(n) kalker began oec een ander v(er)gaderinghe in twenthe in der buerscap toe alberghe(n) . die langhe tijt bleue(n) in de(n) oetmoedighe(n) staet der clerescap . mer in de(n) iaer o(n)s here(n) duse(n)t vierho(n)dert en(de) xlvij anneme(n) se dat habijt der religien / en(de) worde(n) gheclede(n) des daghes nae des hillighe(n) cruces vindinghe . waer af hier nae in sijnre stede ghetractiert sal werde(n) . ¶ Hier om in de(n) iaer ons here(n) duse(n)t vierho(n)dert en(de) neghe(n) des daghes voer kersaut starf an der terend(er) siecte die eerweerdighe man heer gheerd va(n) kalker . va(n) beghy(n)ne des huses dat truwelike en(de) louelike ter eren godes hent ten eynde sijns leue(n)s regierde . en(de) hy wart toe windesem begraue(n) op die vigilie der ghebuerte(n) ons here(n) ih(es)u cristi . Van her dirick herxe(n) den ij rectoer des huses voersc(reuen) HJer om als die alre ghemyndeste vad(er) heer gheerd va(n) kalker begraue(n) was / soe koren die fratres va(n) su(n)te gregorius hues

<135v>

toe zwolle wt rade der wisen en(de) wt ingheestinghe des hillighe(n) gheestes here(n) deric van herxen toe ene(n) ouerste(n) / die by neghe(n) en(de) twintich iaer olt was . Wes leue(n) en(de) wa(n)deringhe va(n) sine(n) iongher olderdom hent ten eynde toe was ene forme / disciplijn en(de) reghel der doechde(n) . Alsoe stont hy altoes in anxe en(de) ghehoersa(m)heit sijnre olders en(de) der gheesteliker vaders de(n) hy onderdaen was . dat doe hy toe deunter ter scholen ghenck / en(de) eens in der somer tijt qua(m) onghenoedet totte(n) huse sijnre olders . mer wa(n)t sine moed(er) was ene vrouwe der doechden / soe wedsende se oen des selue(n) auents en(de) en ghehenghede niet oere(n) ghemynde(n) soen by oer te benachte(n) die ene nacht . en(de) die dach ghenck ten eynde en(de) was by der derder vren . ¶ Mer als hy va(n) der scolen wederqua(m) / soe brachte(n) sijn oem meynald va(n) windesem en(de) sijn ander vriende mit groter vroude(n) en(de) anxe des here(n) totte(n) cloester su(n)te marie(n) toe windesem . wa(n)t hy was een ionghe va(n) gracie(n) des hillighe(n) gheestes begauet mit velen gauen / en(de) oec mit tijtlike(n) guede . Mer als die eerweerdigher pater ioh(ann)es va(n) huesden alle dinghe wijslic ansach / soe wal in der schamelheit / ghehoersa(m)heit en(de) anxe des ghemynde(n) ionghen . soe sprac hy seer hertelike mitte(n) ghemynde(n) ionghe(n) / dat hy he(m) solde ouergheue(n)

toe zwolle totte(n) huse su(n)tegregorius . wa(n)t se
weren noch arm / en(de) dat oere armoede mit si-
ne(n) tijtlike(n) guede ghematighet worde . Syet
woe grote my(n)ne was in desen eerweerdighe(n)
pater . dat hy lieuer wolde v(er)vullen die behoef-

<136r>

ticheit der armer fratres / dan sijn eyghe(n) hues
riker te make(n) . Alsoe was dese ionghe va(n) sim-
pelheit en(de) o(n)noselheit der duuen tot alle(n) din-
ghe(n) bereit / dat de(n) andere(n) guet duchte te wesen
ter eren godes . en(de) alsoe wart hy een discipel des
eerweerdighe(n) paters heer gheerds va(n) kalker /
en(de) nae he(m) een rectoer des huses ¶ Als dan die
fratres toe zwolle va(n) sine(n) guede en(de) va(n) andere(n)
wt mynne(n) voersien en(de) besorghet worde(n) / anxt
hebbe(n)de dat die rijcdome oere armoede en(de) ghees-
telich(ei)t niet en v(er)druckede(n) / soe opsette(n) se sta(n)taf-
like in oere(n) zeden te beware(n) . dat soe wat he(m) toe-
quame va(n) tijtlike(n) guede boue(n) hondert olde schil-
de / solde gaen tot behoeflich(ei)t der arme(n) . en(de) op dat
se in enicheit en(de) stilheit bleue(n) / dat se alle gaste
die he(m) queme(n) in mynne(n) tractiere(n) wolde(n) . mer dat
se die niet noeden en wolde(n) op dat oer stilheit
niet behindert en worde . ¶ Hier om dese deuote
pater een heel apostels man / was redeliker la(n)-
gher lengte / kael va(n) houede / magher va(n) vle-
ische / ene(n) yeghelike(n) eerweerdich en(de) ontsiende .
hy ghenck in langher en(de) graeuwer hoyke(n) / on-
ghegordet mit ene(n) greuwe(n) rocke . guet tijt voer-
come(n) mitter godliker gracie(n) / en(de) mit stadighe(n)
voertga(n)ghe andachte hy altoes voert te gaen .
een my(n)ner der hilligher armoede(n) / een bewaer-
re der oetmoedich(ei)t / een vrient der spberheit .
een cyerheit der scamelheit een reghel der sim-
pelheit / een bloijnghe der discipline(n) / een viant
der ghebreke(n) / een schijnsel der doechde(n) / een exem-
plaer der y(n)nicheit . starck in de(n) gheloue(n) / la(n)cmoe-
dich in de(n) hope / v(er)breidet in mynne(n) . en(de) vele

<136v>

mensche(n) bekierre(n)de va(n) der werlt ydelheit .
Soe veel alst in he(m) was / soe kierre hy he(m) al-
toes va(n) der mensche(n) manichuoldich(ei)t en(de) va(n)
v(er)sturinghe der saken . Daghelics soe veel als
hy mochte gaf hy he(m) ter rusten en(de) seer vlitelic
te studire(n) . wa(n)t hy was guet voer ene(n) doctoer
in der hilligher scrift en(de) oec in de(n) rechte(n) . Nu(m)mer
was hy ledich in sijnre camer . wa(n)t hy heeft

vele deuoter boeckskens ghescreue(n) en(de) ghemaect .
Hy screef oec vele nutter epistele(n) tot alreha(n)de
p(er)sone(n) . Hywas oec een heerlic guet slicht ouer-
setter en(de) beduder va(n) de(n) latijn in duetsche . wa(n)t
hy heeft veel materie(n) va(n) de(n) sunde(n) en(de) doechde(n)
ghescreue(n) en(de) ouerfgeset . Hy my(n)nede alle die
fratres onses states . en(de) bewees ene(n) yeghelike(n)
in der waerheit teikene waerrer my(n)nen mit
werke(n) en(de) woerde(n) . Hat en(de) bitterheit en(de) hielt hie <in HS: hie a.r.R.
ergänzt>

nu(m)mer in der herte(n) teghe(n) yema(n)de . nochta(n)t en
liet hy niet die berispelike dinghe in de(n) fratres
en(de) deuote(n) mensche(n) / wt my(n)nen der disciplinen
beweghe(n) in behoerliker stede en(de) stonde te be-
tere(n) . Hier o(m)me al sine brueders en(de) die paters
va(n) menigherha(n)de v(er)gaderinghe(n) worde(n) tot he(m)
mit sonderli(n)gher begheerte(n) de mynne(n) ghetoghe(n)
/ grote ghenoechte in sijnre teghe(n)woerdich(ei)t
hebbende . en(de) sine langhe afwesen om alreha(n)de
sake(n) en(de) o(m)me visitacien wille / of om andere(n) sa-
ken / moyelic v(er)draghende . En(de) soe waer het
gheschiede oen te come(n) / soe wal in vreemde(n) ver-
gaderinghe(n) va(n) beyden ku(n)nen / als in sine(n) eyghe-
ne(n) huse / daer ontfenghe(n) se oen altoes als ene(n)
hillighe(n) enghel godes . en(de) tractierdene wt kint-

<137r>

liker mynne(n) seer begheerlic mit al oere(n) vli-
te . wa(n)t in sijnre teghe(n)woerdich(ei)t sin altoes
ware doechde / hillicheit des leue(n)s / brued(er)like
my(n)ne en(de) alle discipline / soe walin he(m) als voer
he(m) mit zeden / woerde(n) en(de) maniere(n) va(n) he(m) allen
bewesen . waerlike beke(n)nende en(de) mitter herte(n)
v(er)nemende / de(n) hillighe(n) gheest godes in teghen-
woerdich(ei)t soe grote(n) gastes he(m) ouercome(n) te we-
sen . va(n) wes blider toecomst se alle voelden
oere(n) gheest in gode in he(m) selue(n) v(er)bliden . en(de) dat
se mitter teghe(n)woerdich(ei)t alsulke(n) paters ver-
dient hadden gheert te werde(n) ene(n) yeghelike(n)
vorderende / niema(n)t schade(n)de . ¶ Dese alre o(n)no-
selste man / va(n) alle(n) gheestelike(n) en(de) werltlike(n)
deuoten p(er)sone(n) deses landes seer gheeert / en was niet <in HS: niet a.r.R.
ergänzt>

in sine(n) huse en(de) oec butens huses als een bree-
chende en(de) gry(m)mende lewe . mer als cleyn int
middel sijnre brueders wa(n)derende / nu(m)mer mit
ghebode / mer mit alre guedertiere(n)heit en(de) sacht-
moedich(ei)t gaf hy te kenne(n) datme(n) doen solde .
Hy was vol va(n) goddie(n)sticheit vol graciën
en(de) auctoriteet voer gode en(de) de(n) mensche(n) . niet

lichtueerdich in lachen en(de) buerte(n) . noch mit
wtgherecten halse / mit velen dienres o(m)merin-
ghet moedelike voertgaende . mer als een
seer sachtmoedich la(m)meken guetlike wa(n)de-
rende / va(n) allen gheestelike(n) en(de) werltliken
p(er)sonen die oen saghe(n) / hebbe(n) wy ghesien dat
hy in seer groter reuere(n)cien ghehadt en(de) ghe-
reke(n)t was ¶ Als hy dan drie v(er)gaderinghe
der clercke(n) begonne(n) hadde / als toe des herto-
ghe(n) busch / toe doesborch en(de) toe hardewijck /

<137v>

en(de) oec die vierde toe groni(n)ghen . en(de) nv was
va(n) langhe(n) older v(er)moyet / als hy was va(n) ses
en(de) tseue(n)tich iare(n) / mer in de(n) regime(n)t acht en(de)
viertich iaer / soe ontsliep hy onder de(n) hande(n)
en(de) int middel sijnre brueders in de(n) here(n) . en(de)
hy wart toe windesem int graf sijns meisters
en(de) voertga(n)ghers des eerweerdighe(n) vaders
here(n) gheerds va(n) kalker des ierste(n) rectoers
der clercke(n) hues toe zwolle begraue(n) . Van de(n)
beghy(n)ne des huses s(anctus) ihe(r)o(n)i(m)(us) berch by hatte(m) i(n) die velue
<in HS: velue am Ende d.nä.Z.>

TOtter eren godes en(de) tot salicheit
der siele(n) was dat hues su(n)te iheronim(us)
in hulsbrghe(n) begonne(n) . in de(n) iaer
ons here(n) duse(n)t vierho(n)dert en(de) seuen teghen
die hoechtijt der martelers gereoens en(de) vic-
toers / v(er)mits sorghe en(de) sorchuoldich(ei)t des eer-
weerdighe(n) paters heer gheerds va(n) kalker /
doe die ierste rectoer der clercke(n) hues toe zwol-
le / en(de) somigher ander p(er)sonen / onder welken
weren die voerbaersten / gobelin(us) va(n) ke(m)pen
clerck / naelmaels een vuerich en(de) deuoet pries-
ter des huses . en(de) iohan witte va(n) zonsbeeck / en(de)
iohan bode va(n) goch / beyde leken / die die eer
weerdighe pater voersecht v(er)gadert hadde
en(de) ter tijt toe gheestelike opgheuoedet / en(de) nv
oetmoedelic en(de) ghehoersa(m)lic / va(n) langher wach-
tinghe nam hy se en(de) sette se in der eenliker ste-
de die ellenhoern ghenoeemt is / nv su(n)te ihero-
nim(us) berch . Welke stede die voerseechde pater
v(er)worue(n) hadde puerlic om god va(n) den edelen
man henric bentinck / als voersecht is doe ic
va(n) de(n) voerseechde(n) eerweerdighe(n) pater tractier-
de . <in HS: de am Ende der oberen Z.>

<138r>

Wan)t vor die toecoemst der brueders / soe wasser

een guet man een naber dier stede / florens van
hulsberghe(n) in der steden beco(m)mert om voghele te
vanghe(n) die sneppen hiete(n) en(de) hy hoerde by claren
daghe in der voersechd(er) stede ene schelle luden-
de / recht of dat eerweerdighe sacrame(n)t des li-
chams ons here(n) toequame . Hy v(er)wonderdes he(m)
seer waer af soedaen gheloot in de(n) onweghe en(de)
niet in de(n) weghe ludede . Hy achterliet die sorch-
uoldicheit va(n) der voghele(n) va(n)ghinghe / v(er)wach-
tende en(de) he(m) bereydende / om reue(n)cie te doen den
eerweerdighe(n) sacrame(n)te / alst wal betaemde .
En(de) als hy langhe ghewachtet hadde en(de) niema(n)t
en sach / al hadde hy dat gheloot ghehoert . soe
dachte hy wat die grote(n) visioen waer . Hy v(er)wach-
tede en(de) nae luttel daghe(n) sach hy daer brueders co-
me(n) en(de) die stede beco(m)mere(n) . en(de) doe seechde hy . Dit
is die schelle die dese brueders hier gheroepe(n) heeft .
¶ Als dan twee iaer ghelede(n) weren va(n) der fun-
dieri(n)ghe deses huses / soe starf heer gheerd va(n)
kalker voersecht des daghes voer kersaent .
en(de) daer nae / nae der hoechtijt va(n) dertiendach
wart ghecore(n) en(de) gheset heer deric va(n) herxen
die ander rectoer des voersechde(n) huses der clerck-
ke(n) toe zwolle . welke(n) huse hy voer was xlvij
iaer / een licht des landes en(de) een spieghel der
kersteliker religien . Mer in de(n) nauolghende(n)
iaer teghe(n) die hoechtijt va(n) pinxtere(n) soe is ghe-
core(n) en(de) gheset die ierste rectoer deses huses heer
ruthgher va(n) zon wt braba(n)t ghebore(n) / die doe
p(ro)curator was in der clerck huse toe zwolle / een
guet man en(de) wijs / en(de) een my(n)ner en(de) v(er)hogher

<138v>

alles guedes . die by twee en(de) viertich iaer dat
hues salichlike en(de) nuttelike regierde . ¶ Als
se dan macht o(n)tfanghe(n) hadde(n) / soe coften se
een cleyn huesken . en(de) mit hulpe der werltlu-
de oprichtede(n) se dat in der stede totte(n) noerden
der kerke(n) . Dit maecten se va(n) holte en(de) leem /
en(de) deckede(n)t mit snode(n) stroe . Als se dan alsul-
ke(n) woeni(n)ghe in der oetmoedigher stede op-
ghericht hadde(n) . soe ontbrac dat huesraet des
des huses . en(de) oec ontbrac die inwoner . Se
worde(n) va(n) somighe(n) brueders visitiert / die oere(n)
voertganc begheerde(n) / en(de) benachtede(n) so(m)tijt
in oeren clederen opt stoe / wast dat se niet
hen en wolde(n) gaen . of se brachte(n) war mede /
of se kierde(n) weder totte(n) oere(n) . Sometijt o(m)me
lieue gaste of o(m)me die vaders beden se ene
ka(n)ne biers va(n) henric benticus hues . de

o(m)me sulker sake(n) e(de) in andere(n) noetsaken
 voer die gaste of sieke(n) brueders seer bereit
 was . Wa(n)t wat solde de(n) arme(n) wesen . die
 ghene(n) ketel en hadde(n) schenkebier in te
 brouwe(n) ? Nauwe heeft yema(n)t ene stede of
 hues in soe groter armode(n) begonne(n) . en(de)
 soe doer vele wed(er)stotes totte(n) wasdom des
 guede(n) states sien <in HS: sien a.l.R. ergänzt> ghecome(n) . Wa(n)t ih(es)us onse
 ghe-
 so(n)tmaker began in der hoghester armoede(n) .
 en(de) sine armoede heeft die hillighe kerke
 rijck ghemaect . ¶ Och woe grote ongadelic-
 heide(n) leden die ma(n)ne der doechde(n) in der beghy(n)-
 ninghe des huses toe su(n)te iheronim(us) beghere .
 wa(n)t des morghe(n)s als se opstonde(n) ontbrack
 he(m) broet en(de) meel en(de) andere noetdrufte der

<139r>

coken . henter yema(n)t qua(m) die de(n) weuers eten
 brachte / va(n) welke(n) dat hues begonne(n) wart . Alsoe
 voersach die here de(n) bedructen en(de) hongherighe(n)
 va(n) gued(er) spisen . Wa(n)t se quame(n) totte(n) dorren en(de)
 onbekende(n) lande . en(de) leden grote armoede in bed-
 dinghe(n) en(de) andere(n) huesrade . Wa(n)t wat mochten
 hebbe(n) die ierste beghy(n)ners in groter armoede
 die vreemde en(de) pylgrime in vreemde(n) lande / en(de)
 v(er)worpene me(n)sche(n) . ¶ Dat voersechde hues wort
 oec su(n)te iheronim(us) berch ghenoeemt . niet dat
 die stede der woninghe op ene(n) berghe gheleghe(n)
 is . mer mit berghe(n) is die stede omvanghe(n) . Wa(n)t
 int beghin der inwoninghe was die stede soe la[n]-
 ghe en(de) syde . dat als die dijken der ysele(n) doerbreke(n) /
 vervullede dat water die dijken der ysele(n) doerbreke(n) /
 v(er)biede(n) / soe invuerde(n) sie <in HS: sie a.r.R. ergänzt> ene ontellike veelheit
 va(n)
 eerde(n) mit waghene(n) en(de) karren en(de) v(er)hogheden
 die stede . ¶ Hier om dit voersechde hues seer
 arm / onbekent / en(de) v(er)borghe(n) / v/(er)diende mitter be-
 nedictien des hemelschen vaders / die altoes die
 oetmoedighe dinghe(n) ansiet en(de) die hoghe(n) van
 veer bekent / mit voerlidend(er) tijt <in HS: gestr. v(er)diendet> seer
 v(er)breidet te werde(n) . Wa(n)t als mans die god
 wt heelre herte(n) sochte(n) en(de) mit allen vlite arbey-
 dede(n) toequame(n) . en(de) oec andere mechtighe p(er)so-
 nen oec guet int ghemeyn gheue(n)de / soe ist wt
 ene(n) arme(n) en(de) snoden maecsel op ghewassen in
 ene(n) schone(n) wijngaerde(n) des here(n) sabaoth . Wa(n)t
 va(n) desen drien principaelsten / gabelin(us) va(n) ke(m)-
 pen / die heel deuoet was / god seer ontsiende .
 iohan wyt die niet int onseker en liep / een

groetmoedich man / een vlitich arbeider in al-

<139v>

len werke . hy betruwede volcomelic in god va(n)
de(n) voertganc des huses . ny achterwert denke(n)-
de / als hy oec belyede in sijnre lester siecte / deuo-
telike tot gode bidde(n)de . O lieue here die altoes
een hulper hebste gheweest in de(n) tribulacie(n) . ghf
my nochta(n)t dine(n) onweerdighe(n) knechte / dat ic
my daer af v(er)blide dat ic v(er)diene v(er)bermet te wer-
de(n) . die nae dien dat ic de(n) ierste(n) mine(n) voer settede
ouer de(n) onderste(n) dorpel deser v(er)gaderinghe / en
was ic ny va(n) de(n) wille de(n) voer wed(er) nae my te
trecke(n) . Wat sal ic nv segghe(n) va(n) iohan bode . die
ene(n) yeghelike(n) was een exe(m)plaer der armoede(n)
en(de) der penite(n)cien / en(de) sonderli(n)gher lijdsamheit ?
Dese mans v(er)smadende die scharen oerre vriende
sin gheworde(n) oetmoedighe hoerres heer gheerds
va(n) kalker . en(de) inwoeners dier arme stede . Desen
drien pri(n)cipalen worde(n) toegheuoghet andere
berue mans soe wal clercke(n) als leken / va(n) den
walrukende(n) gheruchte der hilligher en(de) nyer v(er)ga-
deringhe / om die werlt te laten salichlike gheto-
ghe(n) . v(er)mits welke(n) oetmoedighe(n) simpele(n) en(de) de-
uoten knechte(n) (crist)i / en(de) ware versmaders der werlt
is dat hoes begonne(n) in der veluen gheleghe(n) / en(de)
su(n)te iheronim(us) berch ghenoeft . Dese(n) patroen
v(er)coren se wt ond(er)wisinghe heer gheerds va(n) kal-
ker alsme(n) v(er)moedet . Hyr <in HS: hy; r ü.d.Z. ergänzt> om daer in der stede der
o(n)tsichlicheit en(de) eenlicheit sayede(n) die ma(n)ne der
doechde(n) / en(de) wolden make(n) va(n) der stede der eenlich(eit)
een tempel godes en(de) een hoes des ghebedes . In
welker stede se gode diende(n) in armoede(n) des ghees-
tes / in hongher en(de) dorst / in colde en(de) neachtheit . in
velen benauwinghe(n) gloriere(n)de . als se die kerke

<140r>

godes pla(n)teden in oere(n) bloede / in arbeit en(de) ar-
moede / in v(er)uolginghe(n) en(de) v(er)wytinghe . Want
niet alleen voer he(m) soe seer <in HS: soe seer a.r,R ergänzt> als om (crist)us
en(de) o(m)me de <in HS: den; gestr. n>
brueders die gode daer diene(n) solde(n) rekende sijt
voer niet soe wes he(m) ontbrac / als se mochten
achterlate(n) dat dien ghenoech waer . Wa(n)t van
dien die in de(n) berch inhenghe(n) wart god
in sine(n) husen bekent . als in simpelheit en(de)
oetmoedich(eit) der ty(m)mere / die sto(m)me berch wt-
sprac die simpelheit en(de) oetmoedich(eit) der inwone(n)-
der arme(n) . Wa(n)t die brueders hadde(n) sick ghemaect

cleyne woninghe nae maniere(n) der vadrs in egip-
ten / va(n) leem en(de) wedden en(de) stroe . Wa(n)t in dien ber-
ghe en wast niema(n)de ghoerlouet ledich te wesen .
als se alle arbeidede(n) en(de) een yeghelic toe dien dat
he(m) beuole(n) was beco(m)mert was / soe wart des mid-
daghes oec dat swighe(n) der nacht va(n) de(n) ouerco-
mende(n) gheuonde(n) . behalue(n) dat ghelut des arbei-
des / of ten was dat die brueders in de(n) loue godes
beco(m)mert weren ¶ Tot desen brueders toequame(n)
allentele(n) vele deuoter clercke(n) en(de) leken wt nae-
gheleghe(n) en(de) oec verren stede(n) . va(n) de(n) arbeide oerre
hande daghelicsche cost wtpersende . Wa(n)t niema(n)t
en mochte ledich wesen / niema(n)t en wardet ghe-
henghet curioselike om te gaen . noch en dorste-
va(n) den gheruchte der welt clappen . Mer se worde(n)
ond(er)wesen op sekere(n) tide(n) voer dat ghemeyne te
arbeide(n) en(de) gode mit ghebede(n) stadelic an te ropen /
in der maniere(n) der hilligher brueders su(n)te marte(n)s .
wa(n)t die clercke(n) scrue(n) godlike boeke . mer die
leken arbeidede(n) nae maniere(n) der hilligher vaders
in egipten / die mit oere(n) hande(n) plaghe(n) te arbeide(n) .

<140v>

en(de) nochta(n)t om de wercke des arbeides niet
op en hielde(n) va(n) de(n) ghebede . Wa(n)t meister gheerd
groet hadde oec gherade(n) / datme(n) niema(n)t toela-
ten en solde . ten waer dat hy mitte(n) hande(n) arbei-
de(n) wolde en(de) totte(n) ghemeyne(n) leue(n) gaen . Hier
o(m)me leyden se va(n) buten een arm en(de) een arbey-
delic leue(n) om (crist)us wile(n) . mer die my(n)ne des
hemelsche(n) leue(n)s v(er)suetede dese teghen-
woerdighe armoede . wa(n)t menigherha(n)-
de onghemake soe wal va(n) brande der sonne(n)
als va(n) vorste der colden v(er)magherde se o(m)me
my(n)ne des hemelsche(n) leue(n)s . Alsoe worde(n) die
brueders gheleert . dat se mit woerde(n) en(de) exe(m)pe-
len alle man stichtede(n) . Wa(n)t se en plaghe(n) ghene
ydele redene voert te brenghe(n) . mer enter se trac-
tierden va(n) salicheit der selen / sof se sweghe(n) . of
seker se beco(m)merde(n) he(m) mit hillighe(n) ghebede(n)
of lesinghe(n) . Wa(n)t oec in swaren arbeide(n) plaghe(n)
se he(m) mit hillighe(n) lexen te beco(m)mere(n) . of onser
lieuer vrouwe(n) ghetide / of die seuen psalme of
vigilie en(de) der ghelijc tesame(n) te lesen . dat se daer
in oec die vreemde lude stichtede(n) . ¶ Toe snoden
werke(n) en(de) oetmoedighe(n) oefninghe(n) te doen /
worde(n) alle die inwoners mit gheliker deuoci-
en ghetoghe(n) . waer om clercke en(de) weuers en
vloen niet die groue weke der leken . mer in
der tijt des bouwes wtghenghe(n) se ghenodet

mitte(n) andere(n) om dat saet te v(er)gadere(n)/en(de) dat
hoy te droeghe(n) / en(de) der ghelike te doen nae dat-
tet die noet eysschede ¶ Mer wie mochte wt-
spreke(n) soe magherheit der cost in der oefenin-
ghe des daghelicsche(n) arbeides ? Die spise was

<141r>

grof / die dranck was dunne / die cledinghe
simpel en(de) grof . Hier om en wart niet ghe-
bruket tot ghenoechte(n) des vleisches . mer so-
berlic ghenoech/wart die schult des licha(m)s betaelt .
Die mistroest bettere spisen dwang ghemeen-
like te eten dat de(n) monde myn wal ssmakede .
Die stadighe arbeit en(de) die hongher maecte
de(n) koel en(de) de(n) brye suet . Selden worde(n) vijsch / en(de)
seldenre eyer int ghemeyn ghegheue(n) . Den sie-
ken en(de) de(n) gasten worde(n) dese dinghe wt gracie(n)
ghegheue(n) / mochtme(n) se nocht(n)t vinden . Die huer-
linghe / clercke(n) / scholiers / ghemeyne leke gaste
en(de) priesters eten alle mede int ghemeyn reuenter .
Wa(n)t wat ou(er)uloedich(ei)t was daer . dat als iohan
wyt de(n) andere(n) plach naemaels te v(er)tellen / dat
se dancker solde(n) wesen va(n) de(n) gaue(n) en(de) waldade(n)
godes . dat hy eens ene vasten lanck hadde ghe-
uastet . als gracias ghelesen was / noch va(n) hon-
gher wal wolde een guede scotel moes hebben
gheghete(n) . Wie sal moghe(n) v(er)tellen woe veel ar-
beits / moyenisse / o(n)gadelicheide(n) en(de) ghebrec in
spisen en(de) drancke / en(de) in andere(n) noetdruftighe(n)
dinghe(n) die ierste fratres mit oere(n) leken seer
v(er)duldike v(er)droghe(n) ? Wa(n)t in die woester en(de)
noch ongheoefend(er) stede en mochte op die tijt
niet gheuonde(n) werde(n) . dan dat die hande der de-
uote(n) mensche(n) daer brachte(n) . Wa(n)t dat broet pla-
ghe(n) se in ghewichte / die eerweten int ghetal / en(de)
dat drincke(n) in maten te ontfanghe(n) nae manire(n)
als se in de(n) huse heer gheerds va(n) kalker toe zwol-
le / en(de) toe deue(n)te in here(n) florens hues gheleert

<141v>

hadde(n) te doen . daer een yeghelic voer die mate
sijns drincke(n)s hadde een cleyn smal ka(n)neken
en(de) een seker groetheit va(n) brode voer sijn spise
toeghepu(n)tet . op dat se de(n) gheest der deuocien .
seer leckerlic te eten en(de) dat vleisch voerdende niet en <in HS: niet en a.I.R.
ergänzt> wor-
de(n) ghedwonghe(n) wt te doen . Alleen grof broet
in spise en(de) schinckebiet in drancke plage(n) se
<in HS: gestr. mit groter da(n)ckerheit> in de(n) reue(n)ter en(de) in de(n) ar-

beide mit groter da(n)cberheit te nemen . Gheso-
den vleisch of gheroket verkenvleisch niet an
spetten ghebrade(n) eten se in sijnre tijt . Hier om
die ouerste(n) anmerke(n)de die onordinierlike ab-
stine(n)cie / gheleert in de(n) andere(n) dattet niet en waer
voer salicheit der siele(n) noch tot gheso(n)theit der li-
chame / alst in somghe(n) fratres onderuonden
was / die hier wt meer v(er)creghe(n) de(n) gheest der
swimeli(n)ghe dan der y(n)hichet / en(de) mer te kieren
in v(er)deruinghe der lichame . soe wolde(n) se sulken
perikele toe tide te hulpe come(n) / en(de) gheue(n) alle
oere(n) bruders volcomene(n) oerlof wal ghenoech
te eten va(n) der spisen die men int ghemeyn gaf
sond(er) scrupel en(de) mit gued(er) co(n)scie(n)cien . ¶ Dat habijt
der brueders was simpel en(de) oetmoedich / in ghe-
ne(n)dinghe(n) onderscheide(n) va(n) de(n) habijt der clecke(n)
der v(er)gaderinghe(n) toe zwolle en(de) toe deue(n)te <in HS: gestr. onder>
<in HS: gestr. scheyde(n)> of onghelijc . Wa(n)t die olden mitte(n) ion-
ghe(n) hadde(n) ghemeenlike te brake(n) rocke / ghe-
lappet en(de) wed(er)gheneyet . en(de) va(n) langher oltheit
seer v(er)sleten en(de) bynae v(er)nielt . alsoe datme(n) die
vademe dar an lichtelike mochte vertellen . Oere
schoe weren omder en(de) boue(n) en(de) bysyden alrewe-
ghe(n) in velen steden ghelappet . op dat se alle in
der ierster vuericheit / in v(er)smaenisse der werlt

<142r>

en(de) deuocien v(er)mits dien dinghe(n) / als v(er)worpe(n)
va(n) der werlt en(de) va(n) he(m) selue(n) bleue(n) . ¶ Hier o(m)me
mit dien ghelapte(n) cledere(n) en(de) schoe(n) ghenghe(n)
die fratres daghelics voer die gaste / vriende en(de)
maghe . wa(n)t se en v(er)moede(n) niet ghestaffet of beschamet <in HS: beschamet
a.r.R. ergänzt>
werde(n) voer yema(n)de va(n) snoetheit der clederen .
die cledinghe sin der v(er)gancliker lichame . mer
se arbeidede(n) meer he(m) selue(n) en(de) alle die se ansa-
ghe(n) v(er)mits simpelheit dusdaner oerre cledinghe
in te leyde(n) tot waerre v(er)smaenisse alre sienliker
dinghe . Waer o(m)me sie niet in scanden mer in
glorien en(de) groter eren droeghe(n) se dusdane ver-
worpene cledere . sekerlic wetende dat se gulde-
ne en(de) seer costele cleder der hemelscher glorie(n)
onder die enghele(n) en(de) alle(n) hillighe(n) solde(n) ontfa(n)-
ghe(n) . als niet va(n) de(n) mensche(n) mer va(n) gode ene(n)
yeghelike(n) sal lof wesen . ¶ Die clercke(n) fratres
deden diicke wt hiete oerre ouerste(n) blidelike
en(de) vroelike die oetmoedighe en(de) groue wer-
ke wt noetsake(n) of om oefeninghe . als in
der coken die potte / scotele(n) en(de) andere dinghe
vlitelic te wassche(n) . somtijt in de(n) bachues

broet te maken of in de(n) brouhues helpe(n) te
brouwe(n) . en(de) se alle diet v(er)mochte(n) in der tijt
des bouwes helpe(n) te hoyen en(de) dat saet in
te brenghe(n) bereydelike te helpe(n) en(De) te arbey-
de(n) . ¶ Mer als die fratres va(n) buten beco(m)mert
weren mitte(n) arbeide . soe en v(er)gaten se he(m) noch-
ta(n)t gheenssyns va(n) binne(n) . Want se were(n) als
ayoth / beyde hande voer die rechterha(n)t ghe-
bruke(n)de . die wtwe(n)dighe mitte(n) hande(n) / die
inwe(n)dighe dinghe mitter herte(n) vlitelike

<142v>

omva(n)ghende . mitte(n) hantwerke de(n) me(n)sche(n) /
mitte(n) werke des herte(n) gode ansienlic . Wa(n)t
voer de(n) arbeit / als onder de(n) becoringhe(n) des
duuels sullen daen / plaghe(n) se he(m) te wape-
ne(n) v(er)mits v(er)nijnghe oerre herte(n) / guede(n) op-
sette en(de) ghebede . en(de) teha(n)tes nae den arbeit
va(n) de(n) myn wal ghedaen werke(n) plaghe(n) se
venie te bidde(n) / voer die guede werke gracie .
al oere guede werke va(n) buten en(de) in de(n) hu-
se ghedaen gode wen alle dinghe bloet en(de)
ope(n)baer sin / mit da(n)cberheit p(ro)fetierende .
¶ Mer als se tot enighe(n) wtwendighe(n) wer-
ke myn swaer nocht veel aftreckelic tesame(n)
ghepunctet/were(n) / soe plaghe(n) sie die <in HS: die a.I.R. die ergänzt> seuen
psalme of
die vigilie onder de(n) arbeit tesame(n) te lesen .
En(de) al se va(n) dusdane(n) hillighe(n) lexen ophielde(n) /
soe plaghe(n) se oer silenciu(m) wt oere(n) guede(n) wil-
le oec in de(n) arbeit somtijt te holde(n) / deuote
oefeninghe / of die godlike v(er)borghenheit
der hilligher scrift suetelike ouer te halen .
en(de) sorghede(n) oerre deuocien ghenocht te doen .
Somtijt nochtta(n)t om sake der recreatcien /
onderli(n)gher ond(er)wisinghe en(de) brued(er)liker
mynne(n) / en v(er)gheten se in de(n) arbeit niet va(n)
der lexen der hilligher <in HS: hillighe; r ü.d.Z. ergänzt> scrift int reue(n)ter ghe-
lesen tesame(n) ouer te spreke(n) . Alsoe pleghe(n)
die fratres binne(n) en(de) buten / in der cellen
en(de) in de(n) arbeide oerre siele(n) salicheit ende
de(n) gheestelike(n) voertganc alreweghe(n) te
wercke(n) . ¶ Ddie frates dier stede nae vol-
ghede(n) oeec dat die gloriose iheronim(us) oer
patroen striuet tot pa(n)machiu(m) . wy ont-
fanghe(n) se alle mit bliden ansichte der me(n)-

<143r>

schelich(ei)t . wa(n)t wy ontsien of ioseph yet

quaem en(de) maria / en(de) gheen stede in den
 ghemeyne(n) huse en hebbe . soe is onse opset
 die voete te wasche(n) / een cussinghe te gheuen .
 mer die ketters alleen en o(n)fanghe(n) tot he(m) come(n)de
 pleghe(n) se goed(er)tierlic o(n)tfanghe(n) / me(n)schelic te
 tractiere(n) / nae eens yeghelike(n) staet en(de) gheleghe(n)-
 heit . En(de) ghelijc als se der gasten lichame mit
 lichamlieke(n) spisen . alsoe were(n) se oec sorchuol-
 dich oere herte(n) mit gheesteliker spisen daghe-
 lics te v(er)saden . En(de) se en liete(n) niema(n)t toe enigher
 tijt va(n) he(m) gaen / by en waer ierst in der herte(n) en(de)
 in de(n) lichame v(er)maect . Va(n) heer rutger zon de(n)
 ierste(n) rectoer des hueses su(n)te ihe(r)oni(m)(us) berch
 GRoet is die here en(de) seer louelic wes wijs
 heit gheen eynde en is / die heeft daer
 toe va(n) ewich eit sinen kkenct heren
 <in HS: gestr. heer> ruthger zon gheordiniert / dat hy waer
 een man va(n) louelike(n) leue(n) en(de) hilligher wa(n)de-
 ringhe / een toecome(n)de ierste rectoer / een seer
 truwe v(er)hogher . en(de) om te gheue(n) wijsheit des
 heyls de(n) arme(n) weeskens en(de) mistroestighe(n) / en(de)
 weer een pater der nyer deuocien en(de) een pa-
 troen in noden / een licht der dwalend(er) en(de) een
 spieghel der hillicheit . ¶ Hy was va(n) zon ghe-
 boren wt braba(n)t . en(de) in den daghe(n) sijnre ioghet
 qua(m) hy toe zwolle o(m)me in den konsten gheleert
 te werde(n) / onder de(n) deuoten rectoer en(de) meister
 der clercke(n) iohan cele . En(de) al hy in dusdanen
 konste(n) en(de) sondeli(n)ghe in der konst gramatica

<143v>

vlitighe(n) arbeit dede / soe qua(m) hy allentele(n) totter
 ke(n)nisse here(n) gheerds va(n) kalker en(de) sijnre fratres
 welke hy stadelic vandede onstfenck hy v(er)mani(n)-
 gher der ewigher salicheit en(de) exe(m)pele der waer-
 re hillicheit . Wa(n)t hy was een ionghe va(n) goed(er)
 natuerliker beruicheit / schamel / oetoedich /
 simple / cloeck / wal gheschicket va(n) zeden . hier
 o(m)me riepe(n) se oen diicke tot oere(n) bedienstelike(n)
 tesame(n) callinghe(n) / in de(n) guede(n) oen sterke(n)de . ende
 totte(n) inganc der religien oen toeherdende . En(de) als
 hy he(m) niet bequaem en voelde totter hilligher
 religien / wa(n)t hy niet wal gheleert in de(n) sanghe /
 noch en hadde oec guede ste(m)me / soe bleef hy toe
 zwolle onder die ghehoersa(m)heit here(n) gheerds
 va(n) kalker / in der scholen veelre vaders / in su(n)te
 gregorius hues mit dien deuote(n) brueders / in wa-
 ren oefenighe(n) der doechde(n) en(de) lichamlieke(n) oefe-
 ninghe(n) / in vuericheit des gheestes en(de) in de(n) yn-
 nersten der my(n)nen volcomelic gheleert te wer-

de(n) . Mer heer gherd va(n) kalker v(er)koer rutgheru(m)
va(n) zon wal gheoeffent en(de) gheproeft totte(n) am-
bocht des p(ro)curatoers . welc ambocht hy in alre
voersichtich(ei)t en(de) sorchuoldich(ei)t vliktelike bewaer-
de . Mer als heer gheerd va(n) kalker ghestoruen
was / die dat voersechde hues su(n)te iheronim(us) ber-
ghe va(n) sine(n) ierste(n) beghy(n)ne twee iaer lanck regier-
de mit sine(n) huse . en(de) in sijnre stede ghecore(n) en(de) ghe-
set was heer deric va(n) herxen . in den iaer o(n)s here(n)
duse(n)t vierho(n)der en(de) elue(n) teghe(n) die hoechtijt va(n)
pinxtere(n) / is her ruthgerus va(n) zon p(ro)curator
gheordiniert en(de) gheset v(er)mits de(n) selue(n) eerweer-

<144r>

dighe(n) pater here(n) deric va(n) herxen en(de) va(n) rade der
ander vaders / een rectoer en(de) pater des huses su(n)te
iheronim(us) berch in der veluen . Hy wart dan a(n)
allen brueders en(de) va(n) allen die de(n) arme(n) huse guns-
tich were(n) mit veel biddinghe ghebede(n) dat hy ter
eren godes en(de) tot salicheit der siele(n) die sorghe der
arme(n) brueders wolde anneme(n) . Welke v(er)wonne(n)
mitter mynne(n) godes en(de) sijnre arme(n) ontfenck hy
oere sorghe ter eren godes en(de) tot sijnre eyghenre
salicheit . Als hy daer qua(m) / soe vant hy dat voersech-
de hues beswaert mit grote(n) schulde(n) . soe dat se mit
oere(n) guede oec schult niet betale(n) en mochte(n) . Mer
die starcke man betruwede in de(n) here(n) en(de) bleef on-
uersaghet en(de) en wart niet beweghe(n) . en(de) betruwe-
de in oen die daer woent in ihe(rusa)l(e)m . Mer wa(n)t die
eerweerdighe pater wijslike voersach die dinghe
die he(m) noetdruftich were(n) totter anghenomener
borden . al hadde hy mitte(n) vaders en(de) deuote(n) brue-
ders in su(n)te gregorius hues toe zwolle een wile
tijts o(m)me ghegaen / en(de) hadde oere zeden / leue(n) ende
leringhe ghekiert in werke . nochtan)t nv als va(n)
nyes sette hy een nye fundame(n)t als ten iersten
dat hie <in HS: hie a.I.R. ergänzt> god seer my(n)nede . en(de) daer o(m)me grote
swaer-
heide(n) der arbeide(n) / der sorghe(n) va(n) wtwendighe(n) en(de)
inwendighe(n) dinghe(n) v(er)droech hy lijdsamlic om
die lede <in HS: ledde; gestr. d> sijns ghemynde(n) . Ten andere(n) mael had-
de hy een oetmoedich voelen sijns selues . waer
o(m)me hy die andere(n) in der herte(n)/monde en(de) werke
v(er)hoghede / en(de) rekende sine onderste(n) beter te we-
sen . Ten derde(n) male in de(n) anxte godes / oetmoe-
dich(ei)t en(de) simpelheit . daer o(m)me plach hy in alle(n)

<144v>

twiuele stadelic va(n) de(n) gheleerde(n) mans raet te

vraghe(n) . als here(n) deric va(n) herxen in biechtelike(n)
saken . wa(n)t stadelic plch by die/iongheleken
die saken onder he(m) hadde(n) toe he(m) te senden . En(de)
in den rechte(n) hadde hy stadelic toeganc totten
eerweerdighe(n) gheleerde(n) man meister willem
kencampe/den pastoer toe deue(n)ter . ¶ Om der sor-
ghe(n) des huses en gaf hy he(m) niet tot stadighe(n)
studiere(n) . mer de(n) andere(n) allen sine(n) bruders riet
hy dat se he(m) toe de(n) studiere(n) gheue(n) solde(n) . wa(n)t hy
plach te segghe(n) . als die eer onses huses is in de(n)
studiere(n) onser fratres . ¶ Alle pu(n)ten die sijn
ghemoede tot waerre co(m)punctien des herte(n)
tot vuericheit sijns gheestes / en(de) tot volcome-
ne(n) anxte godes trachteliker mochte(n) inleyden /
die ouerdachte hy stadeliker . als va(n) den vier
wterste(n) / va(n) de(n) dode / va(n) de(n) lesten ordele / va(n) den
pine(n) der hellen / va(n) de(n) vroude(n) des hemelrikes
Hier o(m)me hier y(n)ne he(m) beco(m)erende / va(n) de(n) anx-
te die beteringhe sijns leue(n)s beghy(n)nende / al-
lenselen opclam hy in sine(n) ghemoede totter
hope der toecomend(er) salicheit/niet va(n) de(n) anx-
te scheydende / mer de(n) in ene(n) kintlike(n) anxte v(er)-
wande(n)de / dat is in volcomener my(n)nen godes .
op dat hy woe suet die here/sij / woe guet der sie-
len . oen soekende / al en wast niet altoes / noch-
tant somtijt bego(n)ne te versmake(n) . Al had-
de hy die beghy(n)ne eens betere(n) leue(n)s va(n) den
anxte godes begon(n)ne / en(de) alsoe hent ten eynde
volherdede . nochtan(t) in dien dinghe(n) die sijn ghe-
moede en(de) sine begheerte in der mynne(n) godes

<145r>

en(de) sijnre beke(n)nisse haesteliker en(de) bet inleyde(n)
mochte(n) . en(de) va(n) den teghe(n)woerdighe(n) en(de) v(er)ganc-
like(n) dinghe(n) afghetoghe(n) / anhenck hy voert-
an vasteliker in die ewighe guede . en(de) die ouer-
dachte hy stadeliker . ¶ Des sonne(n)daghes in
dier <in HS: die; r ü.d.Z. ergänzt> auent collacie plach hy guede onderwisin-
ghe en(de) leringhe te doen / sonderli(n)ghe <in HS: sondelinghe; r ü.d.Z. ergänzt>
totte(n) leken /
om dat se somich o(m)meghinghe(n) ledich en(de) clap-
pende / en(de) worde(n) gheuoedt va(n) der ander arbeit .
oec / dat se weren onder die brueders als lewen .
en(de) dat hy seer begheerde dat se va(n) dier steden
scheyden wolde(n) / en(de) da se alleen de(n) guede(n) gheen
hynder en weren en(de) oec dat wa(n)neer se to
desen huse queme(n) men seechde dattet waer
die sake eens betere(n) leue(n)s . mer oere wa(n)derin-
ghe toende wat oer sake waer en(de) dat se o(m)me
anders ghene sale ghecome(n) were(n) dan oere(n)

bueck te v(er)vullen . hem v(er)witende / dat se soe na-
ker were(n) ghecome(n) toe dier steden / dat se nau-
we en mochte(n) bedecke(n) die scamele ledde oers
licha(m)s . en(de) nae dien dat se daer een wijl tides
ghewoent hadde(n) / soe murmurierde(n) se dat die
botter te salt waer / dat byer te dunne / dat vle-
isch te gaste en(de) dat broet schy(m)melich . Alsoe be-
sloet hijt dan . Murmurieri(n)ghe en sult
ghijs niet v(er)wandle(n) nocht v(er)betere(n) . Gy arme(n)
onwisen / gode ondancber va(n) sine(n) waldaden .
wat is iv god schuldich meer dan uwe(n) gheli-
ken brueders ? Die ho(n)derste me(n)sche en wort
soe niet voersien in cledinghe / cost en(de) andere(n)
dinghe(n) . als ghy ondancbere . Als ghy weder-

<145v>

come(n) va(n) andere(n) cloestere(n) soe segghe(n) ghy . Toe
windesem was guet byer / en(de) seer gueder andere
noetdrufticheide(n) . Daer y(n)ne werde(n) ghy bekent
wat ghy denke(n) / dan alleen die tijlike dinghe .
Weer uwe andacht va(n) ene(n) betere(n) en(de) gheeste-
like(n) leue(n) / soe solde(n) ghy anmerke(n) en(de) mede dra-
ghe(n) lijdsa(m)heit / gehoersa(m)heit / my(n)ne en(de) deuocie .
Daer y(n)ne sulle ghy uwe(n) gheestelike(n) voertgang
<in HS: gestr. ghe> bekenne(n) / weert dat iv die teghenheden
des vleisches smakede(n) . en(de) die gadelicheide(n) des
vleisches schuwede(n) . Jc en wolde niet beghere(n)
soe schone ty(m)mere als se toe windesem hebbe(n) .
noch soe veel renten als se daer hebbe(n) . oec
weert dat wy se mit beghere(n) mochte(n) crighen
ic en toeliets gheensyns . wa(n) ist dat wy ins
in onser armode(n) niet en betere(n) en(de) niet en
achten wat te doghen . wat solde va(n) ins wer-
de(n) in rijcheide(n) en(de) oueruoldicheit ? Wat v(er)moe-
den ghy . dat wy denke(n) te voeden ribalde(n) / lod-
ders en(de) scalken ? Onse hues is daer toe begon-
ne(n) en(de) fundiert / dat die guede arme kindere daer
gode diene(n) solde(n) in deruinghe eyghe(n)s guedes /
in my(n) liker ghehoersa(m)heit en(de) in willigher
cuyscheit . die woerde su(n)te peters in sijne iers-
ter epistel stadelic allegirende . uwe siele(n) cuysch-
make(n)de in mynliker ghehoersa(m)heit / in brued(er)-
liker mynne(n) . wt simpelre herte(n) my(n)net iv on-
derli(n)ghe . wa(n)t wy en sin mit ghene(n) bande ghe-
bo(n)den dan <in HS: gestr. mit> alleen mitte(n) bande der mynne(n) .
Jc en hebbe niema(n)t sie lief / welke(n) ic wiste dat
hy anders waer meer v(er)diene(n) mochte dan hier /
ic wolde(n) gheern laten gaen . ich wil lieuer dat se

<146r>

anders waer bet sin / dan hier qualike(n) . Wat moghe(n) se voer hebbe(n) die hier omgaen als lewen . willen ghespaert te werde(n) om oerre koenheit wille(n) / v(er)kiert en(de) om oere andere(n) scalcheide(n) ? Wa(n)t salomo(n) secht . en wese gheen lewe in dine(n) huse . Brueders laet ons ons onderli(n)ghe v(er)mane(n) . wa(n)t als onse v(er)maninghe v(er)gaet . soe sal al die voertganc onses huses en(de) die salicheit onser alre vergaen . Mit desen en(de) vele andere deser ghlijc plach hy sijn fratres te v(er)manen / int eynde adus beslutende . Die werltlike lude betruwe(n) <in HS: truwe(n) a.r.R. ergänzt>

seer wal va(n) ons . en(de) beghere(n) onse ghebede . En(de) alsoe en ist gheen noet dat ghy voer ene(n) yeghelike(n) wat sonderli(n)ghes doen . mer een yeghelic me- <in HS: me- a.r.R. ergänzt> de deyle hem <in HS: hem a.l.R. ergänzt> die des beghere(n) alle guet werck dat hy in deser weeken doen sal va(n) sine(n) arbeide . Die priesters mededeylen he(m) oere celebrieri(n)ghe . die coke dat se de(n) andere(n) die spise bereide(n) . die boulude dat se wt ghehoersa(m)heit der ploech volghe(n) . en(de) soe voert va(n) den andere(n) ambochts luden . wa(n)t die andacht oer arbeides denket toe ene(n) guede(n) eynde . hier om wat se doen en(de) arbeiden is v(er)dientlic . Wa(n)t ic hope va(n) der barmh(er)ticheit en(de) guetheit godes . ist dat yema(n)t stantaftich bliuet in deser stede / en(de) heeft een guet ghetuech va(n) sine(n) brueders en(de) va(n) sine(n) ouerste(n) . dat dese tuechnisse sulle(n) anghenoem wesen voer gode ¶ Alre liefste brueders een yeghelic va(n) iv hebbe vlitighe hoede <in HS: hoede a.r.R. ergänzt> op die keersen en(de) vuer . wa(n)t in eenre vren moghe ghy ons v(er)deruen en(de) arm maken . en(de) dan is die penite(n)cie en(de) rouwe alte laete .

<146v>

¶ Tis oec te weten / dat dit hues va(n) sijnre ierste fundacien hadde somtijt wederstoet . Wa(n)t se hadde(n) ene(n) leken brud(er) die anxt hadde dat se te haestelic te rike solde(n) werde(n) / en(de) solden dan myn vurich werde(n) . wa(n)t se hadde(n) van ghepachte(n) ande mit grote(n) arbeit en(de) coste een deel sades v(er)gadert . in welke(n) hie <in HS: hie a.r.R. ergänzt> vuer dede en(de) ontstacket . En(de) die brueders toeliepe(n) om dat vuer te lesschen / soe liep hy mede toe als een va(n) de(n) andere(n) en(de) droech water toe op dat se dat vuer lesschen mochte(n) . ¶ Der gheschiede oec een and(er) v(er)sturinghe en(de) twistinghe in de(n) huse . Wa(n)t somighe va(n) den fratres wt bedienstigher ghesel-

licheit der somigher va(n) claren water / wolde(n)
dat hues ouerbrenghen tot su(n)te benedictus
oerden . Mer als die andere(n) daer teghen spraken
en(de) wolde(n) bliuen in de(n) state daer se in gheroe-
pe(n) weren / en(de) en wolde(n) niet v(er)wandelen die
andacht des fundatoers des eerweerdighen
here(n) gheer[d]s va(n) kalker . soe scheyde(n) dese ten leste(n) <in HS: leste(n)
a.r.R. ergänzt>
va(n) dien hues / en(de) begonne(n) een nye cloester
va(n) der oerden der regulier canoniken toe beuer-
wijck in holla(n)t by haerlem ¶ Oec qua(m) swaer
interdict opt sticht va(n) vtrecht nae den dode
des edele(n) heer frederics bisscops van vtrecht .
¶ Als dan die eerweerdighe voersechde
heer ruthger grote armoede in dier stede
als su(n)te iheronim(us) berghe gheuonde(n) hadde /
en(de) daer in langhe tijt v(er)drachtlike leuede / en(de)
dat hues mit p(er)sonen en(de) guede va(n) der hulpe(n)
godes mit grote(n) sorghe(n) en(de) arbeide(n) vlite-

<147r>

like v(er)manichuoldighet hadde / wt alleen der
begheerte(n) en(de) andacht / datme(n) daer va(n) den te-
ghenwoerdighen en(de) toecomende(n) / gode truwe-
lic diene(n) mochte . Welke oec in eenre siecte
sijns lesten iaers v(er)maende sijn onderste(n) mit trane(n) <in HS: trane(n) a.r.R.
ergänzt>
totter my(n)nen der hilligher armoede(n) / der oermoe-
digher simpelheit en(de) onderli(n)gher my(n)nen . en(de)
dat inpre(n)tede hy he(m) seer begheerlic als voer een
testame(n)t . Hy was oec redelic guet clerck / stre(n)-
ghe va(n) wa(n)deringhe swaer va(n) zeden / vuerich
va(n) herte(n) . in der berispinghe strenghe . Die disci-
plijn my(n)nende / gode o(n)tsiende / de(n) brueders suet
en(de) toesprekelic . in de(n) gheeste der co(n)punctien
en(de) y(n)nicheit he(m) oefende . v(er)vullende in de(n) regime(n)
by twee / en(de) viertich iaer en(de) wart mit menigher-
ha(n)de siecten ghepurgiert . Ten laetste(n) op alre sie-
len dach wart hy des morghe(n)s omtrent van
acht vren mitter apoplexien gheruert . en(de) on-
machticht gheworde(n) sijnre ledde(n) der eenre
sijdt / en(de) v(er)loer oec die sprake mitter memorien .
mer hy bekende die paters en(de) fratres die oen va(n)-
deden / als hy mit teikene(n) bewisede . Alsoe bleef hy
sieck hent tot su(n)te lebuin(us) dach . en(de) doe tusschen
tien en(de) eluen vren / onder de(n) ghebede(n) sijnre fra-
tres en(de) sijnre soens ontsliep hy in de(n) here(n) . ende
wart begraue(n) int middel des sa(n)ctuarijs der choers
voer dat ouerste <in HS: oueste; ü.d.Z. r ergänzt> altaer in de(n) iaer ons here(n)
dusent

vierho(n)dert en(de) lij . Van her gablin(us) ke(m)pis den ijrsten clerck des huss <in HS: den - huss am Ende d.nä.Z.>

HEer gabelin(us)

kempis was wtten stichte va(n) tollen ghebore(n) . Dese als een ander yosias doe hy noch een kint was began hy te sueke(n) god sijnre

<147v>

vadere . Wa(n)t als frater thomas kempis een regulier in su(n)te agnete(n) berghe plach te v(er)tel-
len . dat doe se tesame(n) ter scolen ghinghe(n) in den nedelande / en(de) frater thomas visitierde eens sine olders / soe vragede thomas moed(er) / wost waer mitte(n) guede(n) ionghe(n) gabelin(us) . en(de) als hy seechde seer wal . soe sprac sijn moed(er) . Jst dat die ionghe leue(n)dch bliuet / soe sal hy in ene(n) hillighe(n) ma(n)ne opwassen . En(de) thomas seechde / Waer af wete <in HS: weten; gestr. n> ghy dat alre liefste moeder ? En(de) se a(n)twoerde . Als ghy en(de) uwes <in HS: gestr. ghy en(de) uwes> ghelike(n) plaghe(n) op den kerchhof te spelen nae der clercke(n) manier / soe merkede ic dat hy he(m) in sijnre ioghet afftoech va(n) de(n) andere(n) sijns ghelike(n) en(de) ghenck in die kerke en(de) omgheng die altare(n) / ende seer vuerichlike bat hy sine ghebode . en(de) opende den here(n) sine(n) gode sijne begheerten / biddende dat hy he(m) behaghe(n) mochte . Om te studiere(n) qua(m) hy toe zwolle toe dien guede(n) en(de) deuoten fratres . en(de) v(er)blide he(m) / dat hy die guede begheerte sijnre siele(n) gheuonde(n) hadde / alsoe lerers . hier om toeuoeghede hy sick he(m) / en(de) was he(m) onderdaen in behoerlike(n) rade(n) . Wa(n)t als voersecht is / wt heelre begheerte(n) des eerweerdighe(n) paters heergheerds va(n) kalker totter fundiri(n)ghe der nyer v(er)gaderinghe voersette hy sine(n) ghemynde(n) clerck wt velen wtuercore(n) den leken iohan wyt en(de) iohan bode in ene(n) ond(er)wiser en(de) troester oerre armode(n) . Wa(n)t soe wat guedes hy wtter fonteyne(n) des goddienstighe(n) vaders wtputtede . dat stortede hy dese in en(de) meacte sie <in HS: sie u.d.Z. ergänzt> daer mede vucht . Wa(n)t

<148r>

wt deser watergoten die ierste insettinghe der deuocien / die my(n)ne der doechde(n) / die hat der sunde(n) lijdsa(m)heit in wederstoet / een wortel alles guedes des hues nam <in HS: nam des hues; durch Umstellungszeichen markiert> een beghin ende wasdom hent totte(n) daghe va(n) huden . Wa(n)t nae dien dat hy natuerlic oetmoedich en(de) schamel

was / en(de) mit guede(n) zeden v(er)ciert / soe is hie <in HS: hie a.r.R. ergänzt>
 de(n) deuo-
 ten pater heer gheerd va(n) kalker en(de) sine(n) me-
 debrueders in corter tijt seer behent gheworde(n) /
 wt begheerte(n) der gheestelich(ei)t en(de) des gheesteli-
 ke(n) leue(n)s . Hy was <in HS: was a.r.R. ergänzt> va(n) cleyne lengte mer va(n)
 groter
 deuocien en(de) oetmoedich(ei)t . god seer my(n)nende .
 Wa(n)t wie solde mitte(n) arme(n) een nye hues
 beghinne(n) . hy <in HS: gestr. en> my(n)nede god seer en(de) betruwe-
 de seer va(n) gode ? En(de) wa(n)t hy als ic ghesecht
 hebbe va(n) <in HS be va(n) a.r.R. ergänzt> natuer schamel was en(de) anxtuoldich
 soe oefende h sijn ghemoede mit gheestelike(n)
 oefeninghe(n) / dat hy ghemerct wart altoes <in HS: gestr. mit>
 mit godelike(n) en(de) gheestelike(n) dinghe(n) beco(m)mert
 te wesen in de(n) choer / in de(n) acker in de(n) arbeide .
 en(de) mit al sine(n) maniere(n) he(m) altoes v(er)beterende
 en(de) die andere(n) stichte(n)de . En(de) die mit he(m) calleden
 of arbeidede(n) / die voelde(n) va(n) binne(n) de(n) brant der god-
 liker hetten daer hy stadelic mede brande . dat se
 segghe(n) mochte(n) . En brande onse herte niet in
 ons / doe wy it he(m) ware(n) ? Ny en ghinck wt
 sine(n) monde / ledich / buerich of lichtu(er)dich woert .
 mer enter hy las wat guedes mitte(n) andere(n)
 in de(n) weghe als se ten arbeide ghenghe(n) / of in
 in de(n) arbeide bedede(n) se als se tesame(n) were(n) . Hy
 was swaer va(n) zeden / behoedt va(n) synne(n) / ende
 voersienich va(n) woerde(n) . alsoe date(n) bekenne(n)
 mochte de(n) inwonende(n) hillighe(n) gheest en(de) oen

<148v>

regiere(n)de v(er)mits beweghi(n)ghe der ledde en(de) op doe-
 ninghe sijns mondes Want wt breetheit
 sijns herte(n) / en(de) dier <in HS: die; r ü.d.Z. ergänzt> oghe(n) mitte(n) hande(n)
 altoes in
 de(n) hemel wtgherecet / soe plach hy vuerighe wo-
 erde vol my(n)ne(n) stadelic in der collacien stade-
 lic opelike voert te brenghe(n) . Als hy priester
 was gheworde(n) soe plach hy deuotelike ende
 bynae stadelike te celebriere(n) . Va(n) sijnre ierster
 vuericheit en(de) deuocie en scheyde hy nu(m)mer-
 mer altoes bleef hy o(n)uermoghelic in desen do-
 echde(n) / als altoes was hy goddienstich / deuoet /
 co(n)punct va(n) herte(n) / anxtuoldich va(n) wercke / toe-
 sprekelic neernstich / he(m) alle(n) gracioes / hent ten
 eynde sijns leue(n) . datme(n) alle sine inwe(n)dicheit
 en(de) oec wtwe(n)dicheit mchte bekenne(n) vol sue-
 ticheide(n) te wesen nae der gedaente(n) sijnre phi-
 sionomien . ¶ In der tijt des bans plach hy wa(n)-
 tet diicke noet was toe zwolle in ene(n) kedel

als een leke te gaen / in perikel sijns licha(m)s of gro-
ter co(n)fusien / en(de) hoere(n) die biechte der deuoter sus-
tere(n) in oere(n) husen . ¶ Hy was oec een truwe
arbeider in alle(n) arbeide he(m) swaerlic aftreke(n)-
de . daer in gheue(n)de de(n) teghe(n)woerdighe(n) en(de) oec
de(n) naecomelinghe(n) een seer claer exempel en(de)
altoes te ghedenke(n) der oetmoedich(ei)t en(de) der
mynne(n) . En(de) v(er)mits desen / en(de) deser ghelijc was
hy seer stichtich en(de) mynlic gheworde(n) allen
brueders . ¶ Wie va(n) o(n)sen brueders en v(er)nemet
niet seer opelike / dat onse ierste brueders
woese ghefundiert sin in waren doechden
der ghestelich(ei)t en(de) kerste(n)heit . in welken se

<149r>

hent ten eynde gheproeft volherdede(n) ? En(de) wa(n)t
se gode anghenoem weren / soe wat noet dat se
mit manigherha(n)de becoringhe wal gheproeuet
gode anghenomer worde / seer glorioselike
va(n) he(m) ghecroent te werde(n) ¶ Hy was oec een
seer strenghe bewaerre der ghewoente(n) sijns
huses . en(de) dat was hem <in HS: hem a.r.R. ergänzt> soe seer va(n) herte(n) / dat
se hem
in nature(n) v(er)wandelt were(n) alsoe dat doe hy sieck
was en(de) nv tehant sterue(n) solde / en leet niet dat
hem daer in v(er)livhtinghe gheschiede . En(de) daer
hy oec sach yemande va(n) den brueders yetsawt
v(er)sumelike daer in doen / des en liet hy niet hy
en v(er)maende dien brued(er) . Hy hadde nochta(n)t ene
seer oetmoedighe manier te v(er)manen / luttel
woerde ghebruke(n)de . en(de) als die v(er)maninghe
ghedaen was / soe makede hy sijn ansicht vroe-
lic recht of y niet bedreue(n) en hadde . ¶ Alsoe scha-
mel was hy in sine(n) older / recht of hy eens iaers
nouicius hadde gheweest . Ghenck hie <in HS: hie a.r.R. ergänzt> in yeman)ts
camer / daer toeghenck hy mit riper swaerheit .
hy seechde sine boetscap en(de) ghenck weder hen .
gheensyns als de(n) somighe(n) ghewoenlic is die
oghen o(m)mekierende om te merke(n) alle dinghe die
in der camere were(n) . Hy was een <in HS: een a.r.R. ergänzt> guet en(de) vlitich
scri-
uer . mer wa(n)t se arm were(n) / soe screef hy om loen
o(m)me oerre armoede toe hulpe te come(n) . Hy screef
oec vele voer dat hues . ¶ Als oec heer rutgher
hadde anghenome(n) dat regime(n)t des huses / soe
is dese gabelin(us) he(m) gheworde(n) een seer guet hul-
per / soe veel als hy v(er)mochte anneme(n)de die sorghe
des arme(n) huese / gheworde(n) als ene moed(er) va(n) den
ma(n)ne . welke die die pater quetsede itter weden roeden <in HS: u.d.Z. roeden
ergänzt>

<149v>

sijnre tonghe(n) / die v(er)sachtete hy en(de) mecte gheso(n)t
mitter sijnre . bewisende he(m) vroelike / dat die won-
de(n) niet alte swaer en were(n) die se gheede(n) hadden .
Hem en was gheen <in HS: gheen a.l.R. ergänzt> ghelijc gheuonde(n) in werke(n)
en(de) ze-
den . wtghenome(n) heer bernt va(n) benthem . ¶ Vo-
ert wart hy bynae een iaer lanck v(er)moyet <in HS: gestr. mit>
mit menigherha(n)de siecheide(n) . mer ny in der memo-
rien of in de(n) v(er)stande . Wa(n)t sijn hoeft wart bynae
v(er)drucket hent op die borst . en(de) en mochte den
hals niet wt reken . en(de) ten lesten v(er)loer hy heli-
ke die sprake . en(de) alsoe qua(m) hy ten lesten ten eyn-
de . Hy wart dan gheolijt mitte(n) hillighe(n) olye .
welc ambocht hy seer begheerlic ontfenck mit
wtgherecten hande(n) . Als hy dan qua(m) ten eynde
en(de) die fratres seer vlitelike toequame(n) / gheroe-
pen mitter ratele(n) . soe v(er)wachtete hy mit vollen
v(er)stande / en(de) mit bliden ansichte sine(n) ghemynde(n) .
Hier om als die andere(n) lesen die letanien der hil-
lighe(n) / soe a(n)twoerde hy mit he(m) . Su(n)te peter bidde
voer my . en(de) soe voert va(n) de(n) andere(n) . Als die leta-
nien gheslesen were(n) / soe begonne(n) die fratres
die seuen psalme te lesen . en(de) als se totte(n) lesten
psalme ghecome(n) weren en(de) lesen . dijn guede
gheest sal my leyden/intrechte lant . soe toende
hy mit wtgherecte(n) en(de) gheuoldene(n) hande(n) sine
begheerte . En(de) mit gheneighede(n) hoefde op gaf
hy sine hillighe siele in de(n) iaer ons here(n) duse(n)t
vierho(n)dert en(de) xliij . op su(n)te ciriacus dach ende
sijnre gheselle(n) . Va(n) heren bernt va(n) be(n)them
DEse bernardus va(n) bnthe wtter gr-
uescap des edele(n) greue(n) ghebore(n) / heeft
voer gode grote doechde(n) ghewracht

<150r>

en(de) wt sijnre leringhe mit saligher wa(n)deringhe
sijn stichtighe(n) leue(n)s is dat hues v(er)vult . en(de) hy
achterliet nae he(m) die benedictie in ewicheit der
ewicheit . Als hy mitte(n) name was ghelijc den
alre deuotesten bernardo va(n) clarendael . alsoe
oec va(n) gheeste . Wa(n)t ghelijc als een maelre
sick voersettet een beelde / nae wes ghelijcnis-
se hy een ander denket te make(n) . want nae de(n)
leue(n) en(de) leerlike(n) beelde des ouerste(n) gheso(n)tma-
kers o(n)ses here(n) ih(es)u (crist)i is hy mit allen vlite
nae heolghet . hy voersette he(m) oec en(de) v(er)koer
he(m) nae te volghe(n) dat leue(n) en(de) deuocie sijns seer

ghemynde(n) abtes . en(de) boue(n) alle scritte sine boeke te studiere(n) <in HS: te studiere(n) a.r.R. ergänzt>

als hy toende in sine(n) collacie(n) . Hy was va(n) matigher lengte . <in HS: lengte . a.r.R. ergänzt>

ene(n) yeghelike(n) anghenoem wt alleen de(n) ghesichte . gheschicket va(n) zeden . Wat sal ic segghe(n) va(n) der tonghe(n) ? Hy en roerde noch voet noch hant sond(er) noetsake(n) . Als dese ierste qua(m) toe su(n)te iheronim(us) / soe wart hy gued(er)tierlic o(n)tfanghe(n) . en(de) als golt gheproeuet in de(n) vuer meer en(de) meer sijntalsoe scheen dese in deochde(n) . Wa(n)t hy was een wijs simpel an en(de) rechtop / gode ontsiende / scheydende va(n) de(n) quade / die rech(er)dicheit omhelsende / dat guet my(n)nende / alre weghe(n) die oetmoedich(ei)t voersettende / die houerdie in den ghemoede v(er)onweerdende / en(de) altoes dat gode toehoerde <in HS: gestr. altoes> v(er)hoghe(n)de en(de) begherende . Hy was clae(n) va(n) ansichte / rustich va(n) nature(n) / puer va(n) herte(n) . en(de) in alle sine(n) werke(n) / woerde(n) en(de) ghedaente(n) gheestelike houesch . Alle my(n)nede hy se / va(n) hem alle(n) was hy ghemynt . niemande hatende / ba(n) niema(n)de was hy ghehatet .

<150v>

<Schreiberwechsel>

hie was eyne(n) ytlike(n) toesprekelic . en(de) nyem(n)t bitter . Hie matighede alsoe te same(n) in hem selue(n) die sachticheit sijns ghemoedes / en(de) die zedicheit sijns lichaems . dat hie ons schee(n) voer te toene(n) die o(n)wandelber glorie des toecome(n)den leue(n)s . Hie en was niet scrupeloes va(n) co(n)scie(n)cien . noch hie en brachte syne medebroders niet in bernauwy(n)ghe en(de) verweri(n)ghe der co(n)scie(n)cien . mer hie was slicht en(de) sacht/in synen ghemoede en(de) redene en(de) woerden ¶ Dye leerres der hilligher kercken . en(de) onse ijrste voer vaders en plegen nu(m)mer in oere(n) sermone(n) die anxtuoldighe co(n)scie(n)cien i(n) te leide(n) tot verweeri(n)ghen oers ghemoedes . of benauwy(n)ge der co(n)scie(n)cien . soe als se ons in oere(n) scriften ope(n)tlike hebbe(n) achterghelate(n) Mer mitertijt synt so(m)ighe / die een dinck dat in sich selue(n) seer licht is / ende datme(n) trecke(n) mach en(de) bedude(n) tot beiden syden . dat trecke(n) sie ten ergheste(n) / en(de) ordelen dat te wesen ene dosetsu(n)de . datmen nochtans ke(n)net in sich selue(n) ghene sunde . often my(n)neste(n) een daghelicsche su(n)de te wesen / en(de) a(n)mercke(n) des niet / dat ee(n) me(n)sche die eene(n) guede(n) wilen heft / en(de) vast staet in eynen guede(n) opsette / en(de) hem selue(n) alsoe dane vo-

elt in syne(n) herte(n) / dat hie verkiesen wolde

<151r>

eer te sterue(n) in syne(n) lichame dan hie doet-
licke wolde sundighe(n) . dat alsulke(n) me(n)sche
niet lichtelike en mach doetlike sundighen .
Want die siele als sie doetlike sundighet .
soe steruet sie gade . die in oere(n) natuerlike(n) wt
sene beter en(de) edeler is dan hondert lichame .
¶ Desse voersc(reuen) bernard(us) en v(er)slappede niet
ot eynige(n) tijden i(n)den voertghange der doe-
gheden / mer altoes het totten vterste(n) dae-
ghe sijns leue(n)s na(m) hie meer en(de) mer toe in
voertganghe der doechde(n) . Hie en qua(m) oec nie
weder in sijn vaderlike lant daer hie was
ghebore(n) . Wa(n)t hie seechde . Jc byn in ene(n) gu-
de(n) lande / hent ter tijt dat ic sal moge(n) come(n)
i(n) dat lant der leue(n)der . in welke(n) ic gheloue te
sien die guede des here(n) ¶ Sij(n) ouerste(n) had-
de hie altoes inder meester erwerdicheit <in HS: ewerdicheit; r ü.d.Z. ergänzt> . mer
heymelike en(de) sunderlinge vrientschap en
plach hie niet mit <in HS: mit niet; durch Umstellungszeichen gekennzeichnet> hem
te hebbe(n) noch te ghe-
bruke(n) . wattan dat hie hem nutte en(de) noet-
druftich was . Want bute(n) syne(n) mederade
en a(n)ghenge(n) sie ghee(n) ding . meer alle dy(n)ghe
deden sie by syne(n) raede . ¶ Soe als hie syne ouer-
sten voer ogen hadde en(de) he(m) eerweerdicheit
bewees . soe hadde(n) sie hem weder voer ogen .
ende in eerweerdicheit Des ghelijkes bewese-
de hie goedertijnheit allen broeders en(de) my-

<151v>

nede en(de) v(er)droech sie in liefde(n) oec de(n) alre my(n)nes-
ten / en(de) der o(m)me my(n)nede(n) sie hem weder . ende
were(n) guetlic tot he(m) mit reuere(n)cie(n) ¶ Dat
gheschiede op ee(n) tijt datter ghehoert wart va(n)
somige(n) woe dat die eerwerdige heer Rotger
pater des huses wo(n)schede . dat hie wolde dat hie
noch ore(n) / noch oghe(n) noch nese en hadde en(de) wer
alsulke(n) creatuer nac doechden soe als heer ber(n)t
voerscr(euen) was . En(de) hie seechde daer by . Weer ic dan ey(n)
o(n)salighe creatuer ? Jc en hebs nie ghesie(n) dat
roeder b(er)nardu(us) ytes wat voerna(m) oft dede dat my
mishaghede . noch i(n) woerden / noch in wercke(n) noch
in seden . Syne teghe(n)woerdicheit en(de) wa(n)deri(n)ge
meer altoes / niet alley(n) ey(n) / meer allen / niet al
leyne o(n)sen broedere(n) / meer oec a(n)dere(n) broedere(n) van
andere(n) huesen . Hie was eens hent ter tijt toe

wyndesem . en(de) sie v(er)wo(n)derden he(m) baue(n) maeten
sijnre wa(n)deri(n)ge . Niet lichtelike / mer alte selde(n)
vermoede hie quaet va(n) ey(n) andere(n) Wa(n)t hie ge-
dachte in syne(n) ghemoede / woe dat het hem ee(n)s
gheschiet was / dat hie i(n) syne(n) ghemoede(n) was
bedraeghe(n) . en(de) daer o(m)me en wolde hie voert
meer ouermids die hulpe goedes he(m) steke(n) in
quaet uermoede(n) / By nae stede plach hie toe
beden / als hie vermoede dat hie va(n) nyema(n)de

<152r>

worde ghemercket . Als hie ghe(n)g wt den
reue(n)ter . oft als hie anders waer alleyne
gheng . soe opheffede hie syne ha(n)de myt ghe-
voelden <in HS: gestr. hie syne> vynghere(n) . en(de) offerde goede
syne y(n)nige begheerten . Soe waer hie dage-
lix gheng droech hie zedelike syne hande ghe-
lecht op syne borst . Hie gheuoelde oec stedelic
i(n) hem selue(n) ey(n)reha(n)de swaerheit des herte(n) / niet
vande(n) pyne(n) sij(n)re seeckde(n) wa(n)t hie teder en(de) siech
was . mer daer o(m)me dat hie o(n)nutte was totte(n)
ghemene(n) arbeide / en(de) tot ghemene(n) oefeni(n)gen /
en(de) wa(n)t die andere(n) arbeiden / en(de) hie oer arbeit
ghebruekede . En(de) al was dat hie niet en ver-
mochte schriue(n) nochta(n)s en was hie nu(m)mer le-
dich / meer daghelix sonder onderlet sat hie in
synre celle(n) / En(de) nu corrigierde hie die boecke /
nu ouerlas hie sie . nv formierde hie dat p(er)ke-
ment want hie was librarius / en(de) myt dus
daene(n) en(de) ghelike(n) wercke(n) was hie stede beco(m)-
mert . ¶ Ende al die broeders . soe wal die
pater mitte(n) oelde(n) en(de) den io(n)ghe(n) . hadde(n) eynen
vrien toeganck tot he(m) / beyde in bijchte en(de) in
andere(n) noetsake(n) . Ghelikerwijs als ey(n) kuke(n)
ey(n) stede toevlucht heft tott(er) he(n)ne(n) / o(m)me bescher-
mi(n)ghe teghe(n)s den hanick / soe hadde(n) alle die
broeders eyne(n) stede(n) toegha(n)ck tot he(m) Nu(m)mer

<152v>

liet hie yema(n)de va(n) he(m) o(n)ghetroestet gaen en(de)
o(n)gheholpe(n) / beide in noeden des lichames en(de)
oec der ziele(n) / Nu(m)mer en weygherde hie ye-
ma(n)de yteswat / dat in syner macht was . wa(n)t
hie haepede dat hie sijn loen daer va(n) o(n)tfange(n)
solde / dat hie oec den alre my(n)neste(n) hulpe be-
wisede Hie was oeck ghehoersam sond(er)
ondervrage(n) / wa(n)t hie altoes begherde oersae-
ke wat te verdiene(n) ¶ Dat gheschiede op
eyn tijt dat die broeders v(er)gadderde(n) te same(n)

i(n) die kamer here(n) Rotghers des paters . ende
een ytlic va(n)den brode(r)en neyghede daelwert tot
der leghester stede . Doe riep heer Rotger ende
seechde Bernarde stae op . en(de) com opwert tot
desser stede . Doe opsta(n)t b(er)nard(us) al stille zwige(n)-
de als een waer ghehoirsam . en(de) o(n)nosel kynt
en(de) uervullede des paters wille . Daer nae
riep hie eene(n) andere(n) wt gheliker saeke(n) . Die
antwoirde tot oetmoedicheit . Jck sitte wal
ic heb eyne guede stede / Doe seechde heer <in HS: heer a.r.R. ergänzt> Rotger
Oguede b(er)narde ¶ Hie was oec warach-
telic sachtmoedich ende oetmoedich van
herten . wa(n)t soe als hie he(m) v(n) bute(n) om go-
des wille(n) veroetmoedichde . soe ordelde hie
ende reke(n)de sich va(n) by(n)ne(n) niet te wesen . ¶
Wa(n)t hie ordelde he(m) selue(n) te wese(n) recht als

<153r>

eyne(n) me(n)sche(n) / die va(n) ghee(n)re achte oft nut-
tichiet en weer / en(de) ghespiset wort inden
huese godes / En(de) al wast dat hie ou(er)mids
andere(n) doechede(n) bloyede / nochta(n)s soe hadde
hie bysundere die gue der sachtmoedich(ei)t
en(de) daer o(m)me makede hie sich my(n)lic ende
lieff alle(n) me(n)sche(n) ¶ Soe seer was sien
mont besneden / dat wt syne(n) mo(n)de nu(m)mer
ghehoert en wart eynich gheluet deer
achterspraeke(n) / onheblic wort . oft redene
deer ydelre glorie(n) / oft ste(m)me der benydi(n)ge .
Hie en wart oec nie ghemerket dat hie
die a(n)dere(n) oerdelde / off dat hie gheue co(n)sent
daer toe de(n) ghene(n) die yema(n)de ordele(n) Hie
en plach niet alley(n) idele dy(n)ghe(n) te segghen .
v(m)mers soe wie idelheit voertbrachte vruch-
tede voer he(m) . Als hie he(m) wal vroelich
te tone(n) . op dat hie den andere(n) niet sonder-
li(n)g off lastich schene te wesen / meer hie en
liet niet toe een heel lache(n) Wast oec dat
hie tot eniger tijt gheroepe(n) wort to rade .
oft te come(n) in die gast camer . o(m)me ieniger
sake wille soe was hie drouich en(de) doncker
va(n) ansichte / he(n)t dat hie wed(er) qua(m) by dat
gheselschap der broedere(n) . Als hie inde(n) reue(n)t(er)
was en(de) was zeer sieck / zoe ghebruekede hie

<153v>

mede der ghemener spisen . en(de) wast datme(n)
hem wat sonderli(n)ghe brachte dat en nam
hie niet / of hie na(m) dat seer swaerlike Hie en

gheng by nae nu(m)mer in dat ziekehues / da(n)
als he(m) die alre zwaerste ziekede daer toe
dwang . en(de) als hie daer y(n)ne was soe en kon-
de me(n) he(m) daer niet lichtlike y(n)ne holden .
Wast yema(n)t belastet mit veelheit oft mit
groetheit der becori(n)gen / die hoerde va(n) syne(n)
monde beyde die wortele dat is die oesake
der becori(n)gen / en(de) raet off arsedye thegens
die bekori(n)ghe te ghenesen . Want also doer-
gheng hie alle die hoeke(n) der zieke(n) co(n)sciencie
dat dye ghene die hem syne(n) noet beliede
mene(n) mochte dat hie alle ding ghesien
hadde / Van soe groet(er) my(n)ne(n) was hie . ende
alsoe hadde hie anghedaen die i(n)ghedoemte
der gudertijre(n)ner medelyedsamh(ei)t dat hie
ene(n) ytlike(n) o(n)tschuldigede . en(de) bat voer en
ytlike(n) des nochta(n)t die ghene daer hie voer
bat niet en wisten / Want hie gheen wtne-
mer en was der p(er)sone(n) / mer der noetsaken
Syne(n) voet den hie ghesat hadde inde(n) wege
onses here(n) ih(es)u (crist)i en toech hie niet weder
o(m)me . soe langhe dat hie vullenbrachte den
loep sijns wegges . Die zudene wynt dat

<154r>

is die hillige gheest heft wal ouerghe-
blaen den gaerden deses bernardi / so dat
daer y(n)ne selden schee(n) te wesen ey(n) stede den
ghebreken oft der vleyslicheit / mer dat daer
y(n)ne vloye(n) solde(n) die walrukende crude . ende
solde(n) oec lope(n) totte(n) andere(n) me(n)sche(n) . Hie hadde
vele doechden meer i(n)den wercke(n) / da(n) in der be-
gheerte Daer o(m)me hie vloyede hie va(n) walru-
kenden cruden . der doegheden . soe dat hie alle
me(n)sche(n) o(m)ebeue(n)ck ouermits die i(n)ghedoe(n)te
der my(n)liker guedertire(n)heit . Vele me(n)sche(n) beter-
de hie mitte(n) exe(m)pel sijns gude(n) leue(n)s / en(de) oeck
vele mitte(n) roeke sijns gude(n) gheruchtes dat hie
va(n) sick wtgaf . Doe desse deuote dienre godes
Bernard(us) va(n) benthe(m) aldus daghelix beco(m)mert
mit ghiestlike(n) oefeny(n)ghen / voergheng van
dogheden toe doechden / soe duchte den erweer-
dighen pater here(n) rotgher en(de) alle den broedere(n)
guet / dat hie solde v(er)heue(n) werden totte(n) hilge(n)
grade(n) der hilgher kercke(n) . Als die oetmoedi-
ghe en(de) seer schemele broed(er) bernard(us) hoerde . soe
schreyede hie bitterlike(n) / en(de) suchtede wt de(n) by(n)nes-
ten sijns herte(n) / wa(n)t hie om die groetheit sij(n)s
scheppers / en(de) om sijns selues cleyneheit / niet
an hem en voelde / soe woe hie mochte gae(n) en(de)

opcle(m)me(n) tot soe hoegher weerdicheit / soe grotes
grades en(de) oerden deer priesterschap . Ende hijr

<154v>

om bad hie he(m) zeer oetmoedelike dat sie hem
des wolde(n) verdreghe(n) / wa(n)t hie sick o(n)weerdich en(de)
myt alle(n) o(n)nutte riep te wesene / soe dane grade der
hilliger kercke(n) to(n)fangene . die oec billike <in HS: gestr. den>
den enghelsche(n) schuldere(n) ontsichtlic mochte we-
sen En(de) wa(n)t hie he(m) stedelike(n) plach te oefenen
yn syne(n) oetmoedighen oefny(n)gen / dat hie voer
al dinck v(er)kiesen wolde / wt ga(n)sen herte(n) / te bli-
ue(n) yn eyne(n) oetmoedighe(n) state / in welke(n) ghee(n)
eer en weer / meer arbeyt en(de) quelly(n)ghe sijns
ghiestes . op dat hie syne ziele reyne / en(de) schone
voer gade mochte offere(n) daer o(m)me was hie
yn desser sake <in HS: sake a.I.R. ergänzt> drouich en(de) swaer Mer te(n) leste(n)
na(m)

hie betruwe(n) in god / en(de) ouergaf sich onder de(n)
godlike(n) wille(n) en(de) der ordyneri(n)ghe sijns paters
en(de) sijnre medebrode(re)n en(de) toeliet dat myt grote(n)
anxte en(de) vrese sijns herte(n) ¶ Doe desse deuo-
uote broed(er) bernard(us) was priester gheworden
hielt hie he(m) selue(n) eynvoldelike en(de) slichtelike
want hie wiste wal dat al aij(n)re ziele(n) voort-
ghanck daer an ghelege(n) was / wert dat hie
soe groete(n) dyng werdelike konde wege(n) so alst
is inder waerheit . <Schreiberwechsel> en(de) hem selue(n) konde voert
meer o(n)bleulect beware(n) en(de) dat sijn mont ende
tonghe / daer hie gode dicke in dessen leue(n)dich
mankende sacrament mede o(n)tfangen solde

<155r>

niet en spreke daer hie <in HS: hie ü.d.Z. ergänzt> gode y(n)ne mishaghede . ende
dat hie <in HS: hie ü.d.Z. ergänzt> sijn herte daer god vande(n) hemele
nedercome(n)

de ynne rosten solde als eyn brudego(m) yn
synre slaepcamer . niet en bleuleckede
mit yenigher quader ghedachten / of o(n)be-
temeliker ghenoechte / of onreyner begheerte
mer dat mochte reyne beware(n) als ey(n) wa-
rachtich tempel <in HS: gestr. godes> des leuendyge(n) . godes .
ouerdenckende myt aller y(n)nichet dat my(n)-
like lyden ons heren ih(es)u (cris)ti / en(de) dat hie d(a)t
hillighe sacrame(n) alsoe daghelixs mit aller
eerwerdicheit mochte offere(n) en(de) ontfangen /
dattet tot sijns selues / en(de) aller cistene(n) ghe-
louigher menschen leuender en(de) doder salic-
heit mochte wesen . en(de) op dat hie daer me-

de tot meere en(de) vulle(n) come(n)re liefde godes comen mochte . en(de) daer stedelike . y(n)ne voert gaende toe re neme(n) Want hie wal wyste . dat soe wie stedelike sonder behoerliker voorbereydinghe to dessen alre hilighesten sacrame(n)te gaet . dat syne i(n)wendighe oghe(n) daer niet van verlichtet en werden . mer meer verdunckert . en(de) hie wort meer <in HS: mer; e ü.d.Z. ergänzt> o(n)beuoeliks ende verhardet . en(de) dat desse spise / nae dat die ghene die sie ontfanghe(n) gheschicket synt . is den gueden me(n)schen ser zuete en(de) den o(n)werdyghen ontsmakende . Den

<155v>

somyghe(n) spise ten leue(n)t .en(de) den andere(n) spyse ten ewighe(n) dode . Hijr om desse deuote bernardus makede hem vremde va(n) akke(n) dynghen die desser werlt toe horen en(de) als eynen pelegry(m)me(n) opter eerden . allene gode achtende / den hie ouermits dye o(n)tfanghenisse des preesterlike(n) states was ghehillighet . En(de) wa(n)t hie he(m) aldus afghescheiden hadde vander werlt so gheng hie <in HS: hie ü.d.Z. ergänzt> allene yn die by(n)nesten sijns herte(n) . en(de) hadde daer inwendighe suetich(ei)t . vander godlik(er) medesprekinghe / en(de) vander verclari(n)ghe des liches va(n) by(n)nen / dat he(m) auerghenoechlic was baue(n) alle walluste(n) desser werlt . Want daer beschouwede en(de) voersmakede hie . woe guet en(de) woe zoete god is der siele(n) / die he(m) inder waerheit soeket . en(de) dat den <in HS: den a.I.R. den ergänzt> hillige(n) ynden ouerste(n) vader lande belauet wort . dat sach hie daer van veers / en(de) grutede dat inden weghe . En(de) want hie begheerde gode allene te behaghe(n) / daer om soe schuwede hie die gheselschap en(de) die manichuoldicheit der me(n)schen soe vele als hye gueder wyse en(de) beholtlic der my(n)ne(n) mochte . Hie rekende he(m) cleyne en(de) o(n)nutte voer sijns selues oghen / meer voer andere menschen oghen / scheen hie groet en(de) ey(n) guet knecht godes . daer die gotlike gracie y(n)ne schee(n) te wesen . ¶ Alle syne oefnynghe die hielt

<156r>

hie seer vast . Want gheliker wijs als eyn vre(n) werck syne vren slaet / soe dede hie yn syne(n) daghelicsche(n) wercke(n) syne oefny(n)ghen / die eyne nae der andere(n) . Want alle

daghe des aue(n)de nae achtehalf gheng hie
yn die kercke / en(de) gheng bylanges die alta-
re om te verdiene(n) syen aflaet . en(de) las voer een
ytlick een pater noster . ende las syne ghewo(n)t-
like ghebeden / en(de) beuoel hem gode . en(de) gheng
dan weder y(n) syne celle . ¶ En(de) als hie misse
hoerde . soe hadde hie op eene(n) ytliken dach syne
sonderlinghe artikele va(n) ons here(n) lyde(n) daer
hie sich y(n)ne oefende . En(de) hie droech altoes mit
hem een cleyne deuocionael boeck dat hie
onder misse voer sich op dede . en(de) sach daer yn .
en(de) daer wt oefende hie hem seluen / en(de) ny satte
hie hem voer dat beelde des heren / soe als hie
ghecruet was / nu dat beelde der saligher ionc-
frouwen marien . en(de) der ghelijck . Hie bero-
efde en(de) makede hem seluen daghelics arm va(n)
allen rieesschappe(n) / en(de) dynghe(n) die ghemaclie
weren in sijnre cellen . want hie en hadde
niet dan eyn cleyne belde onser vrouwe(n) . en(de)
mit een crucifixe . Want hie plach te segghe(n)
dat ey(n) guet brued(er) solde a(n)merke(n) wes hie va(n)
syne(n) riesscappe(n) of andere(n) clenoden ontbere(n)
mochte beque(m)elike sond(er) hynder / en(de) dielent
dat den andere(n) en(de) en solde niet dencke(n) / dat

<156v>

en(de) dat solde my wal dyene(n) ¶ Den ghene(n)
die sieck weren / soe vele alst in sijnre macht
was diende hie meer en(de) boue(n) men gheloue(n) ka(n)
ende vandede sie dicke . en(de) als sie in oerre verschey-
dynghe weren was hem bystandig / en(de) troestede
ende sterckede sie / en(de) hadde myt he(m) groet medelide(n) .
¶ Hie plach he(m) selue(n) stedelike te oeffene(n) inden
leuene cristi / ende in sijnre passie(n) . en(de) plach die
stedelike ouer te dencke(n) / en(de) hem selue(n) de(n) ynwe(n)-
deliken te ghelike(n) . voertgaende en(de) toe neme(n)-
de sonder onderlaet / in gheloue(n) . in hoepe(n) . in
my(n)ne . ¶ Ten leste(n) soe wart desse seer ghe-
mynde broeder bernard(us) ghereyniget mit lang(er)
siecte(n) . in welcke(n) hie hem altoes bereyde tot syne(n)
sterfdaghen . En(de) daer o(m)me soe screef hie in ene
sedule somighe guede pu(n)tkens / en(de) corte ghebede-
kens as bereydinghe / daer hie sich y(n)ne oefene(n)
wolde thegens syne(n) sterfdach / Als sunte bern-
des ghebet op ca(n)tica . O here dijn hilghe lyden
moet wesen mijy(n) leste toelucht . Jte(m) dicke sprac
hie en(de) wederhaelde hie dit vers. Maria mod(er)
der ghenaden moeder der bermhericheit . be-
scherme ons voer den vyant inder stonden
onses dodes ontfanghet ons . Jte(m) dyt vers ps(almistae)

Here dyne guede gheest moete my gheleyden
yn dat rechte la(n)t . Jte(m) O here en wil niet in
gaen myt dyne(n) knecht ynt gherichte . want

<157r>

voer dyne(n) ansichte en sal niet gherechtiget
werden al die leuet . Hijr nae doe hie qua(m)
ter lester vre wart hie gheolijt it den hil-
ghen olye / ende ten lesten ontslep hie zuetlic
inden here(n) yn theghenwoerdicheyt syenre
mede broederen / nae dat hie in den seluen hv-
se louelic leuende vullenbracht hadde boue(n)
vijftich iaren En(de) want hie een leue(n) van
gueden voergae(n)den exempelen gheleydet had-
de . daer o(m)me soe wort hie in dye kerke beg(ra)ue(n) .